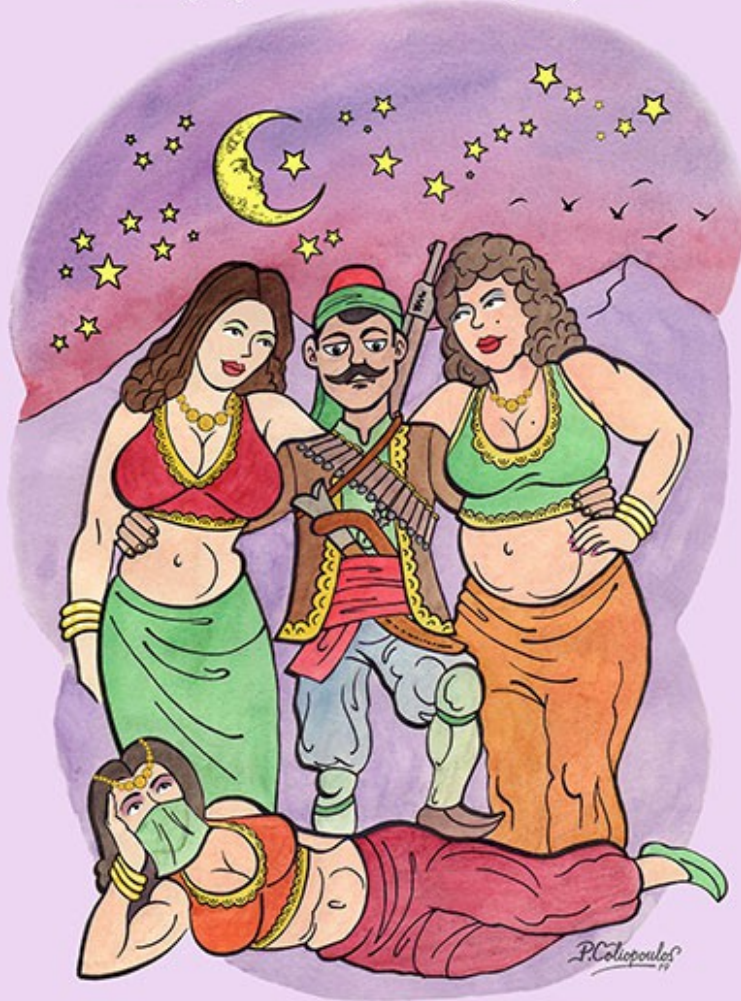

Πάνος Κολιόπουλος

Ηρώοι του Λαού που Γίνηκαν Θρύλοι και μερικοί που δεν γίνηκαν

MIDNIGHT PUBLISHING
Κέρκυρα 2019

Ηρώοι του Λαού που γίνηκαν Θρύλοι
(Και μερικοί που δεν γίνηκαν)

Πάνος Κολιόπουλος

Επίτιμος Αριστείνδην Διδάκτωρ Λαογραφίας Πανεπιστημίου Εδινβέργης
Τακτικόν Αντεπιστέλον Μέλλος Ακαδημίας Επιστημών Ουχουλάνδης
Ιδρυτικόν Μέλλος της Παραϊστορικής Εταιρείας Καρτελιστάν
Παρασημοφορηθείς με τον Μεγαλόσταυρον Αγίου Ερασμίου
Βραβευθείς με το Βραβείον Σαλμπουνίκιν κ.λ.π.

Ηρώοι του Λαού που γίνηκαν Θρύλοι (Και μερικοί του δεν γίνηκαν)

Εικονογράφηση: Πάνος Κολιόπουλος

MIDNIGHT PUBLISHING
Corfu 2019

© Copyright Πάνος Κολιόπουλος 2019
Σοφοκλέους Δούσμανη 44
49100 Κέρκυρα
email: panflynn@otenet.gr

Οι Θρύλοι

Συνοπτικά περί του Πονήματος.....	9
Ο Λύγκος ο Ασίκης, ο Αρχιληστής και η Ωραία Κοκκινοσκούφα.....	11
Ο Παναγής Κουταλιανός Σώζων την Βεζυροπούλαν Αϊσέ.....	29
Ο Ξακουστός Επιλοχίας Καρακίτσος Αλώνει την Πόλιν.....	45
Ο Ωραίος Λοστρόμος και η Γοργόνα.....	59
Πώς Διεσώθη η κυρα-Φροσύνη.....	75
Ο Γενναίος πλην Άφρων Λεγεωνάριος Τζων.....	91
Ο Αντώνης ο Βαρκάρης ο Σερέτης και η Ακαρδος Γυφτοπούλα Κατίνα.....	113
Ο Φοβερός Πειρατής Μπαρμπαρόσσας και η Θελεκτική Καλογραία.....	131
Ο Ατάσθαλος Λήσταρχος Νταβέλης και η Δούκισσα.....	145
Τσακιτζής, ο Ιππότης των Ωραίων.....	161
Ο Θρυλικός Τζιμ Λόντος Κατατροπώνων τον Τρομερόν Τουρκαρβανόν Αράπην Γιουσούφ.....	179
Μαρία η Πενταγιώτισσα, η Μοιραία των Μοιραίων.....	193
Ο Βουρβούλακας Παπουτσής της Μάνης.....	211
Η Ωραία Μυλωνού και ο Καρκάτζαλος Σουβλής.....	225
Πώς Εκτίσθη το Γιοφύρι της Άρτας.....	243
Ο Ατρόμητος Πρίγκηψ κι ο Βδελυρός Καλόγηρος Ρασπούτιν. .	259
Ο Αισθαντικός Λυράρης και οι Νεράϊδες.....	275

Συνοπτικά περί του Πονήματος

Ως γνωστόν (προτιμῶ να αρχίσω αισιόδοξα) οι θρύλοι στερούνται πατρότητος. Εἰς τὴν καλύτεραν τῶν περιπτώσεων, ὡς υπογραμμίζει ὁ Παραντάνωφ¹, ἡμποροῦμε νὰ υπολογίσωμεν, κατὰ προσέγγισιν, τὸν γεωγραφικὸν χώρον ὅπου αὐτοὶ ἔλαβον μορφήν καὶ υπόστασιν, ἀλλὰ βεβαίως οὔτε λόγος νὰ αποδώσωμεν εὐσημα ἢ μομφήν δια τὴν δημιουργίαν τῶν εἰς ἓν συγκεκριμένον πρόσωπον. Συνήθως, ὅπως με σιγουριά μας διαβεβαιώνει ὁ Φράουζερ², ὁ θρύλος εἶναι προϊόν τῆς ἀνάγκης τῶν ἀπλῶν ἀνθρώπων νὰ ἠρωσοποιήσουν, συχνάκις δὲ νὰ ἐκτινάξουν εἰς ὑψηλὴ μυθοπλαστικῆς ἐχεγγυότητος πρόσωπα ὑπαρκτά, ἀτινα διέπρεψαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν καὶ διεκδικοῦν τὴν θέσιν τῶν εἰς τὴν Φήμην, που ὅπως μας λέει ὁ Χάρφηντ³, εὐρίσκεται τοποθετημένη ὑψηλότερα τῆς Ἱστορίας εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ὄχλου.

Με ἄλλα λόγια, ὅπως θὰ ἔλεγε καὶ ὁ αἰμίμηστος καθηγητῆς Γλωσσολογίας (εφηρμοσμένης) Κωνσταντῖνος Κεντίδης, φευ δὲν υπῆρξεν Ὅμηρος γιὰ νὰ προσδώσῃ τὸ κύρος τοῦ στις ἱστορίες που θὰ μας ἀπασχολήσουν εἰς τὸ παρὸν πόνημα. Δὲν υπῆρξεν κανένας Firdowsi –εἰάν ὄντως ἦτο ἐκεῖνος ὁ συγγραφεὺς τοῦ περιφήμου «Shah Nameh», τοῦ ἡμιφανταστικοῦ χρονικοῦ τῶν Βα-

¹ Βίκτωρ Παραντάνωφ: «Ἡ τῶν θρύλων προέλευσις», σελ. 235, Ἐκδόσεις Φλοῖσβος 1958.

² Αλοῖσιους Φράουζερ: «Περὶ Εξωστρεφούς Αναγκαιότητος», σελ. 132. Λειψία 1837 (Μετάφρ. Ἰανὸς Πατσούρης).

³ John Steven Harfield: «Shadows and Hints: A Diary of Historical Research», Ed. Riverboard, Oxford, 1968.

σιλέων της Περσίας⁴– που να δημιουργήση ένα πλέγμα λίγο-πολύ πιστευτό γύρω από καταστάσεις και γεγονότα που συχνάκις άπτονται του μυθώδους.

Εις το είδος αυτό της Λαογραφίας έχομεν απλώς σκόρπιες διηγήσεις, συχνάκις διασωθείσας μέσω του προφορικού λόγου, κάποτε και δια του γραπτού τοιούτου υπό μορφήν ευτελών λαϊκών φυλλαδίων, όπου αδιαλείπτως παρατηρείται σύγχυσις ιστορικών εποχών και γεγονότων με αποτέλεσμα καταφόρους αναχρονισμούς, οι οποίοι βεβαίως υπήρξαν ανέκαθεν εν των κυριοτέρων χαρακτηριστικών των λαϊκών αυτών παραδόσεων⁵.

Κατά συνέπειαν υπήρξε εξαιρετικώς επίπονος υπόθεσις δι' ημάς να συλλέξωμεν, να αξιολογήσωμεν, να τεκμηριώσωμεν επιστημονικώς και να αποδώσωμεν λογοτεχνικώς, με μίαν όσον το δυνατόν ομοιόμορφον τεχνικήν γραφής (εννοείται εις την λογίαν γλώσσαν του συγχρόνου Ελληνικού Κράτους) –η οποία ωστόσο να μην αφαιρεί την μαγείαν της αφελούς και κάποτε ξυλοσχιστικής λαϊκής διηγήσεως– τας ιστορίας αυτάς, εγχείρημα που ίσως απέβαινεν θνησιγενές άνευ της πολυτίμου συνδρομής και αρωγής των διακεκριμένων καθηγητών κ. κ. Κατσάμπα, Περιβολάρη, Πατάρη και Κελαρίδη, των αόκων ερευνητών της Παραδόσεως Παρτσακλή, Πέλοπα και Γόγκα καθώς και του δημοδιδασκάλου και ερασιτέχνου λαογράφου, αξίου τέκνου της Πατητής Τζουμέρκων, Πλάτωνος Περικλείτου.

Και τώρα, για να δανειστώ την προσφιλήν ρήσιν του Πετιμπόνωφ: Ας αφήσωμεν την μνημοσύνην να ομιλήση.

Π.Κ.

⁴ Την πατρότητα του οποίου βεβαίως με σθένος αμφισβητεί ο Κοριλιάνι.

⁵ Βλέπε: Germaine Pointieriot: «Les Anachronismes dans la Tradition Populaire», Editions Paillard, Paris, 1977.

Ειδυλλιακόν ελληνικόν αφήγημα εξαίρον
την ευγένειαν των αισθημάτων της φυλής,
την λεβεντιάν της φουστανέλας, την ελληνικήν
παληκαρωσύνην και τα σεπτά ήθη της
ευσεβούς ημών επαρχίας.

Τα χρόνια τα παλαιά, τα πολύ παλαιά, τότε ακόμη ότε οι άνθρωποι εφωτίζοντο υπό κηρίων και λύχνων και ταξίδευον πεζή ή εποχούμενοι επί όνου, την ύπαιθρον ελυμαίνοντο συμμορίες των λεγομένων ληστών. Και μία από τις πλέον ξακουστές εξ αυτών και τις πλέον επίφοβες ήτο αυτή των Λύγκων –τους οποίους οι χωρικοί, ίσως χάριν παιδιάς, απεκάλουν «Λύκουσ»⁶.

Η παράδοσις θέλει την συμμορίαν των αδιστάκτων αυτών κακοποιών δικέφαλον, ως ο περίφημος αετός του (ελληνικό-τάτου) Βυζαντίου. Είχε δηλαδή δύο καπεταναίους, ισοτίμους και ισαξίους. Τον Λύγκον τον Παππού, γέροντα υπερπεντηκοντούτην, φρόνιμον και λογικόν καίτοι αγράμματον, και τον Λύγκον τον Λεβέντη, ανεψιόν του προηγούμενου, νέον και ευειδήν, πρότυπον παληκαρωσύνης και ευγενών αισθημάτων, δια τον οποίον μάλιστα συνετέθη και το γνωστόν δημοτικόν άσμα:

*Μην το είδατεεεε...
Μην τον απαντήσατεεεε...
Τον Λύγκο τον Λεβέντη, τον Αρχιληστή,
Μωρ' τον Αρχιληστήηηη!*⁷

Και όμως... Χάριν εις τας αόκνους και επιμόνους προσπαθεί-
ας μας ανακαλύψαμεν ότι υπήρχε και τρίτη κεφαλή εις την συμ-

⁶ Εδουάρδος Καρουσέλ: «Αι παραφθοραί των επιθέτων εις την μετεπαναστατικήν Ελληνικήν Επικράτειαν και η καταγωγή αυτών». Εκδόσεις «Περίλαμπρος», 1958. (Μετ. Ζαχαρία Καλουπωτή).

⁷ Βλέπε: Κλεάνθης Καραϊδήλας: «Τα Δημώδη των Ληστών», Καρδίτσα 1927.

μορίαν των Λύγκων, τρίτος καπετάνιος δηλαδή, πράγμα που καθιστά το βυζαντινόν σχήμα τρικέφαλον.

Πρόκειται δια τον Λύγκον τον Ασίκην, τον ανεψιόν του Λύγκου του Παππού και εκ μητρός πρωτοξάδελφον του Λύγκου του Λεβέντη, όστις, ως υποδεικνύει το προσωνόμιον του, ετύγγα-νεν μέγας ασίκης και καραμπουζουκλής και εις αντίθεσιν με τους ετέρους δύο συγγενείς του ουδόλως φρόνιμος και συνετός.

Θα άξιζεν ίσως τον κόπον να επιχειρήσωμεν εδώ την σκια-γράφησιν του χαρακτήρος αυτού του τελευταίου Λύγκου, εφόσον τυγχάνει, συν τοις άλλοις, και εις εκ των βασικών πρωταγωνι-στών της διηγήσεώς μας.

Αι πληροφορίαι περί του σκιώδους τούτου προσώπου δίστα-νται.

Κατά μεν τον Π. Φαυλίδην⁸ ο εν λόγω Ασίκης «ετύγγανεν ύψους μετρίου προς το κοντόν –σχεδόν ζουμπάς δηλαδή– στραβο-κάνης και χοντρομούρης και με σεβαστών διαστάσεων μπουροκοίλι», κατά δε τον Ε. Πιτσικορήν «επρόκειτο περί νέου υψηλού, ευθυτε-νούς και ευειδούς, όστις εντυπωσίαζεν δια της επιβλητικής του παρουσίας τας εκθάμβους και τα μάλα στερημένας ανδρικής θαλ-πωρής δεσποινίδας και κυρίας της τότε υπαίθρου»⁹.

Εμείς προτιθέμεθα να πορευθώμεν εις την διήγησίν μας ασπαζόμενοι την δευτέραν άποψιν, ως πλέον ελκυστικήν κι εν-διαφέρουσαν, τόσον δια την καθεαυτήν αφήγησιν όσον και δια το νοήμον και απαιτητικόν μας κοινόν.

Κατά την ιδικήν μας αντίληψιν λοιπόν, στηριζομένην εις αδιασείστους μαρτυρίας που προκύπτουν από τας άόκνους ανα-ζητήσεις μας, ο Λύγκος ο Ασίκης ήτο νέος, περί το εικοστόν πέμπτον έτος της ηλικίας του, υψηλόσωμος μάλλον και στιβα-ρός, με χαρακτήραν αφύν και θυελλώδη, αδιστάχτου εις τας αποφάσεις του και τα μάλα ατασθάλου εις ό,τι άπτεται του ωραίου φύλου, δια το οποίον έτρεφεν ιδιαιτέραν εκτίμησιν, μη κάμνων δε διακρίσεις, ως φημολογείται, μεταξύ ωραίας και πα-

⁸ Π. Φαυλίδης: «Από τους Κλέφτες και Αρματολούς στους Ιπότες των Ορέων». Εκδ. Πανεπιστ. Δοϊράνης, 1993.

⁹ Ε. Πιτσικορής: «Το φαινόμενον της ενόπλου ληστείας εν τη νεωτέρα Ελ-λάδι». Αλεξάνδρεια 1897.

τσούρας, νεάνιδος και σιτεμένης, λεπτής σιλιφίδος και δίφυλλης ντουλάπας, δικαιολογούμενος δε υπομειδιών ότε ερωτάτο: «Ο καλός ο μύλος όλα τα αλέθει, δόξα να 'χει ο Πανάγαθος!».

Ήτο δε αυτό το ιδιαίτερον χαρακτηριστικόν του που επρο-
κάλη πλειστάκις την δυσφορίαν και δυσαρέσκειαν των ετέρων κε-
φαλών της συμμορίας και δη του Λύγκου του Παππού, όστις δεν
έχανεν ευκαιρίαν ίνα νουθετή τον άστατον και πλάνητα ανειψión
του.

—Έτσι που πας εσύ, ορέ, θα την φας την κεφαλήν σου μίαν
ημέραν των ημερών, του έλεγεν.

Δια να λάβη την απάντησιν μετά γελώτων υπό του διδασκο-
μένου:

—Έννοια σου, μπάρμπα, κι έχουν γνώση οι φύλακες...

Και ναι μεν οι φύλακες ενδέχεται όντως να είχαν γνώσιν, ο
ίδιος όμως αμφιβάλλομεν.

Τέλος πάντων αυτός ήτο ο ήρωσ μας και αναγκαστικώς μετ'
αυτού θα πορευθώμεν.

Αλλά καλύτερα να πάρουμε την ιστορία μας εξ' αρχής —«από
λύχνων αφάς», όπως θα έλεγον οι πλείστοι όσοι ημιεγγράμμα-
τοι της δυστυχούς ετούτης χώρας.

Λοιπόν... Εις την περιοχήν της σεπτής ημών υπαίθρου που
μας ενδιαφέρει —της οποίας την ανωνυμίαν σεμνοτύπως προτι-
θέμεθα να διατηρήσωμεν— υπήρχε μια οικογένεια ευσεβών αγρο-
τών, σεβαστής οικονομικής καταστάσεως κι επιφανείας. Απαρτί-
ζετο δε από τον πατέραν, την κεφαλήν και φυσικόν αρχηγόν του
σχήματος, την μητέραν (άνευ σημασίας και ειδικού βάρους, ως
όλαι αι σωσταί μητέραι της ελληνικής υπαίθρου οφείλουν να εί-
ναι), την κόρην και την εκ πατρός γιαγιάν, την άνευ στέμματος
βασιλομήτορα τρόπον τινά. Τα δύο αυτά τελευταία εις την λί-
σταν, πλην σημαντικότατα εις χαρίσματα και αξιολόγησιν, μέλη
της εν λόγω οικογενείας κατέχουν μίαν όλως ιδιαιτέραν θέσιν εις
την διήγησίν μας και ως εκ τούτου θα άξιζε τον κόπον να τα εξε-
τάσωμεν κάπως πιο εκ του σύνεγγυς.

Ας αρχίσομεν από την πρεσβυτέραν, διότι όπως πολύ ευ-
στόχως επισημαίνει η λαϊκή θυμοσοφία των αρχαίων ημών προ-

γόνων (οίτινες εδώρισαν, μην το ξεχνούμε, τα φώτα του πολιτισμού εις την βάρβαρον οικουμένην) «σέβας των πρεσβυτέρων, καθήκον των νεοτέρων»¹⁰.

Η εν λόγω πρεσβυτέρα λοιπόν ονομάζετο Πανωραία και ουδέποτε όνομα υπήρξε πλέον περιγραφικόν της πραγματικότητος. Υψηλή το δέμας, με κορμοστασιάν ήτις θα ημπόρη ανέτως να χαρακτηρισθή ως ιλιγγιώδης, καλλίπτυγος και μεγαλομαστούσα, με φυσιογνωμίαν ευειδήν και άκρως φιλήδονον, ήλκυε ανεξελέγκτως την προσοχήν τόσο των αρρένων όσων και των θηλέων κατοίκων της περιοχής, ακόμη και εις την προκεχωρημένην ηλικίαν των πενήτηκοντα και πλέον Μαΐων.

Η Πανωραία ητύχησεν να χηρεύση εις νεαράν ηλικίαν και τούτο, δεδομένης της αναμφισβητήτου κάλλονής της, αλλά και του ιδιαιτέρως φλογερού ταμπεραμέντου της, ήτο μοιραίον να προκαλέση τον φθόνον, εν είδει ψιθύρων κουτσομπολιού, του χωρίου, οι κάτοικοι του οποίου, ως συνήθως συμβαίνει εις την ύπαιθρον, «δεν χρωστούν καλό σε άνθρωπο».

Βεβαίως είθισται να λέγεται ότι «καπνός χωρίς φωτιά δεν υπάρχει» και ίσως τούτο να έχη κάποιαν βάσιν αληθείας, ημείς όμως, εκ των πραγμάτων, δεν ευρισκόμεθα εις θέσιν να κλίνωμεν υπέρ της μίας ή άλλης απόψεως.¹¹

Γεγονός είναι πάντως ότι ο υιός της Πανωραίας, ενδρεπόμενος τα μάλα δια την φήμην της μητρός του, εφρόντισεν όπως την απομακρύνει εκ της οικίας του, παρέχοντάς της μικρόν τινά οικίσκον ιδιοκτησίας του εντός δασώδους περιοχής, εις ικανήν απόστασιν από το χωρίον. Εκεί, όπως διατείνονται κακόβουλοι τινές, η Πανωραία εδέχετο απροσκόπτως επισκέψεις ενθέρμων θαυμαστών και ουδείς πλέον ενοχλείτο, εφόσον, εις τας μικράς κοινωνίας ό,τι λαμβάνει χώραν κρυφίως είναι αποδεκτόν και καλώς καμωμένο και ούτε γάτα, ούτε ζημιά, κατά το κοινώς λεγόμενον.

Τώρα, η εγγονή της εν λόγω ζωηράς πρεσβυτέρας ονομάζε-

¹⁰ Ιωάννης Παπουλάκης: «Θυμοσοφία και Αποφθέγματα εις την Αρχαίαν Ελλάδα», Διδυμότειχον 1955.

¹¹ Όπως σωστότατα επισημαίνει και ο Φούλερ «when in doubt about anything, go for the worst case».

το Ευτέρπη, και τούτο κατά παράβασιν των πατροπαράδοτων ελληνικών ηθών και εθίμων, που απαιτούν τα τέκνα της οικογενείας να λαμβάνουν το όνομα των παππούδων και γιαγιάδων, όσον ρεντίκολον και κακόηχον και αν τυγχάνει ετούτο. Όμως οι δεισιδαίμονες και τα μάλα συντηρητικοί γονείς της Ευτέρπης απεφάσισαν να παραβούν τον πατροπαράδοτον κανόνα, φοβούμενοι ότι το όνομα της γιαγιάς ενδέχεται να κληροδοτήσει εις την αθώαν παιδίσκην και τας συνηθείας της φερούσης αυτό, την εβάπτισαν Ευτέρπη, εκ του ονόματος ευπόρου τινάς, πλην ακλήρου, θείας που διέμενεν εις την γειτονικήν κωμόπολιν και που οι πονηροί χωριάτες ήλπιζον μίαν ημέραν –συντόμως κατά προτίμησιν– να κληρονομήσουν.¹²

Πλην όμως οι Νόμοι της Φύσεως τυγχάνουν άτεγχοι και ως μας αποδεικνύει περίτρανα η επιστήμη δεν κληρονομούνται μόνον τα προτερήματα της προηγούμενης γενεάς από την επομένην, αλλά... φευ! και τα ελαττώματα.

Και βεβαίως η νεαρά Ευτέρπη, από του δεκάτου έκτου ήδη έτους της ηλικίας της παρουσίαζεν εικόναν γυναικός σπανίου κάλλους και ταμπεραμέντου, με κορμοστασιάν κυπαρισσώδη και καμπύλας διαμοιρασμένας εν σοφή αρμονία, όπου υπήρχε χρεία, κάτι που βεβαίως ήλκυε τα βλέμματα των νεαρών χωρικών, αδιακρίτως φύλου και κλίσεως. Έν δε ιδιαίτερον χαρακτηριστικόν εντυπωσίαζεν άπαντες και τούτο ήτο η πυρόξανθος κόμη της νεάνιδος, απόχρωσις σπανιωτάτη, ουχί μόνον εις την επαρχίαν, όπου, ως γνωστόν, κυριαρχεί το μαυριδερόν, αλλά και εις ολόκληρον την επικράτειαν. Εξ' ου και το προσωνύμιον της: Κοκκινοσκούφα. Καθόσον η πυκνή κόμη θύμιζε την σκούφιαν που φορούν κάποιες νεαρές αγρότισσες εις τας πανηγύρεις.

Εξ' αιτίας αυτής της ιδιαιτερότητος δε οι καχές γλώσσες – πάλιν αυτές!– άφηναν υπαινιγμούς δια την επίσκεψιν Εγγλέζου περιηγητού, με πανομοιότυπον απόχρωσιν κόμης, όστις είχε φιλοξενηθεί πάλαι ποτέ εις την οικίαν της οικογενείας της Κοκκινοσκούφας Ευτέρπης, κατά σύμπτωσιν έν έτος παρά τρεις μήνας προ του χαρμοσύνου γεγονότος της γεννήσεώς της.

Εμείς βεβαίως αρνούμεθα πεισματικώς να δώσωμεν βάσιν

¹² Πού να ηξεύρουν όμως οι αδαείς χωρικοί ότι το όνομα Ευτέρπη υποδηλεί εκείνην που «καλώς τέρπει» –και ο θεός βοηθός.

εις τοιαύτας κακοβούλους διαδόσεις, γνωρίζοντες άριστα το ενάρετον των ηθών που χαρακτηρίζουν την σεπτήν Ελληνικήν Επαρχίαν, και προς τούτο αποδίδομεν το εν λόγω, περιεργον ομολογουμένως, φαινόμενον εις καθαράν σύμπτωσιν.

Όπως και να έχη πάντως το πράγμα το βέβαιον είναι ότι η Κοκκινοσκούφα Ευτέρπη ήτο αυτό που ο λαός μας συνηθίζει να αποκαλεί μετά θαυμασμού «μπουκιά και συχώριο». Και εάν οι γονείς της, εις την απύθμενον χωρικήν των άγνοιαν, δεν το αντιλαμβάνοντο, ωστόσο τούτο δεν διέλαθεν του εμπείρου οφθαλμού της γιαγιάς Πανωραίας —την οποίαν, σημειωτέον, η Ευτέρπη υπερηγάπα και δεν παρέλειπεν να επισκέπτεται αθρόως— και η οποία έσπευσεν να συμβουλεύση την άπειρον κορασίδαν, ως ώφειλεν, προκειμένου να την προστατεύση από τας κακοβούλους παγίδας που ελοχεύουν απανταχού δια τας ευειδείς κόρες εις τον πονηρόν και ατάσθαλον ετούτον κόσμον.

—Ευτέρπη μου, της είπεν ημέραν τινά. Αντελήφθης φαντάζομαι πως έχεις πλέον μεγαλώσει. Παρήλθεν ανεπιστρεπτί, feu, η εποχή κατά την οποίαν διασκέδαζες με τας κούκλας σου.

—Βεβαίως και το αντελήφθην, γιαγιά Πανωραία, απήντησεν προθύμως η Ευτέρπη. Αι κούκλαι ουδόλως με ενδιαφέρουν πλέον και προτιμώ να παίζω —μετά ζήλου— με άλλα, πιο ενδιαφέροντα πράγματα.

Η πρεσβυτέρα πάραυτα αντελήφθη τι υπονοούσε η εγγονή της.

—Βεβαίως και πολύ ορθώς πράττεις, την ενεθάρρυνεν. Πλην όμως επιβάλλεται να έχεις τον νου σου, διότι οι άντρηδοι καρδοκούν και έν πλάσμα τοςούτον χαριτόβρυτον, ως ελόγου σου, θα υφίσταται πλείστας όσας πιέσεις και πολιορκίας.

—Τω όντι, γιαγιά, παρεδέχθη η Ευτέρπη ερυθριάζουσα σεμνοτύφως. Αι πιέσεις έχουν γίνει αφόρητες. Πλην όμως εγώ δεν υποκύπτω, διότι αντιλαμβάνομαι τον κίνδυνον που ελοχεύει και δεν διατίθεμαι να απωλέσω αμαχητί ό,τι πολυτιμότερον διαθέτει μία κόρη.

—Εύγε, κόρη μου! επιδοκίμασεν η έμπειρος γραία. Πλην όμως εις την ηλικίαν σου αι ορμαί δεν αστειεύονται και αι κορασίδαι δέον όπως επαγρυπνούν, διότι το κακό δεν αργεί να γίνει.

—Τι υπονοείτε, γιαγιά Πανωραία; ηρώτησεν η αθώα παιδί-σκη.

—Οι άντρηδοι, παιδί μου, εξήγησεν προθύμως η Πανωραία, έν και μόνον εχουν κατά νουν. Και τούτο είναι πώς θα καταφέρουν δολίως τα ανυποψίαστα κοράσια να υποκύψουν εις τας ανομολογήτους ορέξεις των. Και ναι μεν η όλη διαδικασία είναι μάλλον ευχάριστος δι' αμφοτέρα τα συμβαλλόμενα μέρη, πλην όμως, συχνάκις, έχει ανυπολογίστους συνεπειάς δι' έν εξ αυτών και δη το θήλεον.

—Συνεπείας; Τι συνεπείας; απόρησεν η νεάνις.

—Την γκαστριάν, βρε Ευτέρπη μου! ανεφώνησεν η πρεσβυτέρα. Μα αυτή η μάνα σου τίποτα δεν σου έμαθε πια;

—Ω! μα τότε αι συνέπειαι είναι ολέθριαι! ανέκραξεν θορυβηθείσα η κορασίς. Καθόσον ουδόλως θα επεθύμουν να ευρεθώ γκαστρωμένη με κουτσούβελον εις τα καλά του καθουμένου.

—Εύγε, κόρη μου! επιδοχίμασεν η Πανωραία. Οπότεαν... προσοχή. Και δεν είναι μόνον αυτό, αλλά και ο κίνδυνος δια μίαν κόρη να απωλέση ότι πολυτιμότερον διαθέτει. Και μετά πώς θα εύρη σύζυγον να την νυμφευθή;

—Μα τότε πώς; απόρησεν η Ευτέρπη.

—Θα ακολουθήσης και η ίδια την μητροπαράδοτον παράδοσιν, εξήγησεν υπομονετικώς η σοφή πρεσβυτέρα. Θα επιτρέπης την είσοδον μόνον εκ της οπισθίας θύρας και ούτε γάτα, ούτε ζημιά.

—Μα δεν θα είναι επώδυνον; ηρώτησεν η φιλομαθής νεάνις.

—Μπα, μια συνήθεια είναι κι αυτή, όπως όλα εις την ζωήν, απήντησεν η Πανωραία. Ωστόσο χρειάζεται προσοχή και επαγρύπνησις, διότι οι άντρηδοι στην φούρια των ημπορεί να κάμνουν λάθος εις την είσοδον, οπότε... συμφορά μας! Βεβαίως ο άλλος τρόπος, και τούτος μητροπαράδοτος, από αρχαιοτάτων χρόνων, είναι ο ασφαλέστερος.

—Ο άλλος τρόπος, γιαγιά; Ποίος άλλος τρόπος;

—Δια της απουσίας των άντρηδων, παιδί μου. Πού ζεις πια; ανεφώνησεν αγανακτώσα η Πανωραία από τосαύτην κατάφορον άγνοιαν. Συναμετάξυ μας ημών των γυναικών.

—Ω!... μα γίνεται αυτό, γιαγιά; απόρησεν η άβγαλτος νέα.

—Και βέβαια γίνεται και μάλιστα εις την εντέλειαν, απήντησεν η έμπειρος γραιά.

—Και πώς γίνεται; απόρησεν και πάλιν η νεάνις.

—Να σου δείξω, τι να κάνω; αναστέναξεν η Πανωραία. Αφού κανείς εις την οικογένειαν δεν μεριμνά δια την παιδείαν σου θα επωμισθώ η ίδια την βαρείαν ετούτην ευθύνην.

Και όντως, η Πανωραία, εφρόντισεν να διδάξη εις την εγγονήν της ό,τι τέλος πάντων μία ανύπανδρος κόρη της επαρχίας οφείλει να γνωρίζη απταιστως. Και τόσοσ ενδιαφέρον απεδείχθη το μάθημα ώστε η ενθουσιώδης μαθήτρια υπερδιπλασίασεν τας επισκέψεις εις την απόμερον οικίαν της διδασκούσης ίνα δια της επαναλήψεως εμπεδώση καλύτερον την διδακτέαν ύλην.

* * *

Τα έφερεν τώρα τοιουτοτρόπως η τύχη ώστε μίαν ημέραν, προς το τέλος της ανοίξεως, ο Λύγκος ο Ασίκης, ο Αρχιληστής, να ευρίσκεται κυνηγών κονίκλους εις το δάσος, όπου, όλως συμπτωματικώς, συνήντησεν την γιαγιάν Πανωραίαν, η οποία συνέλεγε μετά σπουδής ξερόκλαδα δια τον φούρνον.

Τοσούτον δε εντυπωσιάσθη ο ληστής από την εικόναν που αντίκρισαν οι έχθαμβοι οφθαλμοί του ώστε πλησίασεν και προσεφέρθη να βοηθήση εις την μεταφοράν της ξυλείας. Προσφοράν που απεδέχθη ευχαρίστως η πάντα ευπροσήγορος Πανωραία.

—Μία καλλονή όπως ελόγου σας απαγορεύεται να καταπονεΐται τοιουτοτρόπως, είπεν ο Ασίκης.

—Εΐσθε πλάνος και ατάσθαλος, απήντησεν μηδιώσα η γηραιά καλλονή. Όμως θα σας επιτρέψω να με συνδράμετε κατά το δοκούν, δια πρώτην και τελευταίαν φοράν.

Και όντως, ο νεαρός αρχιληστής, την συνέδραμεν παντοιοτρόπως, και τοσούτον εντυπωσιάσθησαν αμφοτέροι από την συνδρομήν αυτήν ώστε επανέλαβον την διαδικασίαν πλειστάκις, ακόμη και άνευ της μεταφοράς ξύλων.

Όμως ο εν λόγω Ασίκης ήτο τω όντι χαρακτήρος επιπολαΐου, με κλίσιν εις τας ατασθαλίαις και ενόσω, κατά την ιδίαν αυτού

αβίαστον ομολογίαν, ουδεμία γυνή δεν του παρήχεν την απόλαυσιν που αφειδώς προσέφευρεν η Πανωραία, ωστόσο δεν ηδύνατο να αφήση και κάθε άλλην ευκαιρίαν που του παρουσιάζετο εις τον νευραλγικόν αυτόν τομέαν ανεκμετάλευτον.

Και να που τα έφευρεν ο διάλογος έτσι ώστε ημέραν τινάν να συναντήση την ωραίαν παιδίσκην Ευτέρπην καθ' οδόν δια την οικίαν της γιαγιάς της. Ωσαύτως ο ληστής εντυπωσιάσθη και εξεδήλωσεν τον θαυμασμόν του ανερυθριάστως.

—Τι πράμα είσαι εσύ, μανάρι μου! ανέκραξεν ενθουσιωδώς.

Για να εισπράξη την απάντησιν που κάθε τιμία κορασίς θα έδιδε:

—Α, να χαθείς, βλάκα.

Ο Ασίχης ουδόλως προσεβλήθη και ουδόλως απεγοητεύθη.

—Μα γιατί; διεμαρτυρήθη. Την καθαράν αλήθειαν λέγω.

—Είστε ένας εσείς!!!... του απήντησεν μειδιώσα η νεάνις, την οποίαν ομολογουμένως το παράστημα του ληστού είχεν εντυπωσιάσει.

—Τι θα λέγατε να καθίσωμεν εδώ, υπό την σκιάν της καστανιάς, επ' ολίγον; πρότεινε ο Ασίχης.

—Τι να κάμνωμεν; απόρησεν η Ευτέρπη.

—Να αναπαυθώμεν, απήντησεν ετοιμολόγως ο ληστής.

—Ε, αν είναι να αναπαυθώμεν ας καθίσωμεν επ' ολίγον, συγκατένευσεν η Ευτέρπη.

Και όντως, ηναπαύθησαν και όσον ηναπαύοντο τοσούτον ενεθουσιάζοντο ο εις εκ του άλλου. Αλλά όταν το πράγμα πήρε διαστάσεις ανησυχητικάς η Ευτέρπη ενεθυμήθη τας διδαχάς της γιαγιάς της και εσταμάτησεν την παραφοράν του ενθουσιώδους συντρόφου της.

—Μάθετε πως τυγχάνω κόρη, του είπεν. Και μία κόρη οφείλει να διαφυλάσσει ως κόρη οφθαλμού ό,τι είναι πολυτιμότερον εις αυτήν. Ελπίζω να με αντιλαμάνεσθε.

—Μα θα σ' αρέσει, επιχειρηματολόγησεν ο εις κρίσιμον κατάστασιν ληστής.

—Τω όντι θα μου αρέσει, συγκατένευσεν η νεάνις. Πλην όμως είναι βέβαιον ότι δεν θα μου αρέσουν αι συνέπειαι αυτού.

—Και τώρα τι γένεται; ανέκραξεν άπελπις ο νέος.

Οπότε η νεάνις τον καθοδήγησεν, ακολουθούσα πιστώσ τας διδασχάς της γιαγιάς της, και η όλη ανάπαυσις συνετελέσθη προς αμοιβαίαν απόλαυσιν αμφοτέρων.

Τοσούτον δε ενθουσιώδες υπήρξεν το αποτέλεσμα ώστε συνεφώνησαν όπως επαναλάβουν την αναπαυτικήν διαδικασίαν ξανά και ξανά, ο καθείς ενδομύχως ευλογών την καλήν του τύχην.

Όμως αυτά αι πολύπλοκαι καταστάσεις κάποτε λαμβάνουν τέλος. Και ακριβώς τούτο συνέβη, φευ, και με την συγκεκριμένην που μας απασχολεί.

Ήτο εσπέρα και η Ευτέρπη επισκέπτετο, ως συνήθως, την γιαγιάν Πανωραίαν. Ότε εισελθούσα εις την οικίαν, με πρόσχαρον διάθεσιν, τι αντίκρισαν οι έχθαμβοι οφθαλμοί της;!!!

Την γιαγιάν Πανωραίαν, εν αδαμιαία περιβολή, κλινίρην μετά του Λύγκου του Ασίκη του Αρχιληστή, ομοίως εν αδαμιαία, να επιτελούν απερίσπαστοι κατάπτυστον συνεδρίαν!

Ως ήτο φυσικόν επηκολούθησεν σύγχυσις. Η έχθαμβος νεάνις, αδυνατούσα να πιστεύση εις την ποταπήν εικόναν που αντίκριξεν, ενώ οι παραβάται είχαν σαστίσει από το ξαφνικόν.

Με την Πανωραίαν να ανακτά την ψυχραιμίαν της εν τω άμα, ανακράζουσα:

—Ευτέρπη, παιδί μου, δεν είναι αυτό που νομίζεις.

Την πρόχειρον δικαιολογίαν δηλαδή των απανταχού κλεπτών οπωροκηπευτικών.

—Και τι είναι δηλαδή, αν δεν είναι αυτό που νομίζω; ηρώτησεν κλονισθείσα κατά τι και σαφώς εκνευρισμένη η νεαρά, ήτις ησθάνετο προδομένη από δυο μεριές, μίαν φανερήν (τον ατάσθαλον εραστήν Λύγκον) και μίαν κρυφήν (την ενθουσιώδη διδασκάλισσα της Πανωραίαν).

—Είναι άλλον τι αυτού που αστόχως και αδικαιολογήτως νομίζεις, εξήγησεν η γιαγιά, η οποία στο μεταξύ είχεν ανακτή-

σει την ευστροφίαν και ετοιμότηταν πνεύματος που την διέκρι-
ναν. Απλούστατα, ο κύριος Λύγκος, προσεφέρθη να με διδάξη
μέθοδον τινά ανακουφίσεως των ρευματισμών μου. Και προς
τούτο ήτο απαραίτητον να αποβάλομεν τα ενδύματά μας ώστε
να έχωμεν μεγαλυτέραν ευχέρειαν κινήσεων. Αι γυμναστικά αυ-
ταί ασκήσεις είχαν σκοπόν αμιγώς φυσιοθεραπευτικών.

Η πρεσβύτις υπήρξεν όντως πειστική εις τας εξηγήσεις της,
ωστόσο ψήγματα αμφιβολιών παρέμεναν ακόμη εις την σκέψιν
της νεαρής Ευτέρπης.

—Και πώς εξηγείτε την ενθουσιώδη κατάστασιν εις την
οποίαν ευρίσκεται ο εν λόγω κύριος; ηρώτησεν η παιδίσκη, υπο-
δεικνύουσα τον Λύγκον, όστις τω όντι ευρίσκετο εις λίαν ενθου-
σιώδη κατάστασιν.

—Εκ της ασκήσεως, απεκρίθη η ετοιμόλογος γραία. Η
άσκησις προκαλεί ενθουσιασμόν. Ρώτησε και τον ίδιον εάν δεν με
πιστεύεις, να σου το εξηγήση επιστημονικώς.

Τώρα ο Λύγκος ευρέθη εις δύσκολον τω όντι θέσιν. Διότι,
αφενός δεν ημπόρη να φαντασθή πώς θα γινόταν να εξηγήση κα-
νείς τα ανεξήγητα, και αφετέρου η επιστημοσύνη του περιορίζετο
εις την αποφοίτησιν (μετ' απειλής κουμπούρας) εκ της Δευτέρας
τάξεως του Δημοτικού. Ωστόσο έκαμεν μίαν φιλότιμον προ-
σπάθειαν.

—Δια της τριβής, μανίτσα, της λέγει, παράγεται θερμότης.
Και η θερμότης, όπως και να το κάνουμε, προκαλεί ενθουσια-
σμόν. Εσύ δηλαδή δια της τριβής δεν ενθουσιάζεσαι;

Ήτο αυτό έν ατράνταχτον και —παραδόξως— επιστημονικώς
ορθόν επιχείρημα.

—Ενθουσιάζομαι, πώς δεν ενθουσιάζομαι, απήντησεν η κο-
ρασίς, αντιλαμβανομένη την ορθότητα της εξηγήσεως.

—Εμ, είδες λοιπόν; Αδίκως έβαλες κακό με τον νου σου.

—Αδίκως, συνηγόρησεν και η Πανωραία.

—Λέτε; ηρώτησεν διστάζουσα κατά τι η Ευτέρπη.

—Λέμε, λέμε, απήντησαν εν χορώ αμφότεροι οι ασκούμενοι.

Η Ευτέρπη έσιαξε την φύσταν της με αμηχανίαν.

—Ε, τότε να πηγαίνω εγώ... μην διακόπτω την φυσικοθεραπείαν, είπεν.

Το ζεύγος των ατάσθαλων και ψευδολόγων εραστών αντήλλαξεν αστραπιαίως βλέμμα συνεννοήσεως.

—Μα διατί; είπεν η Πανωραία. Διόλου δεν ενοχλείς. Άλλωστε εντός ολίγων ωρών θα πίψη το σκότος. Δεν έρχεσαι κι εσύ εδώ, να αναπαυθώμεν και οι τρεις ομού και ίσως να καταφέρομεν τον κύριον Λύγκον να μας διηγηθή ιστορίαν τινά εκ του ταραχώδους βίου του;

Πρότασις που εγένετο ωσαύτως αποδεκτή μετ' ενθουσιασμού υπό της νεαράς Ευτέρπης, ήτις ταχέως απέβαλεν τα ιμάτιά της και προσήλθεν εις την ομήγυριν δια τα περαιτέρω.

Έτυχεν τώρα, κατά την εσπέραν εκείνην, χωρικός τις ονόματι Μήτσος Ντούλας, να έχη βγεί με το παλαιόν πλην εύχρηστον γκρα του εις το δάσος για κυνήγι, ελπίζων να πετύχη κάποιον ξεστρατημένον αγριόχοιρον από τους πολλούς που εσύχναζον εις την περιοχήν.

Διαβαίνων λοιπόν ο εν λόγω Ντούλας από την οικίαν της Πανωραίας ήκουσεν γυναικείας κραυγάς και ολολυγμούς. Πλησιάζων μετά προφυλάξεων έστησεν το ους του. Και ήκουσεν σπαρακτικήν γυναικείαν φωνήν να κραυγάζη άπελπις:

—Τι μου κάνεις Λύγκο Ασίκη μουσου! Με σκοτώνεις την έρμηγηγη!

Πάραυτα ο χωρικός ηννόησεν το δράμα που εξετυλίσσετο εντός της μοναχικής τούτης οικίας. Ο φοβερός Λύγκος Ασίκης, ο Αρχιληστής, είχεν αιχμαλωτίσει ανημπόρους τινάς γυναίκας και τας εβασάνιζεν βιαίως δια να του φανερώσουν την κρυψώνα των θησαυρών των.

Αίφνης ο φιλοχρήματος χωρικός αντελήφθη ότι του εδίδετο εδώ μία ευκαιρία να εισπράξη την παχυλήν αμοιβήν της επικηρύξεως του ληστού υπό της Χωροφυλακής. Άνευ δισταγμού λοιπόν όπλισεν το τυφέκιον γκρα και καταφέρων δυνατόν λάκτισμα με το χονδροπάπουτσό του εις την σαθράν εξώθυραν εισέβαλεν δρομαίος εις την οικίαν.

Το θέαμα που αντίκρισαν οι έκθαμβοι οφθαλμοί του υπήρξεν τω όντι εφιαλτικόν. Δύο ανυπεράσπισται γυναί, η μία νεάνις, η ετέρα μεγαλούτσικη πλην κοτσονάτη, υφίσταντο εν αδαμιαία περιβολή ανείπωτα μαρτύρια υπό του αδιστάκτου παρανόμου, όστις αιφνιδιασμένος από την αναπάντεχον εισβολήν του κυνηγού Μήτσου Ντούλα δεν ηδυνήθη να αντιδράση.

Τοιουτοτρόπως, με μίαν σφαίραν εις το κούτελον, έλαβεν τέλος ο ταραχώδης βίος του Λύγκου του Ασίχη του Αρχιληστή.

Τα δε αθώα του θύματα ηυχαρίστησαν τον σωτήραν των με δάκρυα εις τα μάτια, δια την θεόσταλτον λύτρωσίν των κι εκείνος ηυχαριστήθη έτι περισσότερο όταν εισέπραξεν υπό του ενωμοτάρχου Καραμανώλη το αντίτιμον της ληστρικής επικηρύξεως.

Όσον δε αφορά την καλλίχομον Ευτέρπην, ενυμφεύθη δόξη και τιμή το ερχόμενον Πάσχα καθηγήτην της Θεολογίας και μετεκόμισεν εις την γειτονικήν πόλιν δια παντός.

Η δε γιαγιά Πανωραία εξηκολούθησε διαβιούσα εις τον απόμερον οικίσκον του δάσους, απολαμβάνουσα την ωραίαν φύσιν καθώς και ότι άλλον ωραίον έχει να προσφέρει αυτή η ζωή εις τους ζωντανούς και πρόσχαρους ανθρώπους.

* * *

Ο αείμνηστος Δημοσθένης Καραφάλιος εις το περισπούδαστον και μνημειώδες σύγγραμμα του «Οι Ελληνικές Ρίζες των Ευρωπαϊκών Παραμυθιών»¹³ υποστηρίζει βασίμως ότι εξ' αυτού τούτου του λαϊκού έπους ορμώμενοι οι δυτικοί παραμυθάδες συνέθεσαν το γνωστόν και τα μάλα φρικιαστικόν παραμύθι της «Κοκκινოსκουφίτσας», μετατρέποντες τον Λύγκον εις λύκον (πιθανότατα εκ μεταφραστικού λάθους) και παραλείποντες τας σκανδαλιστικάς λεπτομερείας αι οποίαι ενδέχεται να εθορύβουν το συντηρητικόν και τα μάλα πουριτανικώς εμφερόμενον Ευρωπαϊκόν κοινόν.

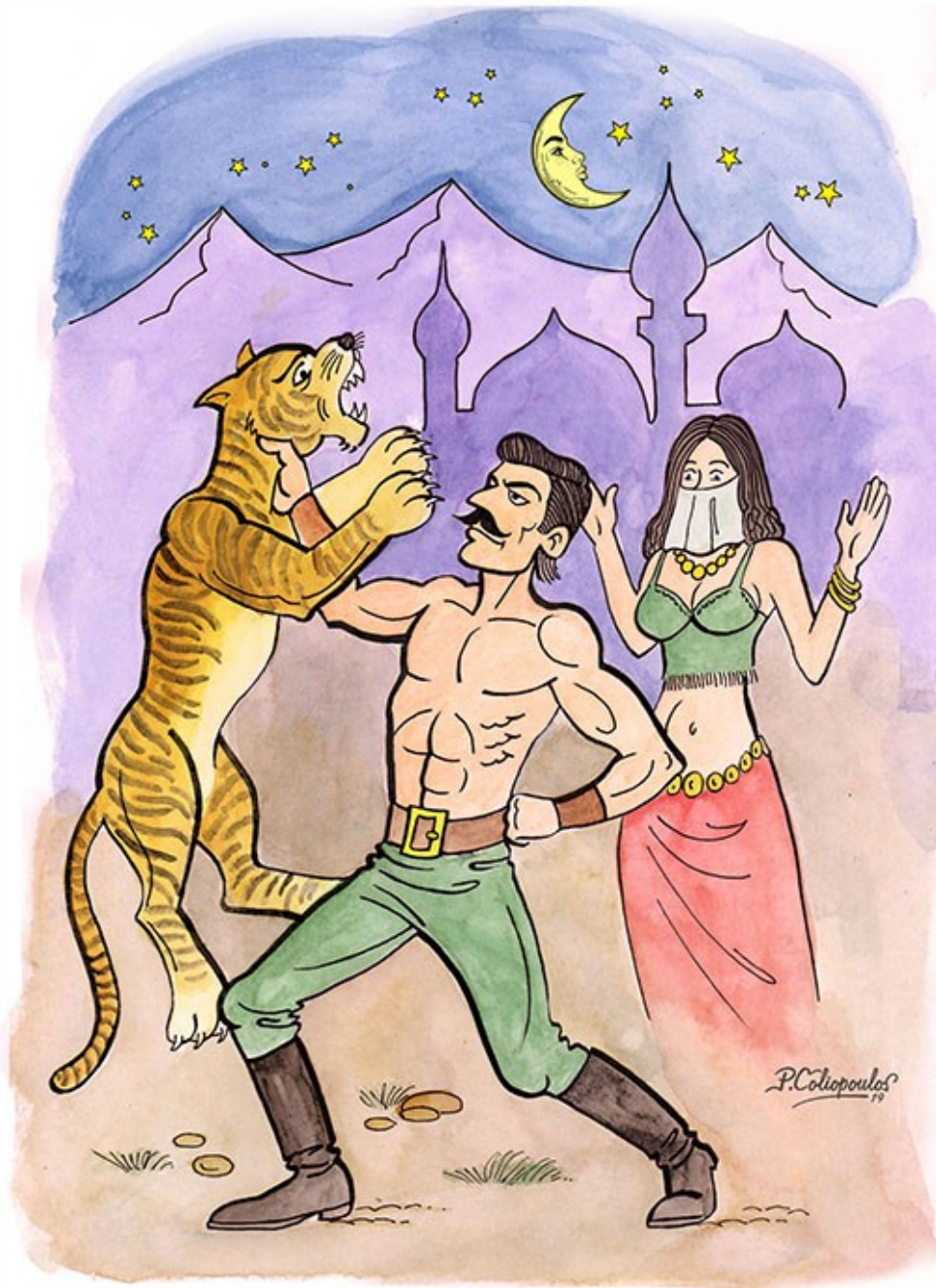
¹³ Δημοσθένης Καραφάλιος: «Οι Ελληνικές Ρίζες των Ευρωπαϊκών Παραμυθιών», Ελασσών 1973 (μεταφρασθέν εις την Νορβηγικήν υπό της Αδελαΐδος Στόμφου-Πήτερσεν).

Όπου ο θρυλικός Έλληνας, εις νεαράν έτι ηλικίαν,
κατατροπώνει αγρίαν τίγρη της ζούγκλας
εις τα βάθη της Ανατολής διασώζων πανηγυρικώς
την ζωήν της ωραίας βεζυροπούλας Αϊσέ.

Είναι αμφίβολον εάν ο καπετάν Γιώργης Παλλήκαρος, από το Ριζοκάρπασον της Κύπρου, υποπτεύετο εις το μοιραίον του ταξίδι εν Κωνσταντινουπόλει πως η Μοίρα τον επέλεξεν ως γεννήτορα ενός εκ των δυνατοτέρων ανθρώπων που edιάβησαν ποτέ από τον πλανήτην μας.

Όμως, ποίος γνωρίζει τι του επιφυλάσσει η Μοίρα εις τον μάταιον ετούτον ντουριάν, όπου μας όρισεν το ριζικό να διαβιώσωμεν; Και ποίος δύναται ν' αλλάξει το πεπρωμένον, που οι σοφοί της Ανατολής έχουν επονομάσει «Κισμέτ»;

Το Κισμέτ λοιπόν, ίσως υποβοηθούμενον και υπό του Εξαποδώ, ο οποίος, χάριν παιδιάς, αρέσκεται να ταλαιπωρή το άμοιρον γένος των ανθρώπων, τα έφερεν ούτω πως ώστε το καράβι του εν λόγω καπετάνιου, εις την επιστροφήν του εκ Κωνσταντινουπόλεως να πιάσει εις Κούταλα δι' απαραίτητους εκτάκτους επισκευάς.

Μη έχων τι να κάμει ο καπετάνιος Παλλήκαρος, ενόσω οι μαστόροι ησχολούντο με τας επιδιορθώσεις του σκάφους, ηρέσκετο να περιπατή εις την ωραίαν εξοχήν, φιλοσοφών ενδομύχως περί πολλών και διαφόρων, που δεν είναι της παρούσης να εντρυφήσωμεν.

Εις έναν εκ των περιπάτων αυτών λοιπόν ο δρόμος του τον οδήγησεν εις καταπράσινον πλαγιάν λόφου τινός, όπου έβοσκεν ησύχως έν ποιμνιον προβάτων και εριφίων. Και... ω του θαύματος!..., διότι περί θαύματος επρόκειτο, ο ποιμήν έτυχεν να είναι

ωραιότητα και θελκτικοτάτη νεάνις, η οποία τα μάλα εντυπωσίασεν τον σκληροτράχηλον πλην αισθαντικόν ναυτικόν.

«Μπρε, τι πράμα είν' ετούτο;!!!» εσυλλογίσθη ενδομύχως πλησιάζων ασκαρδαμυκτί εις το δένδρον υπό την σκιάν του οποίου η βουκολική νεάνις επεδίδετο εις την πατροπαράδοτον φλογέραν.

Και μεγαλοφώνως:

—Μπρε, τι πράμα είσαι συ, μανάρι μου;! ανεφώνησεν.

Η νεάνις, ευπροσήγορος και ευγενής, εμειδίασεν και απήντησεν με θαυμαστήν ετοιμότητα λόγου.

—Δεν είμαι παρά μία ταπεινή βοσκοπούλα, βόσκουσα το ποίμνιόν της, είπεν.

—Εγώ τέτοια βοσκοπούλα δεν έχω ξαναματαδεί εις ολόκληρον τον ταραχώδη και περιπετειώδη βίον μου, εδήλωσεν πλήρης ειλικρινούς θαυμασμού ο καπετάν Παλλήκαρος εκ Ριζοκαρπάσου της Κύπρου.

—Ω, είμαι βεβαία ότι τα ίδια λέτε εις όλας τας βοσκοπούλας που τυγχάνουν της αρεσκείας σας, απήντησεν σεμνώς πλην μειδιώσα η βοσκοπούλα.

—Μόνον εις τας πολύ ωραίας, παρεδέχθη ο ναυτικός. Και πώς σε λένε ελόου σου, μανάρα μου;

—Ζαχαρένια, απήντησεν μετά συστολής η νεάνις, ελαφρώς ερυθριώσα, καθόσον ο ξένος τα μάλα την είχε εντυπωσιάσει.

—Ζαχαρένια! ανεφώνησεν πλήρης ενθουσιασμού ο ναυτικός. Όνομα και πράμα! Ζαχροπλάστης ήτο ο μπαμπάς σου, παιδί μου εσύ ζημιάρικο;

Η νεάνις εγέλασεν ικανοποιημένη από την φιλοφρόνησιν και ως συμβαίνει συχνά εις τας περιπτώσεις αυτάς έπιασαν την κουβένταν και κουβέντα στην κουβέντα κάποια στιγμή το πράγμα έλαβεν διαφορετικήν τροπήν, αναποφεύκτως.

—Μα τι κάμνετε; είπεν εις μίαν στιγμήν εις τον εν αυτή περιπεπλεγμένον ναυτικόν. Μόλις και μετά βίας γνωριζόμεθα.

—Ε, να γνωριστούμε τότενες, απήντησεν ο Παλλήκαρος αφαιρών επιδεξίως τα ενδύματά της.

—Μα... είναι σωστόν;

—Σωστότατον, εφόσον, ως διαπιστώνεις και η ίδια, η Φύσις το επιτάσσει μετ' επιμονής.

—Η Φύσις καλώς επιτάσσει, πλην όμως η επιταγή της συχνάκις δεν είναι άνευ ολεθρίων συνεπειών.

—Και τι να κάμνωμεν για;

—Θα σας συνιστούσα να συγκρατήσετε τας ορμάς σας, απήντησεν φρονίμως η βοσκοπούλα. Πλην όμως, κρίνουσα και εξ' ιδίων, φρονώ ότι τούτο θα ήτο μάλλον ανέφικτον.

—Έως αδύνατον, συνεφώνησεν ο ναυτικός.

—Τότε θα σας περικαλέσω να είσθε ιδιαιτέρως προσεκτικός, καθόσον μάθετε πως τυγχάνω κόρη και μία κόρη οφείλει να διαφυλάσσει απαρεγκλίτως ό,τι πολυτιμότερον διαθέτει.

—Αμ τότε πώς; αναρωτήθηκε προβληματισμένος ο καπετάνιος.

—Δια της ετέρας οδού, απήντησεν η νεάνις παρουσιάζοντάς του την ωραιότατην όψιν των οπισθίων προτερημάτων της. Της ασφαλούς. Με κατανοείτε;

—Σε κατανώ κι επαυξάνω, απεκρίθη ενθουσιωδώς ο εξαιρετικώς πεπειραμένος εις αυτά τα ανομολόγητα τερτίπια ναυτικός, εν τω άμα επιλαμβανόμενος της καταστάσεως με χαρακτηριστική ευσυνειδησίαν κι αποφασιστικότητα.

Φεύ όμως, το σκότος της νυκτός είχε ήδη επέλθει και εις την φούρια των δύο προσκαίρων εραστών κάποιαν στιγμὴν επιτελέσθη το μοιραίον λάθος, και ως θα έλεγον οι ναυτικοί αντί για «όπισθεν ηρέμα» είχαμεν «πρόσω ολοταχώς», κάτι που δεν έγινε αντιληπτόν από κανέναν εκ των δύο, έμελλεν όμως να γίνη εις τον ένα εξ' αυτών δύο μήνας αργότερον, ότε τα πρώτα συμπτώματα της εγχυμοσύνης ενεφανίσθησαν εις την άμοιρον νεάνιδα.

—Και σου 'πα να προσέχης, πανάθεμά σε για καπετάνιο! ανεφώνησεν κατ' ιδίαν άπελπισ η βοσκοπούλα.

Πλην όμως, δυστυχώς, ο καπετάνιος ευρίσκετο πλέον μακράν, καταπλέων εις άλλην θάλασσαν, απομεμακρυσμένην, ου-

δόλως υποπτευόμενος τας ολεθρίας συνεπείας που είχε η ρομαντική συνάντησις μετά της βοσκοπούλας Ζαχαρένιας εις την μαγευτικήν εξοχήν των Κουτάλων.

Αυτή είναι η ιστορία της συλλήψεως ενός εκ των πλέον θρυλικών ηρώων της ελληνικής λαϊκής παραδόσεως, του περιφήμου Παναγή Κουταλιανού —όστις επονομάσθη τοιουτοτρόπως εκ της γενέτειρας του.

Ο καρπός λοιπόν της απερισκεψίας της βοσκοπούλας Ζαχαρένιας και του πλάνητος ναυτικού μεγάλωνε εις περιβάλλον τα χαρακτηριστικά του οποίου αγνοούμε και υπό συνθήκας που ομοίως δεν γνωρίζομεν. Έν είναι βέβαιον όμως, ότι ανεδεικνύετο εις νέον εύρωστον και ευειδήν και με σωματικήν ρώμην σπανίαν και ψυχικά χαρίσματα ανάλογα της ευγενούς του καταγωγής. Άγνωστα παραμένουν τα κατορθώματα της πρώτης εποχής της νεότητός του καίτοι πολλοί θρύλοι έχουν διασωθεί μέχρι σήμερον εις τας πάλαι ποτέ ελληνικάς πόλεις της Μικράς Ασίας. Εκείνο πάντως που γνωρίζομεν είναι ότι ο νεαρός Κουταλιανός κληρονόμησεν την της θαλάσσης κλίσιν υπό του αγνώστου εις αυτόν πατρός κι έτσι ενωρίς ναυτολογήθη εις ελληνικά πλοία, προοδεύων τάχιστα και περιοδεύων ανά την υφήλιον, όπου, ως φιλομαθής νέος που ήτο, εσπούδαζεν τα ήθη, τα έθιμα και τας γλώσσας των ξένων τόπων, συχνάκις δίνοντας αγώνας πάλης εις τους λιμένας όπου το καράβι προσάραζεν κατατροπώνων επίφοβους παλαιστάς και σεσημασμένους νταήδες και προκαλών τον άκρατον και ανυπόκριτον θαυμασμόν του πλήθους και δη των θηλέων, άτινα συνέρρεον αφειδώς προκειμένου να αξιωθούν της στιγμιαίας έστω προσοχής των.

Πλην όμως ο ήρωάς μας δεν ελησμόνη ούτε την πατρίδαν, ούτε την θρησκείαν, ούτε την μητέραν αυτού και εις κάθε ευκαιρίαν, μεταξύ δύο ωκεανοπόρων ταξιδίων, μετέβαινεν εις Κούταλα ίνα απολαύση την γαλήνην του ιδιαζόντος κάλλους τοπίου καθώς και τας φροντίδας και ιδίως την μαγειρικήν δεινότηταν της μητρός Ζαχαρένιας.

Η οποία μήτηρ, ως όλαι αι μητέραι του κόσμου ετούτου πράττουν, δεν παρέλειπεν να τον ορμηνεύει, όλως ανιδιοτελώς:

—Να μαζωχτείς, να νοικοκυρευτείς, του έλεγεν. Θα σε βρω εγώ ένα καλό κορίτσι, σεμνό, τσοκ γχιουζέλ, από καλό σπίτι και

με παράδες να σε κάμει άρχοντα και αφέντη στο σπιτικό σου. Ν' αφήξεις τη θάλασσα, που έχω την έγνοια σου και τον καημό σου νύχτα-μέρα.

—Μικρός είμαι ακόμα, μάνα, της έλεγεν εκείνος σεβαστικά. Έχω καιρό.

—Τι μικρός με λες, μπρε; αγανακτούσε η κυρα-Ζαχαρένια. Εικοσπεντάρησες πια! Σε λίγο θα θες μπαστούνι να πορπατείς. Άλλοι στην ηλικία σου έχουν δώκει αγγόνια στις μανάδες τους, που εμένα, την άμοιρη, μ' έχει φάει η μοναξιά και το μαράζι.

Κι όλο του 'φερνε, δήθεν τυχαία, κάτι απερίγραπτα εξαμβλώματα, κάτι κακάσχημες και θεούσες, να του προξενέψη, διότι είναι γνωστόν τοις πάσι ότι μια μάνα δεν θέλει νύφη όμορφη κι αεράτη, καθόσον, όπως λέγει και το αρχαίον ρητόν: «Νύφη όμορφη, ο διάολος στην πόρτα».¹⁴

Ο Παναγής όμως δεν έδινεν σημασίαν εις τα τερτίπια της μητρός του παρά επορεύετο την ιδικήν του ατραπόν, που ήτο αυτή της περιπετείας και των ανοιχτών θαλασσίων οριζόντων.

Εις μίαν ανάπαυλαν λοιπόν εν τη γενέτειρά του συνέβη το περιστατικόν εις το οποίον θα αναφερθούμε εν συνεχεία και το οποίον, λανθασμένα, πλείστοι όσοι βιογράφοι του ήρωός μας τοποθετούν εις Αμερικήν. Το ορθόν είναι, όπως ρητώς επισημαίνει και ο Λουμπαντόφσκυ¹⁵, αυτό που ημείς παραθέτομεν και έλαβεν χώραν εις Μικράν Ασίαν, τότε που ο ελληνισμός εμεγαλούργη εκείθεν, προ της ολεθρίου εμπνεύσεως και μεγαλομανίας του μοιραίου και κατάπτυστου Βενιζέλου (που πίσσα στα κόκαλά του δια το καχόν όπου μας έκαμεν, ο αναθεματισμένος κοντός).

Εις ωραίαν και ερημικήν τοποθεσίαν, έξωθεν των Κουτάλων υπήρχε μία μεγαλοπρεπής έπαυλις την οποίαν είχεν αναγειρεί ο εκ των βεζύρηδων του πολυχρονεμένου μας Σουλτάνου —που ο θεός να μας κόβει χρόνους και να του δίδει ημέρας, εις τον Παράδεισον όπου τώρα ευρίσκεται— ο οποίος βεζύρης μετέφερε εκεί

¹⁴ Βλέπε: Ι. Στραπατσιέρη, «Γνωμικά και Παροιμίες των Αρχαίων Ημών Προγόνων», Καρδίτσα 1953.

¹⁵ Βλαδίμηρος Λουμπαντόφσκυ, «Το Έπος του Κουταλιανού», Εκδόσεις Καρνάγιο, 1979.

την οικογένειαν και το χαρέμι του έκαστον θέρος δια τον πατρο-
παράδοτον παραθερισμόν.

Έτυχεν την ημέραν εκείνην λοιπόν η πρεσβυτέρα κόρη του Γιουσούφ Πασά, όπως ονομάζετο ο βεζύρης, η πανέμορφος και θελκτικωτάτη Αϊσέ, να παίρνη τον περίπατόν της μόνη εις την εξοχὴν περί την εσπέραν, άνευ ουδεμίας συνοδείας, καθόσον, ως εικάζεται, συνήντα λαθραίως και κρυπτικῶς πρανόδιον τινά γυρολόγον, Αρμενικῆς καταγωγῆς, μετά του οποίου εἶχεν συνάψει τρυφερόν πλην, φευ!, καταδικασμένον εκ των συνθηκῶν ειδύλλιον.

Επέστρεφεν λοιπόν η βεζυροπούλα εις την οικίαν της ότε, εξαίφνης, ήκουσεν υπόκωφον ρόγγον και γρυλισμόν να έρχεται από πλησίον ευρισκομένην συστάδαν δένδρων.

«Ποίος να είναι άραγε υποφέρων;» ανερωτήθη ενδομύχως η κορασὶς και πονόφυχος ούσα πλησίασεν εις το σημείον απ' όπου ήρχετο ο καταχθόνιος θόρυβος.

Πλην, ω, της φρίκης!... ουδείς ευρίσκετο εις την συστάδαν ει μη μόνον ευμεγέθης αιμοβόρος τίγρης, αγρίων διαθέσεων και ποταπῶν προθέσεων, η οποία πιθανῶς εἶχεν δραπετεύσει από την φύλαξιν πλανοδίου αρκουδιάρη, όστις περιφέρετο εις την περιοχὴν κατά τας ημέρας εκείνας.

Η νεάνις αύθις αντελήφθη ότι ευρίσκετο προ του μοιραίου και ότι πιθανῶς διήρχετο τας υστάτας στιγμάς του συντόμου βίου της εις τον μάταιον ετούτον κόσμον και ντουιάν. Έρξατο λοιπόν καλούσα εις βοήθειαν μετά φωνῆς απέλπιδος και στεντορίας.

—Γιάρντιμ!... Γιάρντιμ!...

Δια καλήν της τύχην προέκυψεν εις την περιοχὴν εκείνην να ευρίσκεται και ο Κουταλιανός, όστις απελάμβανεν τον απογευματινόν του περίπατον και ακούσας τας απέλπιδας οιμωγὰς προσέτρεξεν δραμαίως εις το σημείον του δράματος.

Έτο η στιγμή κατά την οποίαν το ανθρωποφάγον θηρίον πλησίαζεν υπούλως της ακινητοποιημένης καλλονῆς με σκοπούς κάθε άλλον παρά φιλανθρώπους.

Άνευ ουδενός δισταγμού ο ήρώας μας έσπευσεν να τοποθετή-

ση εαυτόν προ του υποψηφίου θύματος του θηρίου κραυγάζων συγχρόνως προς την ανεσύσταγον πλην ξαφνιασμένην προσωρινώς τίγρην:

—Πίσω ζαγάρι και σ' έφαγα!

Και επανέλαβεν το ίδιον τουρκιστί, εις περίπτωσιν που το άγριον θηρίον δεν εγνώριζεν την ελληνικήν.

—Γχέρι ντον σενί κιοπέχ γιόκσα σενί γιερίμ!

Η βεζυροπούλα, παρά τον τρόμον της, εθαύμασεν το μεγαλείον της αυτοθυσίας του νέου, όστις, αγνοών τον θανάσιμον κίνδυνον, ηθέλησεν να την προστατεύση.

—Ω, τζάνουμ! του είπεν. Είσθε τω όντι εξαιρετικά γενναίος να αφηφάτε τοιουτοτρόπως τον θάνατον, ωστόσο θα σας παρακαλέσω να με αφήσετε εις την μοίραν μου και το ριζικόν μου και να διασωθείτε δια της αποδράσεως ο ίδιος, διότι είναι αμάρτημα να χαθή τοιούτον παληχάρι.

—Μα τι λέτε, αγαπητή μου χανούμ;! εξανέστη ο Κουταλιανός. Να φύγω και να σας εγκαταλείψω εις το έλεος του ποταπού ετούτου θηρίου; Αν είναι ποτέ δυνατόν!

—Μα θα σας κατασπαράξη κι εσάς! επιχειρηματολόγησεν η βεζυροπούλα.

—Αυτό θα το δούμε, απήντησεν μετά μειδιάματος ο Κουταλιανός.

Και εφορμών κατά του σαστισμένου θηρίου της Αφρικής¹⁶ το άδραξεν από τον λαιμόν και το εσήκωσεν εις τον αέραν, ως άλλος Ηρακλής τον γίγανταν Ανταίον.

Η τίγρης ασφυκτιώσα προέβαλεν κάποιαν αντίστασιν, γρυλίζουσα υποκόφως και πασχίζουσα να ελευθερωθή, πλην όμως σιδηρά χείρ την εκράτη εναερίως και ούτω μεθ' ολίγον το τρομερόν θηρίον εξέπνευσεν και παρέδωσεν το πνεύμα μεταστάν εις τον παράδεισον των τίγρεων, όπου θα ηδύνατο ανενόχλητον να κατασπαράσση τα θύματά του άνευ επιπλοκών και παρεμβάσεων αυτοκλήτων χειροδύναμων σωτήρων.

¹⁶ Τότε ακόμη πίστευαν ότι οι τίγρεις ευδοκιμούν εις την Αφρικανικήν ήπειρον. Όλως λανθασμένως βεβαίως.

—Ίδού, είπε ο Κουταλιανός απευθυνόμενος εις την βεζυροπούλαν Αϊσέ επιδεικνύων εις αυτήν το άψυχον κουφάρι της τίγρεως. Τώρα είσθε εντελώς ασφαλής και ως βλέπετε το τρομακτικόν τούτο θηρίον απέτυχεν εις το να μας κατασπαράξη αμφοτέρους, ως αρχικώς εφοβήθητε.

—Τω όντι! ανέκραξεν περιχαρής η Αϊσέ. Αλλά μόνον κατόπιν της ιδικής σας ηρωϊκής επεμβάσεως.

—Απλώς το καθήκον μου, απήντησεν μετριοφρόνως ο Κουταλιανός. Κι ευελπιστώ ετούτο το ατυχές συμβάν να σας γίνη μάθημα ίνα μην τριγυρίζετε μόνη και ασυνόδευτος, κορίτσι πράμα, εις τας ερημίας, όπου ελοχεύουν πλείστοι όσοι κίνδυνοι, όπως ορισμένως διαπιστώσατε και η ίδια.

—Ήτο ευτύχημα που διαβαίνατε εδώθεν αυτοπροσώπως, απήντησεν σεμνώς η βεζυροπούλα. Αλλέως πως όλα τα βάσανά μου θα είχαν πλέον λάβει τέλος —και ίσως να ήτο αυτό προτιμότερον.

—Μα διατί τοσαύτη απελπισία; απόρησεν ο Κουταλιανός. Τουναντίον, θα έλεγεν κανείς ότι μία νέα με τα ιδικά σας ψυχικά και άλλα χαρίσματα θα είχαν ότι εχρειάζετο δια να είναι ευτυχής.

—Ίσως τω όντι να είναι όπως τα λέτε, απήντησεν αναστενάζουσα πικρώς η βεζυροπούλα. Πλην όλα ετούτα τα χαρίσματα εις τα οποία αναφέρεσθε δεν εξασφαλίζουν, φευ!, την ευτυχίαν μίας νέας.

Ο Κουταλιανός ήκουε θαυμάζων το άρτιον του συλλογισμού και την σοφήν τοποθέτησιν της νεάνιδος και κάπως ήρχισεν υποπτευόμενος πως κάποιον φοβερόν δράμα εβίωνεν η ευειδής κόρη.

—Εις την αέναον περιπλάνησίν μου περί την Υδρόγειον συνήνητσα πολλούς ανθρώπους και εγνώρισα τα ήθη και τα έθιμά των, είπε ο ναυτικός. Μεταξύ τούτων σφοδράν εντύπωσιν μου προξένησαν οι κάτοικοι της Κίνας. Οι οποίοι έχουν έναν άγραφον νόμον που λέγει: «Όστις σώζει την ζωή κάποιου άλλου ευθύνεται εφεξής δι' αυτόν εσαεί». Τοιουτοτρόπως λοιπόν κι εγώ, κουζούμ, έχων διασώσει υμάς από βέβαιον και φρικτόν θάνατον αισθάνομαι βαρυτάτην ευθύνην απέναντί σας.

—Ω, άγνωστέ μου, ηρωϊκέ σωτήρα! ανέκραξεν η άπελπισ κόρη. Αν ηξεύρατε εις ποίον βαθμόν η απελπισία μου!

—Πείτε μου λοιπόν, απήντησεν ψυχραίμως ο Κουταλιανός. Και σας υπόσχομαι να πράξω το καθήκον μου, ως ο άγραφος νόμος των Κινέζων επιτάσσει, προκειμένου να σας συντρέξω.

—Ουδείς δύναται, φευ!, να με βοηθήση, ει μη μόνον ο Παντοδύναμος Αλλάχ, είπεν η νεάνις και εξήγησεν καταλεπτώς απνευστί την αιτίαν της απελπισίας της.

—Αντιλαμβάνεσθε λοιπόν, κατέληξεν. Έναν ταπεινόν γυρολόγον, πτωχόν και ασήμαντον και δη Αρμένην, ο πατήρ μου ουδέποτε θα συγκατένευε να δεχθή ως γαμβρόν. Ιδού ο λόγος της απύθμενης απελπισίας μου, ήτις, είναι βέβαιον πως λίαν συντόμως ενδέχεται να με οδηγήση εις το σκότος της ανυπαρξίας.

—Οψόμεθα, απήντησεν ο Κουταλιανός και λαμβάνων το κουφάρι του θηρίου το εφορτώθη ακόπως εις τους στιβαρούς του ώμους και συνόδευσεν την νεάνίδα εις την οικίαν της.

Όπου ο πατήρ, πληροφορούμενος από την κόρην του το συμβάν και θαυμάζων το άψυχον θηρίον που ο ήρωάς μας είχε αποθέσει εμπρός του, ανέκραξεν:

—Ευλογημένος ο Μεγαλοδύναμος Αλλάχ και ο Προφήτης αυτού Μωάμεθ! Δια την σωτηρίαν της πολυαγαπημένης μου Αϊσέ, ζήτησε μου όποιαν χάριν θέλεις κι εγώ προθύμως θα σε την πραγματοποιήσω. Θέλεις να σε δώκω την χείραν της εις γάμου κοινωνίαν και να σε κάμω άρχοντα τρανόν εις το βιλαέτι, καίτοι τυγχάνεις ένας ταπεινός Γιουνάνης; Θα το πράξω μετά χαράς.

—Τεσεκούρ εντερίμ¹⁷, πολυχρονεμένε μου Πασά, απήντησεν ο Κουταλιανός. Πλην όμως, λόγω του πλάνητος βίου μου, δεν είμαι ακόμη εις θέσιν να επωμισθώ τας ευθύνας του γάμου.

—Να σε δώκω τότες γρόσια, τζάνουμ! Πολλά γρόσια. Να σε καταστήσω εύπορον.

—Τεσεκουρλέρ¹⁸, Πασά μου, αλλά δεν είμαι φίλος. Το χρήμα το περιφρονώ, όπως λέει και το άσμα.

¹⁷ Ευχαριστώ τουρκιστί.

¹⁸ Ευχαριστώ τουρκιστί, πώς λέμε «thanks» στα εγγλέζικα.

—Αμ, τότες τι, τζάνουμ; απόρησεν ο Πασάς. Πώς να σε ευεργετήσω δια το καλόν όπου μου ‘καμες;

—Υπάρχει κάτι, Πασά μου, του λέγει τεχνηέντως ο Κουταλιανός. Υπάρχει μια χάρη που έχω να σου ζητήσω, πλην δεν είναι δι’ εμέ. Φοβούμαι όμως μην και μου την αρνηθείς.

—Να σου αρνηθώ σ’ εσέ, ορέ τζάνουμ, τον σωτήρα του παιδιού μου; Ποτές! Έχεις τον λόγο μου.

—Μπέσα, Πασά μου;

—Μπέσα για μπέσα, τζάνουμ. Ο λόγος του Γιουσούφ Πασά είναι συμβόλαιο. Έχουν να το λένε στον ντουινιά.

—Τότενες να δώκης την ευχή σου στην κόρη σου την Αϊσέ, είπεν κρυπτικώς ο Κουταλιανός.

—Μα αφού σου είπα και πριν να σε τη δώκω και με είπες όχι, ορέ τζάνουμ! απόρησεν (και με το δίκιο του) ο Πασάς.

—Όχι για ελόου μου, Πασά μου. Αλλά για ένα καλό παιδί που την αγαπεί και που τον ηγαπεί και η ίδια.

—Α! έκαμεν ο Πασάς αιφνιδιασμένος. Τι καλό παιδί είν’ αυτό, τζάνουμ, για να ‘χουμε το καλό ρώτημα;

—Ένας πτωχός πλην τίμιος βιοπαλαιστής...

—Α, καλά... άπαξες και είναι τίμιος δεν πειράζει που είναι φτωχός, λεφτά έχουμε.

—Επαγγελλόμενος τον γυρολόγον...

Εξεπλάγη δυσαρέστως ο πατήρ.

—Γυρολόγος! ανέκραξεν. Μα δεν ηξεύρεις ότι είναι αυτοί ούλοι τους πλάνητες, κορτάκηδες και ανεσύσταγοι;

—Θα τον συμαζώξη η Αϊσέ, έννοια σου. Άλλωστε... έδωκες το λόγο σου, Πασά μου.

Ο Πασάς συνοφρυώθη, αλλά τελικώς υπέκυψεν.

—Ταμάμ, είπεν. Τέλος πάντων... Αφού έτσι το θέλησε ο Αλλάχ... Ας είναι...

—Είναι και κάτι άλλο, Πασά μου...

—Τι άλλο, μπρε τζάνουμ; Είναι κουτσός, μονόφθαλμος, γηραλέος;

—Είναι Αρμένης, Πασά μου.

—Αρμένης! βροντοφώναξεν ο Πασάς οργίλος. Τι με λες, ορέ ζεβζέκ; Να δώκω το παιδί μου σε Αρμένη; Εμ, δεν μπορούσε να ήτουμε καλύτερα κουτσός, γκαβός και γηραλέος;

—Υποσχέθηκες, Πασά μου, του υπενθύμισεν ο Κουταλιανός.

Υπεσχέθη ο Γιουσούφ Πασάς και δεν γινόταν να πάρει τον λόγον του πίσω, οπότε έκαμε την καρδίαν του πέτραν και έδωσεν τελικώς την ευχήν του.

Ξεπροβοδίζουσα τον ήρωά μας η πανευτυχής Αϊσέ εξέφρασεν την άφατον ικανοποίησίν της δια την θετικήν έκβασιν των γεγονότων.

—Ο Αλλάχ σε έστειλε, Παναγή εφέντη μ', είπεν. Ο Αλλάχ! Όχι μόνον δια να μου σώσης την ζωήν αλλά και δια να εξασφαλίσης την ευτυχίαν μου.

—Αφού το λέγει το Κινεζικόν ρητόν δεν ηδυνάμην να πράξω διαφορετικώς, απήντησεν μειδιών ο Κουταλιανός.

—Δεν έρχεστε εις τον οντάν μου προκειμένου να σας εκφράσω και εμπράκτως την αμέριστον ευγνωμοσύνην μου; πρότεινεν ευθαρσώς η βεζυροπούλα.

—Μα είναι πρέπον; είπεν διστάζων ο υπέροχος Έλλην.

—Θα σας τρατάρω και γλυκόν περγαμόντον, που κατασκεύασα με τα χεράκια μου, επιχειρηματολόγησεν η Αϊσέ. Καθόσον, μάθετε, ότι εκτός από καλλονή τυγχάνω και άπταιστος οικοκυρά.

—Ε, άμα είναι δι' έν περγαμόντον..., είπεν ο ήρωάς μας υποκύπτων και την ηκολούθησεν εις τον οντάν δια τα περαιτέρω.

Διότι εις το γλυκόν περγαμόντον ουδείς δύναται να αντισταθή, όσο μεγάλος ήρως και αν τυγχάνει.

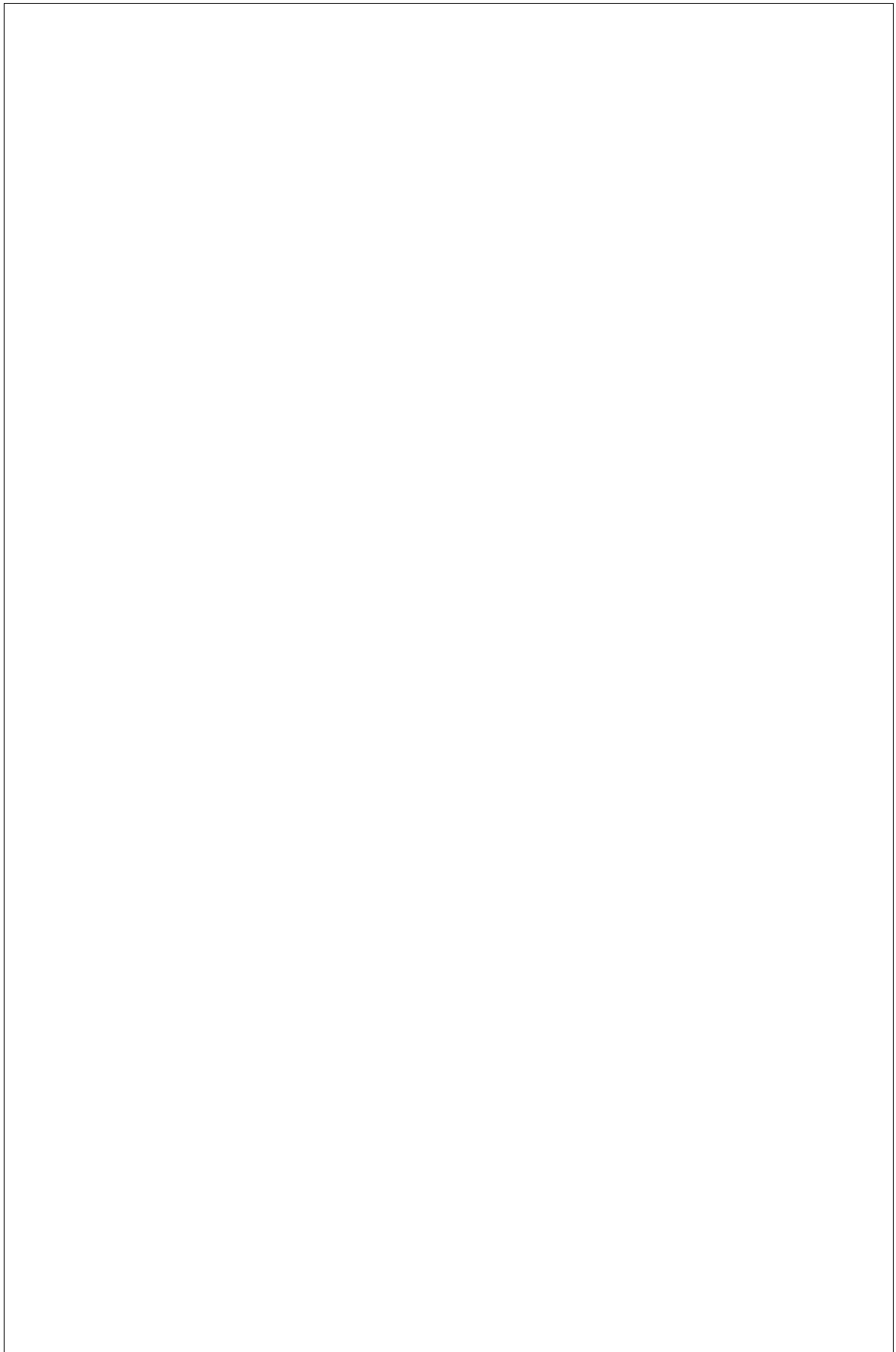
* * *

Ἐκτοτε ὁ Κουταλιανός εἰς τὰς ἀνά τὴν Ὑφήλιον γυμναστικὰς τοῦ ἐπιδείξει εὐεδύετο τὴν προβιὰν τῆς φονευθῆσης τίγρεως, ὄχι τόσο εἰς ἀνάμνησιν τοῦ υπερανθρώπου κατορθώματος, ἀλλὰ αὐτῆς τῆς υπερόχου βεζυροπούλας Αἰσέ.

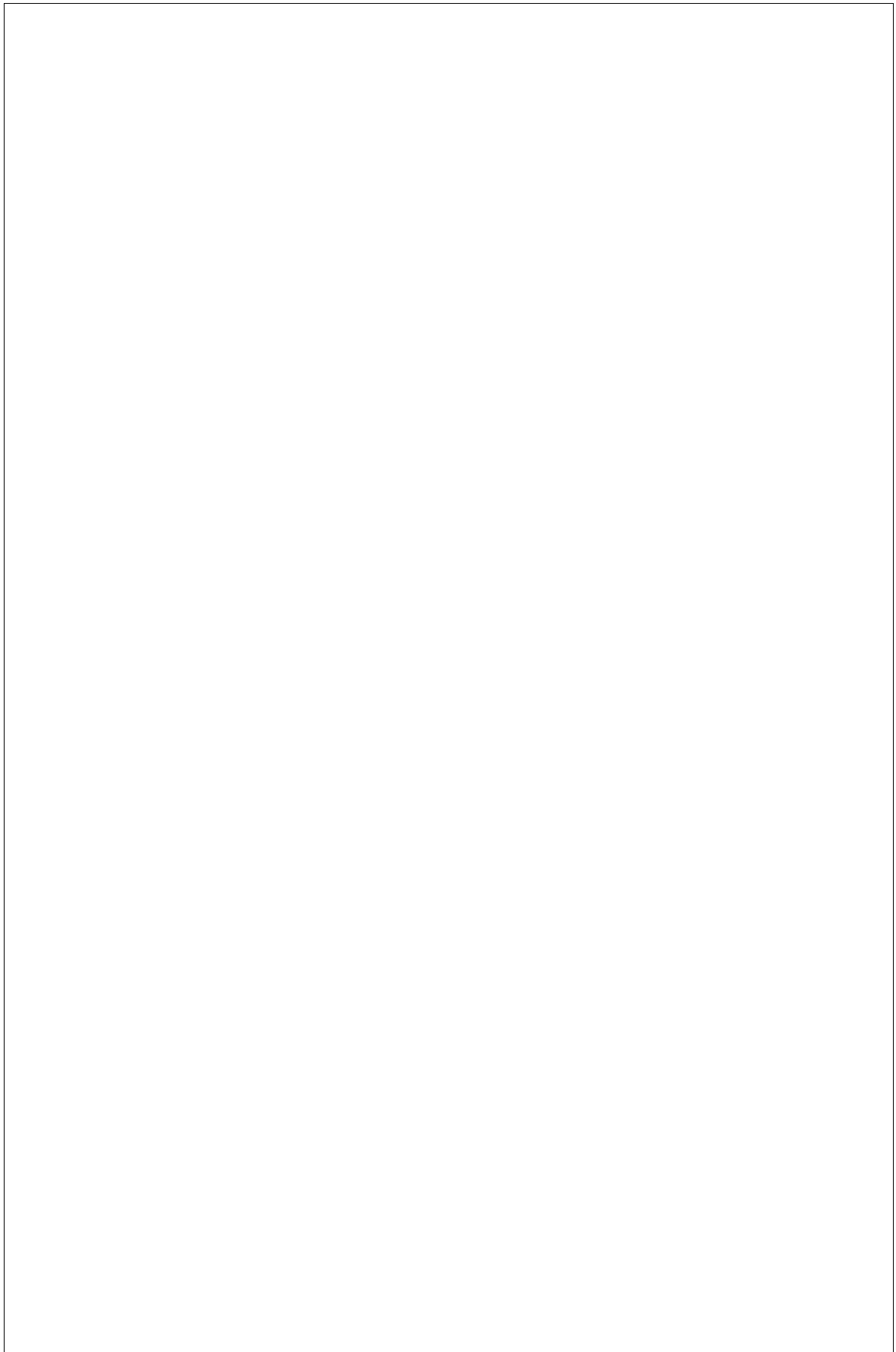

Λεπτομερής εξιστόρησης υπό αυτόπτου μάρτυρος
της αδαμάστου θελήσεως και φιλοπατρίας
μικράς πλην θαυματουργής ομάδος Ευζώνων
ήτις ηξιώθη να αλώση, καίτοι επ' ολίγον,
την Πόλιν.

Ισως ετούτη εδώ η ιστορία φανεί εις τον απληροφόρητον και αδαήν αναγνώστην ευτράπελος, πλην όμως καταδεικνύει, όπως όλαι αι ιστορίαι μας, το μεγαλείον της ελληνικής ψυχής και την άκρατον αυτής παληκαριάν.

Δεν θα την συναντήσετε εις κανένα περισπούδαστον εγχειρίδιον Ιστορίας, έχει καταγραφεί όμως αδιαλείπτως εις την μνήμην και την καρδίαν όσων ποικιλοτρόπως συμμετείχον εις τούτο εδώ το μικρόν έπος, καθώς και εις την συνείδησιν του αλυτρώτου ελληνικού λαού της Μικρασιατικής υπαίθρου.

Είχαμεν την τύχην και το προνόμιον να λάβωμεν γνώσιν του κοσμοϊστορικού τούτου επεισοδίου από αυτόπτην μάρτυρα, όστις διηγήθη τα συμβάντα εις τον ακούραστον λαογράφον, ιστορικόν και κοινωνιολόγον Περικλήν Μπατσακούλιαν, τα οποία και παραθέτομεν αυτούσια, άνευ διορθώσεων, επεμβάσεων και μετατροπών.¹⁹

Διηγείται ο δεκανεύς των ευζώνων Μήτρος Βαλακούρας, καταγόμενος από την ηρωϊκήν Λυκόβρουσιν της Ευρυτανίας.

* * *

Ημάστενε μια διμοιρία, καμιά δεκαριά νοματαίοι, σταθμευμένοι ως προκεχωρημένη φρουρά στην περιοχή Καζάν-κιόϊ, πλησίον του Βοσπόρου, με επικεφαλής τον ξακουστό επιλοχία

¹⁹ Π. Μπατσακούλιας, «Άγνωστα περιστατικά του Μικρασιατικού Έπους», Τρίκαλα 1933.

Καρακίτσο Κώτσο, ούλοι μας του 53 ευζωνικού τάγματος, ούλοι μας παληκάρια ένας κι ένας και καθομάστενε εκεί περιμένοντας διαταγές, για να δούμε πού μας χρειάζεται ο στρατός να πάμε.

Ιούλιος μήνας ήτουμε κι έκανε ζέστη του κιαρατά, να σκάει ο τζίτζικας... κι εκεί που καθομάστενε και πίναμε ρακί και φουμέρναμε ήσυχα τον αργιλέ μας να κι έρχεται ένας αγγελιαφόρος από τη στρατιά και μας πρόκανε τα χαρμόσυνα μαντάτα.

—Τι καθομάστενε και πίνετε και φουμέρνετε; μας πιάνει από τα μούτρα ο αγγελιαφόρος με το που ξεπέζεψε από το μουλάρι. Δεν τα μάθατε τα καλά μαντάτα;

—Ποια μαντάτα, ορέ πατριώτ'; του λέω εγώ. Πε μας κι εμάς να ξέρουμε. Τι γένηκε;

—Τι γένηκε; λέει ο αγγελιαφόρος. Ρωτάς τι γένηκε; Να σε πω εγώ τι γένηκε. Δόθηκε διαταγή να πάρουμε την Πόλη, αυτό γένηκε.

—Ορέ, τι λες αυτού; πάτησε μια φωνή ο Καρακίτσος. Την Πόλη; Πώς και πού και πότε;

Έκατσε λοιπόν ο άνθρωπος, τον φιλέψαμε ρακί με καλό μεζέ παστουρμά, και μας εξήγησε ότι συμφωνήσαν, λέει, οι συμμάχοι να μπούμε στην Πόλη και 'τοιμάζονται καράβια, λέει, να πάνε τα στρατά εκεί. Όπου να 'ναι ξεκινάει η 'πιχείρηση, μας είπε.

—Ορέ τι με λες; φώναξε ενθουσιασμένος ο επιλοχίας. Αυτούνο είναι μεγάλο πράμα! Κι εμείς εδώ καθομάστενε και δεν κάνουμε τίποτις;

—Τι να σε πω, καπετάνιο; του λέει ο άνθρωπος. Εμένα έτσι μου 'πανε, έτσι λέω. Τώρα εσύ τι κουμάντο θα κάμεις δεν ξέρω. Κάμε ότι σε φωτίσει ο θεός. Εγώ πάω παραπέρα να παραδώκω τις διαταγές όπου μου δώκανε για να 'μαι εντάξει στο καθήκον.

Κάτσαμε το λοιπό με τον Καρακίτσο και το σκεφτομάστενε.

—Ορέ Μήτρο, μου λέει ο 'πιλοχίας. Άκουσες, ορέ, τι είπε αυτούνος; Πάμε, λέει, να πάρουμε την Πόλη, ορέ!

—Άκουσα, καπετάνιο, πώς δεν άκουσα, του λέω.

—Και μεις, ορέ, τι κάνουμε; Καθομάστενε εδώ πέρα και κωλοβαράμε;

—Τι να σε πω, καπετάνιο, του κάνω. Ότι μας πούνε κάνουμε, φαντάροι ειμάστενε, δεν ειμάστενε τίποτις στρατηγοί να κάνουμε της κεφαλής μας.

—Να πάμε κι εμείς, μου λέει ο Καρακίτσος ενθουσωδώς.

—Και πώς να πάμε, καπετάνιο; του λέω εγώ.

—Με τα πόδια, ορέ. Κοντά είναι η Πόλη, καμπόσες τσιγαριές δρόμο... Συνηθισμένοι ειμάστενε.

—Και γένεται, καπετάνιο; του λέω. Οι διαταγές;...

—Τις έχω χεσμένες τις διαταγές, φωνάζει ο Καρακίτσος και πετάγεται πάνω. Μάζωξε τους άντηδοι, πάρτε μαζί ψωμί, τυρί, ελιές και κρομμύδια κι άντε να ξεκινήσουμε, μην και πάρουν την Πόλη τα στρατά και δεν ειμάστενε κι εμείς παρών. Ντροπής!

Κι έτσι που λες, μάζωξα τους άντηδοι, πήραμε ψωμί, τυρί, ελιές, κρομμύδια, πήραμε και νερό στα παγούρια, κόψαμε τα ντουφέκια στον ώμο, ζαλωθήκαμε και τους γυλιούς στην πλάτη, φυσεκλίκια κι απ' όλα τα χρειαζόμενα και ξεκουνήσαμε.

Δρόμο παίρνουμε, δρόμο αφήνουμε... ερημιά η περιοχή και των γονέων... ούτε χωριά, ούτε τίποτις, μια ξεραίλα. Τα βράδια κοιμομάστενε στο χώμα και τη μέρα να βεράει ο ήλιος στο δοξαπατρί. Είχαμε όμως το πάθος να μπούμε στην Πόλη, ν' ασκώσουμε τη σημαία και να διώξουμε τους Τουρκαλάδες δια παντός κι αυτό μας έδινε κουράγιο και θάρρητα.

Μέρες αυτή η δουλειά, μας σώθηκε το ψωμί, μας σώθηκε και το νερό... πεινάσαμε και διψάσαμε, αλλά ο Καρακίτσος εκεί, βράχος!

—Μια τσιγαριά δρόμος είναι, μας έλεγε. Όπου να 'ναι θα δούμε την Αγιά Σοφιά, να πάμε να προσκυνήσουμε.

Την τέταρτη μέρα φτάκαμε σ' ένα χωριό. Δικό μας, αλλά είχε και Τούρκους. Μας υποδέχτηκαν εκεί οι καλοί πατριώτες, με δάκρυα στα μάτια, κάτσαμε, φάγαμε, ήπιαμε, χορέψαμε και πατριωτικούς χορούς και μετά μας πήραν στα κονάκια τους να κοιμηθούμε, γιατί δεν στεκομάστενε στα ποδάρια μας από την κούραση και τις κακουχίες. Εμένα με πήρε μια χήρα, Ευθαλία ονόματι, καλή της ώρα της γυναικός, όπου κι αν βρίσκεται. Ε,

καλά περάσαμε, ξαποστάσαμε και το πρωί ο Καρακίτσος ρωτάει τον κοτζάμπαση πόσο μακριά πέφτει η Πόλη.

—Μπα, κοντά είναι, του λέει αυτός. Δυο τσιγαριές δρόμο άπαξες και περάσετε το ποτάμι. Αλλά, γιατί τόση βία, καπετάνιο; Δεν καθοσάστε εδωπά να ξαποστάσετε, να σας περιποιηθούμε ποικιλοτρόπως και μετά, με το καλό, να παγαίνετε στη ευχή της Παναγίας;

—Μπρε, καλά λες, του απαντάει ο ‘πιλοχίας. Αφόσον και είναι τόσο σιμά, γιατί να μην καθίσουμε λίγο εδώ, που κάνετε καλή παρέα και εισάστενε καλοί αθρώποι κι ευσεβείς χριστιανοί;

Γιατί κι ο ίδιος, που είχε φιλοξενηθεί στου παπά το σπίτι είχε βρει φαίνεται κάποιο ενδιαφέρον στην παπαδοπούλα, που ήτουνε κι αυτούνη ωραία και τσαχπίνα, όπως, καλή της ώρα, και η δικιά μου, η Ευθαλία.

Κάτσαμε το λοιπό, βολεύτηκαν κι οι άντρηδοι της διμοιρίας από ‘δώ κι από κει, και για κάνα-δυο μέρες περνάγαμε ζωή και κότα, δόξα τω θεώ. Τέτοιοι πολέμοι μάλιστα, να έχουμε κάθε μέρα μακάρι!

Πλην όμως οι Τούρκοι του χωριού, που στεναχωρέθηκαν να δουν ελληνικό στρατό, στείλαν με μπαμπεσιά να φωνάξουν τους ζαπτιέδες²⁰ από το Κουρασάνι, όπου ήτουνε σταθμός. Και ήρθαν οι ζαπτιέδες και μας έμπλαξαν²¹ κει που πίναμε ρακί στην πλατέα... θα ήτουνε καμιά ‘κοσαριά, μπορεί και τριάντα... σάματι ξέρω να μετράω όταν σωθούν τα δάχτυλα;... και είχαν ντουφέκια μαζί και γιαταγάνια και κουμπούρια και διάολος τον πατέρα τους.

Έρχεται το λοιπό ο Τσαούσης²² τους, που ήτουνε ‘πικεφαλής, στον δικόνε μας τον Καρακίτσο και χαιρετιούνται οι δυο τους σεβαστικά.

—Μέρχαμπα²³, λέει ο ένας.

²⁰ Ζαπτιέδες: χωροφύλακες.

²¹ Έμπλαξαν: μας αιφνιδίασαν. Καραγκούνικη έκφρασις που απαντάται όμως και αλλαχού εις την αγρίαν ελληνικήν ύπαιθρον.

²² Τσαούσης: ο Τούρκος λοχίας.

²³ Merhaba: γειά τουρκιστί.

—Μέρχαμπα, λέει κι ο άλλος.

Και του λέει ο Τούρκος Τσαούσης του Καρακίτσου του δικού μας:

—Ήρθαμε να σας συλλήψουμε, του λέει, και να παραδοθείτε.

Γέλασε ο Καρακίτσος.

—Τι λες, ορέ καρντάς, του κάνει. Ξέρεις τι ειμάστενε εμείς που μας γλέπεις;

—Τι εισάστενε για; ρώτησε ο Τούρκος.

—Δεν ειμάστενε ευζώνοι; απάντησε ο ‘πιλοχίας. Ξέρεις τι θα πει ευζώνοι, ορέ καρντάς ταλαίπωρε;

Ν’ ακούσουν τώρα έτσι οι Τουρκαλάδες τους πήγε τσιρλιό. Καθόσον ήταν ξακουστά τα κατορθώματά μας εμάς των ευζώνων και τα χρειάστηκαν οι φτωχοζαπτιέδες.

—Αμ τότενες να παραδοθούμε εμείς, λέει ο Τούρκος Τσαούσης.

—Και τι να σας κάνουμε; του λέει ο δικός μας ο ανώτερος Τσαούσης. Εμείς έχουμε δουλειά και πού να σας κουβαλάμε από κοντά, βάρος θα σας έχουμε.

—Σαν τι δουλειά; ρωτάει ο Τσαούσης των άλλωνε.

—Πάμε να πάρουμε την Πόλη, ορέ, τον πληροφορεί ο Καρακίτσος.

—Α, κοντά είναι, δυο τσιγαριές δρόμο, του λέει ο Τούρκος. Αλλά τώρα πώς θα γένει; Να μην παραδοθούμε;

—Δεν καθοσάστενε καλύτερα να σας κεράσουμε μια ρακή; του λέει ο Καρακίτσος. Αφού εμείς θα πάρουμε την Πόλη, πάει, τελείωσε ο πόλεμος. Τι να χαλάμε τώρα τις καρδιές μας;

—Μπρε, καλά λες, του λέει ο Τούρκος. Άφεριμ!²⁴

Κι έτσι έκατσαν κι οι Τουρκαλάδες οι ζαπτιέδες και τους τρατάραμε ρακί και μεζέ και είπαν εκείνοι τα δικά τους κι εμείς τα δικά μας κι ούτε ντουφεκιές, ούτε τίποτις. Σαν αδέρφια ημάστενε.

²⁴ Άφεριμ: μπράβο τουρκιστί.

Μετά, αφού φάγαμε και ήπιαμε, μας χαιρέτησαν και πάλι σεβαστικά οι αθρώποι, μας ευχήθηκαν καλό ταξίδι να ‘χουμε και καλή επιτυχία και πήγαν στην ευχή του Αλλάχ.

Εμείς κάτσαμε κάνα-δυο, τρεις μέρες ακόμα και μετά μας μάζωξε ο ‘πιλοχίας.

—Δεν λέω..., μας λέει. Καλά φάγαμε, καλά ήπιαμε, καλά περάσαμε ποικιλοτρόπως, όμως ντροπή να καθομάστενε έτσι ανεργοι εδώ όταν έχουμε και το χρέος στην πατρίδα.

Κι άντε τώρα να μαζώξουμε πάλι εμείς τα τσαμασίρια μας, ν’ αποχαιρετίσουμε τους καλούς αθρώποι, εγώ την Ευθαλία, ο Καρακίτσος την παπαδοπούλα, οι άλλοι άλλες κι άντε πάλι πορεία στο λιοπύρι, να πάμε να πάρουμε την Πόλη.

Κάναμε ένα τσιγάρο, κάναμε δεύτερο... Τίποτις, η Πόλη πουθενά. Μια μέρα... δυο μέρες... τρεις μέρες... κάποια στιγμή στο βάθος είδαμε κάτι μιναρέδες... δόξα να ‘χει ο Γιαραμπής!

—Η Αγιά Σοφιά, είπε ο Καρακίτσος.

Ξεσκουφωθήκαμε, κάναμε το σταυρό μας, που μας αξίωσε καμιά φορά ο Θεός κι η Παναγία του Σουμελά, η θαυματουργή, και κάτσαμε να σκεφτούμε τι να κάνουμε.

—Στρατά δεν βλέπω, λέω του ‘πιλοχία.

—Μπορεί να ‘ρθαμε πριν εμείς, μου λέει αυτός.

—Και τι θα κάνουμε; του λέω. Να κάτσουμε να περιμένουμε μέχρι να ‘ρθουν;

—Μπα, μου λέει. Πάμε καλύτερα εμείς μπροστά κι άμα έρθουν θα ‘μαστε εκεί, απίκο, να μας βρουν.

—Και δέκα νοματαίοι θα τα βάλουμε μ’ ολάκερη την Τουρκιά, καπετάνιο; του κάνω.

—Μα δεν είδες τους ζαπτιέδες; μου λέει. Μόλις είδαν ευζώνους παραδόθηκαν. Το ίδιο θα κάνουν κι οι άλλοι.

Κινήσαμε το λοιπό, κάνοντας το σταυρό μας και σε μισή ώρα μέσα φτάνουμε σε μια ταμπέλα που ήτουνε στα τούρκικα.

—Τι λέει αυτός ο διάολος; ρωτάει ο Καρακίτσος ένα παιδί, Ματσούκας Αθανάσιος ονόματι, που ήτουνε από το Καζακλάρ και ήξερε τα τούρκικα φαρσί.

—Πόλη, του λέει εκείνος. Γράφει και κάτι άλλο, αλλά έχει σβηστεί και δεν το βγάζω.

—Οπότε στην Πόλη ειμάστενε, λέει ο 'πιλοχίας.

Και κει που το κουβεντιάσαμε να και έρχεται μια τσούπρα μ' ένα σταμνί στο κεφάλι να πάρει νερό από 'να πηγάδι εκεί κοντά. Μας καλησπερίζει, την καλησπερίζουμε, ωραίο πράμα ήτουνε, τροφαντό... μέρες εμείς στις ερημιές, άνοιξε η ψυχή μας.

—Ποιανού 'σαι συ, κουζούμ; τη ρωτάει ο 'πιλοχίας στρίβοντας το μουστάκι, ένεκα που κι αυτουνού του γυάλισε το θήλεο.

—Του αντρούς μου είμαι, ποιανού να 'μαι; απαντάει εκείνη τσαχπίνικα.

—Μπα; Και θ'κιά μας είσαι, μανίτσα, για κάνα χανούμι;

—Αν ήμανε χανούμι θα σε μίλαγα για, φαντάρο άνθρωπο; του απαντάει η θ'κιά μας ετοιμόλογα.

—Μπορεί και να με μίλαγες, λέει ο Καρακίτσος.

—Αμ δε, που θα σε μίλαγα...

Αποστομώθηκε ο 'πιλοχίας, άλλαξε κουβέντα.

—Δε με λες; της λέει. Η Πόλη κατά δώθε πέφτει, μανίτσα;

—Κατά δώθε για. Πού θες να πέφτει;

—Κι άλλα στρατά δεν είδες ελόου σου;

—Αμ δεν είδα. Εσάς γλέπω πρώτους. Τι, χαθήκατε άμα τύχει;

—Μπααα... Εμείς να χαθούμε; Δεν έχουμε ανάγκη εμείς, της λέει ο Καρακίτσος. Εμείς ερχομάστενε να πάρουμε την Πόλη μαθές.

—Τι με λες; Και με δέκα νοματαίοι θα την πάρετε, τρομάρα σας;

—Δέκα, αλλά τι δέκα! της λέει ο 'πιλοχίας. Του ευζωνικού!

—Α, τότενες καλά, λέει η κυράτσα. Με το καλό να ορίστε.

—Και δεν με λες; Έχει πολλούς Τούρκοι φαντάροι στην Πόλη, να 'χουμε το καλό ρώτημα;

—Α, μπα. Τρεις ζαπτιέδες μόνο κι αυτοί ούλο φαί και ύπνο. Οι άλλοι φύγαν στον πόλεμο.

Φχαριστήθηκε ο ‘πιλοχίας που τ’ άκουσε αυτό το καλό μαντάτο.

—Και είναι μακριά μέχρι την Πόλη, μανίτσα; τη ρωτάει ξανά.

—Α, μπα. Από ‘δώ που ειμάστενε ούτε μια τσιγαριά δρόμο. Περιμέν’τε να γιομίσω τη στάμνα και θα σας πάω εγώ παρέα.

Το οποίον γιόμισε το σταμνί η τσούπρα, Ευθυμία το όνομα, όπως μας συστήθηκε, και μετά μπροστά αυτή με τον ‘πιλοχία, να τα λένε μπίρι-μπίρι και παραπίσω εμείς, να θαυμάζουμε την περπατησιά της, δρόμο πήραμε, δρόμο αφήκαμε, ούτε που το καταλάβαμε για πότε φτάκαμε στην Πόλη.

—Αυτή είναι; ρωτάει ο Καρακίτσος λίγο ξαφνιασμένος. Γιατί σα να μου φαίνεται μικρή.

—Μικρό είν’ το μάτι σου. Αυτή είναι.

—Και η... Αγιά Σοφιά;

—Στον πάνω μαχαλά. Κι Αγιά Σοφιά έχουμε κι Άη Ονούφρη, και Παναγιά Αφανέρωτη κι απ’ ούλα τα καλά.

Μπαίνουμε το λοιπό στην Πόλη, με εθνική περηφάνια, γιατί, πώς να το κάνουμε... δεν είναι και μικρό πράμα, ε;... Κι εκεί πάνω θυμήθηκα το ρητό και λέω του Καρακίτσου:

—Κωνσταντίνος την έχτισε, Κωνσταντίνος την έχασε, Κωνσταντίνος θα τηνε πάρει, που λέει και η προφητεία. Και να που βγήκε αληθινή μιας κι ελόου σου Κώτσος είσαι.

Κοκκίνισε ο ‘πιλοχίας... ‘φχαριστήθηκε.

—Μπα, το καθήκον..., λέει.

Μας πάει το λοιπό η Ευθυμία στην πλατέα, όπου ήτουνε αραχτοί ούλοι οι προύχοντες και πίναν αργιλέ, που να μας δουν έκαναν χαρές μεγάλες και πανηγύρια. Και μπράβο, και ζήτω ο Βασιλεύς, και ζήτω ο Βενιζέλος και μας κάθισαν και φέραν ρακές, και φέραν ψητά και κοψίδια, ήρθαν κι οι Τούρκοι οι ζαπτιέδες και παραδόθηκαν όπως οι άλλοι, τους καθίσαμε κι αυ-

τουνοὺς μαζί μας και φάγαμε και ήπιαμε και ήτουμε όλα ωραία και καλά. Και μετά μας πήραν στα σπίτια οι αθρώποι, να μας φιλοξενήσουν σαν μουσαφειραίους κι ήτουμε ακόμα καλύτερα.

Κάτσαμε το λοιπό στην Πόλη, πήγαμε να προσκυνήσουμε και στην Αγιά Σοφιά... μικρή μας φάνηκε, αλλά δεν πείραζε... και περιμέναμε τα στρατά να φτάκουν, να τους παραδώκουμε την Πόλη και να λάβουμε τα συχαρίκια και τα παρασήματα που μας έπρεπε για το κατόρθωμά μας.

Και περιμέναμε μια βδομάδα και περιμέναμε δυο... Πέρασε μήνας και τίποτις!

Οπόταν αποφασίζει ο ‘πιλοχίας και στέλνει έναν εύζωνα με μουλάρι, Σούργελος Χαράλαμπος ονόματι –ο εύζωνας, όχι το μουλάρι– στο Αρχηγείο, να δούμε τι γένεται.

Και κάτσαμε εμείς και περιμέναμε και καμιά φορά ήρθε πίσω ο Σούργελος –με κατεβασμένα μούτρα.

—Να πάμε πίσω λέει. Γλήγορα, γιατί μας χρειάζονται και κακώς, λέει, που πήραμε πρωτοβουλίες άνευ διαταγές άνωθεν.

—Και την Πόλη;! Θα την αφήκουμε σύζυλη; εξανίσταται ο ‘πιλοχίας.

—Έτσι λέει.

Το οποίο, τι να κάνουμε;... Αποχαιρετίσαμε τους καλούς αθρώποι, τις κόρες και τις γυναίκες τους, που μας περιποιήθηκαν και μας εξυπερέτησαν πατριωτικώς, κι άντε πάλι ξανά-μανά πίσω –κατά τας διαταγάς.

Πέρασε καιρός, γένηκε η Καταστροφή και πάει η Μικρασία και μόνο μετά μάθαμε ότι η Πόλη που πήραμε εμείς ήτουμε ένα χωριό, απ’ τα θ’κά μας, τα ελληνικά, που είχαν ονομάσει έτσι οι αθρώποι εκεί προς τιμή, λέει, της άλλης της Πόλης, της μεγάλης.

Αλλά τι πειράζει; Πόλη η μια, Πόλη κι η άλλη. Κι αν δεν μας είπαν μπράβο κι αν δεν μας δώκαν παρασήματα ας όψεται το αχάριστο το κράτος. Αλλά σάματι πρώτη φορά είναι ή τελευταία;

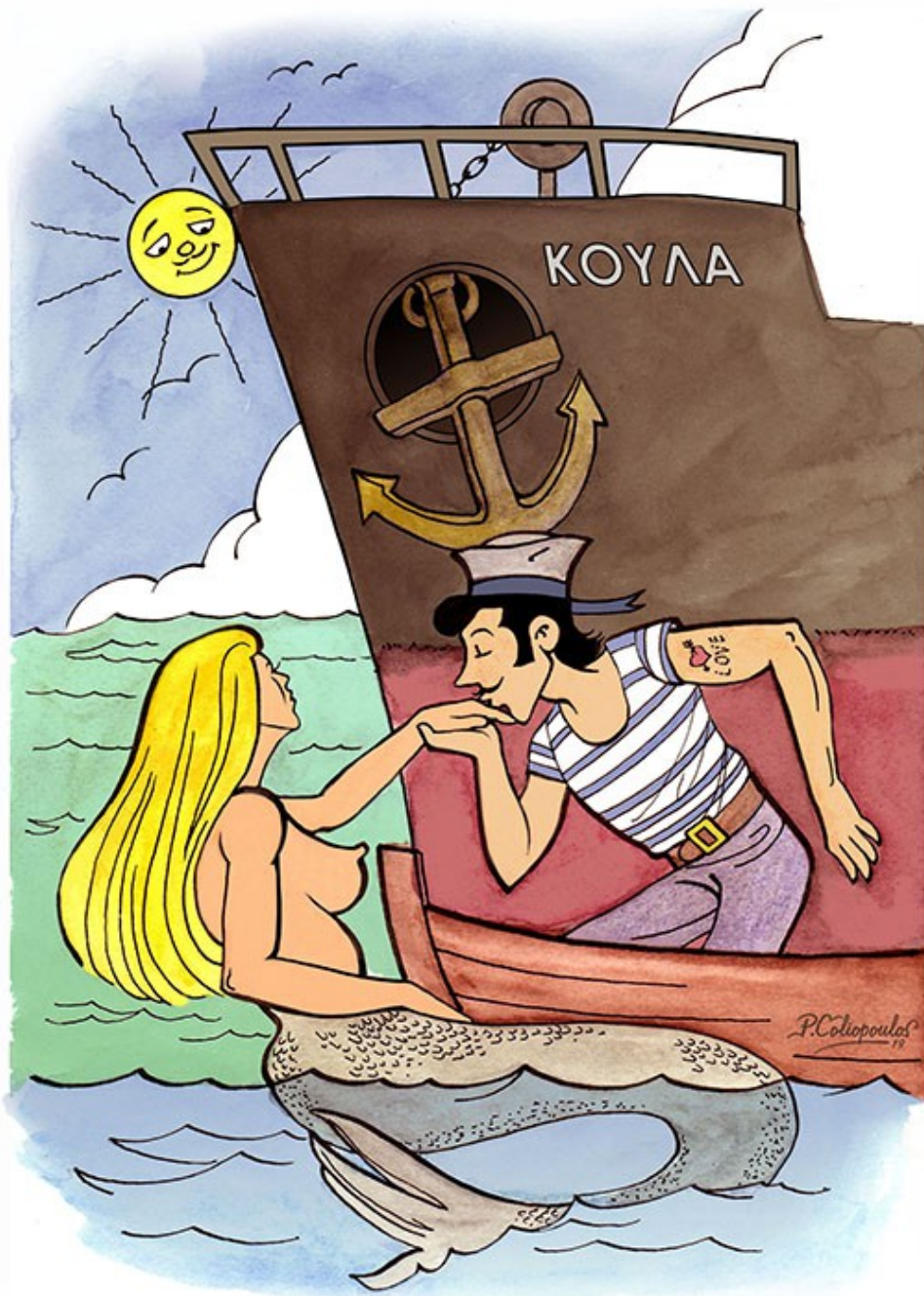

Ο Ωρραίος Λοστρόμος
και η Γοργόνα

Αισθαντική και τα μάλα ευαίσθητος διήγησις εξυμνούσα
την δύναμιν της αγάπης και την υπέρβασιν χάριν αυτής
παντοίων όσων εμποδίων και φυσικών φραγμών,
θριαμβεύουσα εν τέλει πλην με τρόπον αναπάντεχον
και ίσως κατά τι μελαγχολικόν.

Ο μεν θρύλος της Γοργόνας, ήτις εμφανίζεται αζαίφνης εις την πλώρη των ποντοπόρων πλοίων και ερωτά με φωνήν στεντοριάν και φοβερήν τους εκθάμβους ναυτικούς εάν ζει ο Βασιλεύς Αλέξανδρος, είναι βεβαίως γνωστή παλαιόθεν, ουχί μόνον εις τους κύκλους των ναυτικών αλλά και εις ολόκληρον τον λαόν. Πρόκειται δια προσφιλεστάτην διήγησιν της γιαγιάς εις τους εγγονούς της, πλησίον της εστίας του παραγωνιού κατά τας ψυχράς νύκτας του χειμῶνος και δεν υπάρχει Ἑλλην πιστεύω που να μην την έχει ακούση τουλάχιστον άπαξ.

Οι λαογράφοι κατατάσουν την ωραίαν ετούτη μυθοπλασίαν εις την κατηγορίαν των ιστορικών θρυλευμάτων, όπως αυτόν του «Μαρμαρωμένου Βασιλιά», καίτοι, κατά τον Φούλερ, θα έπρεπε ν' αποτελέσει μέρος των φαντασιακών μυθευμάτων άτινα αφθονούν εις την λαϊκήν λεγομένην παράδοσιν.²⁵

Υπάρχουν ποικίλαι παραλλαγαί και αποδόσεις της εν λόγω διηγήσεως, ωστόσο ημείς θα περιοριστούμε εις τας δύο επικρατεστέρας, αυτής του Ποροτσένκο και της άλλης του Φίστερ, ως τας πλέον διαδεδομένας κι ενδεχομένως τας πλέον πιθανάς.

Γράφει ο Ποροτσένκο:

«Συμφώνως προς λαϊκά αναγνώσματα, όπως η λεγομένη “Φυλλάδα του Μεγαλέξανδρου”, και άλλα τινά, μία εκ των επιδιώξεων του Μακεδόνος στρατηλάτου ήτο η αναζήτησις του φίλτρου της αδυνασίας, το οποίον, κατά μίαν παράδο-

²⁵ Αλοΐσιους Φούλερ, «Αι Εσωτερικά Δομαί της Λαογραφικής Επιστήμης», Αθήναι 1902, μετάφρασις Διονυσίου Πατσούκα.

σιν, ευρίσκετο κάπου εις τα βάρη της Αιθιοπικής επικράτειας, φυλασσόμενον ευσυνειδήτως υπό ιερέων-πολεμιστών. Και πράγματι, ο Αλέξανδρος, μετά από πολλές περιπετείας και συνοδευόμενος υπό της αγαπημένης του αδελφής Κλεοπάτρας, ανεκάλυψεν τον τόπον φυλάξεως του φίλτρου και φοβερίσας αποτελεσματικώς τους φύλακας αυτού επέτυχεν να το ιδιοποιηθή.

Φεύ όμως, ενώ ελούζετο, η αδελφή του, την οποίαν πιθανώς διακατείχεν ανομολόγητον και σφοδρόν πάθος δι' εκείνον – ο οποίος επίσης την ηγάπα, στοργικώς μεν αναρμόστως δε (ως ήτο η συνήθεια εις πολλούς βασιλικούς οίκους της εποχής εκείνης, αλλά και μετέπειτα) – είχεν μίαν σκέψιν δυσάρεστον. “Εάν ο Αλέξανδρος λάβει το φίλτρον” εσκέφθη “θα παραμείνη εσαεί νέος και ωραίος, ενώ εγώ θα γηράσκω ασχημαίνουσα και τότε μοιραίως θα απομακρυνθῆ ἀπ' ἐμοῦ”. Διακατεχομένη λοιπόν ἀπὸ ἀκρατον ζήλοτυπίαν ἐκσφενδόνισεν τὸ πολύτιμον φιαλίδιον εἰς τὴν θάλασσαν. Πλην, φευ, μετ' ὀλίγον ὁ Αλέξανδρος ησδένησεν καὶ συντόμως υπέκλυψεν εἰς τὸ μοιραῖον. Ἡ Κλεοπάτρα ἀλλόφρων, ἀντιλαμβανομένη τὸ ἐγκληματικόν λάθος ποῦ διέπραξεν, ἐρρίφθη καὶ ἡ ἰδία εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπου ὁμῶς ὁ Πανάγαθος τὴν ἐλυπήθη καὶ ἔλεβεν πρόνοιαν ἵνα τὴν μεταμορφώσῃ εἰς γοργόναν». ²⁶

Ἡ ἀποψὶς τοῦ Φίστερ τῶρα:

«Μετά τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ φίλτρου τῆς αἰωνίας ζωῆς ἡ ἀδελφή τοῦ Αλέξανδρου, καταληφθεῖσα ὑπὸ ἀκράτου ζήλοφρονίας, κατηνάλωσεν ἡ ἰδία τὸ περιεχόμενον τοῦ φιαλιδίου καὶ αὐτὴς συμμεριζομένη τὸ ἀτοπὸν τῆς πράξεώς τῆς ἐρρίφθη εἰς τὴν θάλασσαν ὅπου, ἀδυνατούσα νὰ τελευτήσῃ τὸν βίον τῆς, λόγῳ τῆς καταπόσεως τοῦ θαυματουργοῦ ἀντιδότη, μετεμορφώθη εἰς γοργόναν, τουτέστιν ωραιότατη γυνή ὡς τοὺς γοφούς πλην με οὐράν ἰχθύος ἀντὶ γὰρ πόδας». ²⁷

²⁶ Vassili Porochenko, «Studies in the Medieval Story of Alexander», Academic Publications, Bristol 1907. (Μετάφρασις τοῦ εδαφίου ὑπὸ τοῦ παρόντος συγγραφέως).

²⁷ Denis Fister, «Mermaids: Their mythical Origins and Possible Existence», Torche Ltd – London 1951. (Εἰς μετάφρασιν τοῦ παρόντος συγγραφέως).

Οποία εκ των δύο εκδοχών κι αν αληθεύει εις το παρόν πόνημα δεν προτιθέμεθα θα ασχοληθούμε με αυτήν, διότι η ιστορία που θα παραθέσωμεν αύθις προέρχεται από αυτόπτην μάρτυρα, τον γνωστόν απόμαχον πλοίαρχον του Εμπορικού Ναυτικού καπτά-Μήτσον Τζαλούκαν, εκ Χίου καταγόμενον, τον οποίον είχαμεν την τύχην και το προνόμιον να συνεντευξιάσωμεν έν έτος προ της αναλήψεώς του εις τόπον χλοερόν των ουρανών.

Μας είπεν λοιπόν ο στιβαρός θαλασσομάχος:

Ημάστενε μ' ένα παπόρο φορτηγό χιώτικο, με Παναμέζικη σημαία, ένεκα που με τους φόρους που σου βάνει το γκουβέρνο τι να σου κάμει κι ο βιοπαλαιστής πλοιοκτήτης, πώς θα βγει; Είχαμε το λοιπό φορτωμένο βαμπάκι απ' το Μισίρι²⁸ και το παίναμε για Περαία, όπου θα παραλαβαίναμε άλλο φορτίο, αν ήθελε ο Γιαραμπής.

Όλα καλά κι ο καιρός πρίμα και ωραία, πλην όταν μπήκαμε στο Λιβυκό πάθαμε βλάβη στις μηχανές, λόγω που ήτουνε κι αυτές παλαιές, όπως το σκάφος, αλλά τι να πρωτοκάμει ο έρμος ο πλοιοκτήτης και τι να πρωτοφροντίσει έτσι όπου είναι ζόρικα τα πράματα και δεν προκάνει ο άνθρωπος να πλερώνει λογαριασμούς –και με ζημιά της τσέπης του;

Όποταν φωνάζω τον πρώτο μου μηχανικό, τον καπτά-Μάνθο, καλή του ώρα, σχωρέθηκε ο άνθρωπος κι ησύχασε, και του λέω: «Τι γένεται;». «'Ντάξει» μου λέει αυτός. «Φτιάχνηται η ζημιά, θα κάνουμε εκεί μια πατέντα... πλην όμως θα έχουμε καθυστέρηση». «Και δεν πάει να 'χουμε;» του λέω εγώ. «Οποιανού δεν του αρέσει να μας κάνει μήνυση». «Έτσι σε θέλω, καπτά-Μήτσο, να τα λες όξω από τα δόντια» μου λέει ο καπτά-Μάνθος κι έφυγε να φτιάξει τη μάκινα.

Το ευτύχημα ο καιρός, όπως είπαμε, ήτουνε ραχάτης, καθρέφτης η θάλασσα, οπόταν δεν είχαμε να φοβόμαστε τίποτις απρόοπτο ενόσω ημάστενε ξεβράκωτοι, άνευ μηχανή. Κάμποσες ώρες κράτησε τούτο το βιολί κι ο καπτά-Μάνθος να κάμει τις πατέντες του στο μηχανοστάσιο όταν ξαφνικά, εκεί που το νερό

²⁸ Μισίρι: Η Αίγυπτος (εξ' ου και το γνωστότατον τερψικάρδιον άσμα «Μισιρλού»).

ήτουνε γυαλί λέμε, το 'πιαχε το σκάφος ένα σαν μπότζι, λες και πέσαμε σε τραμουντάνα γερή.

«Μπα» λέω μέσα μου. «Τι 'ναι πάλε αυτό το μυστήριο;»

Και δεν απόσωσα που λες να το σκέβομαι όταν κάνω έτσι και βλέπω στο νερό, καρσί κατάπλωρα, να βγαίνει από μέσα ένα κεφάλι. Και κάνω ξανά έτσι και τι να δω; Γυναίκα ήτουνε και γυναίκα όμορφη, ξανθιά, καμαροφρύδα, με μαλλιά ξέπλεκα και με ούλα τα σέα και τα μέα της στη φόρα, ένεκα που δεν φόρουνε τίποτις πάνω της, μετά συγχωρήσεως.

—Μπα, λέω του δεύτερου που στεκότουνε δίπλα μου, του καπτά-Σπύρου από τους Κορυφούς, καλή του ώρα του ανθρώπου, όπου κι αν βρίσκειται. Τι θέλει γυναίκα μονάχη στη μέση της θάλασσας;

—Αμ δεν είναι γυναίκα, μάτια, μου λέει αυτός. Γοργόνα είναι, με τα ούλα της. Έτο και η ουρά του ψαριού που φαίνεται.

Τώρα, εμείς οι ναυτικοί ακούμε πολλά κι έχουν δει τα μάτια μας περισσότερα, αλλά γοργόνα... ε, δεν περίμενα να συναντήσω στο βίο μου.

—Τώρα τι κάνουμε, καπτά-Σπύρο; ρωτάω τον δεύτερο.

—Τώρα ο Άγιος να βάνει το χέρι του, καπετάνιο, μου λέει αυτούνος και σταυροκοπιέται.

Κει πάνω το λοιπό μας μίλησε το θερίο της θάλασσας.

—Ζει ο βασιλιάς Αλέξανδρος για πέθανε; μας φωνάζει με μια φωνή καμπάνα κι αστροπελέκι μαζί.

Τώρα εγώ την απάντηση τη σωστή την ήξευρα από τους παλαιούς, οπότεν δεν έχασα το θάρρος μου.

—Ζει και βασιλεύει και τον κόσμο κυριεύει, της φωνάζω.

Αλλά δεν ήτουνε έτσι εύκολο κατά πως τα λένε οι ιστορίες.

—Μπα, ψέματα μου λες, μου λέει η γοργόνα. Για να με καλοπιάσεις να μη σου βουλιάξω το καράβι.

—Όχι, βρε κορίτσι μου, της λέω εγώ. Να, ρώτα όποιον θες. Τι, παιδιά ειμάστενε να λέμε τέτοια ψέματα;

—Δεν σε πιστεύω, μου λέει αυτή. Θα στο βουλιάξω το παλιοκάραβο.

Εκεί πετάχτηκε ο καπτά-Σπύρος, που είχε ο άνθρωπος χεστεί από τον φόβο του, και με το δίκιο του, και της λέει:

—Να σε χαρώ, μάτια... Ασπέτα ένα μομέντο και θα δεις όπου ο καπτά-Μήτσος δεν σου λέει μπαρτζολέτες.

Και γυρίζοντας σε μένα...

—Να φωνάξουμε το λοστρόμο μια, μου κάνει.

Τώρα εμείς είχαμε ένα λοστρόμο, καλό παιδί, ονόματι Γκαντόλας Γκουντής, από το Σατζιλάρ της Λάρσας. Θα μου πεις... γένεται καμπίσιος και ναυτικός; Να που γένεται. Κι ο Γκουντής δεν ήτουμε μόνο καλός λοστρόμος, ήτουμε και μπάνικο παληκαράκι, από κείνα που τα γλέπουν οι καμπαρετζούδες στα λιμάνια και δίνουν ρέστα. Κατάλαβα αμέσως τι είχε στο μυαλό του ο Κερκυραίος και χαμένοι για χαμένοι φωνάζω τον Γκουντή να έρθει μπροστά.

—Για τήραξε τι μπορείς να κάμεις με το θερίο, του λέω. Γιατί θα μας βουλιάξει κι όχι τίποτις άλλο αλλά είναι αμαρτία να πάει στράφι τόσο βαμπάκι.

—Έννοια σου, καπετάνιο, μου λέει αυτός, και θα κάνω το άπαν.

Πάει το λοιπό ο Γκουντής μπροστά, χαιρετάει τη Γοργόνα σεβαστικά και της λέει:

—Σε τι μπορούμε να σας εξυπερετήσουμε, μανδάμ; της λέει.

Τον βλέπει τώρα η Γοργόνα έτσι ωραίο και ασίκη και μπάνικο –σαν φιγουρίνι ήτουμε το παιδί– και κώλωσε.

—Για τον βασιλιά Αλέξανδρο ρώτησα, του κάνει.

—Ε, τι; λέει ο Γκουντής. Μια χαρά είναι ο άνθρωπος κι αλωνίζει την οικουμένη.

—Δεν σε πιστεύω, του λέει η Γοργόνα.

—Γιατί, μάνα μου; της λέει ο Γκουντής γαλίφικα (ήξερε αυτός από τέτοια). Τι, ψέματα θα σου πω, να σε γελάσω; Γίνονται αυτά τα πράματα;

—Πώς δεν γίνονται, του λέει η Γοργόνα. Όλοι οι άντρηδοι ψεύτηδες εισάστενε.

—Εξόν από μένα, της απαντάει με θάρρος ο Γκουντής.

Δίσταξε το θερίο.

—Δεν ξέρω..., του κάνει. Έτσι μου 'ρχεται να σας βουλιάξω.

—Περίμενε, βρε μανίτσα, της λέει ο Γκουντής. Αμέσως στο βούλιαγμα εσύ! Στάσου να το κουβεντιάσουμε πρώτα.

Πάλι δίσταξε η Γοργόνα.

—Τι να κουβεντιάσουμε δηλαδή; ρωτάει (ένεκα που όλα τα θήλεα, σε στεριά και σε θάλασσα, τυγχάνουν περίεργα).

—Να 'ρθω κάτω να τα πούμε με την ησυχία μας; της κάνει ο Γκουντής —που άπαξ κι επρόκειταν για θήλεο δεν κώλωνε με τίποτις (κι ας ήταν και γοργόνα).

—Δεν ξέρω..., του λέει η Γοργόνα. Έλα και θα δούμε.

Το οποίο κατεβάσαμε τη βάρκα με μέσα τον λοστρόμο τον Γκουντή και να τος να πιάνει φιλό λακριντί με το θερίο της θάλασσας και ψου-ψου-ψού και μου-μου-μού κι εμείς να καθομάστενε σ' αναμμένα κάρβουνα.

Τώρα στα λέω όπως μου τα 'πε ο ίδιος καταλεπτώς μετά.

«Κατεβαίνω το λοιπό, καπετάνιο,» μου λέει «έρχεται το θερίο κοντά... Τι να σου πω και τι να καταλάβεις!... Τέτοια γυναίκα δεν υπάρχει πουθενά. Εγώ να φανταστείς κι έπαθα την πλάκα μου —καλά, και σε κείνη της γυάλισα, δεν λέω...

»—Πε μου τι θες να μου πεις, αλλά γρήγορα γιατί επείγομαι να βουλιάξω το παπόρο, μου λέει.

»Τώρα εγώ κατάλαβα ότι εδώ σήκωνε πολλή διπλωματία, ένεκα που ένα λάθος μπορούσε να αποβεί μοιραίο.

»—Πρώτον και κύριον να σας πω ότι εισάστενε εκπάλγου καλλονής, της λέω.

»Τώρα η Γοργόνα δεν ήτουνε καμιά χαζοβιόλα να την τουμπάρεις με γαλιφιές, πλην ήτουνε κι αυτή γυνή και ποια γυνή δεν αρέσκειται να της λένε ότι είναι ωραία και μπάνικη;

»—Σίγουρα τα ίδια θα λέγουμε σε όλα τα κορίτσια με τα οποία σχετίζεστε, μου κάνει.

»—Ποσώς, της λέω εγώ. Καθόσον τέτοια καλλονή, νά στα κόκαλα της μάνας μου σ' ορκίζομαι, εγώ προσωπικά, ως Γκουντής, δεν έχω ξαναματαδεί.

»Κλονίστηκε κάπως η έτσι.

»—Τέλος πάντων, μου λέει. Κι εσείς δεν είστε εντελώς του πεταματού.

»—Μερσί, της λέω εγώ.

»—Πα ντε κουά, μου απαντάει.

»Και πιάνουμε το λοιπό το λακριντί... ήξερα τώρα εγώ από τέτοια περιστατικά... ποιο είναι το αγαπημένο σας χρώμα;... τι ζώδιο εισάστενε;... σαν αρέσει το παγωτό;... οι ντολμάδες;... να βγούμε καμιά φορά... φιλικώς δηλαδή, όχι περί το πονηρό, προς θεού... Τέτοια.

»Στο τέλος, από 'δώ την είχα, από κει την είχα... το τουμπάρισα το θερίο, καπετάνιο.

»—Είστε ένας ανυπόφορος κόλαξ και προπέτης τολμητίας, μου λέει τελικώς.

»—Σκλάβος της ομορφάδας σας απλώς, της λέω εγώ.

»—Θα σας μαλώσω, μου λέει (πλην χαμογελώντας). Γίνεσθε αυθάδης.

»Τώρα, έτσι και την καταφέρεις τη γυνή να σκάσει χαμόγελο, καπετάνιο, την έχεις γουρούνι στο σακί, μετά συγχωρήσεως. Οπότεν κι εγώ το χειρίστηκα επιτηδείως.

»—Θα σας ξαναδώ; της λέω.

»—Α, δεν ξεύρω αν δύναμαι..., μου λέει.

»—Κάμνετε μίαν προσπάθειαν, της λέω.

»—Ίσως, μου λέει. Μπορεί... Αν τύχει...

»—Πείτε μου ώρα και μέρος, της λέω, κι εγώ θα γενώ θυσία να είμαι απίκο.

»—Είσθε επίμονος, μου λέει. Δεν ηξεύρω αν δύναμαι... θα σας ειδοποιήσω... Ίσως... πλην πρέπει να φύγω τώρα... με περιμένουν στο σπίτι και θ' ανησυχούν αν αργοπορήσω.»

Κι έτσι σώθηκε το πλοίο και το βαμπάκι. Ένεκα που έτυχε να έχουμε λοστρόμο μπάνικο και που κάτεχε να κουμαντάρει τα θήλαα.

Πλην με το που σουρούπωσε κι έσπασε στη δύση ο Αποσπερίτης —ο καπτά-Μάνθος ακόμα ματσακόνιζε τις μηχανές κάτω-τσουπ! νά σου το πάλι το μυστήριο το μπότζι!

—Τα συχαρίκια μου, μου λέει ο καπτά-Σπύρος, ο δεύτερος, από δίπλα. Αριβάρισε δελέγκου η λεγάμενη.

—Φώναξέ μου το λοστρόμο, του λέω.

Φωνάζει το λοστρόμο, έρχεται αυτός...

—Καλώς τα δέχτηκες, του κάνω. Σε γυρεύει η δικιά σου.

—Ωχού, καπετάνιο! μου λέει αυτός. Κι ότι είχαμε στρώσει κολτσίνα με τα παιδιά στην πρύμνη, τα νεύρα μου μέσα!

—Άσ' την κολτσίνα και κατέβα κάτου να δούμε τι θα κάνουμε, του λέω. Κολτσίνα παίζεις μετά, αλλά έτσι και μας το βουλιάξει το καράβι πού θα παίζεις, ορέ ξεμουαλισμένε; στα σύννεφα με τους αγγέλοι;

Το οποίοι κατεβάσαμε τη βάρκα, πάλι με το λοστρόμο μέσα και πήγαμε για ύπνο 'συχασμένοι ότι δεν θα μας έβρισκε κανένα κακό.

Το πρωί τον ανεβάσαμε πάλι.

—Τι γένηκε, ορέ Γκουτή; του κάνω. Όλα 'ντάξει;

—'Ντάξει, καπετάνιο, ξέγνοιαξε, μου λέει αυτός. Δεν θα μας το πειράξει το παπόρο η κοπέλα.

Σαν κομμένο τον είδα το λοστρόμο, αλλά τι να σου κάμει κι αυτός ο έρμος, όλη νύχτα στο λακριντί με το θερίο της θάλασσας;

—Δηλαδή μας αποχαιρέτησε κανονικά; τον ρωτάω θέλοντας να σιγουρευτώ.

Μου τα μάσηξε ο Γκουντής ο λοστρόμος.

—'Ντάξει..., μου λέει. Δηλαδή... μπορεί να ξαναπεράσει κάποια στιγμή το κορίτσι, να πει μια καλησπέρα, που λέει ο λόγος.

Παναπέ ανοίξαμε εργολαβίες με τον Εξαποδώ και δεν είχαμε γλυτωμό ακόμα.

Το ευτύχημα ο καπτά-Μάνθος κατάφερε τελικά να σενιάρει τις μηχανές κι έτσι τσούκου-τσούκου, πρόσω ηρέμα, που λέμε εμείς οι ναυτικοί, μπορέσαμε να συνεχίσουμε το ταξίδι.

Πλην με το σούρουπο το ίδιο σκηνικό. Νά την η λεγάμενη, μεσ' την καλή χαρά, άντε να κατεβάσουμε εμείς τη βάρκα με τον λεγάμενο, άντε άλλο νυχτέρι εκεί κάτω... Τι λέγαν και τι κάναν δεν ξέρω, μη με ρωτάς... Όλα ωραία και καλά. Τρεις μέρες και τρεις νύχτες αυτό το βιολί. Την τέταρτη μέρα με παίρνει ο λοστρόμος ιδιαιτέρως.

—Να σου πω μια κουβέντα, καπτά-Μήτσο, μου κάνει. Που ξέρεις πόσο σ' εκτιμάω και σε σέβομαι. Πατέρα μου σ' έχω, που λέει ο λόγος.

—Τι είναι, ορέ Γκουντή; του κάνω εγώ, που μ' έζωναν τα φίδια, γιατί δεν μ' άρεσε η όψη του παιδιού.

Όσοι παν να κάνουν βλαχεία με θήλεο την ίδια όψη έχουν.

—Να, μου λέει. Η αλήθεια είναι ότι στον πάσα μία από μια γυνή του πέφτει, που λέει ο λόγος.

Αυτό που φοβόμανε!

—Τι μια, ορέ ρεμάλι; του λέω. Εσύ έχεις από τέσσερις και πέντε σε κάθε λιμάνι.

—Άλλο αυτές, μου λέει. Τούτη εδώ όμως είναι αλλιώς.

—Δηλαδή;

—Δηλαδή, καπετάνιο, εδώ που τα λέμε μάλλον τυγχάνω καψούρης, μου λέει.

—Κι εκείνη;

—Κι αυτούνη παρομοίως. Δηλαδή... κατά πως μου τα λέει, καθόσον δεν ξέρει κανείς ποτές με τα θήλεα.

—Και τι σκέβεσαι, ορέ Γκουντή; του κάνω.

—Εγώ; Τίποτις. Να... εκείνη όλο και φιλογκρινιάζει...

—Παναπεί;

—Να, τα γνωστά... Και πού θα πάει αυτή η ιστορία με μας;... και τόσον καιρό τραβιόμαστε...

—Τι καιρό, ορέ Γκουντή; Τρεις μέρες!

—Που λέει ο λόγος, καπετάνιο. Ε, ξέρεις τώρα... Τι θα λέει ο κόσμος... τι θα πω στ' αδέρφια μου... εγώ πότε θα κάνω οικογένεια... Τέτοια.

—Οικογένεια;!!! Με το... ψάρι, ορέ Γκουντή;!!!

—'Ντάξ'... άραξε, καπετάνιο. Δεν ξέρεις... Τρόπος υπάρχει... πού να στα λέω τώρα... Πλην όμως καταλαβαίνεις την πίεση που υφίσταμαι.

—Το οποίο;

—Το οποίο μου λέει... «Τι, αστεφάνωτη θα μ' έχεις εμένα;». Τι να της πω τώρα εγώ; «Υπεμονή, μανίτσα, κι όλα θα γένουν» της λέω. «Πότε θα γένουν; Στο μεταξύ εμένα μου βγαίνει το όνομα. Δεν έχω μούτρα να βγω στην αγορά.» μου λέει. «'Ντάξ'» της λέω εγώ «άμα βρεθεί παπάς βλέπουμε». «Τι να τον κάνουμε τον παπά;» μου λέει «αφόσον υπάρχει ο καπετάνιος που μπορεί να μας στεφανώσει κανονικά».

—Ποιος, εγώ, ορέ Γκουντή;

—Εσύ, καπετάνιο.

—Α, μην μ' ανακατώνετε εμένα μ' αυτές τις δουλειές, του λέω. Δεν ξέρω εγώ απ' αυτά.

—Κι αν θυμώσει και βουλιάξει το παπόρο; μου λέει ο Γκουντής.

Αυτό να μου πεις. Και τι θα πω εγώ μετά στο αφεντικό; «Έχασα το παπόρο, μαζί με το φορτίο, ένεκα που δεν πάντρεψα το λοστρόμο με τη Γοργόνα»; Θα με πιστέψει; Δεν θα με πιστέψει. Και με το δίκιο του ο άνθρωπος. Άσε που δεν ξέρουμε αν είναι εντάξει κι ασφαλιστικώς, να μη ζημιώσει τουλάχιστο.

—Κι εσύ τι της είπες, ορέ Γκουντή; ρωτάω τον Γκουντή.

—Εγώ τι να πω, καπετάνιο; μου λέει αυτούνος μισοκακόμοιρα. Σάματις έχει άδικο το κορίτσι εδώ που τα λέμε;

—Το σκέβεσαι δηλαδή;

—Εμ, να μην το σέβομαι, καπετάνιο;

—Και πώς θα γένει, ορέ Γκουντή; του κάνω. Θα σε πάρει μαζί στον πάτο;... Θα πνιγείς, έρμε!

—Μπα, δεν έχει ανάγκη, μου λέει. Έχουν λέει παλάτια με αέρα εκεί κάτω κι αναπνέουν μια χαρά οι ανθρώποι. Άσε που θα μου δώσει, λέει, κι από το αθάνατο νερό...

—Ποιο αθάνατο νερό; απορώ εγώ (που δεν ήξευρα).

—Κείνο που βρήκε ο αδερφός της, ο Μεγαλέξαντρος, και που το το κλεψε η ίδια, εξηγεί ο Γκουντής. «Φύλαξα ολίγον τι δι' εν τοιούτον ενδεχόμενον» μου είπε. Οπότεν όλα εντάξει και μόνο βέρες να περάσουμε... αν τ' αποφασίσουμε, που λέει ο λόγος.

Πάσχισα να του αλλάξω τα μυαλά, πλην όμως με καφούρη άνθρωπο δεν βγάνεις άκρη κι όπως ο Γκουντής την είχε πάρει την απόφαση τι να 'κανα κι εγώ, στο τέλος τους έδωκα την ευχή μου. Όχι τίποτις άλλο, αλλά να σώσουμε το πλοίο.

Οπότεν το βραδάκι που μας προέκυψε πάλι η νύφη κατέβηκα μαζί με τον Γκουντή στη βάρκα και τους πάντρεψα με τη Γοργόνα κανονικά.

Το πρωί που τραβήξαμε πάλι τη βάρκα απάνω ήταν άδεια. Ο Γκουντής άφαντος.

Πάλι καλά να λες που σώσαμε το πλοίο και να δεις που έκτοτε δεν ξαναματακούστηχε περιστατικό με τη Γοργόνα. Μαζώχτηχε φαίνεται και νοικοκυρεύτηχε. Και θα νοικοκύρευε και τον Γκουντή, το λοστρόμο, που γλύτωσε και δαύτος από την αλητεία και τις μπερμπαντιές.

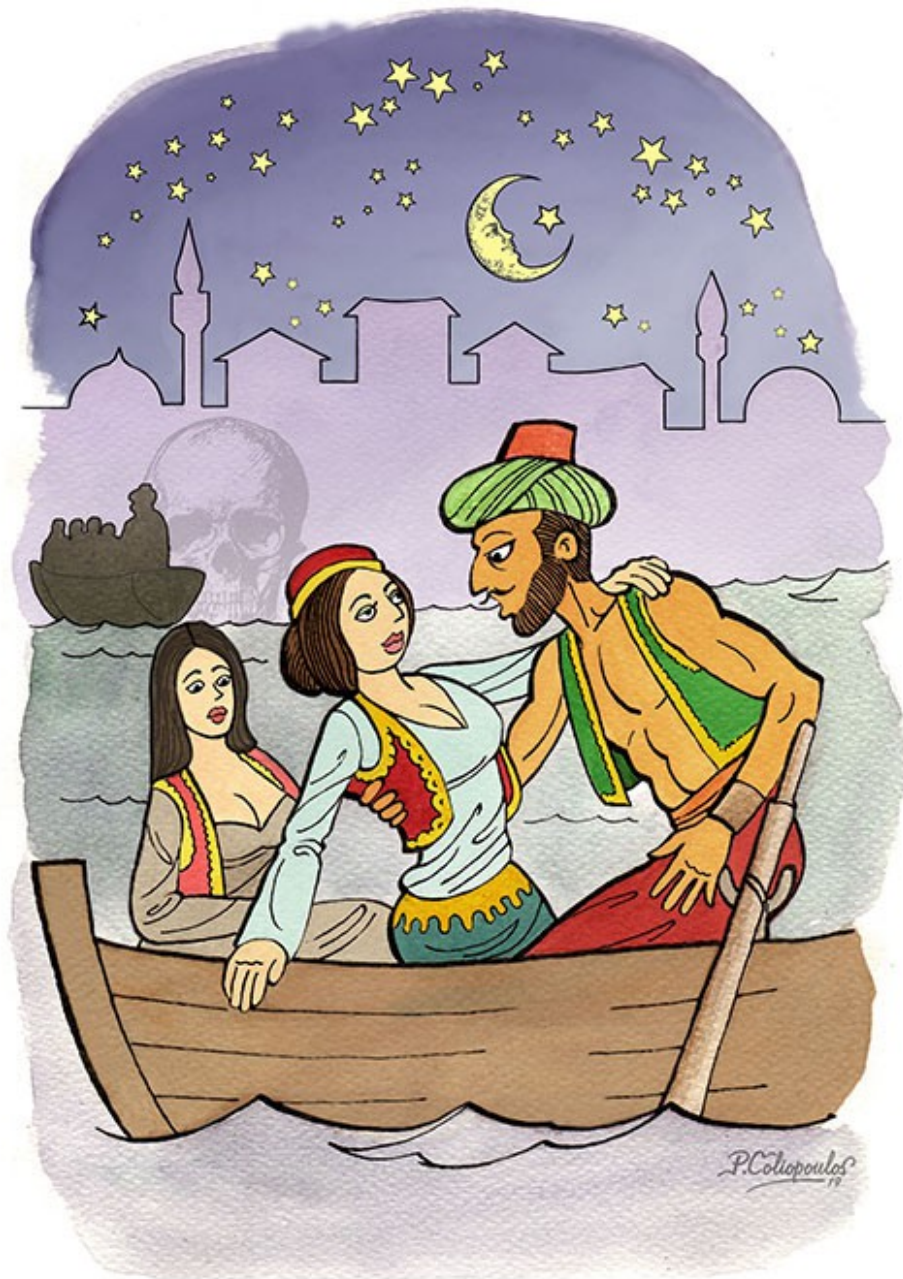
Αυτά ξέρω εγώ, αυτά σου λέω. Όπως ακριβώς συνέβηκαν και τα 'ζησα αυτοπροσώπως.

Άγνωστον ιστορικόν ντοκουμέντον καταδεικνύον
με τρόπον αδιαμφισβήτητον και επιστημονικόν
πώς τελικώς διεσώθη η φημισμένη κυρα-Φροσύνη,
χάρις εις την φιλοτιμίαν και άμετρον αφοσίωσιν
αγνώστου τινός Τουρκαρβανού θαυμαστού..

Η ιστορία της κυρα-Φροσύνης –κατά κόσμον Ευφροσύνη Βασιλείου, εξ’ Ιωαννίνων– ήτις ενέπνευσεν πλείστους όσους καλλιτέχνας, λογίους και ιστορικούς και ευτύχησεν να γίνη δημώδες άσμα και κινηματογραφική ταινία έχει συνοπτικώς ως εξής:

Εις τα Ιωάννινα της εποχής του αιμοσταγούς τυράννου Αλή Πασά, του επιλεγομένου Τεπελενλή, επικρατούσεν εις την αστικήν τάξιν της πόλεως τοιαύτη οικονομική ευμάρεια ώστε να επηρεασθούν αναποφεύκτως τα χρηστά ήθη της μικράς αυτής κοινωνίας εις την οποίαν παρατηρήθη μία ανεπίτρεπτος ελευθεριότης η οποία μοιραίως ανησύχησεν την Υψηλήν Πύλιν και ως εκ τούτου αύτη ήσκησεν πιέσεις εις τον τοπικόν ηγεμόναν Αλή όπως λάβει μέτρα δια την καταπολέμησιν της ανεπιτρέπτου διαφθοράς.

Τώρα, ο κατάπτυστος Αλής κάθε άλλο παρά ηθικόν άτομον θα ημπορούσεν να χαρακτηρισθή, έλα όμως που επέζητο αφορηώς άνωθεν και ως εκ τούτου δεν ηδύνατο να πράξη άλλως πως!

Έπιασε λοιπόν τον μπουλούμπαση της Αστυνομίας και τον διέταξε να καταρτήση μίαν λίσταν με τα ονόματα των –χριστιανών βεβαίως– γυναικών των οποίων η συμπεριφορά προσέβαλεν τα σεπτά μουσουλμανικά ήθη και εκείνος ευσυνειδήτως τον προμήθευσεν με δεκαοχτώ ονόματα (κατ’ άλλους δεκαεπτά), εκ των οποίων και η κυρα-Φροσύνη. Τις επιβίβασεν λοιπόν εις πλεούμενα και έδωσεν εντολήν εις τους καϊκτσήδες, όταν ευρίσκοντο εις τα ανοικτά, να τας ποντίσουν αύθις.

Ὅπερ και εγένετο.

Το τραγικόν όμως τούτον συμβάν, το οποίον καταδεικνύει απεριφράστως την αγριότητα των Οθωμανών κατακτητών, εμπεριέχει και λεπτομερείας που ενδέχεται να ενδιαφέρουν τόσον τον επιμελήν ιστοριοδίφην όσον και τον απλόν και ανυποψίαστον αναγνώστην.

Υπάρχει η άποψις ότι η Φροσύνη διατηρούσε παράνομον δεσμόν με τον πρωτότοκον υιόν του Αλή, έναν απερίγραφτον ρεμπεσκέν ονόματι Μουχτάρ.²⁹ Ουδέν ανακριβέστερον, επιστημονικώς και λογικώς, διότι πώς να πιστέψωμεν ότι μία υπερήφανος Ελληνίς, σύζυγος ευπόρου εμπόρου και προκρίτου και ανεψιά Μητροπολίτου, θα διενοείτο ποτέ να συνάψη ανόμους σχέσεις μεθ' ενός ποταπού Οθωμανού, ο οποίος, επιπροσθέτως, ετύγχανεν και έγγαμος; Αδιανόητον.

Ετέρα άποψις υπονοεί ότι ο ίδιος ο Αλής έτρεφεν καταπτύστους βλέψεις δια την πανωραίαν Ελληνίδα και εξεμάνη ότε εκείνη υπερηφάνως απέκρουσεν τας αθλίας προτάσεις του μετά βδελυγμίας.

Βεβαίως αυτά είναι εικασίαι ανυπολήπτων και ιστορικώς αναλφαβήτητων καλοθελητών, οίτινες μοναδικόν σκοπόν έχουν την συστηματικήν υποτίμησιν του Ελληνικού Μεγαλείου, σπιλώνοντας και αμαυρώνοντας την άψογον συμπεριφοράν ατόμων άτινα δια της παρουσίας των και μόνον εκόσμουν κι εξακολουθούν να κοσμούν εις το διηνεκές το θάνατον ελληνικόν πνεύμα, το οποίον μεταλαμπάδευσεν τον υπέροχον πολιτισμόν μας εις τους βαρβάρους της Δύσεως, οι οποίοι, ως γνωστόν, όταν εμείς κτίζαμε Παρθενώνας εκείνοι ευρίσκοντο ακόμη επί των δένδρων, συντηρούμενοι με αγρίους βαλάνους.

Είμεθα βέβαιοι ότι η κυρα-Φροσύνη διετέλεσεν άψογος σύζυγος, μητέρα και νοικοκυρά, επί πλέον δε ευσεβειστάτη Χριστιανή, αποθαρρύνουσα συστηματικώς κάθε αναπόφευκτον, λόγω του υπερμέτρου κάλλους της, όχλησιν τόσον των ημεδαπών, όσον και των αλλοδαπών ερωτύλων θαυμαστών. Και εάν ποτέ, παρ' ελπί-

²⁹ Βλέπε: Jeremiah Newmann, «Illicit relationships between the occupying Ottomans and the local women in the 18th century Balkans», Oxford 1963, σελίς 132.

δα, τύχαινε, ως κορίτσι κι αυτή, να προβή εις κάποιον αμελητέον και αθών ολίσθημα, ε, τότε «ο αναμάρτητος πρώτος τον λίθον βαλέτω».

Ας εξετάσομεν όμως το χρονικόν της άνευ δίκης καταδίκης της ηρωίδος μας, καθόσον τυγχάνει να έχωμεν ανά χείρας τρομερά ντοκουμέντα, ανέκδοτα και άγνωστα μέχρι τούδε, τα οποία ενδέχεται να αλλάξουν άρδην την κρατούσαν εντύπωσιν και αυτό τούτο, τολμώ να είπω, το ρουν της Ιστορίας.

Την αποφράδα νύκταν της 10ης Ιανουαρίου 1801 ο Αλή Πασάς μετέβη εις την οικίαν προεστού όστις του ήτο αφοσιωμένος και αφού έφαγαν και ήπιε κάλεσεν την οικοδέσποιαν, η οποία, εν αγνοία της, ευρίσκετο μεταξύ των προγραμμαμένων γυναικών, και της έδωσεν εντολήν να καλέση πάραυτα εις την οικίαν της τας δεκαέξ' ή δεκαεπτά συντοπίτισσάς της αι οποίαι προορίζοντο δια πνιγμόν εις τα σκοτεινά και κρύα ύδατα της λίμνης. Ο ίδιος δε μετέβη μετά της ενόπλου συνοδείας του εις την οικίαν της κυρα-Φροσύνης προκειμένου να της αναγγείλη αυτοπροσώπως την σύλληψίν της.

Η Φροσύνη αντικρίζοντας τον Πασάν έμπροσθέν της, εν μέσω νυκτός, ευλόγως εθоруβήθη.

—Δεν ενδρέπεσαι, του είπεν, να εισέρχεσαι νύκτωρ εις την οικίαν τιμίας γυναικός;

—Μη φοβάσαι, μπίρομ, απήντησεν καθησυχαστικώς ο Αλής. Μόνο ντύσου καλά γιατί έχει βάλει ψύχρα, μην μου κρυολογήσεις.

—Τι προτίθεται να κάμεις, ουτιδανέ; ηρώτησεν η δικαίως θоруβηθείσα Φροσύνη.

—Τίποτις, τίποτις, απήντησεν παραπλανητικώς ο αιμοσταγής τύραννος. Μία απλή διατύπωσις.

—Τι διατύπωσις; απόρησεν η υπερήφανος Ελληνίς. Διότι εάν έχεις κάτι ποταπόν εις το διεστραμένον μυαλό σου σε πληροφορώ ότι ματαιοπονείς. Μάθε ότι, εκτός του ότι τυγχάνω υπερήφανος Ελληνίς, αμέμπτου ηθικής, τυγχάνω επίσης σύζυγος προκρίτου και ανεψιά Δεσπότου.

Ο Αλής εκάγχασεν σαρδονίως, δεν απήντησεν ει μη μόνον

έδωσεν οδηγίας (αλβανιστί ή τουρκιστί, δεν είμεθα σίγουροι επ' αυτού) εις τον έμπιστόν του Τσαούση Χασάν και απήλθεν.

Κατόπιν τούτου η Φροσύνη εστράφη προς τον Τσαούση εις τον οποίον είπεν περιφρονητικώς:

—Τι αναμένεις λοιπόν; Πράξε το ποταπόν καθήκον σου. Σύρε την μάχαιράν σου και πάρε μου την κεφαλήν. Είμαι Ελληνίς και ουδόλως πτοούμαι.

—Για τ' όνομα του Αλλάχ, κυρά, απήντησεν θορυβημένος ο Τσαούσης. Δεν προτίθεμαι να σου κάμω κακόν —τουναντίον...

—Μπα; ειρωνεύθη η Φροσύνη. Και πώς αυτό;

Ο Τσαούσης ξερόβηξεν αμηχάνως.

—Δεν με ενθυμείσαι, κυρά; την ερωτά.

—Ουδόλως, απήντησεν αδιστάκτως η Φροσύνη. Δεν είναι εις τας συνήθειάς μου να σχετιζομαι κοινωνικώς με Οθωμανούς. Άλλωστε εις τους οφθαλμούς μου όλοι ίδιοι είστε.

—Δεν είμαι ο Χασάνης; επέμεινεν ο Τσαούσης.

—Ποίος Χασάνης; Δεν ηξεύρω κανέναν Χασάνη εγώ. Είμαι μία υπερήφανος Ελληνίς, σύζυγος και μητέρα, και δεν δίδω ουδεμίαν σημασίαν εις αλλοθρήσκους κατακτητήτας.

—Πριν με πάρει στη δούλεψή του ο Πασάς, που ο Αλλάχ να μου κόβει μέρες και να του δίνει χρόνους, ήμανε καλαϊτζής³⁰, εξήγησεν υπομονετικώς ο Τουρκαρβανός. Ερχόμανε και γάνωνα ούλα τα τετζερέδια και τα μπρίκια σας ανελλιπώς.

Η κυρα-Φροσύνη συνοφρυώθη.

—Δεν σε ενθυμούμαι, του λέγει. Είπαμε ότι δι' εμέ είσαστε όλοι ίδιοι.

—Σε ενθυμούμαι όμως εγώ, απήντησεν με ζέσιν ο Τσαούσης Χασάν. Κάθε φορά που ερχόμανε θαύμαζα την ομορφάδα σου.

—Αυτό εξυπακούεται, απήντησεν η Φροσύνη μετριοφρόνως. Δεν είσαι ο πρώτος, πλην όμως φοβούμαι ότι θα είσαι ο τελευταίος. Διότι αντελήφθην τους ανομολόγητους σκοπούς του κα-

³⁰ Καλαϊτζής: ο γανωτής τουρκιστί.

τάπτυστου Πασά, όστις επιβουλεύεται την υπόληψίν μου και ίσως και αυτή τούτη την ζωήν μου.

—Αυτό είναι αλήθεια, μάρτυς μου ο Αλλάχ, απήντησεν κατηφής ο Χασάν. Ο πολυχρονεμένος μας Πασάς έδωκε διαταγή να βάνουμε ούλες τις γυναίκες σε βάρκες και να τις φουντάρουμε δεμένες στη μέση της λίμνης.

—Ωϊμέ, τι φριχτή μοίρα μου έλαχεν! ανέκραξεν άπελπισ η κυρα-Φροσύνη, ως άλλη Κατίνα Παξινού εν Επιδαύρω.

—Μην απορπίζεσαι, κυρά, κι ο Αλλάχ είναι μεγάλος, την παρηγόρησεν ο Τουρκαρβανός πλήρης συμπαθείας. Υπάρχει τρόπος ν' αποφύγουμε το μοιραίο.

—Ποίος τρόπος; ηρώτησεν η Φροσύνη, αναθαρρήσασα κατά τι.

—Έχω ένα σχέδιο, απήντησεν ο Χασάν. Πες εσύ το ναι και θα γλυτώσεις. Μάρτυς μου ο Αλλάχ αν σου λέω ψέματα.

—Για πες, να δούμε...

Και ο Χασάν εξήγησεν καταλεπτώς.

—Ο πολυχρονεμένος μας Πασάς, που ο Αλλάχ να του δίνει όλα τα καλούδια του ντουινιά, με όρισε 'πικεφαλής των ζαπτιέδων που θα πάνε συνοδεία τις γυναίκες με τις βάρκες, είπε. Εγώ θα πω ότι ο Πασάς με διάταξε να σε βάνω χώρια από τις άλλες, για να σε πνίξω με όλες τις τιμές που αρμόζουν στη σειρά σου. Μόλις λοιπόν απομακρυνθούμε απ' τη στεριά, εγώ θα επωφεληθώ απ' το σκοτάδι και την ομίχλη που πέφτει στη λίμνη, θα ξεκόψω σιγά-σιγά από τ' άλλα πλεούμενα και θα σε βγάνω απέναντι, όπου κανόνισα να περιμένει μια άμαξα. Από κει θα φύγουμε κρυφά για ένα άλλο βιλαέτι, όπου δεν έχει εξουσία ο Πασάς κι όπου δεν θα μας ξέρει κανένας. Έτσι θα σωθείς απαξάπαντος.

Η Φροσύνη περιέπεσεν εις βαθειάν περισυλλογήν.

—Δεν είναι κακόν το σχέδιόν σου, είπεν τέλος. Πλην όμως θα εξαναγκαστώ να εγκαταλείψω οικογένειαν, σύζυγον και περριουσίαν δια παντός.

—Θα σωθείς όμως, επιχειρηματολόγησεν ο Χασάν.

—Χμμ..., έκανεν σύνους η κυρα-Φροσύνη. Νομίζω πως δεν έχω άλλην επιλογήν. Όμως εσύ... Χασάνη σε είπαμε;... δια ποίον λόγον λαμβάνεις τοιούτον ρίσκον;

—Διότι, κυρά, μάθε ότι σε ηγαπώ περιπαθώς κι ανυπερθέτως, ομολόγησεν ο Χασάνης με συντριβήν.

Η κυρα-Φροσύνη αιφνιδιάσθη, αλλά δεν το έδειξεν. Με την άκρην του κοφτερού της οφθαλμού μελέτησεν διακριτικώς τον ερωτοχτυπημένον Τουρκαρβανόν και διεπίστωσεν ευχαρίστως ότι επρόκειτο περί νέου ευειδούς κι ευθυτενούς, ουδόλως ομοιάζοντα με τους άλλους σκυλομούρηδες και πλαδαρούς ομοθρήσκους του.

—Με ηγαπείς; είπεν. Εκπλήσσομαι. Μα πώς;...

—Στα κρυφά, κυρά, απήντησεν με συστολήν ο Χασάν. Εξάπανέκαθεν, πλην όμως δεν τόλμουνα να 'μολογήσω, ούτε σε λόγου σου, ούτε σε κανέναν, τον βαρύ σεβντά μου.

—Πλην το ομολογείς τώρα, παρετήρησεν υπομειδιώσα η Φροσύνη.

—Ένεκα οι περιστάσεις, κυρά...

—Έστω. Όμως πώς υπολογίζεις να διαβιώσωμεν εις την ξενιτείαν, άνευ πόρων; ηρώτησεν η Φροσύνη.

—Έννοια σου κι έχω φυλαμένο κομπόδεμα, απήντησεν ο Χασάν. Έχω και τα γρόσια που μου 'δωκε ο πολυχρονεμένος μας Πασάς να πλερώσω μετά τους ζαπτιέδες και τους βαρκάρηδες. Επίσης έχω και την τέχνη μου. Μη φοβάσαι, κυρά, και δεν θα πεινάσεις.

Η κυρα-Φροσύνη άφησεν βαθύν αναστεναγμόν.

—Τέλος πάντων, είπεν. Εξ' ανάγκης συναινώ. Πλην όμως έχω και μίαν τελευταίαν ερώτησιν να σου θέσω. Πώς προτίθεσαι να συμπεριφερθής απέναντί μου; Αστεφάνωτη θα μ' έχης; Τι θα πη ο κόσμος το εσκέφθης;

—Έννοια σου, κυρά, και θα σε στεφανωθώ κατά πως πρέπει, ανέκραξεν περιχαρής ο Χασάν.

—Όμως... οποία η θέσις μου; είπεν σύνους η κυρα-Φροσύνη.

Εγώ, μία υπερήφανος Ελληνίς, σύζυγος προκρίτου και ανεψιά Δεσπότη, να νυμφευθώ έναν ποταπών Οθωμανόν;

—Τι' αυτό σκοτίζεσαι; ανέκραξεν και πάλιν ο Χασάν. Και δεν γένομαι Χριστιανός;

—Εάν λάβω την ρητήν σου υπόσχεσιν επ' αυτού ίσως... ίσως λέγω... να το σκεφθώ, απήντησεν η Φροσύνη.

—Μάρτυς μου ο Αλλάχ κι ο Χριστός ότι έτσι θα γένει, ανεφώνησεν πλήρης ενθουσιασμού ο Τουρκαρβανός μελλοντικός εξωμότης.

—Τότε έχει καλώς, είπεν ικανοποιημένη η Φροσύνη. Ας γίνει ότι είναι να γίνη. Θα το υποστώ κι αυτό, τι να κάνουμε;

Και λαμβάνουσα το επανωφόριον της ητοιμάσθη να ακολουθήσῃ τον κατ' ανάγκην μνηστήραν της.

Πλην όμως ο Χασάν εδίσταζεν.

—Δεν παίρνεις και μια δούλα μαζί; λέει της Φροσύνης.

—Τι να την κάμνω; απήντησεν εκείνη. Θα με προμηθεύσης εσύ με άλλας εκεί όπου υπάγομεν.

—Δεν πρόκειται γι' αυτό, εξήγησεν ο Χασάν. Λέω να φουρνάrouμε τη δούλα στη λίμνη αντί της αφεντιάς σου, ούτως ώστε όταν μετά ανασύρουν τα πτώματα των γυναικών για να τα θάψουν να μην καταλάβουν ότι ελόου σου λείπεις.

—Και δεν θα παρατηρήσουν πως πρόκειται περί μίας δούλας και όχι περί εμού; απόρησεν η Φροσύνη.

—Έτσι όπως θα τις έχουν φάει τα ψάρια δεν θ' αναγνωρίζονται, εξήγησεν ο εύστροφος Τουρκαρβανός. Μέχρι να καταλάβουν, αν καταλάβουν, τι γένηκε εμείς θα ειμάστενε μακριά και ασφαλείς.

—Δεν τυγχάνεις μόνον ευειδής αλλά και ευφυής, όπως διαπιστώνω μεθ' ικανοποίησεως, είπεν η Φροσύνη μειδιώσα.

—Το κατά δύναμη, κυρά. Το κατά δύναμη.

Ούτω πως η Φροσύνη εκάλεσεν μίαν εκ των εμπίστων δουλικών της, ονόματι Βασίλω, κοπέλαν εύμορφον και αρκούντως καμπυλωτήν, πλην όχι ιδιαιτέρας ευφυίας και την πρόσταξεν

όπως ακολουθήση εκείνην και τον Χασάν όπου δη. Και ούτω εγένετο.

Αι γυναίκες προς πνιγμόν συνεκεντρώθησαν ομού εις την οικίαν του Γιάγκα, όπως ονομάζετο ο προεστός τσιράκιον του Αλή Πασά, και εκείθεν μετέβησαν την επομένην νύκταν παραλιμνίως όπου επεβιβάσθησαν εις τα αναμένοντα πλεούμενα, η κυρα-Φροσύνη μετά της δούλας Βασίλως ξεχωριστά εις σκάφος κυβερνώμενον υπό του Χασάν.

Ήτο νύξ ψυχρά και ομιχλώδης και αι βάρκαι απομακρυνόμεναι εις την λίμνην έδιδον την εντύπωσιν μεταβάσεως εις τον άλλον κόσμον —όπου άλλωστε ήτο και ο τελικός προορισμός δια το ανυποψίαστον φορτίον των.

Ωστόσο η κυρα-Φροσύνη μετ' ανησυχίας παρατήρησεν ότι ο κωπηλατών Χασάν έδειχεν ιδιαιτέρως σύνους και προβληματισμένος.

«Μήπως ήλλαξεν γνώμη;» ανερωτήθη ενδομύχως η πανωραία Ελληνίς. «Μήπως την τελευταίαν στιγμήν ανελογίσθη το μέγεθος της ανυπακοής του εις τον Πασάν κι εθορυβήθη από την προοπτικήν ενδεχομένων αντιποίνων εξ' αυτού;»

—Πολλάν σκεπτικόν σε βλέπω και διερωτώμαι μήπως ήλλαξες γνώμη, αναλογιζόμενος τας ευθύνας που επωμίζεσαι, του είπεν εις μιαν στιγμήν.

Ο Χασάν, λάμνων ενεργητικώς, απειποιήθη πάραυτα και μετά βδελυγμίας την άδικον κατηγορίαν.

—Εγώ ν' αλλάξω γνώμη, τζάνουμ; ανέκραξεν. Ποτές των ποτών. Εγώ για ελόου σου χαλί να γένω να με πατούν τα αβρά ποδαράκια σου. Έχω μπέσα εγώ. Όχι, δεν ήλλαξα γνώμη, αλλά σκέβομαι πυρετωδώς κάποιες λεπτομέρειες.

—Τι λεπτομερείας;

—Να... για τα στέφανα σκεβόμανε...

Η κυρα-Φροσύνη αύθις εθορυβήθη περιτράνως.

—Δηλαδή τι; ανέκραξεν εκνευρισμένη. Προτίθεσαι να με κρατήσης αστεφάνωτην; Εν αμαρτία και εις ηθικόν ξεπεσμόν διαβιούσα, δίκην παλλακίδος; Ωιμέ της άμοιρης, όπου επίστευσα

εις τον λόγον Αγαρηνού! Κάλλιο να πίψω εις το σκοτεινόν ύδωρ της λίμνης, θέτουσα τέλος εις τον άχαρον ετούτον βίον παρά να ατιμασθώ.

—Όχι, όχι, κουζούμ, την διαβεβαίωσεν ενθέρμως ο λάμνων Τσαούσης. Κάθε άλλο! Πώς σου πέρασε από το μυαλό τέτοια φριχτή και άδικη σκέψη; Όλα θα γένουν κατά πως σου υποσχέθηκα. Όμως... εσκεβόμανε...

—Τι εσκεβόσουν λοιπόν; ηρώτησεν ανυπομόνως η δικαίως ανησυχούσα Φροσύνη.

—Να..., είπεν ο Χασάν. Εσκεβόμανε πως παρά τις προφυλάξεις ο πολυχρονεμένος μας Πασάς, που ο Αλλάχ να του δίνει τζοβαίρια και καλούδια, μπορεί να παρατηρήσει την αδικαιολόγητη απουσία μου μετά από κάμποσες μέρες. Θα παραπονεθούν και οι αποδέλοιποι για τα γρόσια που είχαν λαμβάνειν και δεν έλαβαν...

—Και λοιπόν;

—Λοιπόν, ο Πασάς είναι πονηρός σαν αλουπού. Μπορεί να καταλάβει την απάτη και τότενες θα κινήσει γη και ουρανό να μας ανακαλύψει. Εμείς βέβαια θα ειμάστενε μακριά, όμως ο Αλής έχει μακρύ χέρι και πολλούς φίλους και υποτακτικούς παντού και πολύ φοβάμαι ότι στο τέλος θα μας βρει.

—Δεν αντιλαμβάνομαι, είπεν η Φροσύνη σύνους.

—Να σου ξηγήσω, τζάνουμ, προσεφέρθη ο Χασάν υπομονετικώς. Τι θα κοιτάζουν οι συμπίροι που θα στείλει να μας ψάξουν ο Πασάς; Έναν Τουρκαρβανό, εμένα, μαζί με μια εκπάλγου καλλονής Χριστιανή, ελόου σου. Κι εγώ μεν μπορώ να περάσω απαρατήρητος, εσύ όμως, γιαβρούμ, πώς θα περάσεις απαρατήρητη όταν βγαίνεις στη ρούγα και γκρεμίζονται τα μπαλκόνια στο πέρασμά σου;

—Εδώ έχεις κάποιον δίκαιον, συγκατένευσεν σεμνώς η Φροσύνη.

—Αμ έχω, δεν έχω, ο έρμος;

—Και λοιπόν;

—Όμως..., συνέχισεν ο Χασάν. Ποιος θα σκεφτεί να αναζητήσει τους εν λόγω δραπετές σ' ένα ζευγάρι Οθωμανών;

—Δηλαδή;

—Σκέβομαι..., είπε ο Χασάν διστακτικώς. Αντί ν' αλλαξοπιστήσω εγώ, για να σε στεφανωθώ χριστιανικά, μήπως να κάναμε το αντίθετο;...

—Αυτό βγάλτο από το μυαλό σου! ανέκραξεν εν εξάλλω η κυρα-Φροσύνη. Εγώ Ελληνίς εγεννήθην και Ελληνίς θα απονθάνω. Επ' ουδενί δεν προτίθεμαι να απαρνηθώ την πίστην των προγόνων μου και να τουρκέψω, καθόσον η ορθοδοξία υπήρξεν εις το διηνεχές ο φάρος ο φωτεινός που φωτίζει λαμπρώς την ένδοξον πορείαν του Έθνους των Ελλήνων.

—Μα δεν είπαμε ν' αλλαξοπιστήσεις, τζάνουμ, διεμαρτυρήθη ο Τουρκαρβανός, θορυβημένος από την αναπάντεχον έκρηξιν της πανωραίας και υπερηφάνου Ελληνίδος. Στα ψέματα θα γένει.

—Στα ψέματα; απόρησεν η κυρα-Φροσύνη. Δηλαδή τίνι τρόπω;

—Θα σε παρουσιάσω στον καδή³¹ σαν ξαδέρφη μου από την Άρτα ονόματι Φατμέ, εξήγησεν ο Χασάν. Έχω τα χαρτιά της και τα ούλα της λόγω που πριν από έξι μήνους μας άφηκε χρόνους αναπάντεχα. Δεν θα χρειαστεί ν' απαρνηθείς καμιά θρησκεία.

—Ξαδέρφη! ανέκραξεν η Φροσύνη. Καλούμαι να υποπέσω λοιπόν, εκτός των άλλων, και εις το αμάρτημα της αιμομιξίας!

—Σε μας δεν είναι αμαρτία, κουζούμ, εξήγησεν υπομονετικώς ο Χασάν. Κι αφού, έτσι κι αλλιώς, στα ψέματα θα είναι, δεν είπαμε;

—Ε, αν είναι στα ψέματα... έστω, συγκατένευσεν η Φροσύνη κατόπιν συντόμου διαλογισμού.

—Οπότεν, οι σμπίροι του Πασά, άντε να βρουν άκρη! είπεν περιχαρής ο Χασάν. Γιατί πού να σ' αναγνωρίσουν με τον φερετζέ;

—Τι, θα φορέσω και φερετζέ; ανεφώνησεν πλήρης αγανακτήσεως η Φροσύνη.

³¹ Καδής: ο Τούρκος δικαστής.

—Στα ψέματα, γιαβρούμ, στα ψέματα, βιάστηκε να διορθώσει την γκάφαν του ο Οθωμανός.

—Α, τότε καλώς.

Και ούτω πως, έχοντας διευθετήσει και την σημαντική ετούτην λεπτομέρεια οι δύο συνένοχοι ευρέθησαν εν αγαστή συμφωνία ως προς τας διαδικασίας που ήθελε ακολουθήσουν.

Είχαν εν τω μεταξύ φτάσει εις το μέσον της λίμνης και ο Χασάν προέτρεψεν την Φροσύνην όπως ανταλλάξει τον ρουχισμόν της μετά της δούλας Βασίλως, ίνα η απάτη καταστή πλέον πειστική.

—Να γδυθώ ενώπιόν σου ενώ με έχεις ακόμη αστεφάνωτη; ανέκραξεν πλήρης αγανακτήσεως η Φροσύνη. Ποτέ!

—Μα, κουζούμ, πρέπει, είπεν ο Χασάν. Εάν δυσκολεύεσαι να κοιτάξω αλλού, να μη βλέπω.

—Να μην κοιτάζεις καθόλου παρά να κλείσης τους οφθαλμούς σου, τον αποπήρε η Φροσύνη. Αυτό μας έλειπεν... να σου προσφέρωμεν και παράστασιν όπως εις τα κατάπτυστα café chantants, εις τα οποία αναμφιβόλως συχνάζεις.

—Εγώ;! Ποτές! διεμαρτυρήθη ο κατηγορηθείς Χασάν. Εγώ, κουζούμ, είμαι σπίτι-δουλειά και δουλειά-σπίτι. Δεν ξέρεις τι παιδί-διαμάντι παίρνεις. Όχι που να το παινευτώ δηλαδή, αλλά πάαινε ρώτα όποιον θες στον μαχαλά κι αν δεν σου πει: «Ο Χασάνης είναι νοικοκύρης και κουβαλητής και τυχερή αυτή που θα τότε πάρει, βασίλισσα θα την έχει» να με φτύσεις εμένανε.

Μ' αυτά και μ' αυτά αι γυναί αντήλλαξαν τα ιμάτιά των και κατόπιν ο Χασάν επρονόησεν να δέση τας χείρας της δούλας Βασίλως, προς μεγάλην έκπληξιν αυτής της τελευταίας.

—Γιατί μ' έδεσε αυτός ο Τούρκος, κυρά; ηρώτησεν την κυρίαν της.

—Για να πνιγείς καλύτερα, κορίτσι μου, της εξήγησεν υπομονετικώς εκείνη. Έτσι θα μεταβείς απροσκόπτως κατευθείαν εις τον βυθόν της αβύσσου.

—Και γιατί να πνιγώ, κυρά; ηρώτησεν η μάλλον αργόστροφος δούλα.

—Θα πνιγής αντ' εμού, προκειμένου να ξεγελάσωμεν τον αιμοσταγήν και κατάπτυστον Πασάν των Ιωαννίνων, απήντησεν με κάποιον εκνευρισμόν η Φροσύνη.

—Α, τότε καλά, συναίνεσεν η Βασίλω.

Και σπρωχθείσα ευπρεπώς υπό του Χασάν κατήλθε εις τα σκοτεινά ύδατα της λίμνης των κλαυθμών, ήτις εγένετο τοιουτοτρόπως ο υγρός τάφος τοςούτων αθών και μη γυναικών.

Κατόπιν τούτου κι επωφελούμενος του σκότους και της ομίχλης ο από μηχανής θεός Χασάν έλαμνεν την βάρκαν εις την αντίπεραν όχθην, όπου τω όντι, κρυπτομένη εντός συστάδος δένδρων, ανέμενεν η προσυμφωνηθείσα άμαξα.

Ούτω πως το ζεύγος των φυγάδων διέλαθεν μακράν των Ιωαννίνων και της οργής του Αλή Πασά.

Τελικώς κατέληξαν εν Αθήναις, όπου ο Χασάν, τηρών κατά γράμμα την υπόσχεσίν του, ενυμφεύθη την κυρα-Φροσύνη (υπό το ψευδές όνομα Φατμέ), μουσουλμανικώς, και με τας οικονομίας του ηγόρασεν μικρόν αγρόκτημα εν Μενιδίω, όπου οι νεόνυμφοι εγκατεστάθησαν, ο μεν Χασάν εξασκών την τέχνην του καλαϊτζή η δε Φροσύνη καλλιεργούσα οπωροκηπευτικά εις τον ευρύχωρον μπαχτσέ του αγροκτήματος.

Και ούτω πως το ζεύγος διήγεν βίον σχεδόν ανθόσπαρτον, έως ότου ενεφανίσθη, λίαν απροόπτως, ο ωραίος Άγγλος Λόρδος περιηγητής... Όμως αυτή είναι μια άλλη ιστορία την οποίαν ίσως μνημονεύσομεν εις ετέραν ευκαιρίαν.

Μεγαλειώδης πλην εξόχως διδακτική διήγησις καταδεικνύουσα το μεγαλείον της ανθρωπίνης ψυχής και την δύναμιν του έρωτος, όστις, φευ!, καθιστά και τον πλέον σώφρονα άνθρωπον άφρονα ακόμη και εις τας αχανείς ερήμους της Αφρικής.

Ε ις κάθε οικογένειαν, ακόμη και εις τας καλυτέρας εξ' αυτών, υπάρχει ενίοτε κάποιος με πνεύμα πλέον ανήσυχον των άλλων, ο οποίος συχνάκις, δια της παρορμητικής του συμπεριφοράς, προκαλεί εις τους υπολοίπους οικείους μίαν αμηχανίαν, ενίοτε δε και όχλησιν. Είναι το κοινώς αποκαλούμενον «μαύρο πρόβατο», ο ρόλος του οποίου δεν είναι, φευ, να άρη τας αμαρτίας των άλλων, όπως το βιβλικόν αντίστοιχον, αλλά αντιθέτως να παράγει και άλλας, αι οποίαι προστίθενται αθροιστικώς εις αυτάς της οικογενείας.

Ο Τζων ήτο έν εξ' αυτών των «μαύρων προβάτων» ή εριφίων εάν προτιμάτε. Γόνος αριστοκρατικής οικογενείας της Γηραιάς Αλβιώνος, υψηλός, ευθυτελής και ευειδής, διέθετε χαρακτήραν πλάνητα και άστατον, με έφεσιν εις το ποτόν, τας διασκεδάσεις και τα τυχερά παίγνια. Και ήτο αυτό ακριβώς το τελευταίον χαρακτηριστικόν που έμελλε, κατά τινα πλάγιον τρόπον, να επιφέρη την καταστροφήν του. Καθόσον το χρέος του εις τα χαρτιά είχεν υπερβεί τα εσκαμμένα και ως εκ τούτου, δια να καλυφθή, ηναγκάσθη να διαπράξη λαθροχειρίαν εις το ταμείον της μεγάλης εμπορικής εταιρείας εισαγωγών-εξαγωγών εις την οποίαν -κατ' ευφημισμόν και μάλλον χατηρικώς- απησχολείτο.

Ήτο κάτι που είχεν συμβεί πλειστάκις, πλην ουδέποτε εις τοιαύτην κλίμακην, οπότε ήτο βέβαιον ότι συντόμως η ατασθαλία θα ανεκαλύπτετο υπό των αρμοδίων ελεγκτών και πλέον τίποτα δεν θα ηδύνατο να σώση τον άφρονα και επιπόλαιον τούτον νέον.

Αυτά και άλλα πολλά διεργάζετο νοερώς εκείνο το εσπέρας ο Τζων μεταβαίνων εις την έπαυλιν της μνηστής του Βερενίκης, αναρωτώμενος εάν και κατά πόσον θα ήτο εφικτόν να ζητήση την οικονομικήν αρωγήν του εξαιρετικώς ευπόρου μέλλοντος πενθερού του υπό μορφήν (δήθεν) δανείου.

Πλην, φευ!, αναλογίζεται κανείς την έκπληξίν του ότε, εισελθών εις το σαλόνι της οικίας, αντίκρισεν προ των εκθάμβων οφθαλμών του εικόναν ανεπίτρεπτον και τα μάλα ανησυχητικήν. Διότι η Βερενίκη ευρίσκετο εις τας αγκάλας του επιστηθίου φίλου του Ροβέρτου, ερωτοτροπούσα ασυστόλως και αναισχύντως, κατά τρόπον μη αφήνοντα αμφιβολίας περί των αμέσων προθέσεων αμφοτέρων.

—Βερενίκη! Ροβέρτο! Τι σημαίνει αυτό; ανέκραξεν ο ατυχής μνηστήρ, διατηρών ωστόσο την πατροπαράδοτον βρετανικήν ψυχραιμίαν και ευπρέπειαν.

—Ω, Τζων! απήντησεν η Βερενίκη πασχίζουσα προχείρως να κουμβωθή. Δεν είναι αυτό που ενδεχομένως νομίζετε.

—Ναι... ναι..., συνηγόρησεν και ο φταίχτης Ροβέρτος. Δεν είναι.

—Και τι είναι λοιπόν; ηρώτησεν συνοφρουόμενος ο Τζων.

—Είναι... άλλον τι... Εντελώς αθών, σας διαβεβαιώ, απήντησεν ετοιμολόγως η Βερενίκη.

—Κι ετούτο εδώ δέον όπως εκληφθεί ως αθών επίσης, είπεν ο Τζων και εξάγων εκ του θύλακος περιστροφον μετά κυλίνδρου, το λεγόμενον ρεβόλβερ, πυροβόλησεν επανειλημμένως τον ανέντιμον φίλον Ροβέρτον φονεύων αυτόν ακαριαίως επί του ιδίου εκείνου καναπέως όπου ημάρτανεν ασυστόλως.

—Τζων, υπερβάλετε, ως συνήθως, παρατήρησεν ψυχραίμως η Βερενίκη. Ουχί μόνον εφονεύσατε τον καλύτερόν σας φίλον, κάτι που ενδέχεται να επιφέρει βαρείας συνεπειάς εις υμάς, αλλά δια της πράξεώς σας αυτής, της αχαρακτηρίστου, λερώσατε τον καναπέ και το χαλί με αίματα. Η μήτηρ μου θα λάβη μεγάλην στενοχώριαν.

—Τολμάτε να με κατηγορείτε δι' επιπολαιότητα καθ' ην στιγμήν εσείς η ίδια προέβητε εις πράξιν ιδιαζόντως επιπολαίαν; ανεφώνησεν ο Τζων.

—Σας είπα ήδη ότι τα φαινόμενα απατούν, απήντησεν ατάραχος η παρ' ολίγον μοιχαλίσ. Ο Ροβέρτος, ως φοιτητής της Ιατρικής, μου εξηγούσεν τας νέας μεθόδους ιατρικής εξετάσεως. Όμως εσείς, προπέτης ως συνήθως, σπεύσατε να συμπεράνετε άλλα, τα μάλα υποτιμητικά δι' εμέ —εντελώς αδίκως, το υπογραμμίζω εμφατικώς.

—Βερενίκη, είστε μια τσούλα, είπεν ο Τζων ανακτών την ψυχραιμίαν του.

Και αύθις εξήλθεν του σαλονιού και της ζωής της αχαρακτηρίστου μνηστής, εξετάζων νοερώς τας κινήσεις που όφειλεν να κάνη εφεξής.

Διότι με τούτο το λυπηρόν περιστατικόν προστιθέμενον εις την ατασθαλίαν του ταμείου της εταιρείας αντιλαμβάνετο πως η θέσις του ήτο ιδιαιτέρως επισφαλής. Θα έπρεπε να προβή εις δραστικάς και αποφασιστικάς ενεργείας, το ταχύτερον δυνατόν, προκειμένου να αποφύγη τον πέλεκυν της αδυσωπήτου Βρετανικής Δικαιοσύνης, όστις έμελλε να πίψη άτεγκτος επί της κεφαλής του, πέραν πάσης αμφιβολίας.

Εάν ο Τζων είχεν την τύχην και το προνόμιον να είναι Έλλην αμφιβάλομεν κατά πόσον θα ευρίσκετο δικαστήριον, την εποχήν εκείνην, που να μην του αναγνωρίση δίκαιον, καθόσον ετέλη εν βρασμώ ψυχής κατόπιν του κλονισμού που υπέστη από την απιστίαν της ηθικώς υπολειπομένης μνηστής και φυσικώ τω λόγω θα τον αθώωνεν πανηγυρικώς. Ήτο όμως, φευ!, Άγγλος υπήκοος και οι ψυχροί και υπολογισταί Άγγλοι νομοθέται και δικασταί ούτε κατά διάνοιαν ανεγνώριζαν ελαφροντικά εις τα λεγόμενα εγκλήματα τιμής. Η θέσις του λοιπόν μόνον ως απελπιστική δύναται να χαρακτηρισθή.

Η επιστροφή εις την οικίαν του απεκλείετο, αφενός μεν διότι η αστυνομία θα έσπευδε να τον συλλάβη τάχιστα και αφετέρου διότι θα έπρεπε να δικαιολογήση την πράξιν του εις τους οικείους του, οίτινες, έχοντες λάβει προηγούμενα δείγματα της προβληματικής του συμπεριφοράς, ουδεμίαν κατονόησιν ήθελον επιδείξει. Αντιθέτως, δεν αποκλείεται οι ίδιοι να τον παρέδιδαν εις τας Αρχάς προκειμένου να απαλλαγούν —ίσως οριστικώς— από την όχλησιν που κατ' επανάληψιν προεκάλη η αχαρακτήριστος συμπεριφορά του εν λόγω «μέλανος εριφίου».

Όφειλε λοιπόν να υπολογίσει εις τας ιδικάς του δυνάμεις και μόνον με πρώτον μέλημα την εσπευσμένην και ακαριαίαν απομάκρυνσίν του εκ του πατρίου εδάφους.

Πού να υπάγη όμως; Μία ευχάριστος σκέψις θα ήτο η κάθοδος εις την ηλιόλουστον Ιταλίαν, όπου τόσοι συμπατριώται του συνηθίζουν να παραθερίζουν ανέμελα. Πώς όμως θα εμπορεύετο οικονομικώς; Οι πόροι του, φευ!, μόλις και μετά βίας επαρκούσαν δια το σιδηροδρομικόν εισιτήριον ως το Ντόβερ και το ατμοπλοϊκόν εις την απέναντι Ευρωπαϊκὴν ακτὴν –και τούτο εις την τρίτην θέσιν. Επιπροσθέτως δεν υπήρχεν εγγύησις ὅτι αἱ κυβερνήσεις των Ευρωπαϊκῶν χωρῶν δεν θα ἐνέδιδον εις τας πιέσεις της Βρετανικῆς τοιαύτης προκειμένου να τον ἐκδώσουν, ως ἐγκληματίαν και καταχραστήν.

Μία και μόνη λύσις διεφαίνετο και ἦτο η λύσις που ἀναγκαστικῶς ἐπέλεξαν ὅλοι οἱ ἀπέλπιδες και κατατρεγμένοι που εὐρίσκοντο εις την ἰδίαν με ἐκείνον δύσκολον θέσιν: ἡ Λεγεὼν των Ξένων!

Μόνον ἐκεῖ θα ἦτο ἀσφαλὴς, καταταγόμενος με ψευδῆς ἐπώνυμον βεβαίως και δηλώνων, δι' ἐπιπρόσθετον ἀσφάλειαν, ἐθνικότηταν διάφορον της ἰδικῆς του.

Τοιοιτοτρόπως ὁ ἄφρων Τζων ἐπεβιβάσθη του σιδηροδρομικοῦ συρμοῦ ἀρχικῶς και κατόπιν εις το πορθμεῖον της διαδρομῆς Ντόβερ-Καλαί και τοιοιτοτρόπως, ἐντὸς ἐλαχίστου χρονικοῦ διαστήματος, εὐρέθη ἐπὶ γαλλικοῦ εδάφους. Ἐκεῖθεν ἐπεβιβάσθη –λάθρα– εις ἐμπορικὴν ἀμαξοστοιχίαν και μετέβη εις Μασσαλίαν, ὅπου εὐρίσκετο το Κέντρον Κατατάξεως της Λεγεῶνος των Ξένων και παρουσιάσθη εις τον ἀρμόδιον ἐπὶ της στρατολογίας, βαθμοφόρον, ἕναν καθ' ὅλα τυπικόν Γάλλον ἐπιλοχίαν καριέρας.

—Όνομα; ἠρώτησεν ὁ στρατολόγος.

—Τζων, ἀπήντησεν ὁ Τζων γαλλιστί.

—Τζων βεβαίως, ἠρωτεύθη ὁ ἐπιλοχίας. Όλοι ἐδῶ Τζων λέγονται... Για το ἄλλο ἐρωτῶ.

—Μπράουν, ἀπήντησεν ὁ Τζων διστάζων να χρησιμοποιήσῃ το κοινότερον «Σμιθ» ἵνα μη ἐγείρῃ υπονοίας.

—Ἐθνικότης;

—Αμερικανική, απήντησεν ο Τζων, κάπως ενοχλημένος που ηναγκάζετο, εκ των περιστάσεων, να επικαλεσθή μίαν τοσούτον ευτελήν υπηκοότητα, αποφεύγων την Καναδικήν ή την Αυστραλιανήν λόγω των στενών διασυνδέσεων των χωρών αυτών μετά της Γηραιάς Αλβιώνος και δεν ηξεύρει ποτέ κανείς τι ημπορεί να συμβή.

Κατετάγη λοιπόν ο Τζων υπό την νέαν του ταυτότητα και αύθις απεστάλη, μαζί με άλλους απέλπιδες, εις Σίντι Μπελ Αμπές της Αλγερίας, όπου ευρίσκετο την ρομαντικήν εκείνην εποχήν η έδρα της Λεγεώνας, δια τα περαιτέρω.

Εκεί, αφού υπεβλήθη εις την πατροπαράδοτον εξαντλητικήν εκπαίδευσιν των λεγεωναρίων, απεστάλη εις την έρημον δια να πολεμήσῃ εναντίον των κακοπροαίρετων και επίβουλων βαρβάρων Αράβων, οίτινες μη ικανοποιούμενοι από τα αγαθά του πολιτισμού που τόσον γενναιόδωρα προσέφερον η μητέρα Γαλλία, επεδίωκαν την απόσχισήν των από της μητρικής αγκάλης και την αναπόφευκτον επιστροφήν των εις εποχάς σκοτεινάς και ερεβώδεις, άνευ πολιτισμού και ευγενών αισθημάτων. Τοσούτη δε υπήρξεν η ανδρεία και η πολεμική δεξιότης που επέδειξεν ο Τζων ώστε μετ' ολίγον προβιβάσθη αριστίνδην εις δεκανέαν και κατόπιν, συντόμως, εις λοχίαν.

Όλα λοιπόν έβαινον κατ' ευχήν και η προηγουμένη του ζωή εφάνταζεν μακρινή και ομιχλώδης. Έως ότου προέκυψεν η αποστολή εις Σίντι Σάϊτα, μικράν πολίχνην εις το νότιον τμήμα της χώρας, πλησίον των ορέων Χογκάρ, προσβάσιμος μόνον κατόπιν πολυημέρου πορείας εντός της αχανούς ερήμου Σαχάρας.

Ο λοχαγός του, που τον εκάλεσεν δια να του επιδώσῃ τας σχετικὰς οδηγίας τον ενημέρωσεν σχετικώς με την κατάστασιν.

—Τζων, του είπε. Πρόκειται δια μίαν λεπτήν όσον και δύσκολον αποστολήν την οποίαν μόνο εις εσέ δύναμαι να εμπιστευθώ.

—Διατάξτε, κύριε λοχαγέ, απήντησεν ο Τζων (γαλλιστί).

—Ηξεύρεις φαντάζομαι ότι εις αυτήν την βάρβαρον χώραν των πρωτογόνων αραπάδων, όπου η αχαριστία προς ημάς είναι η καθημερινή μας ανταμοιβή δια τους κόπους που καταβάλομεν δια να τους εκπολιτίσωμεν, καταμετρούμε, φευ!, πολύ ολίγους

φίλους μεταξύ των φυλάρχων εκείνων που διαθέτουν κάποιο κύρος και επιβολήν. Μεταξύ αυτών των ολίγων περίοπτον θέσιν κατέχει ο Εμίρης του Σίντι Σάϊτα, περί του οποίου ενδέχεται να έχεις ακουστά.

—Τω όντι, κύριε λοχαγέ, απήντησεν ο Τζων. Εις δύο προτεράιας περιπτώσεις ηγήθην αποσπάσματος αποστολή του οποίου ήτο να κομίση το παχυλόν επιμίσθιον το χορηγούμενον υπό της Γαλλικής Διοικήσεως υπό μορφήν οικονομικής ενισχύσεως, δήθεν, του Εμιράτου, πλην, εν τη ουσία, του ιδίου του Εμίρη.

—Φευ, Τζων, οι ποταποί αυτοί αραπάδες μόνον την δια του χρήματος πειθώ γιγνώσκουν, αναστέναξεν ο σοφός αξιωματικός. Είναι ο μόνος τρόπος να τους διατηρούμε παρά το πλευρόν μας. Έτσι λειτουργεί το καθυστερημένον μυαλόν των κατωτέρων φυλών εις τα μέρη εκείνα της Υδρογείου που η Θεία Πρόνοια ενέταξεν υπό την προστασίαν ημών των ανωτέρων και πεπολιτισμένων. Έργον τω όντι επίπονον και άχαρον. Δεν βλέπεις τι τραβούν οι φίλοι μας οι Εγγλέζοι με τας ιδικάς των αποικίας;

—Αμ δεν το βλέπω, κύριε λοχαγέ;! απήντησεν ο Τζων αναλογιζόμενος τα δεινά και τας ταλαιπωρίας που υφίστατο το Βρετανικόν Στέμμα εις Ινδίας, Αφρικήν και αλλαχού.

—Τέλος πάντων, αυτή είναι η ανταμοιβή δια την καλωσύνην και την προσφοράν δια μέσου της Ιστορίας, είπεν ο λοχαγός. Επί του προκειμένου τώρα... Αυτός ο Εμίρης, ο Χουσεΐν Αλ Ραχάτ, έχει μίαν κόρην, ονόματι Εμινέ, την οποίαν είχεν εξαποστείλει εις Παρισίους ίνα εντρυφήση εκ του σύνεγγυς εις τον πολιτισμόν μας και εξοικειωθή με την γλώσσαν μας. Η εν λόγω λοιπόν Εμινέ επέστρεψεν προσφάτως και προτίθεται να μεταβή εις το πατρικόν της, εν Σίντι Σάϊτα. Εξυπακούεται ότι δεν είναι δυνατόν μία γυνή μόνη να επιχειρήση τοιούτον παρακινδυνεμένον ταξίδι δια μέσω της ερήμου, όπου, συν τοις άλλοις, καρδοκούν συμμορίαί ληστών αίτιναι, ως γνωρίζεις, επιδίδονται εις την σύλληψιν ανυπόπτων ταξιδιωτών απαιτούντες εκ των οικείων των υπέρογκα λύτρα δια την απελευθέρωσίν των.

—Τω όντι, έχομεν πλείστα όσα παραδείγματα, κύριε λοχαγέ, συνεφώνησεν ο Τζων.

—Δια τούτο λοιπόν απεφάσισα να εξαποστείλω την ιθαγενήν αυτήν κόρην εις τον πατέραν της εν ασφαλεία, συνοδεία απο-

σπάσματος της Λεγεώνας, και εσκέφθην εσέ ως επικεφαλήν, διότι, δεν σου κρύβω ότι σε εμπιστεύομαι ανυπερθέτως.

—Εμέ, κύριε λοχαγέ; δυσανασχέτησεν ο Τζων. Διατί; Στείλτε με να πολεμήσω τους πλέον ατιθάσους Άραβας της ερήμου, αναθέστε μου την δυσκολοτέραν, την επικινδυνότεραν αποστολήν, αλλά μην μου ζητάτε να νταντέψω θήλεια, καθόσον τυγχάνει να έχω πικράν πείραν του αστάτου χαρακτήρος των, όστις υπήρξε άλλωστε εκ των αιτιών που ευρίσκομαι σήμερα ενώπιόν σας.

—Ακριβώς δια τον λόγον αυτόν σε επέλεξα, θριαμβολόγησεν ο λοχαγός. Γνωρίζων την θλιβεράν σου ιστορίαν και την απέχθειαν που σε διακατέχει δια το γυναικείον φύλον φρονώ ότι είσαι ο ιδανικός δια την αποστολήν ετούτην, διότι, ως πληροφορούμαι, η εν λόγω Εμινέ τυγχάνει εκπάλγου καλλονής και δια τον λόγον αυτόν δεν εμπιστεύομαι ουδένα εκ των κορτάκηδων αξιωματικών μου ίνα φέρει εις αίσιον πέρας και άνευ απωλειών το δύσκολον τούτο εγχείρημα.

Ούτω πως ευρέθη ο ατυχής Τζων, εκών-άκων, διορισμένος προστάτης της ωραίας ιθαγενούς που επέστρεφεν εις την οικογενειακήν θαλπωρήν μετά την μακροχρόνιον απουσίαν της εις τον πολιτισμένον κόσμον.

Και επέστρεφεν μετά συνοδείας πολυπληθούς, απαρτιζομένης υπό δέκα ευειδών θεραπαινίδων και ισαρίθμων αραπάδων, οπλισμένων με γιαταγάνια, δια την προστασίαν των θηλέων, επιπλέον του αποσπάσματος των είκοσι λεγεωναρίων υπό την διοίκησιν του Τζων.

Ήτο δε η Εμινέ τω όντι κόρη εκπάλγου κάλλους, ήτις όμως ουδεμίαν εντύπωσιν προξένησεν εις τον χαροκαμένον Τζων, που δεν ηδύνατο ακόμη να λησμονήση την προδοσίαν που είχε υποστεί από μίαν άλλην καλλονήν, ονόματι Βερενίκην, εις την Γηραιάν Αλβιώναν.

Ότε λοιπόν επαρουσιάσθη ενώπιον της προστατευομένης του η διάθεσίς του υπήρξεν ψυχρά και υπέρ το δέον τυπική.

—Εσείς είσθε λοιπόν ο γενναίος προστάτης και συνοδός μου; ανέκραξεν περιχαρής η κόρη αντικρίζοντας τον ευειδή και ευθυτενή λεγεωνάριον, εκπλησσομένη ευχαρίστως.

—Εγώ, απήντησεν μονολεκτικώς ο Τζων.

—Α, θα περάσωμεν θαύμα εις το ταξιδιόν μας, είπεν η νεάνις αυθορμητώς.

—Αμφιβάλω, απήντησεν ξερά ο Τζων. Διότι μάθετε, υψηλοτάτη, ότι το ταξιδιον τούτο παρασάγγας απέχει από έναν περίπατον αναψυχής. Ενέχει παντοίους όσους κινδύνους ο ελάχιστος των οποίων είναι η αδυσώπητος έρημος.

—Υπό την προστασίαν σας δεν φοβούμαι ποσώς, ανταπήντησεν ετοιμολόγως η νεάνις Εμινέ. Είμαι βεβαία ότι με σας θα είμαι απολύτως ασφαλής.

—Τω όντι, είπεν ο Τζων. Ουδεμία όχλησις θέλει προκύψει εις το πρόσωπόν σας ενόσω ο ίδιος αόκνως καιροφυλακτώ δια την ασφάλειάν σας.

—Ωστόσο... ουδεμία προσωπική όχλησις εκ μέρους σας δεν θα με δυσαρεστούσε, είπεν, κατά τι ασυστόλως, η Εμινέ, προδιαγράφουσα τοιουτοτρόπως τας διαθέσεις της.

—Ουδεμία τοιαύτη όχλησις θέλει προκύψει, διαβεβαίωσεν υπηρεσιακώς ο Τζων την ενθουσιώδη νεάνιδα. Καθόσον, μάθετε δεσποινίς, ότι διάκειμαι όλως αρνητικώς προς το φύλον σας.

—Μα διατί; απόρησεν αιφνιδιασθείσα η Εμινέ. Δεν κατανοώ τον λόγον της απεχθείας σας.

—Θα τον κατανοούσατε εάν ευρίσκεσθo εις την δυσάρεστον θέσιν εις την οποίαν ο ίδιος ευρέθην, απήντησεν ο Τζων.

—Και ποία ήτο η θέσις αύτη;

—Η θέσις του απατηθέντος, απήντησεν δραματικώς ο Τζων. Μάθετε ότι διετέλεσα ο ίδιος μνηστευθείς μετά ευειδούς τινός δεσποσύνης ονόματι Βερενίχης, πάλαι ποτέ. Και τούτη, ασυστόλως με ηπάτησεν με τον καλύτερόν μου φίλον, τον Ροβέρτον.

—Ω! ανέκραξεν η νεάνις εμπορουμένη υπό απροσποιήτου συμπαθείας. Και τι επράξατε;

—Εφόνευσα τον Ροβέρτον φυσικά, απήντησεν ο Τζων. Και ιδού ο λόγος που ευρίσκομαι εις την Λεγεώναν των Ξένων.

Τεχνηέντως βεβαίως φρόντισεν να αποσιωπήση την οικονο-

μικήν ατασθαλίαν, που υπήρξεν ο έτερος, σοβαρός λόγος της διαφυγής του εξ' Αγγλίας.

—Σας κατανοώ απολύτως, δήλωσεν περίλυπος η ωραία ιθαγενής. Ωστόσο μάθετε πως δεν είναι όλαι αι γυναί άστατοι και εμπορούμεναι υπό τάσεων απιστίας. Εγώ, επί παραδείγματι, θα ήμην εσαεί αφοσιωμένη εις τον νέον που θα ηγάπον.

Από λεπτότητα ο Τζων δεν απήντησεν, πλην όμως ουδόλως επείσθη καίτοι η ωραία νεάνις τον είχεν εντυπωσιάσει ουχ ολίγον.

Εξεκίνησεν λοιπόν το μακρύ και επίπονον ταξίδι εις την έρημον, με άπαντας εποχουμένους επί καμηλών, αι οποίαι είναι, ως γνωστόν, το κύριον μέσον μεταφοράς εις την αχανήν Σαχάραν.

Εις δύο περιπτώσεις το καραβάκι εδέχθη την θρασείαν επίθεσιν Βεδουίνων ληστών, οίτινες εις αμφοτέρας περιπτώσεις κατετροπώθησαν χάρις εις την γενναιότητα του Τζων και των ανδρών του. Κάτι που εξύψωσεν έτι περαιτέρω εαυτόν εις την εκτίμησιν της νεαρής Εμινέ.

—Είσθε εις εξαιρετικώς γενναίος ανήρ, του είπεν αυθορμητώς κάποιαν στιγμήν.

—Το καθήκον μου, απήντησεν εκείνος λακωνικώς.

—Νιώθω ασφαλής μαζί σας, είπεν εκείνη.

—Και έχετε απόλυτον δίκιον, από όλας τας απόψεις, απήντησεν εκείνος ξερά.

Πλην όμως ο προσεκτικός παρατηρητής θα διέκρινεν εις τον άτεγχτον Τζων μίαν κάποιαν αμυδράν υποψίαν αδυναμίας προς την —υπενθυμίζομεν— εκπάλγου καλλονής προστατευομένην του. Και ο ίδιος προσεκτικός παρατηρητής θα υπέθετε ότι η κάμψις της σθεναρούς αντιστάσεως εις το επερχόμενον μοιραίον του γενναίου πλην άφρονος λεγεωναρίου ήτο ζήτημα χρόνου.

Τοιουτοτρόπως και χωρίς να το αντιληφθή ο Τζων ευρέθη έχθετος εις την γοητείαν της Εμινέ και της υπερμεγέθους και άκρως ρομαντικής σελήνης της ερήμου υποβοηθούσης, το ειδύλλιον δεν άργησεν να εδραιωθή, κατά τρόπον που οι εκόντες-άκοντες συμμετέχοντες εις αυτό δεν ηδύναντο πλέον να αγνοήσουν.

—Οφείλω να ομολογήσω πως όταν σας αντικρίζω αισθάνομαι τους πόδας μου να μουδιάζουν και τας χείρας μου να παρ-λύουν ανησυχητικώς, ομολόγησεν μίαν ωραίαν εξωτικήν νύκταν η Εμινέ εις τον (εν αγνοία του) καλόν της.

—Έχω παρατηρήσει ανάλογα συμπτώματα και εις εμέ, παρεδέχθη ο Τζων. Θα οφείλονται πιστεύω εις την υγρασίαν της ερήμου ήτις επενεργεί υπούλως επί του οργανισμού.

—Είσθε βέβαιος; ηρώτησεν η νεάνις. Μήπως τούτο συμβαίνει δι' άλλους λόγους –αισθηματικούς επί παραδείγματι;

—Αμφιβάλω, απήντησεν ο λεγεωνάριος. Καθόσον σας έχω ήδη εξηγήσει τους λόγους δια τους οποίους θεωρώ εαυτόν άτρωτον εις τα βέλη του έρωτος.

—Υπονοείτε το ατυχές περιστατικόν μετά της τέως –το τονίζω το «τέως» emphaticώς– μνηστής σας πάλαι ποτέ; ηρώτησεν η ερωτοχτυπημένη νεάνις.

—Επακριβώς, απήντησεν ο Τζων. Το θλιβερόν εκείνον περιστατικόν, το οποίον δεν δύναμαι –το τονίζω– να διαγράψω εκ της μνήμης μου, με edídaxen ακούντως περί του αστάτου και φαύλου χαρακτήρος των γυναικών.

—Μα δεν είμεθα όλαι έτσι! διεμαρτυρήθη μετά ζέσεως η Εμινέ. Εγώ, επί παραδείγματι, όταν αφοσιωθώ εις έναν άνδραν αυτό θα ισχύη εσαεί.

—Εσαεί είναι πολύς χρόνος δια την των θηλέων ψυχουσύνθεσιν, απήντησεν σκυθρωπός ο Τζων. Άλλωστε τα ίδια ισχυρίζετο και η κατάπτυστος Βερενίκη.

—Ώστε μου λέτε πως δεν νιώθετε την καρδίαν σας να πάλλεται δι' εμέ; Έστω και επ' ολίγον; επέμεινεν η πανωραία νεάνις.

—Τουναντίον, απήντησεν ο Τζων. Πάλλεται κατά τρόπον ακατάστατον και ανησυχητικόν. Ιδού λοιπόν δια ποίον λόγον οφείλω να τιθασεύσω τα όποια τοιούτα συμπτώματα.

—Ίνα μη ευρεθείτε εις παρομοίαν δύσκολον θέσιν με την προτεραίαν;

—Ακριβώς.

—Προτίθεστε λοιπόν να διάγετε βίον μονήρην και ανέραστον δια τον φόβον μίας πιθανής απογοητεύσεως;

—Βεβαίως. Αυτό ακριβώς πράττω και θα συνεχίσω απροσκόπτως να πράττω έως το πέρας του βίου μου.

—Ακόμη και αν σας ορκισθώ ότι θα είμαι ιδική σας ανεπιφυλάκτως εις τον αιώνα τον άπαντα;

Ο Τζων συνεσκέφθη μετά του εαυτού του διαισθανόμενος την ειλικρίνειαν της νεάνιδος, πλην όμως αντιλαμβάνετο πως η υπόθεσις αυτή εμπεριείχεν πλείστα όσα εμπόδια και κινδύνους.

—Μα τι να με κάμετε εμέ, έναν πτωχόν και άσημον λεγεωνάριον, όταν δύνασθε με έν σας νεύμα να έχετε εις τους πόδας σας τον ανώτερον σείχην της ερήμου; είπεν.

—Εγώ εσάς θέλω, απήντησεν πεισματικώς η Εμινέ.

—Έναν τιποτένιον χωρίς εις τον ήλιον μοίραν;

—Βεβαίως. Εσάς και ουδένα έτερον. Εις Παρισίους πλείστοι όσοι ευειδείς και εύποροι νέοι με πολιόρκουν καθημερινώς, ωστόσο ουδείς εξ' αυτών επέτυχεν όπως αποκτήσει την εύνοιάν μου —τουλάχιστον όχι επακριβώς και όχι επί μακρόν.

—Και ο πατήρ σας πώς νομίζετε ότι θα εκλάβη το ενδεχόμενον της ενώσεώς μας; επιχειρηματολόγησεν ο Τζων. Διότι γνωρίζω άριστα ότι οι γονείς οραματίζονται το καλύτερον δυνατόν δια τας θυγατέρας των.

—Δεν με νοιάζει, απήντησεν ενθέρμως η εμιροπούλα. Το πολύ, εάν υπάρξουν αντιρρήσεις, να κλεφτούμε.

—Προτίθεστε να κάμετε τοιαύτην δυσίαν δι' εμέ; απόρησεν ο Τζων κλονιζόμενος κατά τι από την άτεγκτον στάσιν της συνομιλήτριας του.

—Και αυτήν και άλλας πολλάς, απήντησεν μετά ζέσεως η νεάνις.

Ο Τζων περιέπεσεν εις περισυλλογήν.

—Καλά, είπεν στο τέλος. Αφήστε με να το σκεφθώ ενδελεχώς κι επισταμένως και θα σας κοινοποιήσω την απόφασίν μου εν τω άμα.

—Μόνον μην χρονοτριβείτε, διότι το ταξίδιόν μας πλησιάζει προς το τέλος του και θα ήτο καλόν να ηξεύρωμεν πού ευρισκόμεθα συναισθηματικώς προ της αφίξεώς μας εις Σίντι Σάϊτα, τον προέτρεψεν η ωραία ιθαγενής κόρη.

Και τω όντι ο Τζων περιέπεσεν εις βαθείαν περισυλλογήν, αναλύων τα υπέρ και τα κατά και βεβαίως δεν ηδυνήθη να λάβη κάποιαν απόφασιν προ της παραδόσεως της προστατευομένης του εις τους οικείους της.

Ο Εμίρης τώρα, πληροφορούμενος την γενναίαν συμπεριφοράν του θαραλέου λεγεωναρίου και την υπ' αυτού αποτροπήν απαγωγής της κόρης του υπό αδιστάκτων ληστοσυμμοριτών της ερήμου, εκάλεσεν τον Τζων εις δείπνον και αφού εφρόντισεν να τον ανταμοίψη δι' απονομής παρασήμων και χρηματικού τινός ποσού, «να πιείς μια μπύρα στην υγείά μου», το οποίον όμως ο νέος απεποιήθη σθεναρώς, του είπεν:

—Βαί, βαί, τζάνουμ! Τι περίεργος άνθρωπος είσαι ελόου σου! Διατί δεν δέχεσαι να σε ανταμοίψω πλουσιοπαρόχως, ως αρμόζει και επιβάλουν οι νόμοι της φιλοξενίας;

—Διότι, μάθετε εξωχότατε, πως το χρήμα το περιφρονώ, απήντησεν ο Τζων.

Και αύθις ήρξατο άδων καλλιφώνως το γνωστόν ελληνικόν άσμα που έφερεν τον εν λόγω τίτλον.

*«Το χρήμα το περιφρονώ, και κάθε μεγαλείο
κι αν τύχει κάπου να πονώ το ρίχνω στο αστέιο...»*

Εισπράττων άμα του τέλους της άριας την ένθερμον επιδοκιμασίαν τόσον του Εμίρη όσον και της ομηγύρεώς του.

—Εσύ, τζάνουμ, είσαι περίπτωση! ανέκραξεν ενθουσιωδώς ο Εμίρης, όστις ετύγχανεν λάτρης της μουσικής και δη της ελληνικής οπερέτας. Όχι μόνο γενναίος ως λέων, αλλά και φωνητικώς προικισμένος ως άλλος Καρούζος!

—Απλώς το καθήκον μου, απεκρίθη μετριοφρόνως ο Τζων, ανταλλάσων κρυφίως βλέμματα συνεννοήσεως μετά της αγωνιούσης Εμινέ.

Η οποία, επωφελουμένη της γενικής ευφορίας δεν παρέλειψεν να ρίψη την σπόντα της προς τον γεννήτορα της.

—Ιδού, μπαμπά, είπεν. Έναν τοιούτον άνδραν ονειρεύομαι και η ιδία δια να με καταστήση ευτυχήν δια βίου.

—Έννοια σου, κουζούμ, κι έχουν γνώση οι φύλακες..., απήντησεν γελών ο πατήρ. Σου έχω εγώ τοιούτον και καλύτερον.

—Τι εννοείτε; ηρώτησεν η νεάνις συνοφρυωμένη, διότι είχαν άσχημον προαίσθημα.

—Τα κανόνισα με τον Σείχην Αμπντουλάχ Μπιν Χαλίντ, ο οποίος σε γνωρίζει από παιδίσκη και είναι ευμενώς διατεθειμένος απέναντί σου, την πληροφόρησεν ο πατήρ της.

—Τον Σείχην Μπιν Χαλίντ! ανέκραξεν φρικιάζουσα η νεάνις. Μα... ούτος τυγχάνει γέρων ετοιμοθάνατος!

—Έχει μίαν κάποιαν ωριμότητα και αύτη θα σου είναι χρήσιμος δια τας συμβουλάς που θα σου δίδη, είπεν ο Εμίρης.

—Μα πρόκειται περί ερειπίου!

—Τα ερείπια υποκρύπτουν παρελθόντα μεγαλεία, κόρη μου.

—Μα είναι κοντός!

—Τόσον το καλύτερον. Δεν θα σε εμποδίξη εις το να θαυμάζης την θέαν της φύσεως.

—Και άσχημος!

—Με ωραίον ψυχικόν κόσμον.

—Και βλαξ!

—Ποίος ανήρ δεν είναι βλαξ, συγκρινόμενος με την γυναικείαν ευφυΐαν;

—Δεν τον θέλω.

—Θα τον πάρεις.

—Διατί;

—Διότι αύτη είναι η προσταγή του πατρός σου. Κι επιπλέον διότι ο γαμβρός τυγχάνει πάμπλουτος.

—Το χρήμα το περιφρονώ, δήλωσεν η δύστυχος κόρη.

—Τόσον το χειρότερον, διότι πρέπει να το συνηθίσης, απήντησεν ατάραχος ο Εμίρης.

Ἦτο πλέον φανερόν εἰς ἅπαντας τοὺς ἐνδιαφερομένους καὶ μὴ ὅτι ἡ ἀπόφασις εἶχεν παρθεὶ ἄνωθεν καὶ ὅτι ἦτο τελεσιδίκος καὶ μὴ ἀναστρέψιμος.

Οὕτω πῶς ἡ Ἐμινέ ἐνήργησεν κατὰ τρόπον ὥστε νὰ συναντήσῃ τὸν Τζῶν κρυφίως, πρὶν οὗτος ἀναχωρήσῃ μετὰ τοῦ ἀποσπάσματος ἐκ τοῦ Σίντι Σάϊτα.

—Ἡκούσατε τὰς προθέσεις τοῦ πατρός μου, εἶπεν σκυθρωπάζουσα. Καὶ ἠκούσατε τὴν ἰδικήν μου ἀντίδρασιν. Ποία ἡ γνώμη σας ἐπ’ αὐτοῦ;

—Κωλύομαι νὰ ἐκφέρω γνώμην, ἀπήντησεν φρονίμως ποιῶν ὁ Τζῶν. Διότι δὲν θὰ ἦτο πρέπον νὰ ἐμπλακῶ εἰς μίαν ἐνδοικογενειακὴν διένεξιν.

—Εἶστε πρόθυμος λοιπὸν νὰ ἀποποιηθεῖτε τὸν ἐρωτάν μου; ἀνέκραξεν ἡ νεάνις. Δὲν σας ἐνοχλεῖ τὸ ὅτι παραχωροῦμαι ὡς πρᾶμάτεια εἰς ἕνα ἀποκρουστικὸν κοντόν καὶ πανύβλακᾶν γέροντα;

—Ὁμολογῶ ὅτι τούτο με ἐνοχλεῖ κατὰ τι, ὁμολόγησεν με συντριβὴν ὁ Τζῶν.

—Καὶ λοιπὸν; Τι προτίθεστε νὰ πράξετε;

—Τι θὰ ἠμπόρουν ἐγώ, εἰς ταπεινὸς καὶ καταφρονεμένος λεγεωνάριος, νὰ πράξω; ἀνερωτήθη μεγαλοφώνως ὁ Τζῶν.

—Νὰ με κλέψετε! ἀνεφώνησεν μετ’ ἀγανακτήσεως ἡ Ἐμινέ. Εἶναι ἡ μοναδικὴ λύσις.

—Ὡστε συναινείτε; ψιθύρισεν ἐντυπωσιασθεὶς ἀπὸ τοσαύτην ἀφοσίωσιν ὁ Τζῶν.

—Συναινῶ ὀλοψύχως καὶ ἐπαυξάνω, εἶπεν ἡ Ἐμινέ.

Ὁ Τζῶν περιέπεσεν εἰς σκέψιν.

—Πῶς ὅμως θὰ γίνῃ κάτι τέτοιο; ἀνερωτήθη.

—Πανεύκολον, ἀπήντησεν ετοιμολόγως ἡ Ἐμινέ. Θὰ μεταμφιεσθῶ εἰς λεγεωνάριον καὶ θὰ ἔλθω μαζί σας. Οὐδεὶς θὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἀπάτην.

Καὶ οὕτω ἐγένετο. Ἡ Ἐμινέ μετεμφιέσθη εἰς λεγεωνάριον καὶ ἀνεχώρησεν μετὰ τοῦ ἀποσπάσματος χωρὶς κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τοῦ Ἐμίρη νὰ ἀντιληφθῇ τὸ παραμικρόν.

* * *

Επιστρέψαντες εις Σίντι Μπελ Αμπές οι δύο νέοι ευρέθησαν προ της σκληράς πραγματικότητας. Ο μεν Τζων υπελείπετο ικανού χρόνου μέχρι της περατώσεως της θητείας του, διάστημα κατά το οποίον ευρίσκετο δεσμευμένος εις τας υποχρεώσεις της Λεγεώνας, η δε Εμινέ έπρεπε κατεπειγόντως να εύρη κατάλυμα και ει δυνατόν έντιμον τρόπον διαβιώσεως. Πράγματα αμφοτέρα εξαιρετικώς δύσκολα, λόγω της αναγνωρισιμότητας αυτής.

Τελικώς ο Τζων απεφάσισεν να απευθυνθή εις τον λοχαγόν του ο οποίος τον ηγάπα και είχεν εις μεγάλην εκτίμησιν.

—Δι' αυτό στενοχωρείσαι; είπεν αυτός λαβών γνώσιν του ακανθώδους προβλήματος. Ουδέν πρόβλημα. Θα έλθη η Εμινέ να εργαστή ως υπηρέτρια εις την οικίαν μου και όταν με το καλό λάβης το απολυτήριόν σου θα σας παντρέψω ο ίδιος, δόξη και τιμή.

—Μα... δεν θα μένουμε μαζί; διερωτήθη κάπως απογοητευθείς ο Τζων.

—Τζων, θα σε μαλώσω, είπεν αυστηρώς ο λοχαγός. Γίνεσαι προπέτης και ατάσθαλος. Είναι δυνατόν να θέλγης να εκτεθή κόρη ευπρεπής και ηθικώς άμεμπτος προ του ιερού μυστηρίου του γάμου; Τι θα πη ο κόσμος;

—Τω όντι, κύριε λοχαγέ, έχετε δίκιον, απήντησεν ο Τζων. Ωστόσο... εάν νυμφευόμεθα πάραυτα;

—Ούτε να το συζητείς, τον απέτρεψεν ο λοχαγός. Και με τι πόρους θα ζήσετε; Τίνι τρόπω θα πληρώνετε ενοίκιον, φως, νερό, δημοτικά τέλη; Θα δυστυχήσετε. Όχι, αγαπητέ μου Τζων, η λύσις είναι να αναμείνετε έως το πέρας της θητείας σου πριν προβείτε εις τοιούτον αποφασιστικόν διάβημα.

Και ούτω πως ερυθμίσθησαν όλαι αι λεπτομέρειαι κατά τον καλύτερον δυνατόν τρόπον και ο Τζων ηδυνήθη να αφοσιωθή απερίσπαστος εις τα στρατιωτικά του καθήκοντα, διαπρέπων ανελλιπώς, εν τη αναμονή του πολυπόθητου απολυτηρίου.

Πλην όμως...

Ως βασίμως ισχυρίζονται οι απανταχού της Γης σοφοί η Ιστορία ενίοτε επαναλαμβάνεται και όχι πάντα ως κωμωδία.

Επιστρέφων ο Τζων από μίαν επίπονον περιπολίαν εις την έρημον μετέβη εις την οικίαν του λοχαγού του, αφενός μεν δια να του δώση την αναφοράν του και αφετέρου δια να υποβάλη τα σέβη του εις την μνηστήν του, ως συχνάκις έπραττεν.

Φευ!... εισελθών εις το σαλόνι της οικίας, απούσης της κυρίας λοχαγού, τι αντίκρισαν οι έκθαμβοι οφθαλμοί του –δια δευτέραν φοράν εις τον πολυτάραχον βίον του;

Ναι, ορθώς εμάντευσεν ο έμπειρος και υποψιασμένος αναγνώστης.

Τον λοχαγόν και την μνηστήν Εμινέ εις περιβολήν και στάσιν ουδεμίαν αμφιβολίαν αφήνουσα περί των επί του καναπέως τεκταινομένων.

—Good Lord! ανέκραξεν ο έκθαμβος Τζων, αυθορμήτως επιστρέφων εις την μητρικήν του γλώσσαν. Τι σημαίνει αυτό;!!!

Δια να λάβη, δια μίαν εισέτι φοράν, την τυπικήν απάντησιν των απανταχού της Υψηλίου μοιχαλίδων:

—Τζων, σας διαβεβαιώ πως δεν είναι αυτό που νομίζετε.

—Ναι, βρε κουμπάρε, συνυπέγραψεν αναισχύντως και ο έτερος των ενόχων. Δεν είναι.

—Όστε επροδόθην και πάλι! ανεφώνησεν ο ατυχής Τζων και σύρων την σπάθην του διαπέρασεν διαμπερώς το προδοτικόν στήθος του μοιχού, παρ' ολίγον κουμπάρου του, φονεύων αυτόν ακαριαίως.

Κατόπιν τούτου απεχώρησεν της οικίας, μη καταδεχθείς να ρίψη ουδέ έν βλέμμα επί της αλλόφρονος πλην απίστου μνηστής, και εχάθη ως ίσκιος ανάμεσα εις τους ίσκιους της νύκτας.

Η κατάληξις της θλιβεράς πλην διδακτικής αυτής ιστορίας υπήρξεν η αναμενομένη.

Ο μεν Τζων, διακατεχόμενος από αίσθημα δικαιολογημένης πικρίας, δραπέτευσεν από την Λεγεώναν και το Σίντι Μπελ Αμπές και μετά από πολλάς περιπετείας και παντοίους όσους κινδύνους αφίχθη εις Ισπανικόν Μαρόκον όπου, μη έχων ετέραν επιλογήν, κατετάγη με άλλον όνομα (Τζων Σμιθ) εις την εκεί

στρατονιζομένην Ισπανικήν Λεγεώνα των Ξένων, ήτις, όπως η Γαλλική αντίστοιχος, αποτελεί το ύστατον καταφύγιον του κάθε απέλπιδος και του κάθε κοινωνικού αποβράσματος, λαμβάνων όρκον βαρύν, ουδέποτε πλέον, έως το πέρας του βίου του να μην παράσχη εμπιστοσύνην εις θήλεον.

Η δε άστατος, ως απεδείχθη, Εμινέ επέστρεψεν εις τα πατρώα, όπου εκούσα-άκουσα ενυμφεύθη τον γηραλέον Σείχην Αμπντουλάχ και όλοι ζήσαν όπως-όπως και ημείς χειρότερα.

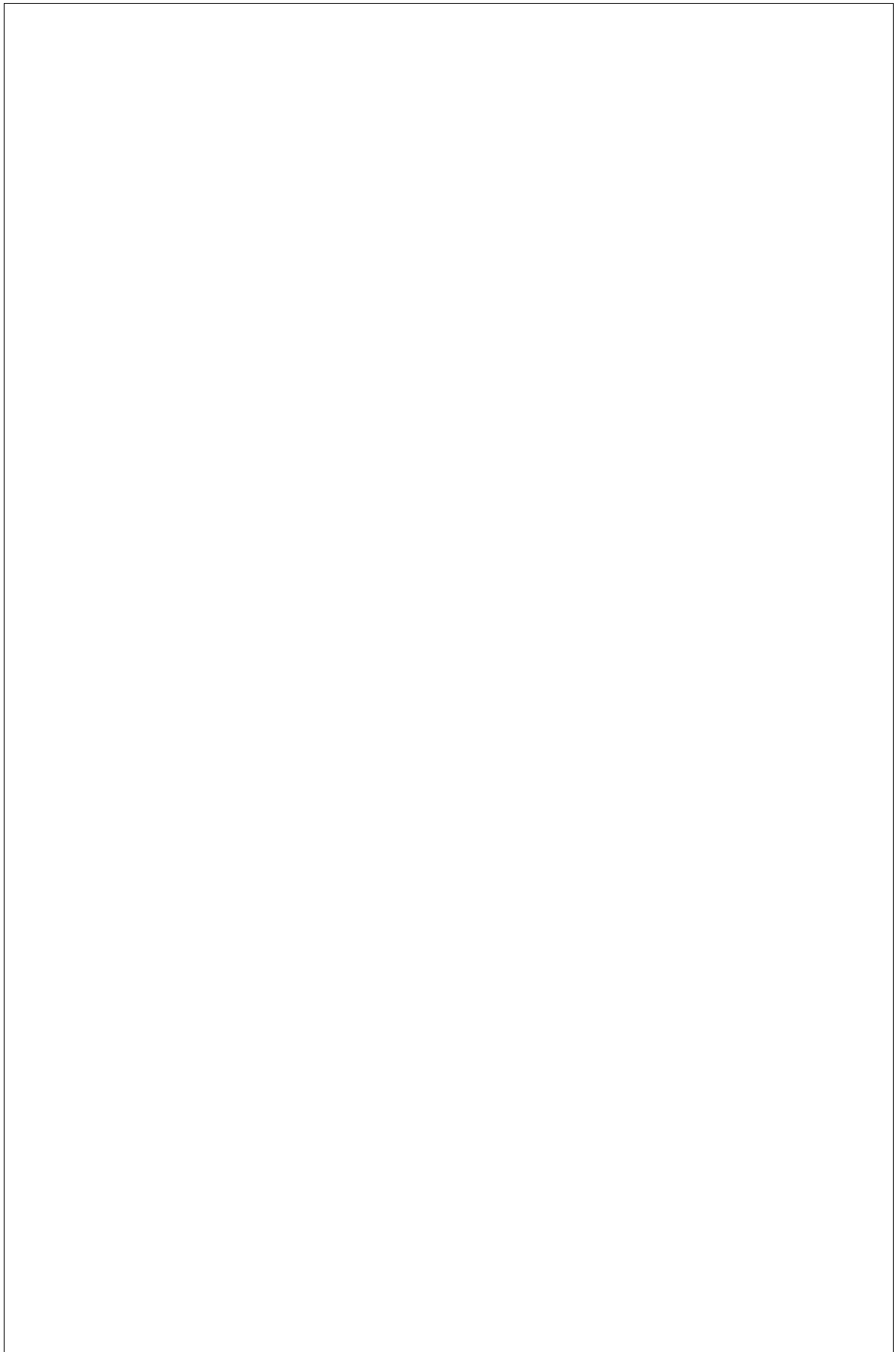

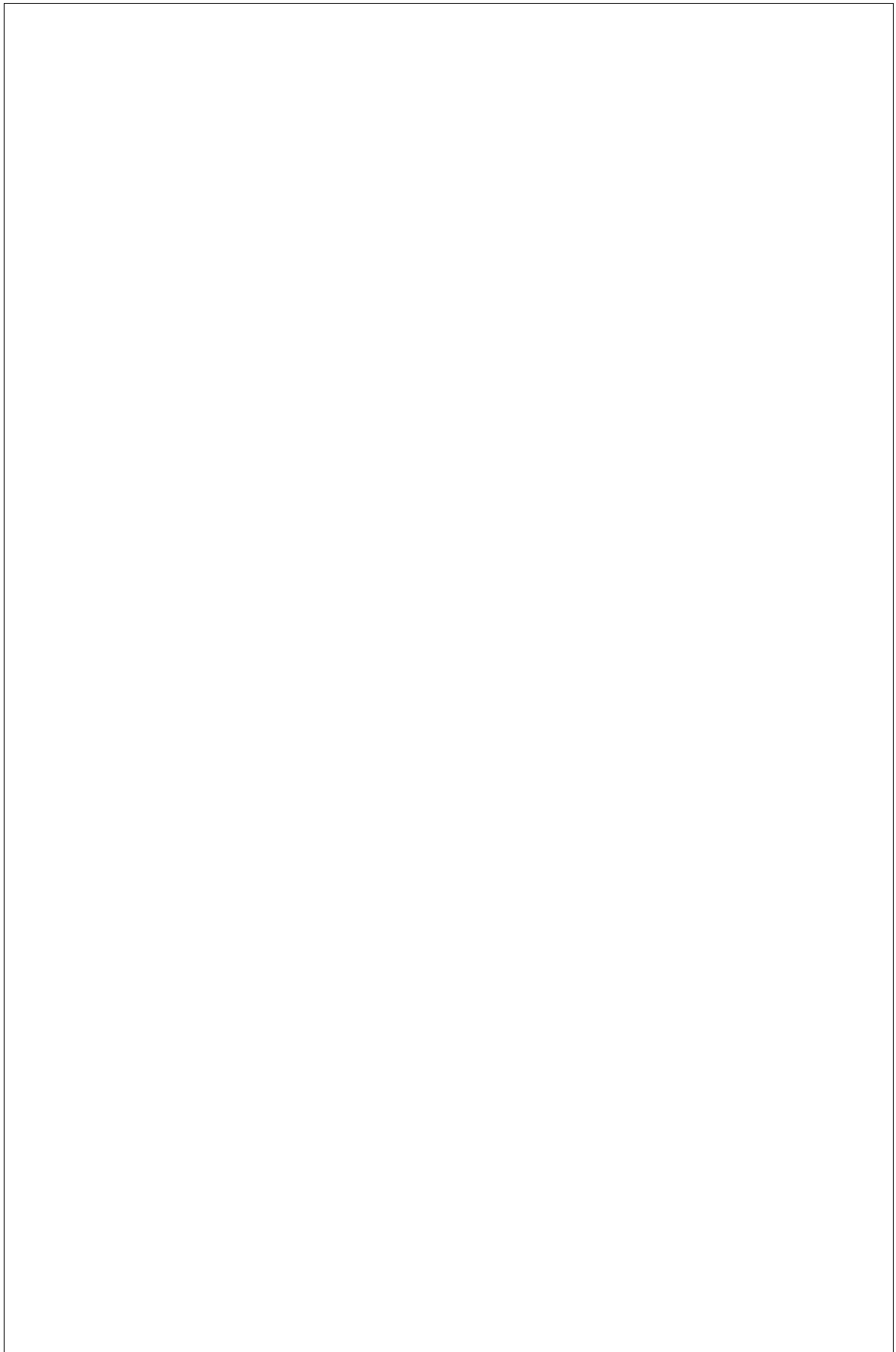
Ο ΑΝΤΩΝΗΣ Ο ΒΑΡΚΑΡΗΣ Ο ΣΕΡΕΤΗΣ
και η Ακαρδος Γυφτοπούλα Κατίνα

Μία εισέτι ωδή εις τον Έρωταν και τας ολεθρίας
συντεείας αυτού, εμπνευσμένη από το ομώνυμον
Βαμβακάρειον άσμα, που αποκαλύπτει την άβυσσον
της ανθρωπίνης ψυχής και το απύθμενος βάθος
της γυναικείας αχαριστίας και απιστίας.

*Εἰς μνήμην τοῦ μέγιστου
των μεγίστων Νίκου Τσιφόρου.*

Λόγω τοῦ θέματος καὶ τῆ συνοδεία μουσικῆς υποκρούσεως ὁ απαιτητικὸς ἀναγνώστης παρακαλεῖται ὅπως ἐπιδείξει κατανόησιν διὰ τὸ «μαλλιαρὸν» ὑφὸς τῆς παρούσης διηγήσεως –πλὴν ἢ το ἐπιβεβλημένον.

Ο Αντώνης ὁ βαρκάρης, ὁ ἐπιλεγόμενος σερέτης, ἔνεκα τοῦ τύγχανε χαρακτήρος σέρτικου καὶ τσίλικου, σεβαστός σε ὅλα τὰ ἀλάνια, ἀπὸ Πέραμα ὡς Δραπετσώνα καὶ βάλε, ἤτουνε ἀπὸ κείνους τοὺς μόντες παλαιᾶς κοπῆς τοῦ «κοιτάω τὴ δουλειά μου, κοίτα τὴ δικιά σου καὶ φίλοι γιὰ πάντα» ἢ τοῦ «δὲν σε πειράζω, μὴ με πειράζεις γιὰτί θὰ σου πάρει ὁ διάλογος τὴ μάνα».

Με τὴ βάρκα τοῦ, τὴ «Μέλπω», πρὸς τιμὴ τῆς μέγαιρας τοῦ τοῦ ἔκαμε τὸν βίο ἀβίωτο ἐπὶ δυὸ δεκαετίες, ἀλλὰ σχωρήθηκε εὐτυχῶς καὶ πάει, πορευόταν καλὰ «διὰ τὰ πρὸς τὸ ζῆν». Ἄντε νὰ περάσει κόσμος ἀπέναντι στὴ Σαλαμίνα, ἄντε νὰ πάει τοὺς κολυμπηστάδες γιὰ μπάνιο στὶς παραλίες, ἄντε κάνα ζευγαράκι σε τίποτις ἐρημιές, καμιὰ φορὰ καὶ καμιὰ φτιάξη με χόρτα ωραία τοῦ ἔφεραν τὰ καράβια τὰ περπατημένα ἀπὸ ἀπέναντι... δόξα τὸ Γιαραμπή, ἐβγαίνει μεροκάματο καλὸ.

Κι ὁ Αντώνης, καμένος ἀπὸ τὴ συμβίωση με τὴ μέγαιρα τὴ Μέλπω, ἀπολάμβανε τὴν ἐλευθερία τοῦ, προσεκτικὰ καὶ με ρέγουλο, ἀνεὺ υπερβολές, κι ἀποταμίευε τὸ κατιτίς τοῦ γιὰ

μια δύσκολη και βροχερή μέρα –ο μη γένοιτο, που λέει ο λόγος. Έπινε με ρέγουλο, δεν έπαιζε ζάρια, δεν γκομένιζε με τις αλάνιάρες του λιμανιού, δεν έτρωγε πολύ, δεν είχε απαιτήσεις από τη ζωή, την ησυχία του ήθελε ο άνθρωπος, που ξαναβρήκε αναπάντεχα, μετά από είκοσι χρόνια, ας όψεται η Αγία Γρίπη που θέρισε κόσμο και κοσμάκη κείνη τη δόση και μαζί τη Μέλπω – ευτυχώς.

Πλην όμως, κατά πως λέει και το σοφό ρητό, όσο εσύ δεν ψάχνεις για μπελάδες, τόσο αυτοίνοι ψάχνουν για σένα. Και η περίπτωση του Αντώνη δεν θ' αποτελούσε φυσικά εξαίρεση.

Σαββάτο, κοντά στο σούρουπο, και γύρναγε με τη βάρκα από αγωΐ όταν το μάτι του έπιαχε τη φιγούρα πάνω στο βράχιακι, ακούνητη κι ασάλευτη, σαν ηρώο των πυρπολητών του '21. Μόνο που δεν ήτουνε άγαλμα, άνθρωπος ήτουνε, κι όταν βλέπεις άνθρωπο τέτοια ώρα, ντυμένο, πάνω στα βράχια να κοιτάζει το βυθό σαν ξερολούκουμο, ξέρεις ότι δεν είναι για καλό.

Πλησίασε το λοιπόν λάμνοντας με το μαλακό ο Αντώνης, μην και τρομάξει το άτομο κι έχουμε άλλα, κι όταν σίμωσε αρκετά κοντά τι να δει! Έναν κορίτσαρο με τα ούλα του, λίγο προς το πολύ μελαχρινό μάλλον, που της πήγαινε όμως, με μαλλί του κοράκου, μπουκλωτό και με όλα τα σέα και τα μέα του εκεί που πρέπει.

—Τι κάνεις εκεί, καλέ; ρωτάει ο Αντώνης, όχι ότι δεν ήξερε.

—Τι θες να κάνω; απάντησε το πλάσμα. Τη μοίρα μου την κακιά κλαίω και σκέβομαι να πέσω να πνιγώ, να ησυχάσω.

—Γιατί, μαρή, να πνιγείς; ρώτηξε ο Αντώνης. Δεν λυπάσαι τα νιάτα σου και την ομορφάδα σου;

—Τα νιάτα μου κι η ομορφάδα μου μ' έφεραν σ' αυτό το χάλι, είπε η υποψήφια αυτόχειρας με το ύφος που είχε δει να παίρνουν οι ηθοποιές στο σινεμά σε παρόμοιες περιπτώσεις.

—Μπα; Για πε... Έλα, ανέβα στη βάρκα, μη φωνάζουμε σαν τις κακές γειτόνισσες, κι άμα θες μετά φουντάρεις με την ησυχία σου, εγώ δεν θα σε 'μποδίσω.

—Σίγουρα; Δεν το λες για να με ξεγελάσεις;

—Ναι, άμα λέμε μια κουβέντα, τι;... Άντε, σάλτα πάνω και θα τσακιστώ στα βράχια μ' αυτά και μ' αυτά.

Το οποίο σάλταρε η μικρά, Κατίνα του συστήθηκε του Αντώνη, κι έπιαχε το λακριντί, να βγάλει τον πόνο της, να τον πάρει το κύμα.

—Εμένα που με γλέπεις είμαι βέρα Αθιγγανίς, του είπε.

—Τουτέστιν γυφτοπούλα, συμπέρανε ο Αντώνης, που δεν ήξερε τότε, όπως και κανένας άλλος, από «πολιτικώς ορθά» και τέτοια μοντέρνα τερτίπια (τον γύφτο, τον λέγαν γύφτο και τον πούστη πούστη και πάει τελείωσε, καταλάβαιναν για τι πράγμα μιλούσαν –ωραίες εποχές!).

—Τέλος πάντων, αθιγγανίς γυφτοπούλα, συμβιβάστηκε η Κατίνα. Οπότε ως τοιαύτη –και μην πάει ο νους σου στο πονηρό– έκαμα ότι κάνουν όλες οι γυναίκες της φυλής μας. Δηλαδή, νοίκιαζα ένα μωρό, που το 'χαν ποτίσει παπαρούνα για να 'ναι ήσυχο, κι έβγαινα στη γύρα «ελεείστε την πτωχή μητέρα, να πάρει γάλα στο μωράκι της».

—Ζητιανιά παναπεί, είπε ο Αντώνης τραβώντας κουπί.

—Μεγάλη επιχείρηση, τον αποστόμωσε η «ελεείστε». Μετά τη θρησκεία έρχεται αυτή, εγώ στο λέω. Με μηδέν κεφάλαιο και μηδέν φόροι, εισπράττεις μόνο. Πλην της εκκλησίας ποιος άλλος το κάνει;

—Μωρ' εσύ έχεις μυαλό! θαύμασε ο Αντώνης, που δεν είχε ξαναματακούσει τέτοια εμπειριστατωμένη ανάλυση –πού να την άκουγε, εδώ που τα λέμε; απ' τους βαρκάρηδες, τους μόρτες ή τις αλανιάρες όπου σχετιζόταν;

—Μου τα 'μαθε όλα ο Ανέστης, δήλωσε με καμάρι η Κατίνα. Ο Ανέστης, όχι που να το παινευτώ, αλλά τα ξέρει όλα χαρτί και καλαμάρι.

—Το οποίο Ανέστης;

—Ο αφεντικός μου, είπε σκυθρωπάζοντας η Κατίνα. Κι ο άνθρωπός μου δηλαδή, με το συμπάθιο.

—Και καλά, τι... αφεντικό στη ζητιανιά; απόρησε –και με το δίκιο του– ο Αντώνης.

—Όλες οι γυναίκες που βγαίνουν στη γύρα «ελεείστε» έχουν κι αφεντικό, εξήγησε υπομονετικά η Κατίνα. Για να τις φροντίζει και να τις προστατεύει, καθόσον η γυνή είναι πλάσμα αδύναμο και κατώτερο και μονάχη της δεν μπορεί. Μη ο άντρας να κάνει κουμάντο δεν γένηται προκοπή.

—Όπως οι νταβατζήδες τις πουτάνες δηλαδή, είπε σκεφτικός ο Αντώνης.

—Εξόν που εμάς δεν μας βάνουν να βγάνουμε τα μάτια μας με τον πάσα μία, είπε με θέρμη η Κατίνα. Πλην αν τύχει καμιά φορά κάνας σοβαρός κύριος, μερακλής, που θα τα σκάσει κανονικά, ε, μπορεί να κάνουμε και καμιά αβαρία.

—Και τα φράγκα τα εισπράττει βέβαια ο μάγκας, ο αφεντικός, είπε ο Αντώνης.

—Ε, ναι. Τι, μπορεί μια γυναίκα να κάνει κουμάντο στα λεφτά; Αλλά μη νομίζεις... όλο και κάνα φουστάνι μας παίρνει κι όξω την Κυριακή μας βγάνει και το κατιτίς μας μας το προσφέρει... Α, δεν έχω παράπονο... θα ρίξει φωτιά ο θεός να μας κάψει.

—Κι αφού είναι όλα ωραία και καλά γιατί θες να πνιγείς, μαρή; απόρησε ο Αντώνης.

—Η Λούλα, απάντησε συννεφιάζοντας η Κατίνα. Μια μπαμμένη εκεί πέρα, που δεν την πιάνει το μάτι σου... Ξελόγιασε τον Ανέστη μου –που τι της βρήκε;– κι από τότες εμένα ούτε που να με φτύσει.

—Καθόλου κύριος ο Ανέστης, σχολίασε ο Αντώνης.

—Όχι καλέ... τι κύριος; Γύφτος είναι, κανονικός, σαν εμένα.

—Α, τώρα δεν είσαι «Αθιγγανίς»!...

—Το κατά δύναμη. Όπως βολεύει... Τι τώρα...

Τώρα ο Αντώνης, τόσο καιρό μαγκούφης –νισάφι πια!–, το χαλοκοίταζε το αθιγγανικό άνθος, που ήτουνε, για να πούμε του στραβού το δίκιο, μπουκιά και συχώριο. Κι από τη μια τον έσπρωχνε ο διάολος να κάνει το καλό, να το αναλάβει τέλος πάντων στη φροντίδα του και ότι ήθελε προχύψει, αλλά από την άλλη τον τράβαγε ο άγγελος, ο συνετός και νοικοκύρης...

«Στάσου, ρε, πού πας; Θα μπλέξεις με τους γύφτους και θα ψάχνεσαι μετά».

—Και τι γένηκε μετά, μαρή; ρωτάει την Κατίνα ο Αντώνης τραβώντας πάντα κουπί με ρέγουλο. Με το που 'σκασε μύτη αυτή η Λούλα ο δικός σου σου 'ριξε πόρτα να πούμε;

—'Οχι καλέ, ίσα-ίσα, απάντησε διαμαρτυρούμενη η Κατίνα. Τι πόρτα; «Κοίτα» μου λέει. «Εγώ τη Λούλα θα τη στεφανωθώ, καθόσον μια γυνή πίπτει στον πάσα μία άντρα και περιπλέον έχει κάτι αδέρφια πολύ ζόρικα, ενώ εσύ τυγχάνεις εντελώς ορφανή, οπότε εντάξει. Πλην όμως, ένεκα που, όπως και να το κάνουμε έχουμε και ένα άλφα θάρρος συναμετάξυ μας, άπαξες και θες έλα κι ελόου σου μαζί, να κάνουμε κατάσταση».

—Καθόλου κύριος ο γύφτος, επανέλαβε ο Αντώνης, που στο βάθος όμως καταλάβαινε τον άλλον που δεν του 'κανε καρδιά να χάσει εντελώς ένα τέτοιο φυντάνι.

—Αυτό του 'πα κι εγώ, απάντησε η Κατίνα. «Για ποια με πέρασες;» του λέω. «Για καμιά τυχαία; Καμιά εξώλης και προώλης; Επειδής δηλαδή σε ηγαπήσαμε και υποκύψαμε για χάρη σου στο μοιραίο παναπεί ότι θα γενούμε και χαλί να μας πατήσεις; Αντροπή σου να σκέβεσαι τοιουτοτρόπως κι εγώ θα τα μαζώξω να φύγω».

—Και τι σου 'πε;

—Τι να μου πει; «Μάζωχτα» μου λέει. «Αλλά η δουλειά, δουλειά. Εξακολουθείς να υπάγεσαι στη δικαιοδοσία μου. Να 'μαστε 'ξηγημένοι». «Μπα, τι μας λες;» του λέω εγώ. «Κοροΐδα ψάχνεις; 'Οχι, κύριε, θα φύγω και θα πάω να δουλέψω για την πάρτη μου».

—Και τι σου 'πε;

—«Να πας» μου λέει. «Αλλά όταν σε βρουν σφαγμένη σε κάνα χαντάκι μη μου πεις ότι δεν στο 'πα». Κατάλαβες δηλαδή; Εμ κερατού, εμ σφαγμένη; Οπότεν κι εγώ σκέβηχα καλύτερα να πνιγώ από μονάχη μου, που πονάει και λιγότερο. Τι να 'κανα;

Ο Αντώνης το μελετούσε (πάντα λάμνοντας, προς την παραλία όμως τώρα).

—Δε με λες, μαρή... να μαγερεύεις ξέρεις; ρωτάει την Κατίνα.

—Ξέρω, πώς δεν ξέρω, απαντάει η Κατίνα.

—Δεν έρχεσαι το οποίο να κάτσεις στο τσαρδί, που λέει ο λόγος, να μαγερεύεις κι εμένα ένα πιάτο φαί που θα γυρνάω κουρασμένος απ' τη δουλειά και τη βιοπάλη; της κάνει.

—Έρχομαι, πώς δεν έρχομαι, του λέει αυτή.

Κι έτσι πήγε η Κατίνα να κάτσει στο τσαρδί του Αντώνη του βαρκάρη του σερέτη, να του μαγερεύει —που την τυφλαμάρα της ήξερε, εδώ που τα λέμε, αλλά δεν πείραζε γιατί ήξερε άλλα που 'φερναν τη μια με την άλλη κι όλοι ήτουνε ευχαριστημένοι κι εντάξει.

Όλοι τρόπος του λέγειν δηλαδή, γιατί υπήρχε και κάποιος που δεν ήτουνε.

Θα πέρασαν τρεις-τέσσερις μέρες από το περιστατικό με τον παραλίγο πνιγμό, όταν βλέπει ένα πρωί ο Αντώνης, εκεί που ήτουνε δεμένος στο Πέραμα, να 'ρχεται ένας τύπος γκραν, με μυτερό σκαρπίνι, κουστουμιά μέγχλα και αρεπούμπλικο, τίγκα στο δαχτυλίδι και στο χρυσό δόντι. Κατάλαβε.

—Εσύ 'σαι ο Αντώνης ο βαρκάρης ο σερέτης; του λέει ο κουστουμαρισμένος.

—Εγώ για, απαντάει ο Αντώνης.

—Εγώ ξέρεις ποιος είμαι; του κάνει ο έτσι με πόζα.

Ο Αντώνης τώρα ήτουνε ευγενής παιδί.

—Γύφτουλας είσαι, του λέει. Αλλά ποιος ακριβώς... θα σε γελάσω.

—Δεν είμαι ο Ανέστης; του λέει ο άλλος.

—Είσαι; απορεί ο Αντώνης.

—Ναι για, απαντάει ο άλλος.

—Μπράβο σου που είσαι, του λέει ο Αντώνης. Πε μου τώρα το ποίημα να τελειώνουμε, γιατί έχουμε και δουλειές.

—Περί την Κατινίτσα ήρθα, του λέει ο γύφτουλας.

—Ε, τι; κάνει τον κουτό ο Αντώνης.

—Έμαθα ότι έχετε τραβήγματα μαζί και στεναχωρέθηκα, του λέει ο Ανέστης.

—Α, μπα;

—Ναι για. Καθόσον η Κατινίτσα τυγχάνει υπήκοός μου κι ως εκ τούτου έχω ευθύνη.

—Και τι θες να γένει, ρε κουμπάρε; τον ρωτάει ο Αντώνης.

—Να της πεις να 'ρθει πίσω να δουλέψει, μην κι έχουμε τίποτις τραβήγματα και δεν κάνει, λέει ο δαχτυλιδάτος.

Ο Αντώνης τον κοίταξε καλά-καλά. Ψευτόμαγκας ήτουνε ο έτσι, όπως όλοι όσοι εκμεταλλεύονται γυναίκες.

—Άκου, μάστορα, του λέει. Πριν έχουμε τα τραβήγματα που λες πάαινε πρώτα να ρωτήξεις ποιος είναι ο Αντώνης ο βαρ-κάρης ο σερέτης και μετά έρχεσαι, αν θες, να τραβηχτούμε μέχρι το μη παρέχει.

—Θα πάω, του λέει το θρασίμι.

—Να πας, του λέει ο Αντώνης.

Πήγε το λοιπόν ο Ανέστης, ρώτηξε, έμαθε και του 'φυγε η μαγκιά και η όρεξη για τραβηχτικές.

—Ο Αντώνης; του είπανε. Μακριά. Δυο ισόβια μετράει «επί φόνους». Τη μια βγήκε ένεκα ένας βουλευτής που ενήργησε αρ-μοδίως και την άλλη που απόνθανε ο βασιλέας κι ο καινούργιος έδωκε χάρη για να φανεί καλός. Δεν χωρατεύει και είσαι τυχερός που βρίσκεσαι ακόμα εδώ όρθιος και μιλείς.

Οπότε αν έδωκε τόπο στην οργή ο Ανέστης και δεν υπήρξε περαιτέρω ενόχληση για το ζεύγος, που διήγε, όπως θα λέγαν κι οι γραμματιζούμενοι, βίον μελίρρυτον.

Όλα καλά κι όλα ωραία το λοιπόν κι ο Αντώνης, ενδομύχως, σχωρονούσε τον Ανέστη τον γύφτουλα, που ένεκα η γαιΐδουροσύνη του βολεύτηκε ο ίδιος με το Κατινάκι, που τον είχε θεό της... «ότι πεις εσύ, Αντώνη μου», εικόνισμα και κορώνα στο κεφάλι της. Αλλά κι ο ίδιος... πώς... την πρόσεχε και τη φρόντιζε την κοπελίτσα, την παραλίγο τροφή των ψαριώνε στο Σαρωνικό

πέλαγο. Και τα φουστανάκια της, και τα πατούμενά της τα ωραία, και το σινεμαδάκι της, και την ταβέρνα της, και τη βόλτα της τις Κυριακές αγκαζέ κι απ' όλα.

Πλην αι γυναί, ότι και να τους κάμεις, βασίλισσες να τις έχεις, που λέει ο λόγος, πάντα κάτι περιπλέον θα θέλουν. Παρομοίως και το Κατινάκι. Κάτι κατήφειες ξαφνικές... κάτι αναστενάγματα, κάτι σιωπές γκαστρωμένες... Στο τέλος ο Αντώνης έλαβε το μήνυμα.

—Τι έχεις, μαρή; τη ρωτάει μια μέρα.

—Τι να 'χω; Τίποτις, του απαντάει αυτή μουτρωμένη.

Άμα σου λέει το θήλεο «τίποτις», άρχισε να ψάχνεσαι.

—Για πε..., της κάνει ο Αντώνης, που ήξερε από τέτοια, από την εποχή της στρίγκλας της Μέλπως —πίσσα στα κόκαλά της.

—Ε, να... μ' έχει φάει η κλεισούρα, είπε η Κατινίτσα. Όλο σπίτι, σπίτι...

—Γιατί, μαρή; Έχεις παράπονο; Δεν σε βγάνω; Και το σινεμά σου, και την ταβέρνα σου, και τη βόλτα σου... πώς. Μέχρι στο λουναπάρκ σε πήγα —σου πήρα και μαλλί της γριάς.

—Ναι, δεν λέω... αλλά...

—Αλλά τι, μαρή;

—Ε, να... Εγώ συνήθισα να δουλεύω... δεν το μπορώ το καθιστό.

—Η δουλειά της γυναικός είναι το νοικοκυριό της, είπε διδακτικά ο Αντώνης. Δεν είναι να γκιζερνάει στους μαχαλάδες και να ζητιανεύει.

—Δεν λέω για ζητιανιά, είπε η Κατίνα. Για κανονική δουλειά λέω.

—Μπα; Και τι ξέρεις εσύ, μαρή, από κανονικές δουλειές; της κάνει ο Αντώνης.

—Δεν ξέρω, αλλά θα μάθω. Εμένα που με γλέπεις δεν είμαι καμιά τυχαία. Είμαι μορφωμένο άτομο.

—Α, μπα;

—Έχω ενδεικτικό της Δευτέρας Δημοτικού, είπε με καμάρι η Κατίνα. Με το 6! Και διαγωγή κοσμιωτάτη περικαλώ.

—Ε, να σε κάνουμε υπουργίνα τότες, χωράτεψε ο Αντώνης.

Αλλά με τα θήλα, όταν τους καρφώνεται μια ιδέα στο χαοτικό τους τσερβέλο, δεν χωρατεύουμε, γιατί θα το βρούμε μπροστά μας και θα τρέχουμε.

—Εγώ θέλω δουλειά, είπε πεισματικά η Κατίνα.

Ο Αντώνης δεν ήτουνε βλάκας. Κατάλαβε ότι εδώ δεν θα τα βγαζε εύκολα πέρα. Το σκέφτηκε από 'δώ, το σκέφτηκε από κει...

—Καλά, είπε τέλος. Άσε... θα κοιτάξω...

Και κοίταξε.

Η Σωτηρία τύγχανε ξαδέρφη του Αντώνη, από τη μεριά της συχωρεμένης της μάνας του, και δούλευε κορδελιάστρα σε μια φάμπρικα στην Πειραιϊκή. Πήγε το λοιπόν να τη δει ο Αντώνης.

—Το και το, της λέει. Μήπως και υπάρχει καμιά δουλειά στη φάμπρικα για το ορφανό, να το βολέψουμε το φουκαριάρικο; —αμαρτία είναι.

—Μπράβο, γιατί όχι; του λέει η Σωτηρία. Δουλειά όση θες. Να το βολέψουμε, γιατί να μην το βολέψουμε; Αφόσον κι ενδιαφέρεσαι προσωπικώς.

—Όχι μωρέ..., τα μάσηξε ο Αντώνης που ντρεπόταν να ομολογήσει καψούρης, άντρακλας μέχρι κει πάνω, με μουστάκι. Είναι που... δηλαδή...

—'Ντάξει, πε της να 'ρθει να με βρει, είπε η Σωτηρία, που δεν έτρωγε λάχανα (τα φούμαιρνε καμιά φορά μονάχα, όταν και λάχαινε καλή παρέα και μπουζουκάκι).

Και πήγε η Κατίνα συστημένη. Και προσελήφθη επιτόπου και ήτουνε μεσ' την καλή χαρά που είχε επιτέλους κι αυτή ένα επάγγελμα καθώς πρέπει, αναλόγως των προσόντων της —απολυτήριο Δευτέρας Δημοτικού και με το 6, μην το ξεχνάμε— κι όλα ωραία και καλά. Ο μισθός δεν ήτουνε βέβαια κι ο πρώτος αριθμός του λαχείου, αλλά πλην όμως ήτουνε δικός της και τον

κράταγε η ίδια για τα λούσα της και για ότι τέλος πάντων χρειάζεται ένα κορίτσι της ηλικίας της. Ο Αντώνης, κύριος, της το 'χε ξεκαθαρίσει από την αρχή.

—Ότι βγάνεις, μανίτσα, δικό σου, της είπε. Βάλτου σπίρτο και κάψτο, που λέει ο λόγος. Κι ούτε ψώνια για το σπίτι μην κάνεις γιατί θα στεναχωρηθώ και θα θυμώσω. Περί τον άρτον ημών έχει αναλάβει ο άντρας, εσύ κάνε τα δικά σου κουμάντα κατά πως νομίζεις.

Εθαύμασε τον χαρακτήρα του αντρούς της η Κατίνα, γιατί αλλιώς είχε συνηθίσει πριν και δεν της πέραγε από το μυαλό ότι υπήρχαν και τέτοιοι κιμπάρηδες άντρηδοι στην κοινωνία.

—Αντώνη μου, είσαι χρυσός άνθρωπος! του είπε και πάραυτα έσπευσε να εκδηλώσει εμπράκτως την ευαρέσκειά της.

Είπαμε, όλα ωραία και καλά και βίος μελίρρυτος για τον Αντώνη, που ήταν άμαθος σε τέτοιου είδους συμπεριφορές από τα θήλα.

Πλην όμως...

Στον μήνα πάνω μαθαίνει ότι ο επιστάτης της φάμπρικας την έπεφτε στα γεμάτα στο Κατινάχι.

—Γιατί δεν είπες τίποτις, μαρή; τη ρωτάει.

—Να μη σε στεναχωρέψω, Αντώνη μου, του απαντάει εκείνη. Αλλά έννοια σου και τον έβανα εγώ στη θέση του τον κύριο.

Τον έβανε, δεν τον έβανε, ο Αντώνης δεν ήξερε. Ήξερε όμως πώς χειρίζονται οι άντρηδοι κάτι τέτοια περιστατικά. Οπότε πηγε να βρει τον επιστάτη ένα βράδυ στην ταβέρνα όπου σύχναζε, να κάνουν μια πολιτισμένη συζήτηση, κατόπιν της οποίας ο εν λόγω ερωτύλος βρέθηκε με δυο χέρια κι ένα πόδι στο γύψο.

Καλώς.

Ένα μήνα μετά έρχεται μαντάτο, ένεκα που ο Αντώνης είχε τους ανθρώπους του παντού, ότι το Κατινάχι το περιτριγύριζε «επιμόνως» ο διευθυντής.

Άλλη πολιτισμένη συζήτηση... στο γύψο κι ο διευθυντής.

Το επόμενο μαντάτο ήτουνε ότι τώρα στο Κατινιώ την έπεφτε η... Σωτηρία!

Πάει ο Αντώνης και πιάνει την ξαδέρφη.

—Μαρή ξελιγωμένη, γένηκες κι εσύ ανώμαλη; της λέει
έξαλλος ο άνθρωπος —και με το δίκιο του.

—Ε, τι να ‘κανα η έρμη; απάντησε η ξαδέρφη. Αφόσον αυτό
το πλάσμα και Δεσπότη κολάζει.

—Και σου κάθισε, μαρή; ρωτάει ο Αντώνης.

—Ε, το κατά δύναμη..., απάντησε ντροπαλά η Σωτηρία.

Ένεκα που ήτουνε συγγενής —και θήλεο— ο Αντώνης έδωκε
τόπο στην οργή, αλλά δεν τ’ άφηκε το πράμα έτσι. Πιάνει μια
και δυο την Κατίνα.

—Έλα ‘δώ, μαρή, της κάνει. Τι μαθαίνω; Ανωμάλεψες κι
ελόου σου;

—Εγώ, Αντώνη μου;! εξανίσταται η ορφανή. Εγώ που είμαι
σπίτι-δουλειά και δουλειά-σπίτι; Εγώ που περπατάω με τα
μάτια στις πλάκες κι ούτε δεξιά, ούτε ζερβα δεν κοιτάζω; Εγώ
που σ’ έχω κορώνα στο κεφάλι μου; Που να μην σώσω αν έδωκα
ποτές δικαίωμα...

—Μου τα ‘πε όλα η Σωτηρία, μην κουράζεσαι, της λέει ο
Αντώνης.

—Α!

—Άξι και ξερός! Λεσβία γίνηκες, μαρή;

—Ε, όχι και λεσβία, Αντώνη μου! διαμαρτυρήθηκε με θέρμη
η Κατίνα. Τι δηλαδή... επειδής μια-δυο φορές... έτσι, για
πλάκα... μη νομίζεις... παναπεί ότι ανωμάλεψα; Ντροπή. Άλ-
λωστε σιγά... συναμετάξυ μας οι γυναίκες τα έχουμε αυτά και
δεν τρέχει τίποτις. Δεν το ‘ξερες;

—Αμ δεν το ‘ξερα, πού να το ξέρω; ομολόγησε σαστισμένος
ο Αντώνης, που μάθαινε πράματα και θάματα τώρα στα γε-
ράματα, που λέει ο λόγος.

—Ε, στο λέω εγώ, αναθάρρησε η Κατίνα. Τίποτις δεν
είναι... Έτσι, για να ξεδίνουμε κομμάτι... Να, κάτι σαν το
κέντημα. Είναι κακό το κέντημα, Αντώνη μου; Όχι, να μου
πεις.

—Το κέντημα όχι, αλλά...

—Ε, ούτε και τ' άλλο είναι, εγώ στο λέω. Τι, ψέματα θα σου πω;

Δεν ήταν και πολύ σίγουρος ο Αντώνης, δεν καταλάβαινε και πώς τον τουμπάρισε το θήλεο... έδωκε τόπο στην οργή.

—Καλά, της λέει. Κοίτα μόνο μη μάθω τίποτις άλλα, γιατί θα έχουμε κακά ξεμπερδέματα.

—Τι άλλα, καλέ; Εγώ;!!! Που πίνω νερό στο όνομά σου;!

Νερό στο όνομά του μπορεί να έπινε —«εις υγείαν του κοροΐδου»— αλλά του Αντώνη του είχαν μπει πια ψύλλοι στ' αυτιά. Κι έτσι και σου μπουν ψύλλοι στ' αυτιά δεν βγαίνουν με τίποτις τα άτιμα ζώφια.

Είχε το νου του.

Και να που έρχεται η απεργία.

Απαξάπαν το εργατικό δυναμικό, κατά πως το 'γραφε κι η εφημερίδα, απεργούσε με αιτήματα τούτο και κείνο και τ' άλλο.

Η Κατινίτσα, σαν να μην έτρεχε τίποτις, έφυγε για τη δουλειά, ως συνήθως.

«Τι διάλο, απεργοσπάστρια είναι;» απόρησε ο Αντώνης, του οποίου η ταξική και κομματική συνείδηση επαναστατούσε μ' ένα τέτοιο ενδεχόμενο.

Και την παίρνει ξωπίσω, σαν ασφαλίτης —θε μου σχώρα με!

Πλην η Κατίνα δεν πήρε τον δρόμο για τη φάμπρικα, αλλά για τον... Περαία!

Από πίσω κι ο Αντώνης. Τη βλέπει να μπαίνει σε μια πολυκατοικία... Απορεί... «πού διάολο πάει, το βλαμμένο;»... Περιμένει στη γωνία... μισή ώρα... τρία τέταρτα... Να σου την η καλή σου, ξαναβγαίνει.

«Σπίτι θα παγαίνει» είπε μέσα του ο Αντώνης. «Άσε, θα την περιλάβω εκεί, μη γίνουμε ρεντίκολο στον κόσμο».

Αλλά η Κατινίτσα δεν πήγαινε σπίτι. Ένα τετράγωνο πιο κει, τσουπ, και μπουκάρει σε μια άλλη πολυκατοικία. Στη γωνία πάλι ο Αντώνης... Σε καμιά ώρα να την πάλι η Κατίνα.

Ε, στην τρίτη πολυκατοικία την περίμενε στην είσοδο.

—Πού ήσανε, μαρή; τη ρωτάει όταν ξαναφάνηκε.

—Ποιος εγώ; προσπαθεί να κερδίσει χρόνο το θήλεο μπας και σκαρφιστεί κάνα καλό παραμύθι.

—Ναι, εσύ, φωνάζει ο Αντώνης, την αρπάει από το χέρι και τραβάει το μαχαίρι εκτός εαυτού –και με το δίκιο του ο άνθρωπος.

Αλλά πώς τα φέρνει ο διάλογος καμιά φορά!...

Το «όργανο» τύχαινε να σκολάει από την υπερεσία κείνη την ώρα και να περνάει από κει καθ' οδόν για το σπίτι του. Βλέπει τον αγριεμένο βαρκάρη με το μαχαίρι, βλέπει το θύμα, την Κατινίτσα, προσεχώς συχωρεμένη, ξυπνάει μέσα του το χωροφυλακίστικο καθήκον, τρέχει να προκάνει το κακό...

...τη στιγμή που το μαχαίρι του επίδοξου φονιά κατέβαινε με δολοφονικές διαθέσεις προς τα τροφαντά στήθια της «αθώας διερχομένης» (όπως γράφτηκε αργότερα στο αστυνομικό δελτίο).

Αλλά αντί για τα εν λόγω στήθια βρήκε τον ώμο του αυτοθυσιαζόμενου πολισιμάνου. «Διαμπερώς» (πάλι από το αστυνομικό δελτίο).

—Ωχ! φωνάζει το όργανο.

—Ωχ! φωνάζει κι ο Αντώνης, αλλά για άλλο λόγο.

Τρέχουν κάτι παρευρισκόμενοι, τρέχουν και οι πολισιμάνοι από το παραπλήσιο τμήμα... Τον κάνουν δέμα τον Αντώνη και μέσα.

«Αντίστασις κατά της Αρχής, παράνομος οπλοφορία και οπλοχρησία, απόπειρα φόνου εκ προμελέτης, απόπειρα φόνου άνευ προμελέτης, επικίνδυνα τραύματα» και δεν συμμαζεύεται.

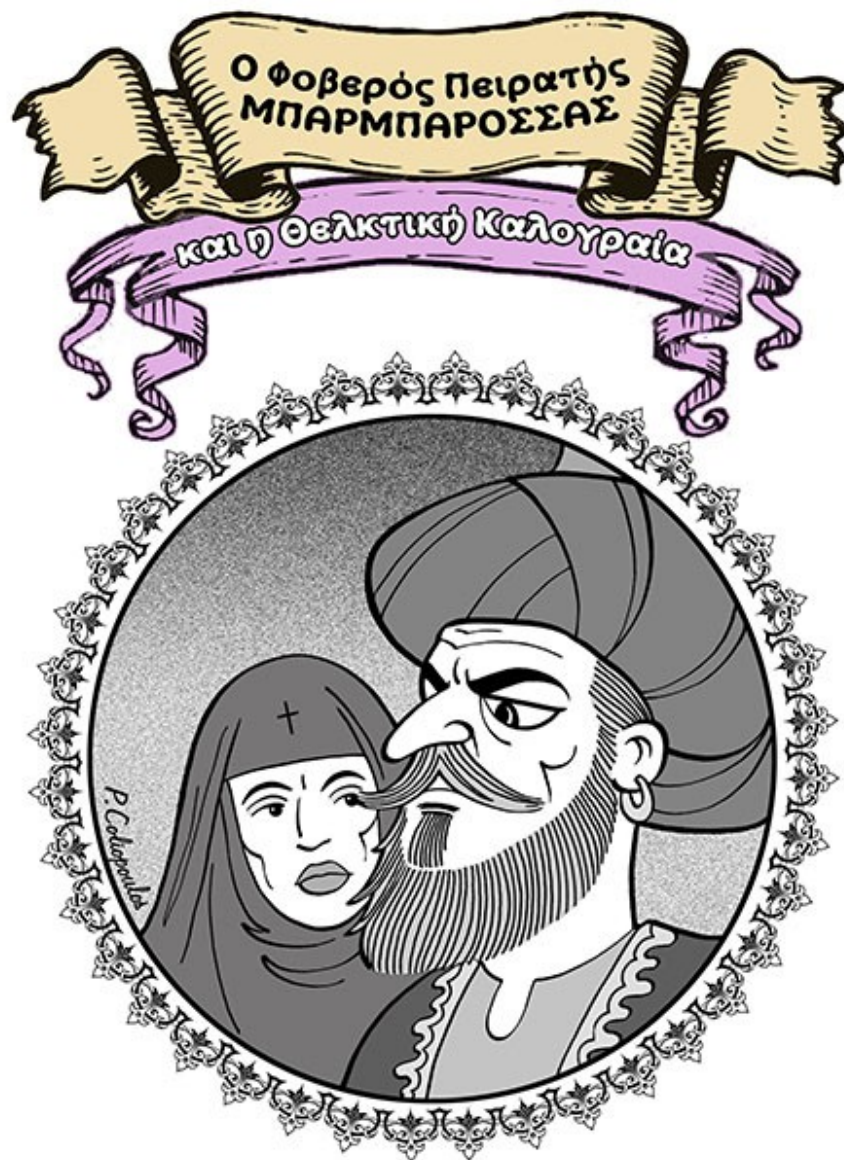
«Τετράκις εις θάνατον» ζήτησε ο χλεμπονιάρης εισαγγελέας του Κακούργιοδικείου... τον έπεισαν οι άλλοι δικαστές να κόψει κάτι... συζητήσεις πίσω από τις κόλλες... «Να του ρίξουμε δις ισόβια, να τελειώνουμε;»... «Δεν ευσταθεί δια του Νόμου, κύριε συνάδελφε»... «Άπαξ τότε;»... «Μα δεν έχουμε φόνο»... «Και τι

θα γίνει, κύριε συνάδελφε, την κολοκυθιά θα παίζουμε;»... «Να του ρίξουμε τότε μια εικοσαρού και βλέπουμε;»... «Ας είναι, αλλά ζημιώνω»...

Κάθεται τώρα ο Αντώνης πίσω από τα κάγκελα –από την καλή του την καρδιά– και κλαίει τη μοίρα του και το ριζικό του, περιμένοντας πότε ο Μάρκος θα τον κάνει άσμα, να μάθουν και οι άλλοι μάρτες να προσέχουν από κάτι Κατινίτσες, Αθιγγανίδες και μη, που θέλουν να φουντάρουν στη θάλασσα, αλλά σε φουντάρουν τελικά εσένα τον ίδιο –αύτανδρο.

Γιατί έτσι είναι φτιαγμένη η κενωνία. Αχάριστη, άδικη και μπαμπέσα.

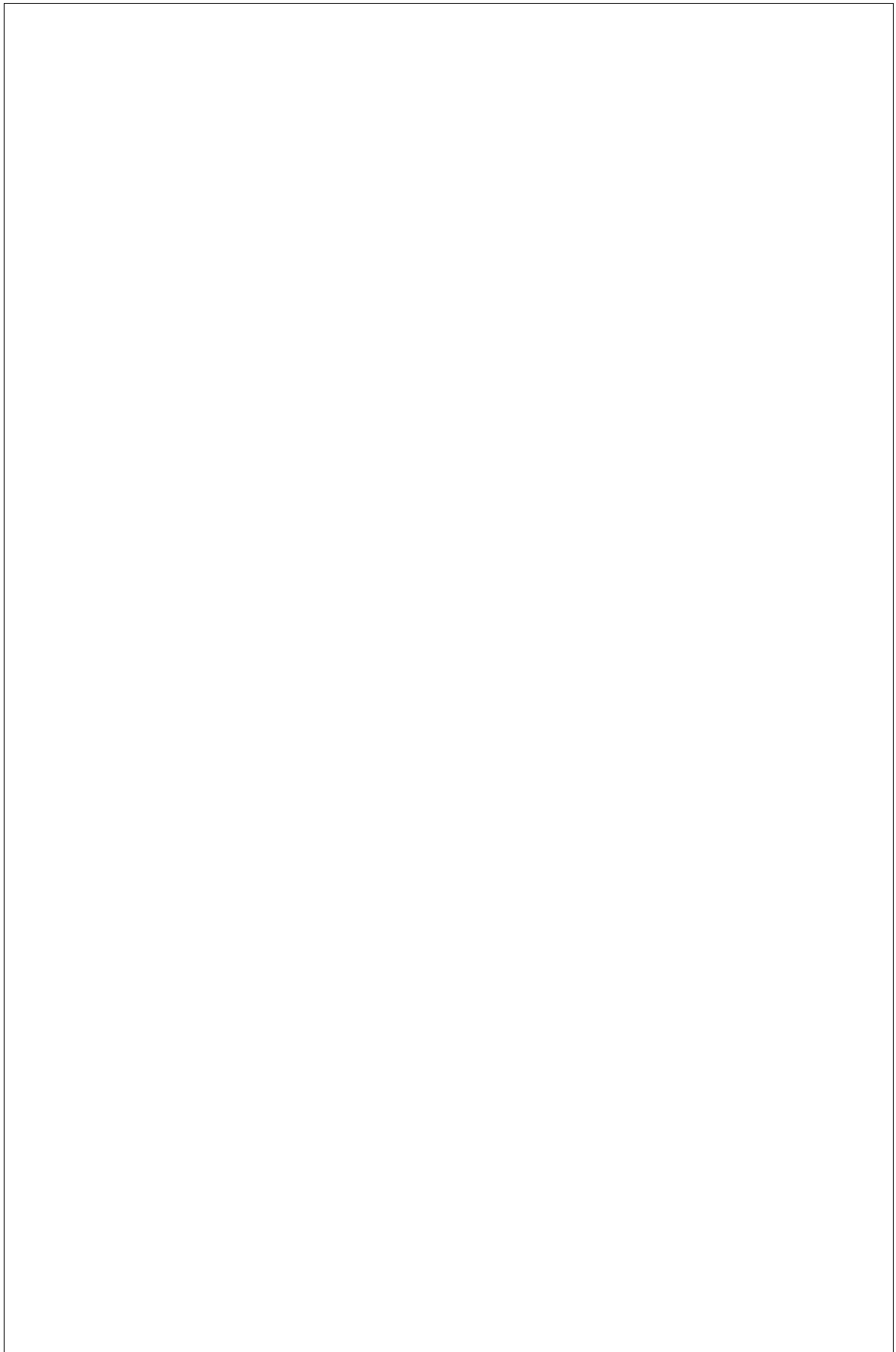

Μία άγνωστος λεπτομέρεια της ταραχώδους ζωής
και δράσεως του επίφοβου πειρατού
και τίνι τρόπω η άκρατος γενναιότης
μιας καλογραίας απέτρεψεν την καταστροφήν
σεπτής Χριστιανικής Μονής..

Περί του φοβερού και τρομερού πειρατού Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσσα ηξεύρομεν αρκετά πράγματα, το σπουδαιότερον των οποίων βεβαίως είναι ότι επρόκειτο περί Έλληνος τη καταγωγή, είτε ολοσχερώς, είτε εν μέρει. Κατά τον έγκριτον καθηγητήν Πατσαλούκαν αμφοτέροι οι γονείς του ήσαν Έλληνες. Ο μεν πατήρ του εξισλαμισμένος Γενίτσαρος εκ Γιαννιτσών, η δε μήτηρ του χήρα ιερέως εκ Λέσβου, ονόματι Αικατερίνη.³² Ο καταξιωμένος όμως λαογράφος Σταμάτιος Μπούζουρης διαφοροποιείται της απόψεως ταύτης, υποστηρίζων ότι μόνον η μήτηρ υπήρξεν Ελληνίς, ο δε πατήρ Αλβανός σπαχής εις τον στρατόν του Σουλτάνου, ονόματι Γιακούπ.³³ Ούτως ή άλλως έχομεν εδώ ελληνικά γονίδια και ως γνωστόν το ποιοτικώς και εθνικώς ανώτερον ελληνικόν γονίδιον υπερέχει παντός άλλο απανταχού εις το αχανές σύμπαν. Ημπορούμε λοιπόν εκ του ασφαλούς να διακηρύξωμεν την αδιαμφισβήτητον ελληνικότητα του ως άνω μεγάλου ανδρός, ο οποίος βεβαίως δεν θα εγίνετο μέγας εάν δεν ήτο Έλλην.

Γνωρίζομεν επίσης διάφορα δια τον ταραχώδη βίον του καθώς και δια την αναρίχυσίν του εις τα ύπατα αξιώματα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Εκτός της γνωστής του σταδιοδρομίας ως πειρατού τον ευρίσκομεν Σουλτάνον του Αλγερίου (1518-1533) και κατόπιν Καπουδάν Πασάν (αρχιναύαρχον του

³² Δομένικος Πατσαλούκας, «Οι άγνωστοι Έλληνες της Παγκοσμίου Ιστορίας», Γιαννιτσά 1952.

³³ Σταμάτιος Μπούζουρης, «Η πειρατεία εν Ελλάδι», άρθρον εις «Τα Χρονικά της Αγουλνίτσης», τεύχος 518, Μάρτιος-Απρίλιος 1974.

οθωμανικού στόλου) και μπεηρλέμπεην (μπέη των μπέηδων) του Αιγαίου (1535-1546).

Γνωρίζομεν πως επρόκειτο περί ατόμου αποφασιστικού και ενεργητικού, παρατόλμου αλλά και συνετού συνάμα, προικισμένου με άκρατον γενναιότητα αλλά και απaráμιλλον σοφίαν η δράσις του οποίου ως πειρατού εις το Αιγαίον και τα παράλια της Μεσογείου κετέστησεν αυτόν θρύλον εις τον αιώνα τον άπαντα.

Με έν άγνωστον μέχρι τούδε στιγμιότυπον αυτής της εποχής των δραστηριοτήτων του, το οποίον καταδεικνύει το μεγαλύτερον της ελληνικής του ψυχής θ' ασχοληθώμεν εις το παρόν πόνημα παραδίδοντάς το εις τας επερχομένας γενεάς ως φωτεινόν υπόδειγμα και έμπνευσιν.

Εξαίφνης, εις ωραιοτάτην νήσον του Ανατολικού Αιγαίου, το όνομα της οποίας δεσμευόμεθα σεμνοτύπως να κρατήσωμεν μυστικόν, κατέφθασεν πειρατικόν τι βρίκιον εκ Μπαρμπαριάς προερχόμενον, αποσπασθέν λόγω σφοδράς θαλασσοταραχής από τον κύριον κορμόν πειρατικού στόλου σκοπός του οποίου ήτο, ως είθιστο, η υφαρπαγή, λεηλασία, σφαγή, εμπρησμός, βιασμοί γυναικών και διακορεύσεις κορών και άλλαι παρόμοιοι, προσφιλείς εις τους πειρατάς της εποχής εκείνης, δραστηριότητα.

Δέον όπως σημειωθεί ότι κατά τον 16ον αιώνα την Μεσόγειον γενικότερον και το Αιγαίον ειδικότερον ελυμαίνοντο αδίσταχτοι συμμορίαί Μπερμπερίνων πειρατών, οίτινες, εξορμούντες εξ' Αλγερίου, των ακτών δηλαδή της λεγομένης Μπαρμπαριάς, ετρομοκράτουν και κατελήστευον τους παρακτίους και νησιωτικούς πληθυσμούς οι οποίοι παρέμενον ουσιαστικώς ανυπεράσπιστοι προ της φοβεράς ετούτης λαίλαπος.

Αι ναυτικάί και εμπορικάί δυνάμεις της εποχής εκείνης, που ήσαν κυρίως οι Ισπανοί, οι Γενοβέζοι και οι Ενετοί, δεν ηδύναντο να αντιμετώπισουν την πειρατικήν τρομοκρατίαν, η δε Οθωμανική Αυτοκρατορία υπεστήριζεν απροκαλύπτως και αναισχύντως τους θαλασσίους αυτούς ληστάς.

Πολλοί υπήρξαν οι γνωστοί διάττοντες αστέρες μεταξύ των πειρατικών ταγών –φευ, ουχί μόνον αλλόθρησκοι Οθωμανοί,

αλλά και κάποιοι κατάπτυστοι Έλληνες— πλην ο σπουδαιότερος και διασημότερος μεταξύ αυτών ήτο ασυζητητί ο Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσσας.

Ο οποίος και ήτο ο κυβερνήτης του βρικού το οποίον αγκυροβόλησεν εις τον λιμένα της ατυχούς, πλην ανωνύμου, νήσου της διηγήσεώς μας.

Αύτις βεβαίως οι αδίστακτοι Μπερμπερίνοι αποβιβάσθησαν και επεδόθησαν εις τας προσφιλείς αυτών δραστηριότητας, ενώ ο καπετάνιος, μετά ικανού αποσπάσματος ενόπλων, μετέβη εις την περίφημον Μονήν της Αγίας Ευπραξίας, ήτις, ως φημολογείτο, διέθετεν πλείστους όσους θησαυρούς προερχομένους από αναθήματα και δωρεάς του χριστεπωνύμου πλήθους.

Εισελθών λοιπόν ο Μπαρμπαρόσσας εντός της Μονής, με το γιαταγάκι ανεμίζον και φέρον επ' αυτού το αίμα αθών θυμάτων, ευρέθη όλως αιφνιδίως αντιμέτωπος με μίαν εντυπωσιακήν εις μέγεθος και χροιάν καλογραίαν ήτις ετύγχανεν η ηγουμένη της εν λόγω Μονής και που έφραζεν ευθαρσώς τον δρόμον αυτού.

—Ύπαγε, τρισκατάρατε, και δεν θα σου επιτρέψω, με την δύναμιν του Θεού, να αλώσης την ιεράν ετούτην Μονήν, ανέκραξεν η καλογραία με θάρρος απαράμιλλον.

Ο Μπαρμπαρόσσας εσάστισεν, διότι δεν είχεν συνηθίσει οι «σφάξε με αγά μου ν' αγιάσω» ραγιάδες να του προβάλουν αντίστασιν.

—Και ποία είσαι εσύ που θα με 'μποδίσης εμένα, ορή; την ηρώτησεν διστακτικώς.

—Τυχάνω η ηγουμένη της Μονής και δεν σου επιτρέπω να εισέλθης εις τον ιερόν ετούτον χώρον, δήλωσεν η καλογραία.

—Μπα; έκαμεν ο Μπαρμπαρόσσας σκωπτικώς. Και ηξέυρεις, ορή καλογραία, ποίος είμαι εγώ;

—Ηξέυρω ότι είσαι εις βάρβαρος και απολίτιστος Οθωμανός και αυτό μου φτάνει, απήντησεν αγερώχως η επιβλητική καλογραία.

—Εδώ είναι που λανθάνεις, ανέκραξεν θριαβολογών ο Μπαρμπαρόσσας. Διότι μάθε ότι εμέ η καταγωγή μου είναι ελ-

ληνική —εκ μητρός τουλάχιστον, δια τον πατέρα δεν είμεθα σίγουροι.

—Τόσον το χειρότερον, απήντησεν η καλογραία. Να σε χαιρέται η Ελληνίς μάνα σου, τέτοιο κατακάθι της κοινωνίας όπου της βγήκες.

Ο Μπαρμπαρόσσας εθύμωσεν και ανέμισεν απειλητικώς το γιαταγάνιον.

—Τη μάνα μου να μην την πιάνεις στο στόμα σου, εφώναξεν. Πιάχε τη δική σου αν θες. Ταμάμ;

—Μήτηρ δική μου είναι η Ιερά Μονή εις ήν ετάχθην, απήντησεν θαρρετώσ η καλογραία.

—Την οποίαν προτίθεμαι να καύσω εκ θεμελίων, εσάρκασεν ο Οθωμανοέλλη.

—Πρώτα θα περάσης από του πτώματός μου, εδήλωσεν υπερηφάνως η καλογραία.

—Αυτό τακτοποιείται ευκόλως, εγέλασεν χωρατεύων ο Μπαρμπαρόσσας.

—Εμπρός λοιπόν, τι αναμένεις; ανέκραξεν η καλογραία και διαρρηγνύουσα τα ιμάτιά της προέβαλεν προ των εκθάμβων οφθαλμών του αδισταχτού πειρατού ζεύγος υπερμεγέθων πλην στητών και τα μάλα καλλιγράμμων μαστών.

—Βαϊ, βαϊ, βαϊ! ανεφώνησεν ο εμβρόντητος Μπαρμπαρόσσας. Μέγας είναι ο Αλλάχ και θαυμαστά τα έργα Του!

—Προς τι ο δισταγμός λοιπόν, βάρβαρε Οθωμανέ; είπεν η καλογραία. Διαπέρασέ με δια της σπάθης σου, να τελειώνουμε.

—Madame, vous êtes très élégante, εσχολίασεν έμπλεος ειλικρινούς θαυμασμού εις άπταιστον γαλλικήν, πλην με οθωμανικήν προφοράν, ο πειρατής.³⁴

—Je suis sure que vous dites la même chose à toutes les

³⁴ Ως γνωστόν ο Μπαρμπαρόσσα ομίλη έπτά τουλάχιστον γλώσσας. Την Αραβικήν, την Τουρκικήν, την Ελληνικήν, την Ισπανικήν, την Ιταλικήν, την Γαλλικήν και την Αλβανικήν καθώς και πλείστας όσας διαλέκτους. Βλέπε και Alain Bourdelon, «Ένας γλωσσομαθής πειρατής», Εκδόσεις Τηλεσκόπιο, 1985.

filles que vous voulez massacrer, απήντησεν εις την ιδίαν διάλεκτον η καλογραία.

—Mais pas du tout! διεμαρτυρήθη έμπλεος δικαιολογημένου θαυμασμού ο Μπαρμπαρόσσας. Vous êtes une exception!

—Και τι προτίθεστε να πράξετε λοιπόν; ηρώτησεν η καλογραία καλύπτουσα σεμνοτύφως τους αποκαλυφθέντας θησαυρούς της.

—Να το κουβεντιάσουμε, κουζούμ, είπεν συμβιβαστικώς ο Μπαρμπαρόσσας. Δια του διαλόγου όλα επιτυγχάνονται. Καλή θέλησις να υπάρχη...

—Έστω, απήντησεν συγκατανεύουσα η καλογραία. Ας το κουβεντιάσουμε λοιπόν και ο Θεός βοηθός.

Πάραυτα ο αρχιπειρατής έσπευσεν να καλέση κοντά του τον υπαρχηγόν του και δεξί του χέρι, έναν λεγόμενον Αχμέτ.

—Μπρε Αχμέτ, του λέγει. Το μαναστήρι ετούτο εδώ δεν θα το πειράξετε γιατί θα σας πάρη και θα σας ασκώση. Ούτε τας καλογραίας.

—Μα, καπετάνιο..., διεμαρτυρήθη ο Αχμέτ. Οι καλογοριές μας παρακαλάνε!

Ο Μπαρμπαρόσσας εστράφη πλήρης αμηχανίας προς την ηγουμένην. Εκείνη έκαμεν έναν μορφασμόν και ανασήκωσεν τους ώμους της μοιρολατρικώς.

—Αχαμάτρες και άχρηστες είναι όλες τους, ούτως ή άλλως, του είπεν σκαιώς. Ας βγάλουν τα μάτια τους, εάν είναι δια το καλόν της Μονής, και ο Θεός ο πολυεύσπλαχνος ας τας συγχωρήσει.

—Εντάξει μπρε, είπεν ο Μπαρμπαρόσσας εις τον υπαρχηγόν του. Τις καλογοριές πειράξτε τις —με ντελικατέτσα όμως, ε; Και μετά να πάτε στη χώρα να διασκεδάσετε εκεί, όπως τέλος πάντων σας φωτίσει ο Αλλάχ, ευλογημένο το όνομά του. Εγώ και η αγία ηγουμένη απ' εδώ έχουμε να συζητήσουμε θέματα υψηλής θεολογίας, προς τούτο μη μ' ενοχλήσει κανείς πριν από μεθαύριο που θα σαλπάρουμε, πρώτα ο Θεός, γιατί θα σας πάρει ο Ιμπλίζ³⁵ τη μάνα και τον πατέρα.

³⁵ Ιμπλίζ: ο διάολος των Οθωμανών.

Τοιουτοτρόπως ο επίφοβος πειρατής και η γενναία πλην θελκτικοτάτη καλογραία ενεκλείσθησαν εις το ηγουμενικόν προκειμένου να συνδιαλαγούν και να εξετάσουν, με την αρμόζουσαν σοβαρότητα, την παρούσαν κατάστασιν.

Και τοσούτη ήτο η προσήλωσις κι ευσυνειδησία με τας οποί-
ας επραγματεύθησαν θέματα τόσοσ θεολογικής όσον και φιλοσο-
φικής φύσεως ώστε ότε ο Αχμέτ μετέβη την μεθαιριανήν ίνα υπενθυμίση εις τον καπετάνιο του ότι επίκειται η αναχώρησις του πειρατικού βρικού, κατά το προγραμματισθέν, εκείνος του απήντησεν αρνητικώς.

—Δεν προκάναμε, μπρε Αχμέτ, να εξετάσουμε όλα τα με-
γάλα μυστήρια του σύμπαντος, είπεν. Τι τώρα... να μας νομίση η καλογραία ότι ειμάστενε τίποτις απαίιδευτοι και αγράμματοι τυχάρπαστοι;

—Θεός φυλάξοι, καπετάνιο, απήντησεν ο Αχμέτ. Έχουμε χρέος, χάριν της πίστεώς μας, της μόνης ορθής, το υπογραμμί-
ζω, να υπερασπισθώμεν την φήμην της Οθωμανικής παιδείας.

—Μα αυτό κάνω ο έρμος, την υπερασπίζομαι σθεναρώς κι
απαρεγκλήτως! ανέκραξεν ο Μπαρμπαρόσσας. Γι' αυτό, μπρε Αχμέτ, ξέρεις τι λέω;

—Τι λες, καπετάνιο;

—Να καθυστερήσουμε καμιά-δυο, τρεις, τέσσερις, βαριά
πέντε μέρες ακόμη, που λείι ο λόγος, ώστε να δυνηθώ κι εγώ να αναπτύξω όλα τα επιχειρήματα.

—Και το τσούρμο, καπετάνιο, πώς να το απασχολήσω;
ηρώτησεν ο Αχμέτ. Βαρέθηκαν να σφάζουν και να κλέβουν. Μπαίλντισαν τα παιδιά.

—Ξέρω κι εγώ, μπρε Αχμέτ; είπεν ο Μπαρμπαρόσσας ξύ-
νων την κεφαλήν του. Όλα εγώ πρέπει να τα σκέβομαι; Βάλτους να διδάξουν στις καλογριές την οθωμανικήν τάξιν των πραγ-
μάτων. Έτσι θα κάμουν κάτι χρήσιμον και συγχρόνως θ' απα-
σχοληθούν.

Ούτω πως επιμηκύνθη ο χρόνος της παραμονής των πειρα-
τών εις την νήσον προς δυσαρέσκειαν των κατοίκων, οι οποίοι

έκτοτε δεν φημίζονται δια τα φιλόξενά τους αισθήματα προς τους αλλοδαπούς επισκέπτας.³⁶

Πλην όμως όλα τα ευχάριστα λαμβάνουν κάποτε τέλος, έτσι κι εδώ, δύο εβδομάδας αργότερον και έχων εξαντλήσει άπαντα τα ακανθώδη θέματα προς συζήτησιν, ο Μπαρμπαρόσσας ενεδύθη και πάλιν την πειρατικήν περιβολήν και προετοιμάσθη όπως αποχαιρετίσει την ευσεβήν και τα μάλα ευρυμαθήν οικοδέσποιαν του.

—Ξεύρεις τι σκέβομαι, γιαβρούμ; της λέγει εις μίαν στιγμήν. Δεν έρχεσαι κι εσύ μαζί στο Αλγέρι να ειμάστενε παρέα;

—Μα πώς; απήντησεν διστακτικώς η καλογραία. Υπό ποιάν ιδιότηταν;

—Ξέρω κι εγώ, κουζούμ; είπεν ο Μπαρμπαρόσσας. Και να σε στεφανωθώ ακόμα, που λέει ο λόγος. Καθόσον η μόρφωσις και η ευρυμάθειά σου πολλά με εντυπωσίασεν.

—Δεν αντιλαμβάνεσαι λοιπόν, άξεστε Οθωμανέ, πως αυτό που ζητείς είναι αδύνατον —εκτός του ότι πρόκειται δια μεγάλην αμαρτίαν; είπεν αγανακτούσα η καλογραία. Πρώτον διότι τυγχάνεις Οθωμανός κι εγώ Χριστιανή Ορθόδοξος, που είναι σημειωτέον η μοναδική αληθής θρησκεία. Δεύτερον, διότι τυγχάνω ευσεβής καλογραία, τουτέστιν έχω ήδη νυμφευθεί τον Κύριον, και εάν υποκύψω εις τας παραινέσεις σου θα καταστώ δίγαμος. Και τρίτον... τι θα πη ο κόσμος;

Δια μίαν εισέτι φοράν ο Μπαρμπαρόσσας ηναγκάσθη να θαυμάση το βάθος και το εύρος της λογικής της καλογραίας.

—Και πώς θα γένει τότενες, κουζούμ; ανεφώνησεν αναστενάζων. Αυτάς τας ημέρας μου εδόθη η ευκαιρία να εκτιμήσω τον απύθμενον ψυχικόν σου κόσμον. Τώρα εμένα ποίος θα με ορμηνεύει, όπως εσύ, και ποίος θα με φέρει στον σωστό δρόμο για να μην γενώ ένα χαμένο κορμί κι ένα ρεμάλι του κιαρατά;

Η καλογραία περιέπεσεν εις περισυλλογήν.

—Ημπορείς να επισκέπτεσαι την Μονήν κατά τακτά χρονικά διαστήματα, κομίζων βεβαίως και κάποιας δωρεάς δια το φι-

³⁶ Να υπενθυμίσωμεν εδώ την λαϊκήν ρήσιν, όπως μας την μεταφέρει ο Φώστερμαν: «Όποιος καίγεται στον χυλό φυσάει και το γιαούρτι».

λόπτωχον ταμείον μας, πρότεινεν. Τοιουτοτρόπως θα μας δίδεται η ευκαιρία να συνδιαλεγόμεθα επί όλων αυτών των ανωτέρων ζητημάτων που μας απησχόλησαν κατά τας ημέρας αυτάς της παραμονής σου ενθάδε.

—Καλά λες, γιαβρούμ! ανέκραξεν ενθουσιωδώς ο Ελληνοθωμανός πειρατής. Αυτό θα κάνουμε.

Και καλών τον Αχμέτ τον διέταξεν όπως αποδώση σάκον τινά πλήρην εκ λαφύρων εις την ηγουμένην, ως δωρεά ιδιικήν του προς την σεπτήν Μονήν της Αγίας Ευπραξίας —μεγάλη η χάρη Της!

—Μα πρόκειται περί αγαθών που διερπάγησαν από τους αθώους κατοίκους της νήσου! εξηνέστη η αγία ηγουμένη φρικιώσα.

—Εμ ναι, κουζούμ, παρεδέχθη ο Μπαρμπαρόσσας. Αλλά στο μαναστήρι πάνε για καλό κι αγιασμένο σκοπό. Τι δηλαδή, καλύτερα θα ήτουμε να τα τρώγαμε με τας καμπαρετζούδας εις Ταγγέρην;

—Έτσι όπως το θέτεις αλλάζει το πράγμα, συγκατένευσεν η καλογραία. Την ευχήν μου να έχετε λοιπόν, καλόν δρόμον και καλές δουλειές.

* * *

Τοιουτοτρόπως διεσώθη η ιερά Μονή της Αγίας Ευπραξίας, εις την αμνημόνευτον τούτην νήσον του Αιγαίου, χάριν της ευστροφίας, της γενναιότητος και του απαραμίλλου χριστιανικού ήθους μίας ανωνύμου καλογραίας. Η οποία ενήργησεν εις τρόπον ώστε να διεγείρη τα ευγενή αισθήματα, προϊόν βεβαίως των ελληνικών του καταβολών, εις την ψυχήν του πλέον αδιστάχτου και επιφόβου των πειρατών.

Κι ο Μπαρμπαρόσσας ετήρησεν την υπόσχεσίν του και ανά ταχτά χρονικά διαστήματα επεσκέπτετο την εν λόγω νήσον και την Μονήν, εις την οποίαν βεβαίως ουδέποτε μετέβη με κενάς χείρας.

Και ενόσω η νήσος, εκ των επανειλημμένων και επιμόνων επελάσεων των Μπερμπερίνων, καθίστατο δυστυχεστέρα και πτωχοτέρα, αντιθέτως η Μονή ευημερούσεν και απετέλη παράδειγμα προς μίμησιν δια τας άλλας μονάς και δι' ολόκληρον την Ορθοδοξίαν.

Εμπεριστατωμένη επιστημονική μελέτη
πραγματοποιημένη το ακανθώδες και μέχρι τούδε
ανεξιχνίαστον στιγμιότυπον ενός κάπως αναρμόστου
ειδυλλίου μεταξύ ληστού και ευγενούς δεσποσύνης
και πώς τούτο απέβη μοιραίον δια το δεύτερον
εκ των συμβαλλομένων μερών.

Η ληστεία εν Ελλάδι δεν υπήρξεν μόνον αποκλειστικόν προνόμιον, νομίμως θεσπισθέν, των εκάστοτε κυβερνητικών κρατούντων, αλλά και τρόπος βιοπορισμού απλών –πλην παρανόμων– πολιτών.

Ιδίως κατά το δεύτερον ήμισυ του 19ου αιώνας, ότε το νεοσύστατον Ελληνικόν Κράτος παρέπεεν, αι ποικίλαι και πολυπληθείς ληστρικάι συμμορίαί συνεπλήρωναν τρόπον τινά το εισπρακτικόν, δια της βίας, έργον της νομίμου κυβερνήσεως, εις βάρος, εννοείται, πάντα των φιλήσυχων νοικοκυραίων και δη αυτών της απεράντου και εν πολλοίς αφυλάκτου υπαίθρου. Συχνάκις δε οι παράνομοι αυτοί εισπράκτορες του τιμίου μόχθου των ανθρώπων επεδείκνυαν μεγαλυτέραν κατανόησιν και ευσπλαχνίαν αυτής ταύτης των νομίμων κρατικών συναδέλφων τους.³⁷

Μία εκ των πλέον διασήμεν και επιφόβων ληστρικών συμμοριών λοιπόν –ιδιωτικής και ουχί κρατικής πρωτοβουλίας– ήτο αυτή του Νταβέλη.

Ο Χρήστος Νταβέλης, το πραγματικόν επίθετον του οποίου ήτο Νάτσιος, εγεννήθη περί το 1832 εν Στείρι Βοιωτίας (μην με ερωτάτε πού ευρίσκεται, δεν ηξεύρω) εξ οικογενείας τζομπαναραίων Αρβανιτόβλαχων και όλα έδειχναν ότι και ο ίδιος θα ηκολούθη το οικογενειακόν επάγγελμα, όπως και έγινε, εις τας αρχάς του βίου του, και τίποτε δεν προδιέγραφεν αυτόν δια την λη-

³⁷ Σοφοκλής Σκούτζος, «Νόμιμος και Παράνομος Ληστεία εν Ελλάδι», Ανδραβίδα 1912.

στρικήν ενασχόλησιν, εις την οποίαν εκών-άκων κατέφυγεν λόγω του ατασθάλου και υπέρ του δέοντος ερωτύλου του χαρακτήρος του.

Τω όντι, εάν ο Νταβέλης ηναγκάσθη να καταφύγη εις την ασφάλειαν που παρείχον τα όρη και τα άγρια βουνά, όπου η χειρ του Νόμου εδυσκολεύετο να φθάση, αιτία και αφορμή ήσαν αι γυναί –αίτινες, ως φαίνεται, σκοπόν ύπαρξης άλλον δεν έχουν ει μη μόνον δια να προβληματίσουν τους άνδρας, ουχί δε σπανίως να καταστρέφουν ανεπανορθώτως τας ζωάς αυτών.

Ας ακολουθήσομεν όμως την σειράν των γεγονότων, όπως τα παραθέτει ο Ι. Μαγκούφης, την εκδοχήν του οποίου προτιμώμεν έναντι εκείνης του Π. Τσαπάρα, ως πλέον τεκμηριωμένην επιστημονικώς και πιθανήν λογικώς.³⁸

Ο Νταβέλης ήρξατο φυλάσσων τα κοπάδια της Μονής Νταού Πεντέλης, συχνάκις κατερχόμενος εις Αθήνας προκειμένου να διανείμη γάλα εις τας οικίας των αστών της πρωτευούσης, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγετο και η Μονή Πετράκη, εις το σημερινόν Κολωνάκι (αυτό το άντρον της διαφθοράς δια τους νέους, αλλά και δια τους γέροντες), όπου ενδιαίτη θελκτικότητι και ζωηροτάτη, ως λέγεται, καλογραία.

Φαίνεται όμως πως ο ηγούμενος του Νταού Πεντέλης, διετήρη κρυφίως ανομολογήτους σχέσεις μετά της εν λόγω καλογραφίας και προς τούτο συχνάκις επιφόρτιζεν τον νεαρόν ποιμένα όπως κομίζει εις αυτήν επιστολάς. Κεντρισθείσα η περιέργεια του ατύπου ταχυδρόμου εξήτησεν από κάποιον εγγράμματον να του αναγνώση μιαν εκ των επιστολών –ο ίδιος τυγχάνων ολοσχερώς αναλφάβητος– και αντιληφθείς περί ποίας εργολαβίας επρόκειτο εσκέφθη ενδομύχως:

«Α, ώστε η αγία καλογραία αρέσκεται εις την κατάπτυστον αμαρτωλήν ενασχόλησιν! Για να είδωμεν τι ημπορούμε να επιτύχωμεν και ημείς».

Επαρουσιάσθη λοιπόν ενώπιον της καλογραφίας κομίζων την

³⁸ Ι. Μαγκούφης, Ο ποιμήν που έγινε ληστής», εις *Λαογραφικά Χρονικά Αρχαχόβης*, τεύχος 15, 1952.

Π. Τσαπάρας, «Ο ευγενέστερος των ληστών», εφημερίς «Μεταμεσημβρία», φύλλον 1108, 15ης Ιουλίου 1911.

επίμαχον επιστολήν και παρατηρών τώρα πλέον προσεκτικώς αυτήν αντελήφθη πως επρόκειτο περί ευσταλούς και θελκτικότητας υπάρξεως. Λαμβάνων θάρρος εκ του νεανικού του πάθους της απηύθυνεν τον λόγον ως ακολούθως:

—Γνωρίζω, είπεν, το περιεχόμενον της επιστολής.

Η καλογραία εταράχθη κατά τι, πλην το απέκρυψεν.

—Ότι κι εάν ισχυρίζεσαι πως γνωρίζεις είναι ασύστολον ψεύδος, του είπεν.

—Βεβαίως και πρόκειται περί ψεύδους, συγκατένευσεν ο νεαρός Νταβέλης. Φαίνεται ότι η επιστολή εις άλλην καλογραίαν απηυθύνετο, οπότε να μη στη δώκω καλύτερα αφόσον και δεν είναι για ελόου σου.

—Είσαι ένας αυθάδης και ατάσθαλος ποιμήν! ανέκραξεν φουρκισμένη η οσία (Νέζω ονόματι). Δως μου την πάραυτα.

—Μα... αφόσον δεν είναι δική σου;

Και ήρχισεν τότε μια διελκυστίς... «δώστην», «δε στη δίνω», η οποία κατέληξεν, ως καταλήγουν συνήθως αυτά, εις μπερδεμα και συμπλοκήν κατά την οποίαν όμως ουδείς εκ των συμπλεκωμένων δεν επεδίωκεν τον εκμηδενισμόν του αντιπάλου και ούτω πως ήρχισεν σφοδρόν αίσθημα μεταξύ της σεπτής καλογραίας και του τολμητία ποιμενογαλατά, το οποίον έλαβεν διαστάσεις τοιαύτας ώστε να υποπέση εις την αντίληψιν του ετέρου αντιζήλου, γέροντος Συμεών (ως ήτο το ιερατικόν όνομα του ηγουμένου του Νταού), όστις, προς εκδίκησιν κατήγγειλεν τον νεαρόν υποστατικόν του εις την Χωροφυλακήν δια κλοπήν, που βεβαίως δεν είχεν διαπράξει.

Συνελήφθη λοιπόν ο αθώος νέος και υπεβλήθη εις ανάκρισιν μετά ραβδισμών των πελμάτων (την μεταγενεστέρως λεγομένην φάλαγγαν) ίνα ομολογήση έγκλημα που δεν είχεν διαπράξει. Τελικώς αφέθη ελεύθερος, έχων λάβει σκληρόν πλην χρήσιμον μάθημα περί της δικαιοσύνης των ανθρώπων και του κράτους.

Απήλθεν λοιπόν εις τα όρη, τα άγρια βουνά, όπου προσεχώρησεν εις την συμμορίαν του εκ μητρός θείου του, του περιφήμου ληστήρχου Κακαράπη, μετά της οποίας εις σύντομον χρονικόν διάστημα θα διεκρίνετο όλως ιδιαιτέρως δια την ευσυνειδησί-

αν, την τόλμη και το ζήλον που επεδείκνυε καθημερινώς, ανερ-
χόμενος τάχιστα τας διαφόρους βαθμίδας εις την ληστρικήν ιε-
ραρχίαν.

Ωστόσο εν σημαντικόν περιστατικόν θα σταθή η αιτία της
οριστικής αποκοπής του Νταβέλη από τον κοινωνικόν ιστόν και
την νοικοκυραϊκην ζωήν, το οποίον κατέστησεν αδύνατον κάθε
επιστροφήν και επανένταξιν εις την ομαλότηταν, ακόμη και εάν
το επεθύμη –που δεν το επεθύμη.

Είχεν μεταβεί εις Στύρα Ευβοίας όπου, ως φημολογείται, εί-
χεν συνάψει αισθηματικόν τινά δεσμόν με μίαν παπαδοκόρην,
ταγμένην όμως εκ του πατρός της εις εύπορον τσέλιγκαν της πε-
ριοχής. Ο εν λόγω τσέλιγκας λοιπόν εμπορούμενος εκ ποταπών
κινήτρων ζηλοτυπίας κατέδωσεν τον Νταβέλην εις έν απόσπα-
σμα της Χωροφυλακής το οποίον ανεζήτη φυγόστρατον ονόματι
Νάστον. Εις μάτην ο ήρωας μας εξηγούσε εις τους χωροφύλακας
ότι ο ίδιος ελέγετο Νάτσιος και ουχί Νάστος και επομένως δεν
ήτο ο καταζητούμενος ανυπότακτος. Κατά την έντονον στιχομυ-
θίαν που ηκολούθησεν έπιψαν πυροβολισμοί τινές εκ των οποίων
εις εκ των χωροφυλάκων υπέκυψεν εις το μοιραίον.

Κατόπιν τούτου ο Νταβέλης, επικηρυχθείς υπό των Αρχών,
δεν είχεν πλέον ετέραν επιλογήν ει μη της εξασκήσεως του λη-
στρικού επαγγέλματος.

Εις το οποίον βεβαίως διέπρεψεν, ως προείπαμεν, έχων αντι-
καταστήσει τον θείον του Κακαράπην εις την κεφαλήν της ομω-
νύμου συμμορίας. Ήτις συμπεριλάμβανε, εκτός του ιδίου του
Κακαράπη και φυσιογνωμίας σημαντικής εις το ληστρικόν γί-
γνεσθαι, όπως ο περιβόητος Καλαμπαλίκης, ο Φουντούκης, ο
Συνοδιάς, ο Κουκουβίνος, ο μοναχός Διονύσιος και ο Γιάννης
Μέγας, όστις εκτελούσε χρέη υπαρχηγού και έμελλεν να αποβή
μοιραίος αργότερον δια τον Νταβέλην, εξ' αιτίας –και πάλιν–
μίας γυναικός.

Εν συντομία αξίζει ίσως να σκιαγραφήσωμεν τα γεγονότα
άτινα οδήγησαν τους δύο άνδρας εις ρήξιν.

Όλα ξεκίνησαν όταν η κοντέσα Λουίζα Μανκόλι, ωραιοτάτη
περιηγήτρια και ιδιαζόντως ζωηρά, καίτοι νεόνυμφος, εξήτησεν,
έναντι αμοιβής, την προστασίαν της συμμορίας προκειμένου να

επισκεφθή εν ασφαλεία τους Δελφούς. Ο Μέγας ακαριαίως ηράσθη την εν λόγω κοντέσαν, ήτις όμως επέδειξεν σαφήν προτίμησιν δια τον Νταβέλην. Γεγονός που προκάλεσεν την οργίλην αποχώρησιν του Μέγα από την συμμορίαν και την προσχώρησίν του εις την Χωροφυλακήν, όπου συντόμως ανήλθεν εις τον βαθμόν του υπολοχαγού, αποβαίνων έκτοτε ο ορκισμένος εχθρός του τέως αρχηγού του, τον οποίον ανηλεώς κατεδίωκεν, έως το τραγικόν τέλος αμφοτέρων.

Βλέπομεν λοιπόν ότι το αισθηματικόν στοιχείον υπήρξεν παράγων καταλυτικός εις τον βίον και την καριέραν του Νταβέλη με κορύφωσιν το περιστατικόν που θα διηγηθώμεν ακολούθως και το οποίον εξήφεν την λαϊκήν φαντασίαν και μυθοπλασίαν, όπως όλοι γνωρίζομεν.

Ήτο κατά την εποχήν εκείνην όπου ο Νταβέλης ενδιέτη εις την περιοχήν της Αττικής, έχων ως ορμητήριόν του το περίφημον ομώνυμον σπήλαιον εις Πεντέλην. Ήτο επίσης κατά την ιδίαν εποχήν που η διάσημος και τα μάλα εκκεντρική Δούκισσα της Πλακεντίας, έχουσα περατώσει κατά το μάλλον ή ήττον τας εργασίας κατασκευής της πολυτελεστάτης επαύλεώς της εις Πεντέλην, διέμενεν κατά τακτά χρονικά διαστήματα εκείθεν.

Περί της Δουκίσσης εγράφησαν πλήθος διατριβών από εγκρίτους Ιστορικούς και πλείστοι όσοι λογοτέχνη και λόγιοι ενεπνεύσθησαν υπό του αστάτου και ιδιομόρφου χαρακτήρος και συμπεριφοράς της. Ημείς θα αρκεσθώμεν εις μίαν σύντομον σκιαγράφησιν της εν λόγω προσωπικότητος προκειμένου ο αναγνώστης μας να σχηματίση μίαν ορθήν και υπεύθυνον γνώμην περί του ποιού της.

Ευθυτενής και ευειδής, παρ' ότι διέτρεχεν την εποχήν εκείνην την έκτην δεκαετίαν του βίου της, ήτο χαρακτήρος αυταρχικού και αποτόμου, θεωρούσα τους πάντας, και τους υψηλότερον ισταμένους ακόμη, ως κατωτέρους της και ως εκ τούτου προκαλούσα συχνάκις έως και την εχθρότητα αυτών. Φημολογείται πως διετέλεσεν στενή φίλη του πάλαι ποτέ κυβερνήτου Καποδιστρίου, δια τον οποίον ουδεμίαν εκτίμησιν έτρεφεν, όπως άλλωστε αργότερον και δια τον βασιλέαν Όθωνα, έτερον στενόν πάλαι ποτέ φίλον, ενώ αντιθέτως εξήρην εις κάθε ευκαιρίαν που της εδίδετο το θάρρος και την παληκαριάν των Μαυρομιχαλαίων καθώς

και παντοίων όσων αυταρχικών και εις τα όρια της παρανομίας κινουμένων στοιχείων του ελληνικού γίγνεσθαι.

Ήτο λοιπόν φυσικόν να διάκειται ευμενώς δια τον γείτονάν της εις Πεντέλην παράνομον Νταβέλην.

Η ιστορική συνάντησις των δύο τούτων σημαντικών προσωπικοτήτων της νεωτέρας μας Ιστορίας έχει (αποδεδειγμένα) ως εξής:

Εσπέραν τινά η Δούκισσα είχεν εξέλθη της επαύλεώς της και περιδιαβαινεν εις την ωραίαν φύσιν, εν περιπάτω διατελούσα, ασυνόδευτος, κατά την συνήθειάν της, ότε εξάίφνης διέκρινεν να πλησιάζη φουστανελοφόρος τις με βήμα αποφασιστικόν και σίγυρον. Ήτο μετρίου αναστήματος (κοντός θα έλεγεν η υψηλότητη που δεν εφημίζετο δια την διπλωματικότητά της), λερός και αξούρηγος, λόγω της μακράς ενδιαίτησις εις την ύπαιθρον, πλην νεαράς ηλικίας και —κατά κάποιον τρόπον— ευειδής.

—Χαιρετώ σεβαστικώς την κυρα-Δούκισσα, απηύθυνεν τον λόγον πρώτος ο Νταβέλης, διότι περί αυτού επρόκειτο.

Η Δούκισσα τον ητένισεν μέσω του φασαμέν της και έτεινεν καταδεκτικώς την χείραν της εις ασπασμόν, εις τον οποίον ο λήσταρχος αύθις προέβη (αν και κατά τι ηχηρώς), έχων διδαχθεί τρόπους καλής συμπεριφοράς υπό της κοντέσας Μπανκόλι, την οποίαν μνημονεύσαμεν προηγουμένως.

—Με ποίον κύριον έχω την τιμήν; ηρώτησεν η Δούκισσα, αν και ήξευρεν.

—Χρήστος Νταβέλης, αρχιληστής, απεκρίθη ο Νταβέλης κοσμίως.

—Χμμμ..., έκαμεν η Δούκισσα, δήθεν αγνοούσα την ταυτότητα του συνομιλητού της. Γείτονας κι εσείς; Έχετε έπαυλιν εις τα πέριξ;

—Γειτονότατος, απήντησεν ο Νταβέλης. Όσο για την έπαυλη... δεν ημπορώ να είπω ότι δύναται να συγκριθή με την ιδικήν σας.

—Αυτό μας έλειπεν, είπε κοφτά η Δούκισσα σουσουδίζοντας. Να συγκρίνωμεν τας επαύλεις μας με τας καλύβας των ιθαγε-

νών! Ωστόσο εκτιμώ την ευγένειάν σας και σας επιτρέπω να με συντροφεύσετε εις τον περίπατόν μου κρατών το ομπρελίνο μου ούτως ώστε να αποφευχθή η έκθεσις της ευαισθήτου επιδερμίδος μου εις τας ακτίνας του δυστρόπου ελληνικού ηλίου.

—Μα δεν φοβείσθε να βγαίνετε μόνη, γυναίκα πράμα, εις την επίφοβον ύπαιθρον; ηρώτησεν ο Νταβέλης παραλαμβάνων ευπειθώς το ομπρελίνο.

—Τι να φοβηθῶ; απόρησεν η Δούκισσα.

—Τους ληστάς επί παραδείγματι, είπεν μειδιών ο Νταβέλης.

—Τους ληστάς τους γνωρίζω από την καλήν και από την ανάποδην, απήντησεν δυστρόπως η Δούκισσα. Σας πληροφορώ ότι εις σύγκρισιν αυτών που ενδιαιτούν εις το Ανάκτορον του Βασιλέως και εις το Κοινοβούλιον οι της υπαίθρου είναι εντελώς ερασιτέχναι.

—Θαυμάζω την δεισδυτικότηταν της κρίσεώς σας, απήντησεν ο Νταβέλης. Αυτό λέω κι εγώ στα παληκάρια μου, αλλά δεν μ' ακούνε. «Μπα, εμείς ειμάστενε οι χειρότεροι» μου λένε.

—Είσθε λοιπόν και ο ίδιος ληστής;

—Ο Νταβέλης, δεν είπαμε, μανδάμ;

—Αμυδρώς σας έχω ακουστά.

—Εγώ πάλι ελόου σας καθόλου αμυδρώς.

—Α, μπα; Και προτίθεσθε ίσως να με αιχμαλωτίσετε δια τα λεγόμενα λύτρα;

—Εγώ;!!! Ο Χριστός κι ο Απόστολος, μανδάμ! εξηγέστη ο Νταβέλης ειλικρινώς προσβεβλημένος. Εγώ απλώς επιδιώκω να συνάψω σχέσεις καλής γειτονίας. Καθόσον είσθε μια κυρία καθώς πρέπει και υπέρ το δέον εντυπωσιακή.

Ποία γυνή υπερεξηχοντούτης δεν θα κολακεύετο υπό ενός τέτοιου κομπλιμέντου, προερχόμενον από νεαρόν ευειδήν και ευσταλήν όπως ο ήρωάς μας;

—Γίνεσθε ατάσθαλος και προπέτης, είπεν μειδιώσα η Δούκισσα. Πλην σας συγχωρώ, δια πρώτην και τελευταίαν φοράν.

Ούτω πως συνεχίσθη ο πνευματώδης αυτός διάλογος καθώς το παράταιρον ζεύγος, η υψηλόκορμος, ευγενής και εκλεπτυσμένη υπερεξηκοντούτης αριστοκρατίας και ο βραχύσωμος και άξεστος ληστής περιδιάβαιναν ομού εις την ωραίαν εξοχήν της Πεντέλης, αποθαυμάζοντες τας λεπτομερείας της φύσεως καθώς και αλλήλους ενώ, κατά τα φαινόμενα, εξυφαινέτο ήδη ειδύλλιον σφοδρόν όσον και ανεξήγητον.

Αργότερον ο Νταβέλης συνόδευσε την Δούκισσαν εις την έπαυλήν της, όπου εκείνη τον προσεκάλεσε δι' έν τέϊον.

—Μα δεν με πονάει η κοιλιά, διεμαρτυρήθη ο απαίδευτος και άμαθος εις τας αριστοκρατικές συνηθείας ληστής.

—Δεν λαμβάνομεν τέϊον μόνον όταν κοιλοπονούμε, απήντησεν μειδιώσα η αριστοράτις. Πρόκειται περί αφεψήματος εις το οποίον αρέσκειται ο καλός λεγόμενος κόσμος, ωστόσο εσείς ημπορείτε, αντί τεϊού, να λάβετε, ας πούμε, έν τσίπουρον, ποτόν μετά του οποίου έχετε πιθανώς μίαν εξοικείωσιν.

—Ε, άμα είναι για ένα τσίπρο δεν λέω όχι, ανταπήντησεν εύχαρης ο Νταβέλης, που είχεν ελαφρώς θορυβηθεί εις την ιδέαν καταπόσεως τεϊού.

Και βεβαίως, ως είθισται, και τότε και πάντα, εις τας περιπτώσεις αυτάς, το έν τσίπουρον ηκολούθησεν και δεύτερον, και τρίτον και ως η νυξ είχεν επέλθη η οικοδέσποινα επεξέτεινε την φιλοξενίαν της έτι περαιτέρω, διότι... «Πού να τρέχετε τώρα εν μέσω του σκότους εις τα κατσαβραχα;»... Και ημείς έχομεν ηθικόν χρέος να αποσιωπήσωμεν σεμνοτύπως τα όσα ενδεχομένως διημείφθησαν υπό την σκέπη των άστρων και των περιτέχνων ταβανιών της επαύλεως, αφήνοντες τον αναγνώστην να φαντάζεται ότι θέλει, αναλόγως του ήθους και της προδιαθέσεώς του.

Και βεβαίως αι συναντήσεις αυταί επανελήφθησαν τακτικώς, καθώς και αι διανυκτερεύσεις, ενώ η αισθηματική αντίστασις της ιδιομόρφου αριστοκρατίδος ήρχισεν σοβαρώς να κάμπτεται.

—Φρονώ ότι διατρέχω κίνδυνον να υποπέσω εις συναισθηματικήν ατασθαλίαν, εδήλωσεν ένα βράδυ εις τον Νταβέλην ενόσω εκείνος προέβαινε εις οινοπνευματώδεις εντριβάς προς θεραπείαν του κρυολογήματός της.

—Παναπεί, μανδαμίτσα; απόρησεν εκείνος.

—Μάλλον σας ηράσθη, απήντησεν η Δούκισσα ευθαρσώς. Και τούτον ενδέχεται να προκαλέση την μήνιν του καλού λεγομένου κόσμου, πλην ποσώς μ' ενδιαφέρει.

—Κι εγώ, να πω την αμαρτία μου, σε καλοβλέπω, ομολόγησεν ο ληστής. Και δεν πειράζει που είσαι γραία, το λέει ακόμα η περδικούλα σου.

—Γραία εγώ;!!! εξηνέστη η Δούκισσα. Μα δεν έχω εισέλθει ακόμη εις τα τεσσαράκοντα!

—Ε, και σαράκοντα λίγα είναι, βρε μανίτσα; απήντησεν ο άξεστος. Αλλά τι μας νοιάζει εμάς; Αφού την κάνουμε τη δουλειά μας, που λέει ο λόγος, δεν πάει να 'σαι και πενήκοντα;

—Ωστόσο υφίσταται ανάμεσά μας το χάσμα της κοινωνικής διαφοράς, είπεν σύνους η κατακλιθείσα Δούκισσα. Εγώ, μία διακεκριμένη αριστοκράτις κι εσείς... εις ταπεινός χωρικός.

—Και τι να γένει τώρα, μανδαμίτσα; είπεν ο Νταβέλης προβληματισθείς. Αφόσον σε αρέσω και με αρέσεις. Και να πεις ότι δεν έχω ζήτηση; Με παρακαλάνε, που λέει ο λόγος. Πλην εμένα μου έχει κολλήσει ο δικός σου ο σεβντάς και δεν ξεκολλάει με τίποτις. Τι να λέμε, ψέματα;

—Και η ίδια σου έχω μίαν κάποιαν αδυναμίαν, αγροίκε και απαίδευτε χωρικό, ομολόγησεν η Δούκισσα. Ίσως μία λύσις θα ήτο να σε νυμφευθώ.

—Μπα; Και πώς δηλαδή; απόρησεν αιφνιδιασθείς ο Νταβέλης.

—Όπως νυμφεύονται όλοι οι άνθρωποι, με παπάν και με κουμπάρον, απήντησεν, ελαφρώς εκνευρισμένη από την απύθμενον αμάθειαν του εραστού της η αριστοκράτις.

Ο Νταβέλης υπέπεσεν εις βαθείαν περισυλλογήν.

—Κι άπαξ και με στεφανωθείς θα γένω κι ο ίδιος Δούκας; ηρώτησεν τέλος.

—Οι τίτλοι ευγενείας μεταβιβάζονται μόνον από πατρός εις υιόν και από του συζύγου εις την σύζυγον και ουχί τ' ανάπαλιν, εξήγησεν διδακτικώς. Αλλά ημπορώ να φροντίσω όπως σου

απονεμηθή κάποιος μικρός τίτλος... βαρωνέτου ή και υποκόμη ίσως.

—Α, ιπποκόμος εγώ δεν γένομαι, απήντησεν αποφασιστικώς ο Νταβέλης. Ολόκληρος καπετάνιος και να καταντήσω... ιπποκόμος!... Τστσιτσιτσι!

Εν απελπισία τελούσα η Δούκισσα απέφυγεν να δώση περαιτέρω εξηγήσεις. Ελίχθη διπλωματικώς με ένα «καλώς, θα δούμε».

Ο Νταβέλης κούνησε και πάλι την χωρικήν κεφαλήν του.

—Ξεχάσαμε και τ' άλλο, το σπουδαιότερο, είπεν. Είναι που τυγχάνω επικηρυχθείς, ως δήθεν ληστής. Ληστής! Ποιος; εγώ, που από το υστέρημά μου συντρέχω ανελλιπώς τους φτωχούς, τις χήρες —ιδίως αυτές— και τα ορφανά! Αλλά έτσι είναι η κενωνία, αχάριστη! Τώρα θα το μάθουμε; Τόσα παραδείγματα έχουμε. Πλην όμως, με το που θα μπουκάρω στην εκκλησία να σε στεφανωθώ θα πλακώσουν οι χωροφυλάκοι να με συλλήψουν και θα γενούμε μύλος.

—Ω, μα αυτό ταχτοποιείται ευκόλως, απήντησεν η Δούκισσα. Θα πιάσω εκεί αυτόν τον άχρηστο, τον Όθωνα, να του πω να εκδόση βασιλικόν διάταγμα χορηγήσεως αμνηστίας. Δεν θα δυνηθή να μου αρνηθή μίαν τόσον ασήμαντον εκδούλευσιν, διότι θα τον πάρη και θα τον σηκώση.

—Οπόταν;

—Οπόταν, όπως λέτε κι εσείς του χύδην όχλου, θα σε νυμφευθώ, να σε αποκαταστήσω ηθικώς εις την κοινωνίαν, είπεν γελώντας αυθορμητώς η Δούκισσα.

—Και θα 'ρθω να κάτσω εδώ, στο τσαρδί σου σαν σώγαμπρος; ηρώτησεν ο προς αμνηστίαν οδεύων ληστής.

—Εμ τι; Θα έλθω εγώ να εγκατασταθώ εις τα σπήλαια και τας στάνας όπου ενδιαιτείτε;

—Αυτό να μου πεις, είπεν συλλογισμένος ο Νταβέλης. Αλλά υπάρχει και μία ακόμη λεπτομέρεια για να πω το ναι. Από προίκα τι γένεται, μανδαμίτσα; Υπάρχει τίποτις;

Η Δούκισσα εμειδίασεν προ τσαύτης αφελείας.

—Ε, τον έχω κι εγώ τον τρόπον μου, σαν κορίτσι, είπεν. Κάτι θα δυνηθώ να συγκεντρώσω εν είδει προικός. Μην πουν οι καλοθεληταί ότι με πήρες «ξεβράκωτην».

—Εμ τότενες να βγάνομε τις άδειες, τι περιμένουμε; ανέκραξεν ενθουσιωδώς ο Νταβέλης και ενηγκαλίσθη τρυφερώς κι ερωτικώς την μνηστήν του.

Φευ! Δεν ήτο πεπρωμένον να συντελεστή αυτή η παράταιρος ίσως, πλην τα μάλα συναισθηματική, ένωσις δύο ανθρώπων τοσούτον διαφορετικών μεταξύ των, όμως, παρά ταύτα, απολύτως συμβατών ως προς τα ευγενή αισθήματα.

Και τούτο διότι η μέλλουσα νύφη αιφνιδίως μετώκησεν εις τόπους μακρινούς και απροσπέλαστους, όπου αι λύπαι και αι χα-
ραί της παρούσης, εφημέρου υπάρξεως αντικαθίστανται με μίαν αιώνιον γαλήνην, εάν και εφόσον η ανήσυχος φύσις της μετα-
στάσης επέτρεπεν εις μίαν τοιαύτην γαλήνην να λάβη χώραν.

Δεν γνωρίζομεν επακριβώς τα αίτια της αιφνιδίου πλην ορι-
στικής μεταστάσεως της μελλονύμφου Δουκίσσης. Πολλάι και
ποικίλαι απόψεις υφίστανται περί αυτού, δύο όμως είναι αι επι-
κρατέστεραι.

Κατά τον καθηγητήν Περινιόν ο αιφνίδιος θάνατος της Δου-
κίσσης οφείλεται εις επιπλοκάς κρουολογήματος, αίτινες προε-
κάλεσαν καλπάζουσαν πνευμονίαν συνεπεία της οποίας επήλθεν
το μοιραίον.³⁹

Ωστόσο ο έγκριτος Έλλην ομόλογός του Αιμίλιος Δουκαρί-
τσας παρουσιάζει μίαν εντελώς διάφορον εκδοχήν συμφώνως της
οποίας ο θάνατος της αιμνήστου επήλθεν συνεπεία ισχυρού καρ-
διακού επεισοδίου εν μέσω σφοδράς γεννητησίου συνευρέσεως
μετά του μνηστήρος της, όστις, σημειωτέον, δεν αντελήφθη
αμέσως ότι είχεν επέλθει το μοιραίον.

Παραθέτει δε τον αυθεντικόν, ως αποδεικνύει δια πληθώρας
στοιχείων, διάλογον που διημείφθη μεταξύ του εκπλήκτου Ντα-
βέλη και του θεράποντος ιατρού όστις εκλήθη εις την έπαυλην
της θανούσης, πλην πολύ αργά:

³⁹ Alphonse Perignon, «La Duchesse de Plaisance, une Française Exceptionnelle», Éditions Luffont, Paris 1978.

«Ιατρός: Μα, καπετάνιο... δεν αντελήφθης ότι η συχωρεμένη υπέστη καρδιακή προσβολή;

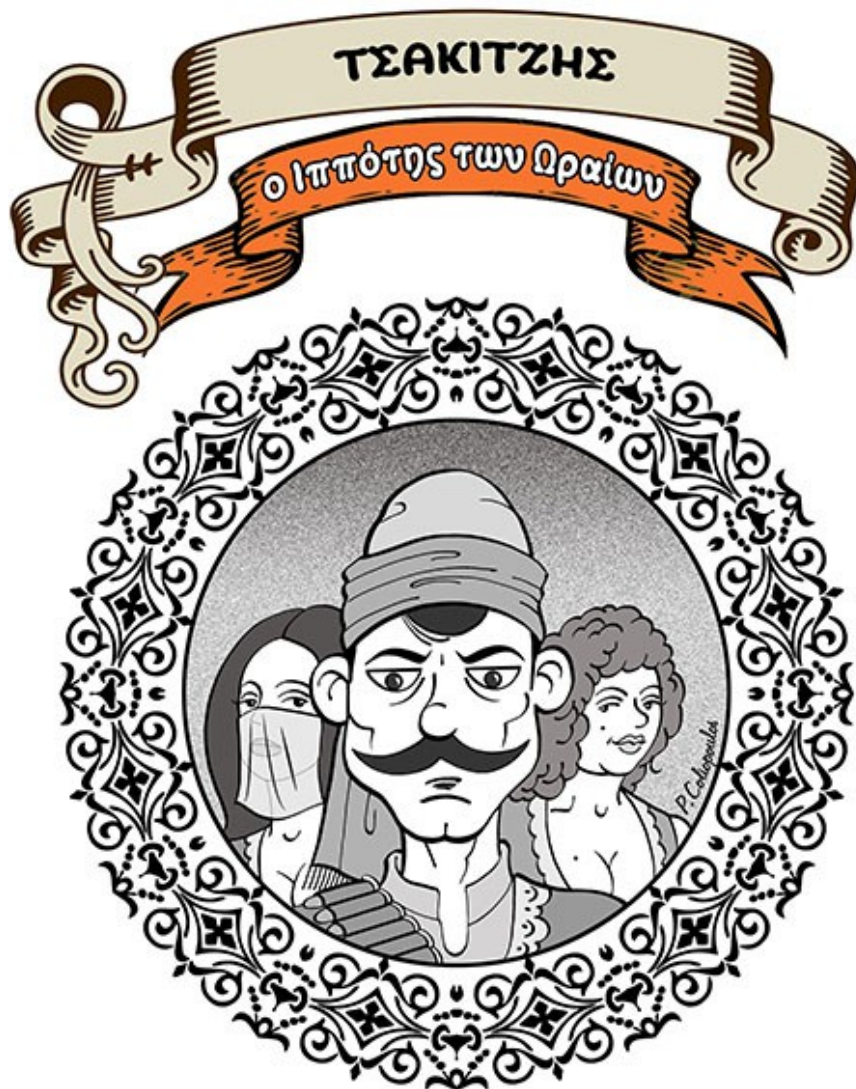
Νταβέλης: Και πώς να το αντιληφθώ; Δεν είδα καμιά αλλαγή στη συμπεριφορά της. Έτσι στέκονταν πάντα, σαν αποδραμμένη. Πού να ξέρω εγώ, ο άχαρος, ότι αυτή τη φορά ήτουμε στ' αλήθεια πτώμα.»⁴⁰

Έν ωραίον ειδύλλιον έλαβεν λοιπόν αδόξως τέλος και ο Νταβέλης, σιχτηρίζων την κακήν του τύχην, ηναγκάσθη να επιστρέψη εις τον πλάνητα βίον του ληστού, όπου μετά πάροδον δύο ετών εύρεν και ο ίδιος τραγικόν θάνατον εις μονομαχίαν μετά του παλαιού του αντιζήλου, δια τους ωραίους οφθαλμούς της κοντέσας Μπανκόλι, Ιωάννη Μέγα. Τον οποίον εφόσον πρώτος εφόνευσεν δια της σπάθης του εφονεύθη και ο ίδιος, προδοτικώς πυροβοληθείς, υπό παρισταμένου χωροφύλακος.

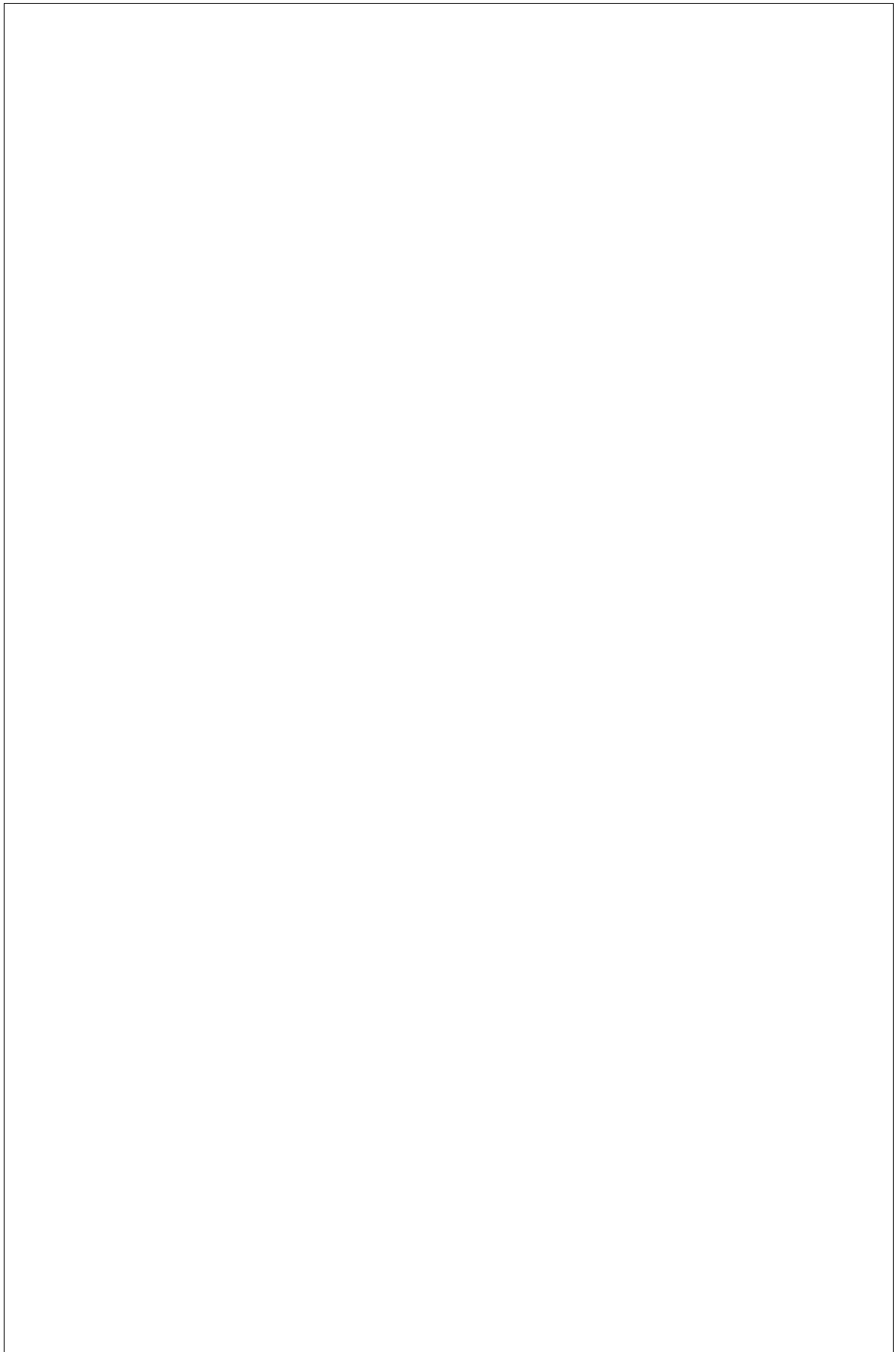
Τιουτοτρόπως έπιψεν οριστικώς η αυλαία εις την τραγικήν ετούτην ιστορίαν, ήτις, κατά τινα τρόπον, σηματοδοτεί το τέλος μίας καθ' όλα ηρωικής εποχής.

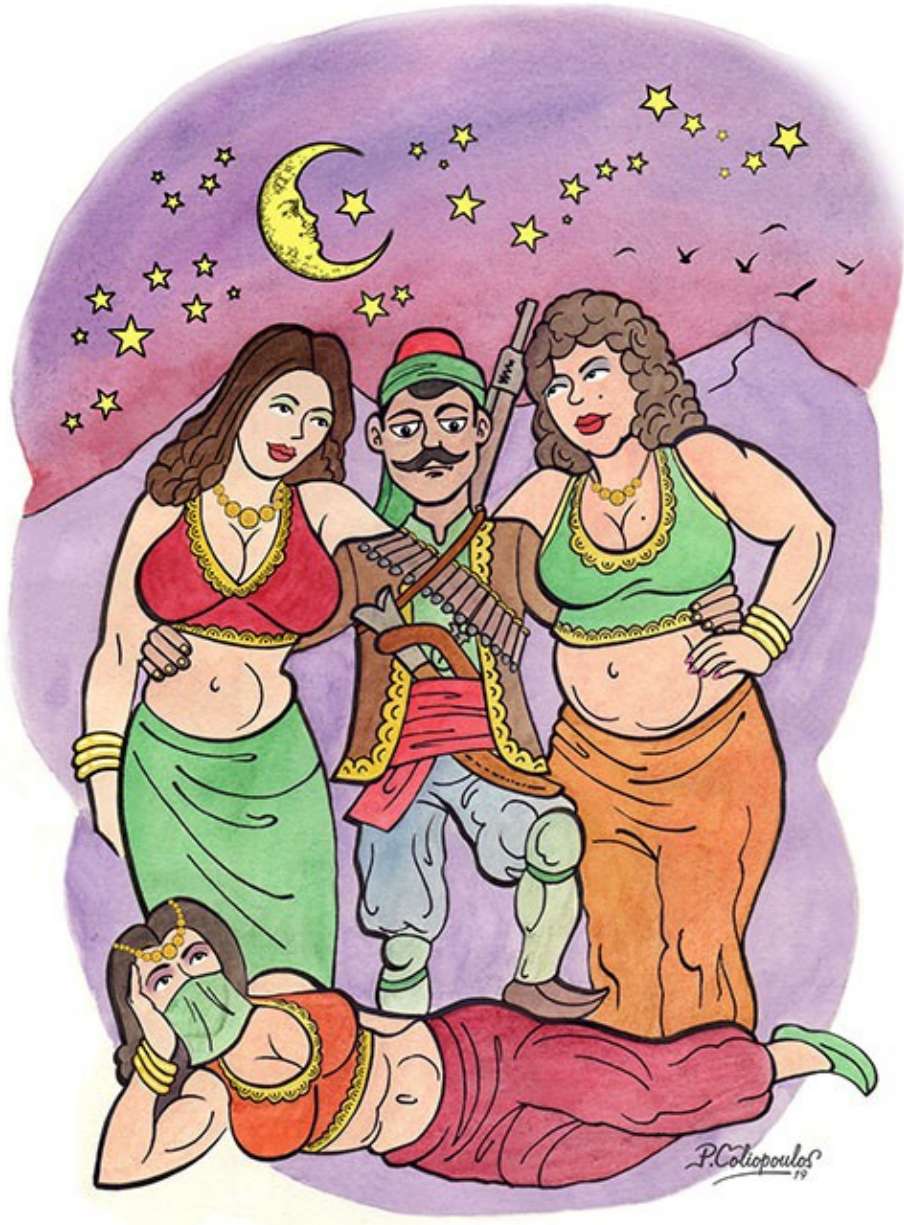

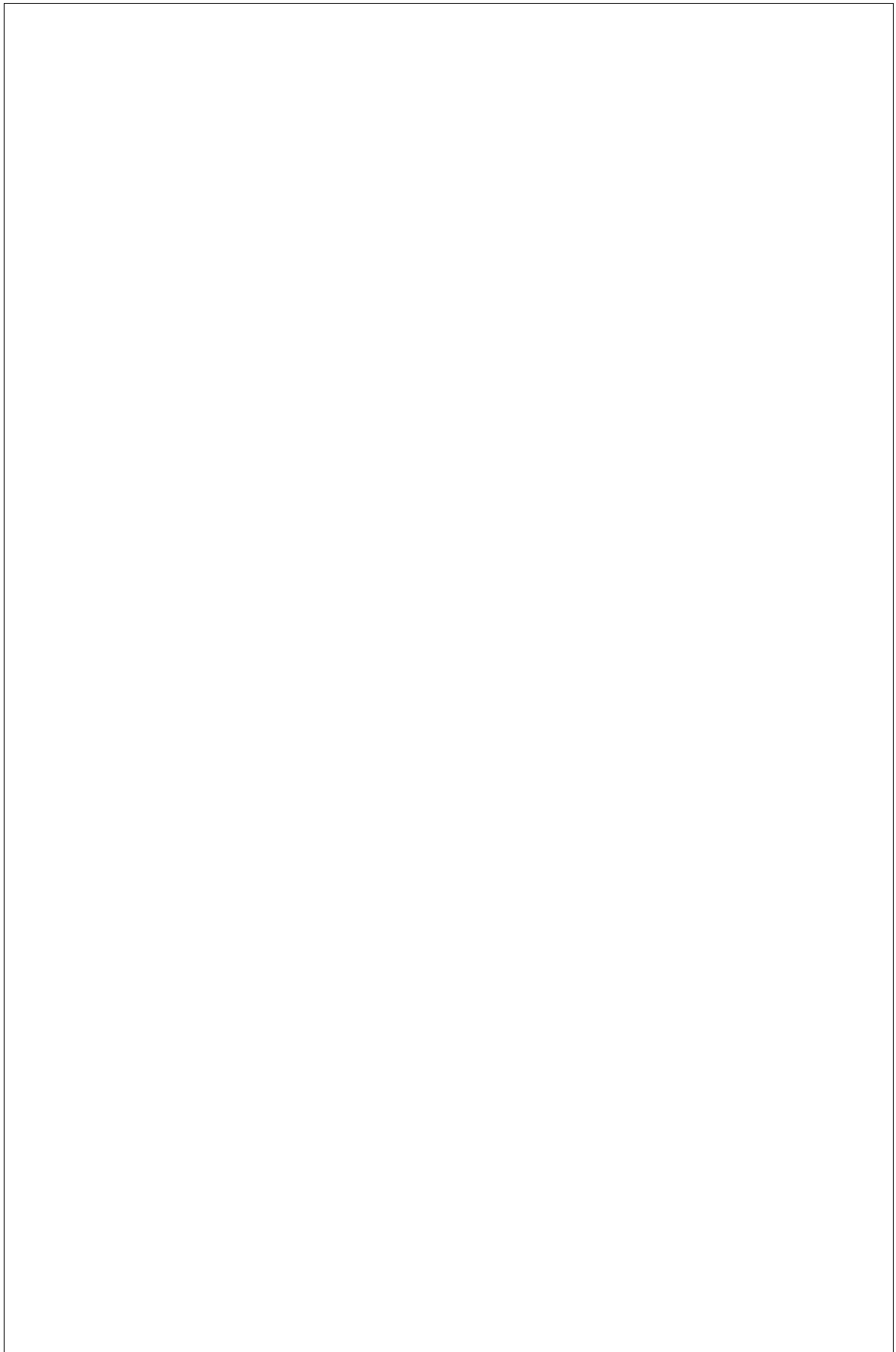
⁴⁰ Αιμίλιος Δουκαρίτσας, «Τα αίτια του θανάτου της Δουκίσσης της Πλακεντίας», εις *Δελτίον Ιατρικής Εταιρείας*, φύλλον 1235, Μάϊος 1991.

Ενδελεχής Ιστορική μελέτη εξετάζουσα
την δράσιν και προσωπικότητα του διασήμου
Εφέ του Αϊδινίου και αποδεικνύουσα, πέραν
πάσης αμφιβολίας, την Ελληνικήν αυτού
καταγωγήν, ως περιτράνωσ συνάγεται
εκ του μεγαλείου της ψυχής του.

Εις το σημείον ετούτο θα ζητήσωμεν την επιεικὴν κατανόησιν του νοήμονος αναγνωστικῆς κοινῆς μας, προκειμένου να διακόψωμεν ἐπ’ ὀλίγον τὴν αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴν μας διατριβὴν ὥστε να παραθέσωμεν τὸ περίφημον ἄσμα του πολυθρύλητου Τσακίτζαλη Μεχτέτ Εφέ, του γνωστοῦ εἰς υμᾶς ὡς Τσακιτζή.

*Μεσ’ τῆς Σμύρνης τα βουνά
και τα κρύα τα νερά,
μεσ’ τῆς Σμύρνης τα βουνά
σαν λιοντάρι τριγυρνά.
—Μπάναντα Τσακιτζή ντερλέρ.⁴¹
—Γειάσου παληκάρι μου,
λιοντάρι στην καρδιά.
Κάθε μια του ντουφεκιά
εἶναι και παρηγοριά,
εἶναι και παληκαριά.
—Μπάναντα Τσακιτζή ντερλέρ.
—Γειάσου παληκάρι μου,
λιοντάρι στην καρδιά.
Τη θρησκεία δὲν κοιτά.
Τούρκα εἶσαι για Ρωμιά.*

⁴¹ «Με λένε ἐμένα Τσακιτζή».

—Μπάναντα Τσακιτζή ντερλέρ.
Τάμα τόχει στο Θεό
να παντρεύει ορφανά.

Ούτω πως εξυμνεί η λαϊκή μούσα, εις τας απαρχάς του 20ου αιώνας την προσωπικότηταν και ασυνήθην παληκαριάν του περιβόητου Εφέ του Αϊδινίου.

Εγεννήθη εις τα 1872 εις Αγιά Ζουλούκ, χωρίον πλησίον του Αϊδινίου, εντός της περιφήμου φυλής των ζειμπέκηδων, γεγονός που αφήνει ανοικτόν το ζήτημα της εθνικής του ταυτότητος. Διότι ναι μεν οι Τούρκοι τον θεωρούν ιδικόν των ήρωα, πλην όμως και ο πλέον ανίδεος και αμαθής δυσκολεύεται να πιστέψη ότι εις παλήκαρος με τα ψυχικά χαρίσματα του Τσακιτζή θα ηδύνατο ποτέ να έχει καταγωγήν οθωμανικήν. Και πολύ σωστά, ο ίδιος ανίδεος και αμαθής, θα συνεπέρανε ότι τοιαύτα προτερήματα μόνον εις την ελληνικήν φυλήν δύναται τις να συναντήσει.

Και τω όντι, είναι σχεδόν απολύτως βέβαιον ότι ο Τσακιτζής ήτο Έλλην και μάλιστα εκ των πλέον καθαροαίμων, εφόσον η επιστήμη μας διδάσκει ότι οι λεγόμενοι ζειμπέκηδες δεν ήσαν παρά έν αρχαιότατον θρακικόν φύλον το οποίον μετεγκατεστάθη εις Μικράν Ασίαν. Και μην βγει κάποιος έξυπνος καλοθελητής να μου υπενθυμίση ότι οι της Νοτίου Ελλάδος προγονοί μας εθεώρουν τους Θράκας βαρβάρους αλλοφύλους και ότι ο κατάπτυστος Δημοσθένης απεκάλη τον Αλέξανδρον τον Μέγα «Θράκα», με σκοπόν να τον μειώση εθνικώς, ηθικώς και προσωπικώς, διότι πάραυτα θα τον παραπέμψω εις το περισπούδαστον σύγγραμμα του αιμνήστου καθηγητού Καλουδάκου, όπου αποδεικνύεται περιτράνωσ η ελληνικότης ουχί μόνον των Θρακών, αλλά και άλλων εθνοτήτων αι οποίαι, εκ παραδρομής και αγνοίας, εθεωρούντο μη ελληνικαί, όπως οι Σχύθαι, οι Κάρες, οι Παφλαγόνες και αυτοί τούτοι οι διάσημοι Χιττίται (τους οποίους, διόλου παραδόξως, επιχειρούν, πλην εις μάτην, να οικειοποιηθούν οι ανιστόρητοι γείτονες Τούρκοι).⁴²

Υπάρχει βεβαίως το ακανθώδες πρόβλημα της θρησκείας, καθόσον ο Τσακιτζής φέρεται ως μουσουλμάνος το θρήσκευμα.

⁴² Διομήδης Καλουδάκος, «Τα Άγνωστα Ελληνικά Φύλα», Εκδόσεις Ελληνογνωσία, 2005.

Και τούτο όμως εξηγείται επιστημονικώς, καθόσον είναι γνωστόν τοις πάσι ότι προκειμένου να επιβιώσουν ορισμένοι μειονότητες εντός της αδυσωπήτου Οθωμανικής Αυτοκρατορίας εξηναγκάζοντο βιαίως να εξιλαμισθούν.⁴³ Οι Έλληνες βεβαίως μόνον κατ' όνομα, διότι, κρυφίως, εξηκολούθησαν να ανήκουν εις τον πατροπαράδοτον αυτών θρησκείαν και την μόνην αληθινήν, την Ορθοδοξίαν. Ούτω πως δεν αποκλείεται και ο Τσακιτζής, εκτός από Έλληνα να ήτο και κρυπτοχριστιανός. Μόνον έτσι εξηγούνται αι αρεταί εκείναι που δεν απαντώνται εις άλλην θρησκείαν και δη εις τον ποταπών μουσουλμανισμόν.

Κυρία ενασχόλησις βεβαίως των ζειμπέκηδων ήτο το ευγενές επάγγελμα της ληστείας. Από πάππου προς πάππον διετηρείτο η παράδοσις αυτή και η οικογένεια του Τσακιτζή δεν απέτελλε εξαίρεσιν. Εφέ ο πάππος, Εφέ και ο πατήρ, όστις δια δολίου τρόπου εφονεύθη υπό του εντοπίου Πασά, γεγονός που ώθησεν τον νεαρόν γόνον να περάση και ούτος εις την παρανομίαν επιζητών –και δικαίως– εκδίκησιν. Την οποίαν και επιτέλεσεν εν τω άμα, τιμωρών τον ποταπών Πασάν δια θανασίμου τιμωρίας –μία εισέτι ένδειξις ότι επρόκειτο περί ατόμου εμφερομένου υπό αγνών χριστιανικών ιδεωδών, εφόσον ετήρησεν πιστώσ την εντολήν: «οφθαλμόν αντί οφθαλμού και οδόντα αντί οδόντος».

Δια την όψιν και το παράστημα του Τσακιτζή έχομεν πολλάς και αντικρουομένας απόψεις, κατά την γνώμην μας όμως πλέον ρεαλιστική και αληθοφανής είναι η περιγραφή του Ευγενίου Δουζαίνη (Eugene Douzaine), η οποία ανταποκρίνεται και εις την μοναδικήν διασωθείσαν φωτογραφίαν του ήρωός μας.

«Ο Τσακίτζαλης Εφέ ήτο αναστήματος μετρίου προς το κοντόν, γεροδεμένος και ευειδής, με αρειμάνιον μύστακαν και οφθαλμόν λαμπερόν και ανήσυχον. Ενεδύετο σεμνώσ, εις αντίθεσιν της συνήδους υπερβολής που επικρατούσεν εις τους κόλπους των ζειμπέκηδων, και με συνδυασμόν που επάντρευεν την Ανατολήν με την Δύσιν. Διότι ενώ εις το άνω μέρος του σώματος εφόρη το παραδοσιακόν τοπικόν αντερί, την πουκαμίσαν και το ζουνάρι, όπου ετοποθέτη τα όπλα του, εις το κάτω άκρον, αντί της ζειμπέκικης παραδο-

⁴³ Βλέπε: Ευάγγελος Τσακίνογλου, «Οι δια της βίας εξισλαμισμοί εις την Οθωμανικήν Αυτοκρατορίαν», Εκδόσεις Χριστιανικός Πυρρός, 1971.

σιακής βράκας, των τσουραπιών και των τσαρουχιών, επροτίμα την δυτικού τύπου περισκελίδαν και μπότες ιππασίας, που δίχως αμφιβολίαν είχεν προμηθευτεί από κάποιον άτυχον Ευρωπαίον περιηγητήν, τον οποίον κατά τινα τρόπον συνήνητησεν. Είς δε την κεφαλήν, αντί του πολυρόφου και περιτέχνου ζειμπέικου σαρκίου έφερεν απλόν φέσιον περιτετυλιγμένον δι' ενός απλού υφάσματος, ως είδισται εις τους ανθρώπους των λαϊκών εργατικών τάξεων». ⁴⁴

Κοντός ίσως, πλην θαυματουργός, ως συνηθίζει να λέγει ο σοφός λαός. Και τω όντι, ο Τσακιτζής εις τον βραχύν, φευ, βίον του κατόρθωσεν να επιτελέση όσα άλλοι θα επετύγχανον μόνον εάν ο Παντοδύναμος τους είχε δωρίσει βίον καλύπτοντα πολλές διαδοχικάς ζωάς, και πάλιν θα εδυσκολεύοντο.

Το ότι έγινεν θρύλος δια τον δοκιμάζόμενον λαόν της Μικράς Ασίας δεν είναι διόλου περιέργον. Δικαίως ο εξαίρετος λαογράφος Κουτούζαλης τον χαρακτηρίζει ως τον Ρομπέν των Δασών της Ανατολής. ⁴⁵

Διότι, ως άλλος Ρομπέν των Δασών, αφαιρούσε τον πλούτον εκ των πλουσίων, των κοτζαμπάσηδων και των τοκογλύφων και τον εμοίραζεν, με απaráμιλλον γενναιοδωρίαν και αυταπάρνησιν, εις τους πτωχούς και καταφρονεμένους, αδιακρίτως θρησκευματος και καταγωγής. Ηδυνάμεθα λοιπόν να ισχυρισθώμεν ότι διεκατέχето από σοσιαλιστικά και ανθρωπιστικά ιδεώδη πολύ προ της ανατροπής του τσαρικού καθεστώτος εις Ρωσίαν. Είναι ευτύχημα που η Οθωμανική Αυτοκρατορία δεν εφηύρε προ ημών το λεγόμενον πιστοποιητικόν κοινωνικών φρονημάτων, ειδάλως ο Τσακιτζής θα εχαρακτηρίζετο ως «επικίνδυνος κομμουνιστής» και θα εδιώκετο δια μίαν επί πλέον νομικήν παράβασιν.

Ημείς δεν προτιθέμεθα εις το παρόν πόνημα να ασχοληθώμεν με ό,τι είναι εξ' άλλου γνωστόν τοις πάσι, αλλά με έν χαρακτηριστικόν του ήρωός μας το οποίον του απέφερεν τον τίτλον του «Ιππότου των Ωραίων» –και ουχί των «ορέων» ως, εντελώς λανθασμένα, απέδωσαν τα λαϊκά αναγνώσματα της εποχής.

⁴⁴ Ευγένιος Δουζαίνης, «Περιοδεύοντας εις την Εγγύς Ασιατικήν Ανατολήν», Εκδόσεις Φαέθων, 1951. (Μετάφρασις Κ. Κουτσαλεύρη).

⁴⁵ Κοσμάς Κουτούζαλης, «Τσακιτζής, ένας σύγχρονος Ρομπέν των Δασών», εις την εφημερίδα *Φρουρός του Αηρινίου*, φύλλον 35, Απρίλιος 1935.

Διότι ο Τσακιτζής Μεχμέτ Εφέ του Αϊδινίου ήτο διάσημος εις ολόκληρον την Ανατολήν, ουχί μόνον δια την απaráμιλλον παλληκαριά του, αλλά και ως λάτρης του Ωραίου, ως τούτο ενσαρκώνεται υπό του ασθενούς λεγομένου (κακώς) φύλου.

Ήτο λάτρης άνευ διακρίσεων εθνικότητος, θρησκείματος, κοινωνικής θέσεως και καταστάσεως. Όλοι, ύπανδροι, κόραι, χήραι και ζωντοχήραι, εις τον Άγιον Παντελεήμονα, κατά την λαϊκήν ρήσιν. Άνευ διακρίσεων μεγέθους και διαστάσεων επίσης, διότι ετύγχανεν εξαιρετικώς πονόψυχος εκτός του ότι ήτο και μέγας χορηγός των απανταχού αναξιοπαθούτων θηλέων. Διότι ο Τσακιτζής εφρόντιζεν απαρεγκλίτως να αποκαθιστά και να προικίζη πλουσιοπαρόχως τας αρεστάς εις εκείνον κορασίδας και κυρίας, αίτινες, γνωρίζουσαι την συνήθειάν του ετούτην, δεν παρέλειπον να συρρέουν αθρόως ίνα υποβάλουν εις τον ευεργέτην των τα σεβάσματά των ποικιλοτρόπως.

Ο ίδιος ωστόσο παρέμενεν σεμνοτύφως, ακραιφνώς και απαρεγκλίτως άγαμος, έχων προτίμησιν εις τον περιπετειώδη και πλάνητα βίον αντί της θαλπωρής και της γαλήνης του καλού νοικοκύρη.

Χαρακτηριστικόν είναι το στιγμιότυπον κατά το οποίον έν εκ των πρωτοπαλήκαρών του, παρευρισκόμενον μεθ' αυτού εις γάμον απόρου κορασίδας προικισθείσης υπό του Τσακιτζή, θέλων να τον πειράξη του είπεν:

—Άντε, καπετάνιο, και στα δικά σου. Να σε καμαρώσουμε γαμβρόν και να φάγωμεν κουφέτα κι από εσέ.

Στον οποίον ο Τσακιτζής, εσαεί ετοιμόλογος, απήντησεν:

—Πολύ φοβούμαι ότι θα περιμένης επί πολύ, τζάνουμ. Καθόσον εγώ ενυμφεύθη την Ελευθερίαν που προσφέρουν τα βουνά και τα λαγκάδια της πατρίδος μας. Δεν έχω ουδεμίαν πρεμούραν να βάνω δερβέναγαν εις την κεφαλήν μου.

Εις μάτην προξενήτραι επάσχιζον να του αλλάξουν γνώμη. Ο Τσακίρτζαλης Εφέ παρέμενεν αμετακίνητος εις τας απόψεις του.

Χαρακτηριστική υπήρξεν η επιμονή μιας διασήμου προξενήτρας εξ' Αϊδινίου, ονόματι Μαριγώς, η οποία το είχε βάλει

αμέτι-μουχαμέτι να αποκαταστήση τον αμετανόητον ήρωάν μας. Αυτή η Μαριγώ ήτο μεν μεσήλιξ, άνω των τριάκοντα Μαΐων, πλην ευειδής και με προσόντα που θα εξήλευεν και αυτή ταύτη η πρώτη ευνοουμένη εις το χαρέμι του Σουλτάνου εν Κωνσταντινουπόλει. Κάτι που δεν είχεν διαλάβει της προσοχής του πάντα τελούντος εν εγρηγόρσει Τσακιτζή, και ως εκ τούτου την άφηγεν να του ζαλίζη την κεφαλήν, μη αποκλείοντας την μελλοντικήν του συγκατάνευσιν, αλλά και εφευρίσκων διαφόρους προφάσεις ίνα απορρίπτη τας υπ' αυτής προτεινομένας νύμφας.

—Μα αυτή είναι κάπως εξαιρετικώς εύσωμος, κυρα-Μαριγώ, έλεγεν δια μίαν.

—Τι θα πη, κουζούμ, εύσωμος; Κι εγώ εύσωμος είμαι, αλλά με κοιτάς ως ξερολούκουμον.

—Άλλο εσύ. Έχεις χαρίσματα, απαντούσεν ο ληστής γελών καλοκάρδως.

Πήγαινε πάλιν η Μαριγώ με ετέραν πρότασιν.

—Α, αυτή δεν κάνει, είναι χαζή, έλεγεν ο Τσακιτζής.

—Και τι τη θες την έξυπνη γυναίκα, γιαβρούμ; εξανίστατο η προξενήτρα. Για να βάνεις μπελάδες στο κεφάλι σου;

—Δεν είπαμε να έχει και τη δικιά σου έξυπνάδα, κυρα-Μαριγώ, την παίνευε ο Τσακιτζής επιδεξίως. Αλλά όχι και ντιπ καταντίπ στόχος.

Του εύρισκεν άλλη.

—Μπα, αυτή είναι καλομαθημένη, έλεγεν ο Τσακιτζής. Πού να τρέχει στα βουνά και τα λαγκάδια;

—Αμ, στα βουνά θα την έχεις για; απορούσεν η προξενήτρα.

—Αμ, πού θα την έχω; Στα βουνά ευρίσκεται η εργασία μου.

—Και καλά, δεν προτίθεσαι να συμμαζωχτείς; Να νοικοκυρευτείς κι ελόου σου, να βρεις μια δουλίτσα, όπως όλοι οι ανθρώποι, να πορεύεσαι;

—Μπα, καλά είμαι εδώ που είμαι. Άρχοντας κι ελεύθερος. Στην πόλη μαθές τι θα 'μαι; Ένα τίποτις.

Είδε κι απέειδε η προξενήτρα του λέγει κάποια φορά:

—Η επιστήμη ασκώνει τα χέρια ψηλά. Η μια σου μυρίζει, η άλλη σου βρωμάει. Πε μου το λοιπό πώς τη θες εσύ τη λεγάμενη να σου τη φέρω απαράλλαχτη ή να μη με λεν εμένα Μαριγώ.

—Να, σαν και σένα, μπρε Μαριγώ, της λέει μειδιών ο Τσακιτζής. Αλλά βλέπεις εσύ βιάστηκες να κουκουλωθείς, αλλιώς...

Εγέλασεν κολακευθείσα η Μαριγώ.

—Είσαι ένας εσύ! του είπεν τσαχπίνικα, αλλά έκτοτε χαλί γινόταν να την πατήση, που λέει ο λόγος.

Νά, κάτι τέτοιες φιλοφρονήσεις έκαμεν εις τα θήλεα ο επιδέξιος Τσακιτζής κι αυτά ήσαν πρόθυμα να πείσουν και εις την φωτιά προς χάριν του.

Περί της απαραμίλλου γενναιοδωρίας του έχω να παραθέσω το ακόλουθον περιστατικόν, το οποίον οφείλομεν εις τον πολυμαθὴν και πολυσχιδὴν βιογράφον του Τσακιτζή Μενέλαον Γούρτσογλου:

«Ἦτο θέρους, εποχή του ευλογημένου θερισμού, ὅτε τα θήλεα ἐπιδίδονται εις την τόσον σημαντικὴν αὐτὴν ἐργασίαν ἐνὸσω οἱ ἄρρενες ἀπολαμβάνουν τον καφέ των, ρουφώντας ἠδύπαθῶς τον ναργιλὴν και μακαρίζοντες τον Πανάγαθον, ὅστις ὅλα ἐν σοφίᾳ ἐποίησεν.

»Ἡργάζοντο το λοιπὸν αἱ ἐργάτριαι, ἐπιδεξίως χειριζόμεναι την δρέπανον ἀνά χεῖρας και ἄδουσαι πρόσχαρα το μέγα σουξέ της ἐποχής, το του Τσακιτζή ἄσμα:

*Μπάναντα Τσακιτζή ντερλέρ
γιαρ φιντάν μποιλού...*

»Μεταξὺ αὐτῶν και ωραιοτάτη και θελτικοτάτη νεάνις ονόματι Χατινέ, ἥτις, πλὴν των ἄλλων πληθωρικῶν της χαρισμάτων, διέθετεν και φωνὴν προσομοιάζουσαν με αὐτὴν τούτην της ἀηδόνος.

»Ἐξαίφνης και ἐνῶ η Χατινέ ἤδεν «ὄξω καρδιά» βλέπει να ἀναπηδᾷ ἐμπροσθέν της ολοζώντανος ο θρύλος του οποιου το ἄσμα τερψικαρδίως η ἴδια ἐρμήνευεν.

»Ἡ νεάνις ἐδορυβήθη και ἀφήνουσα μίαν πνιχτὴν κραυγὴν ἐκπλήξεως σχεδὸν ἐλιγοθύμησεν. Και θα ἐπίπτε ἐνδεχο-

μένως επί των στάχτων εάν ο Τσακιτζής, σβέλτος και αποφασιστικός ως ήτο, δεν προλάμβανεν να την συγκρατήσει ενηγκαλιζόμενος αυτήν βοηθητικώς με τους στιβαρούς βραχίονάς του.

»—Βαί, βαί, κουζούμ! ανέκραξεν. Τι σου εστάθη εξαίφνης; Κάποια πρόσκαιρος αδιαφροσύνη;

»—Η απροσδόκητος παρουσία σας με εξέπληξεν, όλως εκτάκτως, εφέντη μ', απήντησεν η νεάνις. Ενώ τραγουδούσα το άσμα που εξάρει την παληκαρωσύνη και την ομορφάδα σας, εξαίφνης σας αντίκρισα —ω, του θαύματος— έμπροσθέν μου.

»—Μη φοβού, γιαβρούμ, είπεν ο Τσακιτζής. Ποίος θα ετόλμα να σκεφθή κακόν δια μίαν ντουνιά γχιουζελί (πανωραϊαν) σαν ελόου σου;

»Η κορασίς ανεδώρη προσωρινώς, διακρίνουσα εύγλωπτον θαυμασμόν εις το πρόσωπον του Εφέ.

»—Ταμάμ, εφέντη μ', είπεν. Πλην δεν είναι μικρόν πράγμα δια μίαν κόρην να ευρίσκεται, όλως εξαίφνης, ενώπιον της αφεντιάς σας.

»—Το αντιλαμβάνομαι, απήντησεν πλήρης κατανοήσεως ο Τσακιτζής. Αλλά, ως προείπα, ουδείς λόγος ανησυχίας συντρέχει. Έλα τώρα να σε υπάγω εις την σκιάν εκείνου του δένδρου προκειμένου να ανακτήσης τας αισθήσεις σου, καθόσον το έχω βάρος όπου σε θορύβησα όλως ασκόπως και άνευ τοιαύτης προδέσεως.

»—Τεσεκούρ εντερίμ (ευχαριστώ), εφέντη μ', είπεν με συστολήν η Χατινέ. Αφού επιμένετε...

»—Επιμένω, είπεν ο Τσακιτζής και την οδήγησεν υπό τα σκιερά φυλλάματα του δένδρου, όπου και ανέλαβεν να την καθησυχάση έτι περαιτέρω και πλέον πειστικώς.

»Τοσούτον δε καθησυχαστικός υπήρξεν ο ήρωάς μας ώστε μετά πάροδον ολίγης ώρας η νεάνις είχεν ολωσδιόλου λησμονήσει το αρχικόν της ξάφνιασμα, έχουσα όμως αποκτήσει μίαν επιπλέον έγνοιαν.

»—Και τώρα, εφέντη μ', του είπεν άπελπις και σχεδόν κλαίουσα. Τώρα που με παρηγόρησες επισταμένως πώς θα εύρω εγώ γαμπρό να με παντρευτεί στην κατάσταση μου;

»—Γι' αυτό στεναχωρεύεσαι, κουζούμ; απήντησεν ο Εφέ. Εγώ! Εγώ αυτοπροσώπως θα σου βρω γαμπρό τσίφτη και περιπλέον θα σε προικίσω, όπως το 'χω συνήθειο, αν έχεις ακουστά.

»—Ο παντοδύναμος Αλλάχ να σ' ευλογή, εφέντη μ', ανέκραξεν η ωραία Χατινέ, πλήρης ενθουσιασμού τώρα.

»Και τω όντι, ο Τσακιτζής ήυρεν τον κατάλληλον σύζυγον δια την Χατινέ και την επροίκισεν πλουσιοπαρόχως, ως της υπεσχέθη». ⁴⁶

Πλήθος είναι τα παρόμοια περιστατικά και πλήθος αι άποροι κορασιδάι, χήραι και ζωντοχήραι που απεκατεστάθησαν χάριν εις τας φροντίδας του πονόψυχου ληστού, συνεπικουρούμενου πάντα υπό της πιστής και αφοσιωμένης Μαριγώς.

Ο ίδιος δε ουδόλως εκωλύετο από τυχόν ανυπέρβλητα εμπόδια προκειμένου να επιτελέση το θεάρεστον έργον του.

Ως, επί παραδείγματι, εις την περίπτωση της Αλισέ χανούμ, μίας ωραιότατης Τσερχέζας η οποία ετύγχανεν παλλακίς εις το χαρέμι του Πασά του Αϊδινίου και την οποίαν ο Τσακιτζής πρόσεξεν ότε αύτη, συνοδευομένη υπό ικανής συνοδείας οπλισμένων αγάδων, εψώνιζεν υφάσματα εις το κατάστημα Αρμένη τινός εμπόρου.

Την είδεν λοιπόν ο Τσακιτζής, περιδιαβαίνων εις το παζάρι μετά των παληκαριών του, και εντυπωσιάσθη από την ομορφάδαν και το παράστημα της εν λόγω παλλακίδος, απευθυνόμενος δε εις τον υπασπιστήν του Χαλίλ είπεν:

—Ιδού μία κορασίς που χρήζει αρωγής και βοήθειας ίνα αποκατασταθή εις το κοινωνικόν γίγνεσθαι, κατά πως οι θείοι μα και ανθρώπινοι νόμοι επιτάσσουν.

⁴⁶ Μενέλαος Γούρτσογλου, «Ο λαϊκός ήρωσ Τσακιτζής και η εποχή του», Εκδόσεις Ναυς, 1967.

—Μα, καπετάνιο, ανέκραξεν άπελπισ ο Χαλίλ. Η εν λόγω κορασίς τυγχάνει ευνοουμένη χανούμ του πολυχρονεμένου μας Πασά και πολύ αμφιβάλω εάν ούτος της επιτρέψει την αποκατάστασιν ως εσύ την οραματίζεσαι.

—Αυτό θα το είδωμεν, απήντησεν ο Τσακιτζής κατευθυνόμενος εις το του Αρμένη κατάστημα.

Η φρουρά της Αλισέ χανούμ, διακρίνουσα τους αγριωπούς και δίκην αστακών οπλισμένους ζείμπέκηδες, εθορυβήθη, ουδεμίαν κίνησιν τολμούσα να κάμη ώστε να παρεμποδίση την συνδιάλεξιν μεταξύ του Τσακιτζή και της ωραίας Τσερχέζας.

—Γχιουναϊντίν, σαλάμ αλέκουμ⁴⁷, χαιρέτησεν ο Τσακιτζής την ομήγυριν εις την τουρκοαραβικήν.

—Αλέκουμ σαλάμ. Οσκελντίν⁴⁸ εφέντη μ', απήντησεν ο Αρμένης υποκλινόμενος εδαφιαίως, ενόσω οι αγάδες υποκρίνοντο ότι εμελέτουν τα υφάσματα εις το άλλον άκρον του καταστήματος.

—Οσμπουλντούκ (καλώς σας βρήκα), ανταπήντησεν ο Τσακιτζής, ρίπτων διακριτικά βλέμματα περί την Αλισέ, ήτις αφοσιωμένη εις τα υφάσματα προσποιείτο την αδιάφορον.

—Τι ημπορώ να κάμνω δια την αφεντιάν σου, εφέντη μ'; ηρώτησεν ο καταστηματάρχης τον Τσακιτζή.

—Ύφασμα για ζουνάρι χρειάζομαι, απήντησεν ο Τσακιτζής. Πλην δεν υπάρχει βία. Θα περιμένω να εξυπερετήσεις πρώτα την ωραία χανούμ, η οποία δεν καταδέχεται να μας πει ούτε μια καλημέρα.

Ήτο αυτή μία ευθεία μπηχτή δια την Αλισέ, ήτις τυγχάνουσα χαρακτήρος ευφλέκτου δεν άφησεν αναπάντητον.

—Από πότε αι τίμια κορασίδαι χαιρετούν αγνώστους και δη οπλισμένους σερσερήδες;⁴⁹ είπεν συνοφρυωμένη κι εκτοξεύουσα μύδρους δια του βλέμματος κατά του ήρωός μας.

—Τω όντι, τζάνουμ, ευρίσχεσθε εις δίκαιον και προς τούτο

⁴⁷ «Καλημέρα, ειρήνη υμίν», τουρκοαραβιστί.

⁴⁸ «Καλωσόρισες» τουρκιστί.

⁴⁹ Σερσερής: αλήτης, ρεμάλι, ακαμάτης τουρκιστί.

σας συγχαίρω, απήντησεν ο Τσακιτζής. Πλήν έλαβον το θάρρος να σας απευθύνω, πλαγίως, τον λόγον ένεκα του ότι η ομορφάδα σας τα μάλα με εντυπωσίασεν.

Ακούσασα τοιαύτην επαινετικήν απάντησιν η Αλισέ, ως φιλάρεσκος γυνή που ήτο, εκολακεύθη και εκάμφθη κατά τι.

—Και τι θα πει..., είπεν ηπίως. Μόλις αντικρίσετε μίαν ωραίαν αύθις παραβλέπετε τους κανόνας καλής συμπεριφοράς και της απευθύνετε τον λόγον;

—Ουδαμώς, κουζούμ, μάρτυς μου ο Αλλάχ, διεμαρτυρήθη ο πανούργος Τσακιτζής. Εις την περίπτωσίν σας και μόνον παρέβην τους κανόνας, λόγω ανωτέρας βίας.

Η Αλισέ εδέησεν όπως μειδιάσει ανεπαισθήτως.

—Είμαι βεβαία ότι θα ίδια λέτε εις όλας τας ωραίας που συναντάτε, είπεν με κάποιαν κοκεταρίαν.

—Ουδεπόποτε! Μάρτυς μου ο Αλλάχ, ανέκραξεν ο Τσακιτζής διαβλέπων την αντίστασιν της νεάνιδος να κάμπτεται σταθερώς.

—Ας προσποιηθώ ότι σας πιστεύω.

—Επείγει να με πιστέψετε, είπεν με θέρμην ο Τσακιτζής. Ο λόγος του Τσακιτζή τυγχάνει συμβόλαιον.

—Ω! έκανεν δήθεν έκπληκτος η Αλισέ. Ώστε ελόγου σας είσθε ο περιβόητος Τσακίρτζαλης Εφέ;

Και ούτω πως οι δύο νέοι επεδόθησαν εις μίαν θερμήν ανταλλαγήν απόψεων, που θύμιζεν αγώναν αντισφαιρίσεως, λόγω της ιδιαζούσης σπιρτάδας πνεύματος που χαρακτηρίζεν αμφοτέρους.

—Θα σας εκάλουν εις το Σαράϊ να σας τρατάρω γλυκόν περιγαμόντο και αφεψήματα, πλην υποθέτω πως δια λόγους ανεξαρτήτους της θελήσεώς σας θα κωλύεσθε, είπεν τέλος η Αϊσέ, μειδίωσα ευθέως.

—Καλέστε με εσείς, γιαβρούμ, και έννοια σας, θα εύρω εγώ τρόπον να έλθω, απήντησεν επίσης μειδιών ο Τσακιτζής.

—Σας προσκαλώ λοιπόν, νύκτωρ κατά προτίμησιν, δι' ευνο-

ήτους λόγους, είπεν ερυθριώσα ελαφρώς η Αλισέ χανούμ. Πλην, σας προειδοποιώ, μην βάλετε πονηράς σκέψεις εις το τσερβέλον σας, διότι πρόκειται δια μίαν απλήν, αθώαν, κοινωνικού περιεχομένου πρόσκλησιν.

Και βεβαίως ο Τσακιτζής απεδέχθη ευχαρίστως την πρόσκλησιν και μετέβη εις το Σαραΐ, την ιδίαν ετούτην νύκταν, λάθρα και νυχοποδητί, καθώς και πολλάς άλλας νύκτας διαδοχικώς, έως ότου ο Πασάς, δια των σπιούνων του, αντελήφθη την εργολαβίαν και προκειμένου να δώση τέλος εις την ανεπίτρεπτον αυτήν ατασθαλίαν, εξαπέστηλεν εσπευσμένως την Αλισέ εν Κωνσταντινουπόλει, όπου παρέμεινεν επί μακρόν χρονικόν διάστημα, απαρηγόρητος και αναπολούσα τας πνευματώδεις συζητήσεις που είχεν μετά του Εφέ του Αϊδινίου.

Όστις βεβαίως ετιμώρησεν τον Πασάν, απαγορεύων ρητώς εις τους φοροεισπράκτορες του την είσπραξιν χαρατσιών από τους πένητας κατοίκους της περιοχής. Ούτω πως ευεργέτησεν ικανόν αριθμόν του εντοπίου πληθυσμού, εγείρων έτι περαιτέρω την μήνιν των Αρχών δια το πρόσωπόν του.

* * *

Βεβαίως ο συνετός και φρόνιμος νοικοκύρης, όστις συνήθισεν να ακολουθή ευπειθώς το γράμμα του Νόμου και τας επιταγάς της Εκκλησίας, ενδέχεται να παρατηρήση, συνοφρυούμενος αποδοκιμαστικώς, ότι ο Τσακιτζής, το εγκώμιον του οποίου η ταπεινή γραφίς μας αποπειράται να πλέξη, δεν ήτο παρά εις ληστής, κινούμενος εις τας παρυφάς του Νόμου και της Τάξεως καθώς και των κοινωνικών επιταγών, και ως εκ τούτου στοιχείον κακοποιόν και τα μάλα επιζήμιον δια τα χρηστά ημών ήθη και έχων πιθανώς κακίστην επιρροήν επί της ευφαντάστου και με έμφυτον ροπήν εις την παρανομίαν νεολαίας και επομένως αρμόζει εις αυτόν η ανεπιφύλακτος καταδίκη και ουχί ο έπαινος.

Εις τον φιλήσυχον τούτον πολίτην θα υπενθυμίσω, με όλο το σέβας που δεν με διακατέχει δια το πρόσωπόν του, ότι τα μεγάλα κοινωνικά επιτεύγματα επραγματώθησαν υπό ατόμων χαρακτηριζομένων ως κακοποιών και επιβλαβών δια την κοινωνίαν από την εκάστοτε καθεστηκυίαν τάξιν.

Παράνομοι αγύρται και αλητήριοι κακοποιοί χαρακτηρίστη-

σαν οι εξεγερθέντες Γάλλοι πολίται της μεγαλειώδους Γαλλικής Επαναστάσεως, ήτις ανέτρεψεν την βασιλικήν ολιγαρχίαν και έθεσεν τέλος εις την ασυδοσίαν των ευγενών (και μη μου πει κανείς ότι η κατάληξις της ήτο η Ναπολεόντιος Αυτοκρατορική ολιγαρχία διότι θα ευρεθώ εις αδυναμίαν απαντήσεως).

Ευπόλητοι λησταί ήσαν και οι ξεσηκωθέντες αγωνισταί του '21 δια την Υψηλήν Πύλην (άλλο εάν ευθύς αμέσως ελησμόνησαν τα της απελευθερώσεως του Έθνους και ήρξαντο αλληλοσφραγιαζόμενοι δια τα οφίτσια που θα ελάμβανον μετά την απελευθέρωσιν).

Αναρχικοί τρομοκράται ήσαν και οι μπολσεβίκοι οίτινες ανέτρεψαν το τυραννικόν τσαρικόν καθεστώς της Μητρός Ρωσίας (προκειμένου να το αντικαταστήσουν με την ολιγαρχίαν των σοβιέτ, πράγμα απολύτως θεμιτόν και πολιτικώς ορθόν, καθόσον άλλο η δικτατορία της ολιγαρχίας και άλλο η δικτατορία του σκληρώς δοκιμαζομένου προλεταριάτου).

Θα ηδυνάμην να απαριθμήσω πλείστα όσα παρόμοια παραδείγματα, αλλά θα ήτο ωσάν να κλέπτω αφύλακτον εκκλησίαν. Ως εκ τούτου, έχων επαρκώς αποστομώσει τον αγανακτισμένον νοικοκύρην, θα ήθελα να απευθύνω μίαν θερμήν, μεταθανάτιον έστω, ευχαριστίαν εις τον θρυλικόν Τσακίρτζαλη Μεχμέτ Εφέ του Αϊδινίου, όστις μας έδειξεν, δια του προσωπικού ανιδιοτελούς του παραδείγματος τον δρόμον της δικαιοσύνης και της προόδου.

Αιωνία του η μνήμη και άνποτε υφίσταται ο περίφημος μουσουλμανικός Παράδεισος, είμαι βέβαιος ότι θα του έχει παραχωρηθεί εκεί περίοπτος θέσις.

Και είμαι έτι βεβαιότερος ότι τα ουρί του ωραίου αυτού Παραδείσου θα άδουν, με φωνήν καθαράν και χρυσταλλίνην το άσμα του Ιππότου των Ωραίων:

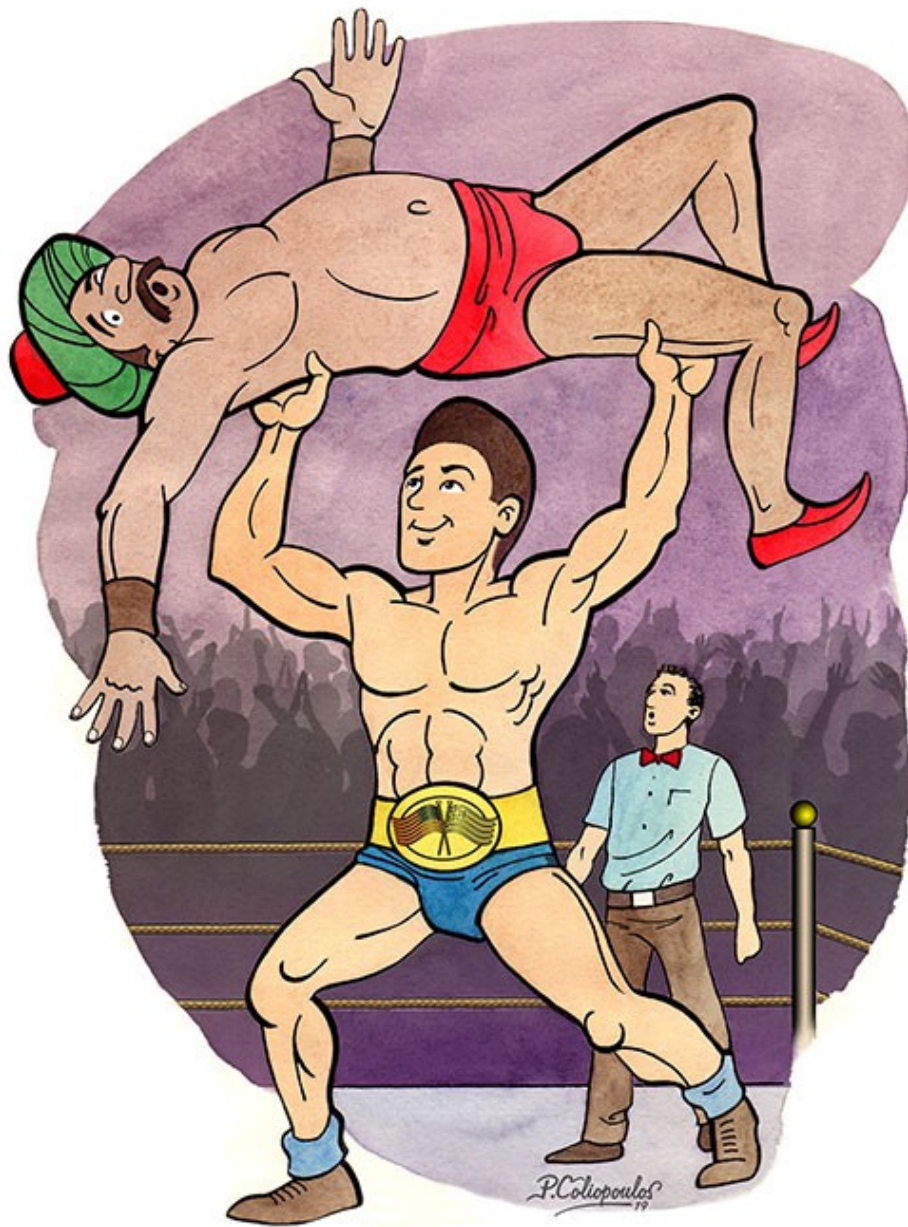
*Μπάναντα Τσακιτζή ντερλέρ
γιαρ φιντάνμποϊλού...*

Επική διήγησις μιας λεπτομερείας του συναρπαστικού βίου του ενδόξου ανά την Υφήλιον τέκνου της Ελλάδος, πλήρης εθνικής υπερηφανείας και πατριωτικής ανατάσεως, διαδραματιζομένη εις την εξωτικήν Αμερικήν.

Ποίος δεν έχει ακουστά δια το θαυμαστόν τούτο τέκνον της πατρίδος, το οποίον, όπως τόσα και τόσα άλλα άξια τέκνα της, διέπρεψεν εις την διασποράν και συγκεκριμένα εις Αμερικήν, διαφημίζων και διαλαλών το ένδοξον όνομα της Ελλάδος εις τα πέρατα της Οικουμένης, κάμνοντας όσους ητύχησαν να μην γεννηθούν Έλληνες να αισθανθούν μίαν ακατανίκητον θλίψιν και ζήλειαν;

Τόσον η Ελλάς, η ένδοξος γενέτειρα του, όσον και αι Ηνωμένοι πολιτείαι της Αμερικής, η επίσης (κατά τι) ένδοξος θετή του πατρίς, ήτις τον περιέβαλεν μετά της θαλπωρής της, όπως έπραξεν δια τόσους και τόσους πτωχούς πλην τιμίους μετανάστας, δικαιούνται να σεμνύνονται δια το άξιον ετούτο τέκνον, το οποίον ετίμησεν αμφοτέρας δια των θρυλικών του επιτευγμάτων.

Γεννηθείς εις το ηρωϊκόν Κουτσοπόδι Άργους κατά το έτος 1894, υπό το άσημον όνομα Χρήστος Θεοφίλου, εις την νεαράν ηλικίαν των δεκατριών Μαΐων εδραπέτευσεν της πατρικής οικίας, ήτις περιόριζεν τα μεγαλειώδη όνειρά του, και μετέβη εις Αμερικήν, όπου αφού αρχικώς ετρίβη εις την σκληράν βιοπάλην, σχολείον απαραίτητον δι' όλους τους μετανάστας, επεδόθη εν συνεχεία εις την πάλην, όπου χάριν εις την απaráμιλλον σωματικήν του ρώμην και το αδάμαστον σθένος της ενδόξου ελληνικής του καταγωγής διέπρεψεν θριαμβευτικώς, υπό το εξαμερικανισθέν όνομα Τζιμ Λόντος, προκαλών την δικαίαν υπερηφάνειαν εις την σκληρώς δοκιμαζομένην εκείθεν ομογένειαν.⁵⁰

⁵⁰ Βλέπε: Τομ Πίτσης (Θωμάς Πιτσικούλιας), «Τζιμ Λόντος, ένας θαυμαστός Ελληνοαμερικανός», εις *Herald of Astoria*, φύλλον 1828, N.Y. 1947.

Ο Τζιμ Λόντος έκαμε πολλά και θαυμαστά και εκέρδισεν αμέτρητα πρωταθλήματα πάλης εις τας Ηνωμένας Πολιτείας, προκαλών τον δικαιολογημένον θαυμασμόν παγκοσμίως, όμως το σπουδαιότερον των κατορθωμάτων του, και από εθνικής απόψεως το πλέον σημαντικόν, ήτο αυτό που θα μνημονεύσωμεν ακολούθως.

Ευρισκόμεθα εις την εξόχως προνομιακήν θέσιν, έναντι άλλων ιστορικών επιστημόνων, να διαθέτωμεν, κατ' απόλυτον αποκλειστικότητα, μαρτυρίαν αυτόπτου μάρτυρος, του αξίου τέκνου της ελληνικής διασποράς Τζων Κούτσος (γεννηθέντος Ιωάννης Κουτσοδημητρόπουλος, εις Καρύταιναν Αρκαδίας), ο οποίος ευρίσκετο εν ζωή μέχρις προσφάτως, ότε και απεδήμησεν εις Κύριον, πλήρης ημερών.

Ο Τζων Κούτσος δεν εγνώριζεν γραφήν και ανάγνωσιν, όπως το σύνολον σχεδόν των μεταναστών της γενιάς του, διέθετε όμως μνήμην φαινομενικήν και ευφυΐαν υπέρμετρον, στοιχεία τα οποία, ομού μετά του πνεύματος οικονομίας που διέκρινεν και διακρίνει πλείστους όσους επιτυχημένους συμπατριώτας μας εις την αλλοδαπήν (και όλως ιδιαίτέρως εις ΗΠΑ), συνέβαλον ώστε το εν λόγω εκλεκτόν τέκνον της Καρύταινας να διαπρέψη εις το επάγγελμα του στιλβωτού υποδημάτων, καταλήγων περί το τέλος του βίου του να είναι ο ευτυχής ιδιοκτήτης αλυσίδος εκ δεκαπέντε στιλβωτηρίων εν Σικάγω και υπολογιζόμενος, εν τη ομογενεία, εις αξίαν μερικών εκατομμυρίων τωρινών δολαρίων.⁵¹

Τα λέγω αυτά προκειμένου να προλάβω κακοβούλους τινάς (μηδέ αυτών τούτων των επιστημονικών ανταγωνιστών μας εξαιρουμένων), οίτινες ενδέχεται να αμφισβητήσουν την αναμφισβήτητον, ως απέδειξα, αξιοπιστίαν των πηγών μας.

Θα σιωπήσω λοιπόν ο ίδιος και θα παραχωρήσω το βήμα εις τον αυτόπτην μάρτυρα Τζων Κούτσος, άνευ ουδεμίας ιδιικής μου επεμβάσεως εις τας ιδιομορφίας του λόγου του, όπως ούτος εμαγνητοφωνήθη κατά τας συχνάς συναντήσεις που είχαμε ολίγον προ του θανάτου του, εις Τρίπολην, ευχόμενος εις εκείνον μεν καλό κατευόδιον, εις τους ελαχίστους δε εναπομείναντες συγ-

⁵¹ Εις τας ΗΠΑ η αξία καθώς και η αξιοπιστία ενός ατόμου υπολογίζεται, ως γνωστόν, δια του αριθμού δολαρίων που ευρίσκονται κατατεθειμένα εις τραπεζικόν λογαριασμόν (ή και κάτω από το στρώμα).

γενείς και κληρονόμους αυτού να ζήσουν να τον ενθυμούνται μετά αγαλιάσεως.

Δια στόματος Τζων Κούτσος:

Ονομάζομαι Τζων Κούτσος εκ Καρύταινας Αρκαδίας και μετέβην εις Αμέρικα ως λαθραίος τζαμπότης⁵² το νάϊτυ τουέντυ-φαϊί (1925), όπου αμέσως μπήκα στη δούλεψη του μπάρμπα μου Γκας Κούτσος, ο οποίος ήτουνε εκεί από το νάϊτυ τεν (1910) και είχε προκόψει στα στιλβωτήρια στο Νιουγιόρκ. Μου 'δωκε το λοιπό ο μπάρμπα μου ένα κασελάκι λούστρου και μου είπε: «Εδώ, νέφιου (nephew), είναι Αμέρικα. Κι όποιος θέλει να φάει μπρέντ (bread) δουλεύει. Όποιος δεν δουλεύει, δεν τρώει. Αντερ-στάντ (understand);».

Τι να 'κανα κι εγώ... η ανάγκη... πήρα το κασελάκι του μπάρμπα κι αμολύθηκα στη γύρα, λούστρος να βάφω σουζ (shoes). Τότενες οι αθρώποι εφόρουναν αληθινά παπούτσια, όχι σαν τα ψεύτικα τα τωρινά, τα πάνινα, οπότεν εβγαίνε το μεροκάματο καλό. Ωλράϊτ (all right), το πάγαινα στο μπάρμπα μου, που είχε πολλούς λούστρους στη δούλεψή του και κείνος, όταν τα ντόλαρς ήτουνε καλά μου 'δινε να φάω ένα πιάτο φαί, όταν δεν τον ικανοποιούσε η είσπραξη μου 'δινε ένα ξεροκόμματο κι όζω από την πόρτα. Χαρτάϊμς (hard times), αλλά έτσι μάθαμε στην οικονομία και στη δουλειά και προκόψαμε.

Εμένα που με βλέπεις ξεκίνησα με τρύπιο πανταλόνι, τζαμπότης, κι όταν έφυγα από το Αμέρικα που πήρα σύνταξη, είχα φιφτήν (15) στιλβωτήρια στο Τσίκαγκο (Chicago). Άφηκα στο πόδι μου εκεί ένα ανήψι μου, τον Μπαμπ (Bob) να τα κουμαντάρει κι αυτούνος τα 'κανε φαστφούντια (fast food) και κονομάει καλά ντόλαρς, δόξα σοι ο θεός, μου στέλνει και μένα κάθε μήνα το τσέκι (check), έχω και τη σύνταξη και πορεύομαι ωλράϊτ, γέρος άνθρωπος που δεν μπορώ να δουλέψω.

Αλλά τότες στο μπάρμπα μου τα πράματα ήτουνε δύσκολα, χαρτάϊμς που λέμε στο Αμέρικα, και η δουλειά πολλή. Χρόνια έχανα στο δρόμο, μέχρι να με βάνει ο μπάρμπα σ' ένα του μα-

⁵² Τζαμπότης: από το jump off the boat, ο λαθραίος μετανάστης δηλαδή στα ιδιότυπα ελληνοαμερικάνικα της ομογένειας.

γαζί, όπου τέλος πάντων ήτουμε καλύτερα και δεν σ' έκοφτε το χρύο και τ' αγιάζι όξω.

Εκεί γνώρισα τον Τζιμ Λόντο.

Ήρθε μια μέρα να γυαλίσει τα πατούμενα, δεν ήξερα ποιος είναι —πού να ξέρω;—, τον περιποιήθηκα, μου έδωκε τίπι (tip)... «Γκερεκόφη» (get a coffee) μου λέει... Εγώ, πού κόφη!... ότι έβγανα το έβανα στην πάντα, δεν χαλούσα σέντζι... γι' αυτό και προκόψαμε, όχι σαν εσάς εδώ που ότι βγάνετε τρέχετε και το χαλάτε.

Τέλος πάντων έμεινε ευχαριστημένος ο άνθρωπος, άρχοντας, ομορφάντρας, με το κοστούμι και όλα του —κι ας μην ήτουμε πρώτο μπόι... Ξανάρθε πάλι, τον περιποιήθηκα, μου ξανάδωκε τίπι καλό... Μετά από κάμποσες φορές μου έδωκε γνωριμία.

—Πατριωτάκι είσαι συ, βρε; μου λέει.

—Γιεσέρ (yes sir), του λέω εγώ. Από Αρκαδία.

—Κοντά είμαστε, μου λέει. Εγώ από Άργος.

Πιάχαμε την κουβέντα, στο τέλος μου λέει.

—Ξέρεις ποιος είμαι εγώ;

—Νοσέρ (no sir), του λέω εγώ. Πού να ξέρω; Εγώ σπίτι-δουλειά και δουλειά-σπίτι.

—Δεν είμαι ο Τζιμ Λόντος; μου κάνει.

—Έπαθα σουρπράϊζ (surprise) τώρα εγώ. Γιατί τον Τζιμ Λόντο τον είχαμε ακουστά όλοι, τι μεγάλος παλαιστής ήτουμε και που τους νικάγε όλοι με το «αεροπλανικό» κόλπο και λέγαμε άμα βλέπαμε κανέναν ψωμωμένο: «Ποιος είναι, ο Τζιμ Λόντος;». Ωλράϊτ. Οπότεν του λέω:

—Σόρρυ και δεν το 'ξερα.

—Το ξέρεις τώρα, μου λέει. Γιου νόου ωλράϊτ.

Και βγάνει και μου δίνει ένα τικέτο⁵³ για το γήπεδο όπου θα πάλευε να πάω να τον δω, λέει, φρη (free). Και ήθελα να πάω ωλράϊτ, αλλά σκέφτηκα σωστά, δε ράϊτ θινκ (the right thing)

⁵³ Τικέτο: από το ticket—εισιτήριο, ελληνοαμερικανιστί.

που λέμε στο Αμέρिका και πήγα απόξω από το γήπεδο και το πούλησα το τικέτο για πιο πολλά απ' όσο έκανε και κονόμησα καλά ντόλαρς και τα φύλαξα κι αυτά μαζί με τ' άλλα, γιατί είχαμε μυαλό εμείς εκεί τότε, όχι σαν εσάς.

Τέλος πάντων ξανάρθε ο Τζιμ να γυαλιστεί.

—'Ηρθες να με δεις; μου λέει.

—'Ηρθα, πώς δεν ήρθα, του λέω.

—Και σ' άρεσε, βρε πατριωτάκι; με ρωτάει.

—Μ' άρεσε, πώς δεν μ' άρεσε, του λέω εγώ.

—Βγάνει το λοιπό ο Τζιμ και μου δίνει άλλο ένα τικέτο για το νεξτ (next) αγώνα.

Οπότεν εμένα το μυαλό μου δούλεψε.

—Δε μου δίνεις ένα ακόμα να φέρω μαζί κι ένα φίλο που του αρέσει η γυμναστική; του λέω.

—Μπράβο, γουάϊνοτ (why not); μου λέει.

Και βγάνει και μου δίνει άλλο ένα τικέτο.

Έτσι κονόμησα δυο τικέτα που τα πούλησα όξω από το γήπεδο κι έβγαλα πάλι καλά δολάρια. Και το ίδιο βιολί και την άλλη φορά και την παράλλη. Μια καλή μπίζινα είχα βρει με τα τικέτα.

Μια μέρα έρχεται το λοιπό ο Τζιμ και μου λέει:

—Τζων, πολύ σε έχω εκτιμήσει γιατί είσαι τίμιος εντ α χαρντγουόρκινμαν (and a hard working man) και θα πας μπροστά και θα προκόψεις. Δεν έρχεσαι να δουλέψεις και για μένα, να οικονομιάς μερικά ντόλαρς παραπάνω;

—Και τι δουλειά θα κάνω, Τζιμ; τον ρώτησα.

—Θα μου γυαλίζεις τα παπούτσια, να μη βγαίνω αγυάλιστος στο ρινγκ, γιατί θα μας κοροϊδεύει ο κόσμος και δεν κάνει, λέει αυτός.

—Ωλράϊτ, του λέω εγώ. Πλην όμως τι θα γένει με τούτη εδώ τη δουλειά στο μπάρμπα μου;

—Νο πρόμπλεμ, μου λέει ο Τζιμ. Θα δουλεύεις εδώ τη μέρα και το βράδυ θα δουλεύεις για μένα. Θρη τάϊμς εγούηκ (three times a week), όταν παλεύω κι όταν κάνω ντεμοστράϊησιον στο θήατερ.

—Και πόσα θα μου δίνεις; τον ρωτάω, για να δω αν με συφέρει, γιατί τότες εμείς κοιτάζαμε το συμφέρον μας, όχι σαν εσάς εδώ που σας πιάνουν κοροϊδα.

—Φάϊ ντόλαρς εγούηκ (Five dollars a week), μου λέει ο Τζιμ. Τι λες; Γάτντγιουσαίη (What do you say);

Φάϊ ντολαρς τότες ήτουνε καλά λεφτά να βάνεις στην πάντα.

—Ωλράϊτ, Τζιμ, του λέω. Θα 'ρθω.

Κι έτσι πήγα και του 'βαφα τα σουζ κι όλοι του λέγαν συχαρητήρια, τι σάϊνι σουζ (shining shoes) που φοράει και ήμαστων όλοι ευχαριστημένοι. Και θα μου πεις... ωλράϊτ Τζων, αλλά έχασες τη μπίζνα με τα τικέτα, όπου έβγανες καλά ντόλαρς εκεί, αλλά θα σου πω... νο, δεν έχασα τίποτα, γιατί ο Τζιμ μου έδωνε τικέτα για να δώκω στους φίλους μου, λέει, να 'ρθουν στο γήπεδο ή στο θήατερ κι εγώ τα πούλαγα και 'κονομούσα κι από κει. Γιατί εμείς στο Αμέρικα έχουμε μυαλό και δουλεύουμε, γι' αυτό προοδεύουμε, όχι σαν εσάς εδώ...

Οπότεν δούλευα για το μπάρμπα μου, δούλευα για τον Τζιμ, πούλαγα και τα τικέτα, ε, έκανα καλό ντηλέρι κι έβλεπα και τους αγώνες τζάμπα, όπου ο Τζιμ νικούσε πάντα με τα κόλπα που ήξερε και με το αεροπλανικό που το 'χε κάνει πατέντα και δεν γλύτωνε κανένας αντίπαλος.

Το οποίον μια μέρα έρχεται να μ' ανταμώσει στο μαγαζί του μπάρμπα μου ένας Ελληνοαμερικανός, μπιγκμπόσης⁵⁴ ονόματι Πητ Πάπας, με ρέστωραν πολλά στο Αστόρια και τον υπολόγιζα μέχρι και τουχόντρη θάζαν ντόλαρς (two hundred thousand dollars), πολλά λεφτά τότες, που έκανε και μπίζνες με μπόξι (boxing) και 'κονόμαγε πολλά από τα μπούκια (booking) και μου λέει:

—Παρατήρησα, μου λέει, ότι έχεις καλές σχέσεις με τον Τζιμ Λόντο, που μόνο σε σένα γυαλίζει τα σουζ του. Θέλω να με

⁵⁴ Μπιγκμπόσης: από το big boss, ελληνοαμερικανιστί.

συστήσεις που έχω να του μιλήσω για μια μπίζνα καλή. Όποτες ξανάρθει να με ειδοποιήσεις να τον ανταμώσω.

Και μου ‘δωκε τού ντόλαρς (two dollars) τίπι.

Οπότεν, ωλράϊτ, την άλλη φορά που ήρθε ο Τζιμ έτυχε να ‘ναι εκεί κι ο Πητ Πάπας και τους σύστησα.

Χαιρετήθηκαν... Χάλλο Τζιμ... Χάλλο Πητ... και του λέει ο Πητ Πάπας:

—Ντούγιουνο χουάϊαμ (Do you know who I am), Τζιμ;

—Σουρ Αϊνό (Sure I know), του απαντάει ο Τζιμ. Είσαι ο Πητ Πάπας με πολλές μπίζνες στο Αστόρια και πολλά ντόλαρς στη Μπάνκα (Bank).

—Δατσράϊτ (that’s right), του λέει ο Πητ Πάπας ευχαριστημένος που τον ήξερε. Να ξέρεις ότι όλοι εδώ οι πατριώτες σε θαυμάζουμε όπου δίνεις τέτοια αξία στο όνομα της πατρίδας με τα κατορθώματά σου.

—Γουέλ, το καθήκον μου, του λέει ο Τζιμ. Έλληνας πάνω απ’ όλα.

—Μπράβο και σε συγχαίρω, του λέει ο Πητ Πάπας.

Είπαν κι άλλα για μπίζνες και αγώνες και στο τέλος ο Πητ Πάπας του πετάει μια σπόντα.

—Γουέλ, Τζιμ, του λέει, έχεις κάνει σπουδαία πράματα κι έχεις νικήσει μένυ γκουντφάϊτερς (many good fighters), αλλά πλην όμως έναν δεν τον έχεις νικήσει ακόμα.

—Ποιον; ρωτάει ο Τζιμ, γιατί δεν μπόρουνε να σκεφτεί κανέναν που να του ‘χει ξεφύγει.

—Έχεις ακουστά για έναν Τουρκαρβανό αράπη ονόματι Γιουσούφ; τον ρωτάει ο Πητ Πάπας.

—Έχω, πώς δεν έχω, λέει ο Τζιμ. Πλην αυτούνος είναι στην Τουρκία, δεν έχει έρθει εδώ στα Σταίητς να τον παλέψω.

—Νέβερμαϊντ (never mind), του λέει ο Πητ Πάπας. Πες εσύ το γιες και σου τον φέρνω εγώ συστημένο.

—Μα θα ‘ρθει; λέει ο Τζιμ. Όλδεγουαιη φρομ Τέρχου All the way from Turkey);

—Νέβερμαϊντ, του λέει ξανά ο Πητ. Έχω εγώ ανθρώπους δικούς μου εκεί, γκούντμεν (good men), και θα το κανονίσουν. Αυτός ο Γιουσούφης διαλαλεί ότι αυτός είναι ο τσάμπιονοφδεγουορλντ (champion of the world) και είναι ντροπή για μας τους Έλληνες αυτό το πράμα.

—Φέρ' τον εσύ εδώ και τον κανονίζω εγώ ωλράϊτ, του λέει ο Τζιμ. Θα δει από την καλή ποιος είναι ο αληθινός τσάμπιονοφδεγουορλντ και ποιος δεν είναι.

Και πράγματι ο Πητ Πάπας έστειλε τηλέγραφο στους ανθρώπους του στην Πόλη κι αυτοί κανόνισαν και βάλαν τον Γιουσούφη στο παπόρο και τον έστειλαν συστημένο στο Νιούγιορκ.

Αυτός ο Γιουσούφης να σου πω ήταν ένα ντερέκι δυο μέτρα, χοντρός σα βαρέλι και μαύρος, να τον φοβάσαι που τον βλέπεις. Δεν τον είχε νικήσει ποτέ κανένας λέει και δήλωσε στα παίηπερς (papers: newspapers) και στο ράδιο ότι τον Τζιμ τον δικόνε μας θα τον έκανε μια μπουκιά, ουάνμπαϊτ (one bite).

—Εγώ θέλω πέντε σαν αυτόνε το Γιουνάνη για να καταλάβω, είπε. Μιά ανάποδη να του δώκω θα ψάχνετε να τον βρείτε.

—Μα ο Τζιμ Λόντος είναι τσάμπιονοφδεγουορλντ, του λένε οι παιηπερμάνηδες.⁵⁵

—Ντεμέχ (δήθεν) τσάμπιον ο χεργκελές (ρεμάλι), είπε θυμωμένος ο Τουρκαλάς. Εδώ σας κάνει τον καμπόσο, που είναι τα εύκολα. Κάτω στην πατρίδα ούτε για χαμάλης στο λιμάνι δεν θα φτούραγε. Μπιρ (ένας) είναι ο αληθινός τσάμπιονοφδεγουορλντ κι αυτούνος είμαι εγώ, ο Γιουσούφ μπέης.

Ρωτάνε τώρα οι παιηπερμάνηδες τον δικό μας, τον Τζιμ, τι έχει να πει για όλα αυτά κι εκείνος τους λέει:

—Γουέλ... εμείς στην πατρίδα έχουμε μια παροιμία, γιουνό (you know). «Μεγάλη μπουκιά να φας, μεγάλο λόγο να μην πεις». Αυτός ο Γιουσούφης ξεχνάει τον Κολοκοτρώνη, τον Καραϊσκάκη, τον Αντρούτσο εντδεάδερ μπόϋς (and the other boys) που έκαναν τους δικούς του με τα χρομμυδάκια το '21. Ξεχνάει

⁵⁵ Παιηπερμάνης: από το (news)paper man, ο δημοσιογράφος δηλαδή, ελληνοαμερικανιστί.

και τον Μεγαλέξαντρο που τους έκανε τους Τουρκαλάδες να τρέχουν και να μη φτάνουν. Ε, τα ίδια και χειρότερα μπορεί θα πάθει κι αυτούνος, να του πεις χαιρετίσματα από μένα.

Έτσι έλεγε ο ένας κι απάνταγε ο άλλος μέχρι τον αγώνα. Και οι μπούκηδες ούλοι έδιναν τον Γιουσούφ για γουίνερ (winner) και ντρέπομαι που το λέω, αλλά και κάτι δικοί μας στον Τουρκαρβανό στοιχημάτισαν, γιατί τον είχαν σίγουρο και δεν θέλαν να χάσουν τα ωραία τα λεφτά τους από πατριωτισμό. Εγώ πάλι το σκέφτηκα καλά... «Τζων» λέω του εαυτού μου. «Καλά τα πατριωτικά αλλά πλην όμως μάνυ ιζ μάνυ (money is money) και δεν σε συμφέρει να τα χάσεις από μια χαζαμάρα». Σο, έπαιξα φάϊ ντόλαρς (five dollars) στο Γιουσούφ σ' έναν μπούκη και φάϊ ντόλαρς στο Τζιμ σε άλλον μπούκη. Οπότε αν όποιος κι αν κέρδαγε εγώ τον παρά μου τον είχα σίγουρο. Γιατί έτσι είναι το σωστό. Πρώτα το δικό σου συφέρο και μετά όλα τα άλλα.

Μαζώχτηκε το λοιπό πολύς κόσμος στο Μάντισο Σκουαιγκάρντι (Madison Square Garden), όπου γενόταν ο αγώνας, πολλοί πατριώτες από το Αστόρια και το Μπρούκλι (Brooklyn) και λίγοι Τουρκαλάδες που ήτουνε εδώ στο Νιούγιορκ και δουλεύαν χαμάληδες, αλλά οι πιο πολλοί ήτουνε Αμερικανοί βέροι, που ήρθαν να δουν το μεγάλο γεγονός που διαφήμιζαν τα παίηπερς και το ράδιο.

—Τζων, μου λέει ο Τζιμ. Κοίτα να γυαλίσεις τα παπούτσια καλά, μη γενούμε ρεζίλι σε τόσο κόσμο γιατί θα 'ναι ντροπής.

—Έννοια σου, Τζιμ, του λέω εγώ, και ξέρω. Αϊνό.

Κι έβαλα τα δυνατά μου και τον γυάλισα ωλράϊτ και τον έκανα πολύ σένιο.

Βγήκαν το λοιπό στο ρινγκ οι παλαιστές, και ζήτω ο κόσμος και νά φωτογραφίες και νά οι σημαίες οι ελληνικές, μαζί με τις αμερικανικές, οι Τούρκοι δεν κότησαν να βγάλουν δικές τους... Κι ο Γιουσούφης ήτουνε ένα θερίο μέχρι χει πάνω, με μουστάκες και σαρίκι, δυο κεφάλια του 'ριχνε του δικού μας και είπα του εαυτού μου... «Γουέλνταν (well done), Τζώννυ μπόϋ, που πόνταρες και στους δυο γιατί εσύ, όποιος και να κερδίσει τον παρά σου θα τον πάρεις και με το περιπλέον».

Και για να πω την αμαρτία μου, βλέποντας τον αράπη έτσι

φοβερό και τρομερό, δεν πίστευα ότι ο Τζιμ θα βγαине ζωντανός, αλλά τέλος πάντων, τι να κάνουμε, αυτά έχει η ζωή και μπίζνες ιζ μπίζνες (business is business), ωλράϊτ;

Χτυπάει το λοιπό το καμπανάκι και πάει ο γίγαντας ν' αρπάξει τον δικόνοε μας, δεν μπόρουνε, γιατί αυτός του ξέφευγε κι όλο του βανε τρικλοποδιές και τον γκρέμιζε, αλλά σηκωνόταν το θερίο κι άντε πάλι από την αρχή. Και πήγε αυτό το βιολί για κάμποσους γύρους, ώσπου στο τέλος ο Τζιμ, αφού τον κούρασε καλά-καλά τον Τουρκαλά, τον αρπάει στα χέρια του, του κάνει το αεροπλανικό, που ήτουνε δική του πατέντα όπως είπαμε, και τον βροντάει καταή. Σέκος ο Γιουσούφης. Μετράει ο ρέφερης... ξαναμετράει... Τίποτις. Είχε πάει για ύπνο ο Τουρκαλάς.

Κι έτσι ο Τζιμ νίκησε για την πατρίδα και οι Αμερικανοί τον αποθέωσαν, τσάμπιονοφδεγουορντ με τα ούλα του, πλην οι δικοί μας δεν ήτουνε πολύ ευχαριστημένοι γιατί χάσαν τα ωραία τους τα λεφτά που είχαν παίξει στον αράπη και καλά να πάθουν, γιατί δεν σκέφτηκαν μυαλωμένα, σαν εμένα που έβγαλα κείνο το βράδυ ένα καλό κομπόδεμα και ήμανε ωλράϊτ και σένιος.

Αυτός ήτουνε ο φίλος μου ο Τζιμ Λόντος που δόξασε την Ελλάδα στα Γιουνάϊτετ Σταίητς οφαμέρικα (United States of America) και μας έκανε περήφανους

Ελπίζω η διήγησις αυτή να είχαν δι εσάς πολλαπλά ωφέλη, όπως είχαν και δι' εμέ. Αν μη τι άλλο λάβαμεν μίαν γεύσιν, έστω αμυδράν, του ψυχισμού και του επιχειρηματικού δαιμονίου των αδελφών μας της διασποράς.

Συνοπτική πλην άκρως εμπειριστατωμένη και ιστορικώς απολύτως ακριβής βιογραφία της εκπάλγου καλλονής Μαρίας Πενταγιώτισσας και πανηγυρική αποκατάστασις της αληθείας αποδεικνύουσα, πέραν πάσης αμφιβολίας, την άμεμπτον ηθικήν και κοινωνικήν αυτής υπόστασιν.

ια την ομορφιά, την εξυπνάδα και το ανεξάρτητον του χαρακτήρος της υπερόχου τούτης Ελληνίδος πλείστα όσα έχουν λεχθεί και γραφεί και ακόμη περισσότερα μέλλεται να λεχθούν και να γραφούν ενόσω υπάρχει παλλόμενος και αενάως μαχόμενος ελληνισμός εις τον πλανήτην ετούτον. Καθόσον η σύγχρονος αύτη Ελένη της Σπάρτης εξήψεν την λαϊκίην και δημιουργικήν φαντασίαν όσον ουδείς άλλος εις την πρόσφατον Ιστορίαν του τόπου μας. Βιβλία, θεατρικά έργα, κινηματογραφικά ταινία και άλλα τινά δημιουργήματα του πνεύματος συνέβαλαν εις την διατήρησιν της μνήμης της υπερόχου τούτης κόρης των ορεινών Πενταγίων (τόπον καταγωγής της εις τον οποίον οφείλει το προσωνύμιον «Πενταγιώτισσα») και πλείστων όσων θρύλων περιβάλουν αυτήν.

Φευ, όλα αυτά συνέβαλαν επίσης ώστε να δημιουργηθή εις τα άβουλα και ευεπηρέαστα πλήθη μία εντελώς λανθασμένη εντύπωσις δια την υπερήφανον βλαχοπούλαν, ήτις παρουσιάζεται ως μία αδίστακτος πλην μοιραία γυνή, κάθε άλλον παρά αμέμπτου ήθους και συμπεριφοράς, διάγουσα βίον έκλυτον και σκανδαλώδη και προσβάλουσα ασυστόλως τα χρηστά ήθη της ευσεβούς και εναρέτου εις το έπακρον ελληνικής υπαίθρου –και τότε αλλά και εσαεί.

Ουδέν ψευδέστερον και κακοηθέστερον της εντυπώσεως αυτής, ήτις αποτελεί μίαν κατάφορον αδικίαν, σπιλώνουσα την μνήμην της ωραιότερας των Ελληνίδων.

Αυτήν ακριβώς την αδικίαν φιλοδοξούμεν να αποκαταστήσωμεν δια της παρούσης επισταμένης και ενδελεχούς ιστορικής μας διατριβής, παραθέτοντες πληθώραν ατραντάχτων επιστημονικών στοιχείων τα οποία περιτράνωσ αποδεικνύουν την κατάφορον πλάνην ήτις επικρατεί έως σήμερον εις την λεγομένην κοινήν γνώμην.

Θα αποδείξωμεν δια της παρούσης ότι η υπέροχος Μαρία Δασκαλοπούλου, γνωστοτέρα εις το Πανελλήνιον ως Μαρία Πενταγιώτισσα, υπήρξεν υπόδειγμα εναρέτου γυναικός, τόσοσ ως προς την ηθικήν πλευράν του χαρακτήρος της, όσον και ως προς την συμπεριφοράν αυτής και ότι υπήρξεν θύμα ατυχών συμπτώσεων και καχοβούλων διαβολών, αι οποίαι ουδεμίαν σχέσιν έχουν με την πραγματικότητα. Έχομεν δηλαδή εδώ μίαν επιβεβαίωσιν της σοφής προγονικής ρήσεως που λέγει: «Καλύτερα να σου βγει το μάτι παρά το όνομα».

Ιδού λοιπόν η σωστή και ακεραία παράθεσις των πραγματικών γεγονότων που συνθέτουν την εικόναν του βίου της Μαρίας Πενταγιώτισσας ως τούτα προκύπτουν από τας αόκνους και τα μάλα τεκμηριωμένασ επιστημονικάσ μας ερεύνας καθώς και την μαρτυρίαν αυτοπτών μαρτύρων, όπου τούτο κατέστη δυνατόν. Ιδιαιτέραν μνείαν οφείλομεν να αποδώσωμεν εις τον αείμνηστον καθηγητήν του Αστικού Δικαίου Ευστάθιον Περλεπέν, το μνημειώδες έργον του οποίου, πραγματευόμενον δικαστικάσ πλάνας, υπήρξεν άκρωσ διαφωτιστικόν ως προς την περίπτωσιν που μας ενδιαφέρει.⁵⁶

Η Μαρία εγεννήθη, ως προείπαμεν, εις το πασίγνωστον χάριν εκείνης, χωρίον Πενταγιοί της Φωκίδος το 1821, έτος σημαδιακόν, κατά το οποίον, ως γνωστόν, οι σκλαβωμένοι πλην αδούλωτοι ψυχικώς Έλληνες, απεφάσισαν, μετά από τετρακόσια έτη, όπως αποτινάξουν τον Οθωμανικόν ζυγόν, ίνα τον αντικαταστήσουν με άλλον, της ιδικής τους αρεσχείας. Φαίνεται λοιπόν ότι η επαναστατική πνοή του αλησμονήτου εκείνου έτους επηρέασεν, κατά τρόπον θα έλεγεν κάποιος μεταφυσικόν, τον χαρακτήραν του θήλεωσ νεογεννήτου. Και όπως από το δεύτερον ήδη

⁵⁶ Ευστάθιος Περλεπές, «Δικαστικάί πλάναι και κακοδικίαί εις την σύγχρονον Ελλάδαν, 1830-1951», τόμος 12ος, Εκδόσεισ Θέμιδος, 1956.

έτος της εθνεγερσίας οι επαναστατημένοι καπεταναίοι ελησμόνησαν τον Τούρκον δυνάστην και ήρξαντο αλληλοσφάζοντες αλλήλους, ούτω πως και το βρέφος έμελλεν να ευρεθή αντιμέτωπον αργότερον με την ιδίαν αυτού οικογένειαν, εις εμφύλιον διαμάχην, ήτις είχεν τραγικάς συνεπειάς δι' αμφοτέρας πλευράς.

Τυχάνουσα κόρη γραμματοδιδασκάλου είχεν την σπανίαν τύχην να διδαχθή εκ του πατρός της γραφήν και ανάγνωσιν (όλα δηλαδή όσα εγνώριζεν και ο ίδιος), κάτι ανήκουστον δια τα θήλεα της εποχής εκείνης, άτινα αυτομάτως απεκλείοντο της μαθήσεως —όχι ότι τα άρρενα, εις την ύπαιθρον ειδικώς, ενεθαρρύνοντο ιδιαιτέρως προς την κατεύθυνσιν αυτήν.

Αυτή η λεπτομέρεια λοιπόν απετέλεσεν την απαρχήν ενός άνευ προηγουμένου φθόνου μεταξύ των συνομηλίκων της κορασίδων αι οποίαι αναφέροντο εις αυτήν σκωπτικώς ως: «η γραμματιζούμενη» ή «η δασκαλοπούλα». Άποψιν που εσυμμερίζετο και το σύνολον των ενηλίκων του χωριού, που δεν έβλεπαν με καλό μάτι «θήλεο πράμα να ξέρει γράμματα», προσθέτοντας σταυροκοπούμενοι ευλαβικώς: «Θα ρίξει φωτιά ο Θεός να μας κάψει».

Φευ! δεν ήτο μόνον αυτό όμως. Μεγαλώνοντας η Μαρία εξελίσσετο εις μίαν νεαράν κοπέλαν εκπάλγου καλλονής, παρασάγγας απέχουσα από τα εντόπια εξαμβλώματα, των οποίων η επίπνονος εργασία εις τους αγρούς ουδόλως ηυνόει την θηλυκότητάν των. Κατά συνέπειαν το σύνολον των νέων του χωριού, αλλά και των γειτονικών χωριών, δεν είχεν έτερον μέλημα παρά πώς να προσελκύση την προσοχήν και να τύχη της ευνοίας της νεαράς καλλονής.

Εδώ προκύπτει μία παρεξήγησις, η οποία βεβαίως οφείλεται κατά μέγα μέρος εις την κακεντρέχειαν και την ζηλοφθονίαν των Πενταγιωτών και κυρίως των (αζήτητων) Πενταγιωτισσών.

Έχει επικρατήσει η εντύπωσις ότι η Μαρία διήγεν βίον ελευθέριον και ανεσύσταγον, εναλάσσουσα τους εραστάς αδιστάκτως και ενδίδουσα προθύμως εις τας ανομολογήτους ορέξεις των.

Ουδέν ανακριβέστερον.

Γνωρίζομεν εξ' εγκύρου πηγής, την οποίαν δι' ευνοήτους λόγους αδυνατούμε να κατονομάσωμεν, ότι η εν λόγω κόρη

υπήρξεν παρθένος έως την ημέραν του γάμου της (και πιθανότατα και πέραν αυτής).

Ιδού η μαρτυρία αυτόπτου επιζώντος, ως ούτος εκμυστηρεύθη εις τους απογόνους του κι εκείνοι, πιεζόμενοι αφορήτως, εις ημάς.

Μας είπεν ο δισέγγονος του εν λόγω αυτόπτου μάρτυρος λοιπόν, τον οποίον θα ονομάσωμεν τυχαίως Κίτσον:

«Ο πάππος μου Κίτσος, ηξέυραμε ούλοι μας ότι είχε μπλέξει μια βολά με τ'ν Μαρίτσα τ'ν Πενταγιώτισσα. Όχι αυτήνα στο έργο, τ'ν αλ'θινή. Τα 'χαν μπλέξ'ει το λοιπό κι αρωτούσαμε εμείς, από περιέργεια, να μας πει τι εργολαβίες κάναν... καταλαβαίν'ς.

»—Τίπουτας, μας είπε ο γέρος. Άϊντι ιένα φ'λί, μι του ζόρ'ι κι άϊντι κάνα χάδ'ι κι όξου απ' τ'ν πόρτα.

»—Άλλο τίποτις, παππού; ρωτάγαμε εμείς για να τον πειράξ'μι.

»—Ε, ιντάξ'. Σαν πιδιά κι μείς... ούλου κι κάτ'ι σκαρώνναμι... αλλά όταν φτάναμι στου αμήν, αυτούν'η βράχους! «Ως ιδώ κι μη παρέκ'ει, Κίτσου», μο 'λιγι. «Αυτά που ξιέρ'ς σ'τς παστρικιές. Ιγώ την παρθινιά μ' τ' σέβουμι. Αύριου, μιθαύριου θα παντριφτώ... Τι θα πω τ' αντρού μ'; Έπισα απ' τουν γάϊδαρου κι ξιπαρθινευτ'κα απού ατύχημα;».

»—Δηλαδή, παππού;

»—Δ'λαδή, είπαμι. Του πρέπουν κι του σουστό. Για να καταλάβ'τι ισείς τα ξιπιταρούδια... Τότις στ' χουριό, άμα πάγινις μι καμιά τσούπρα που τα 'θιλι πρόσιχις κι πρόσιχι. Μη γέν'ει κάνα λάθους κι πιλαλάμι μιτά. Ιντάξ' δεν λιέου... σ' αφήναν να κάν'ς τη δ'λειά σ' οι πιο ξαναμένις κι απού πίσου, που δεν π'ράζ', αλλά μέσα στου ιερό δεν έμπινις που να χτυπιόσαν καταή. Ε, η Μαρίτσα ούτι απού πίσου σ' άφ'νι. Ήταν κουρίτσ'ι ηθ'κό κι ας λιέν οι φαρμακόγλουσσις.

»—Παναπεί, παππού, εσύ τη δ'λειά σ' δεν τ'ν έκανις;

»—Τ'ν έκανα, πώς δεν τ'ν έκανα. Αλλά απόξου-απόξου. Παραμέσα δεν σήκουνι».

Ως συνάγεται λοιπόν εκ της ως άνω εγκύρου μαρτυρίας η Μαρία δεν ήτο μόνον τύποις παρθένος, αλλά και εκ των εναλλακτικών λύσεων συνευρέσεως είχε επιλέξει την ελαφροτέρα και πλέον αμελητέαν.

Θα συναντήσωμεν μίαν παρομοίαν περίπτωσηιν και περαιτέρω καθώς εξελίσσεται η διήγησίς μας.

Κάποια στιγμή, ως ήτο αναμενόμενον και μοιραίον, η Μαρία ηράσθη σφόδρα νέον συγχωριανόν, ευειδήν και ευθυτενήν, πλην όμως ρεμάλι και άκρως υπόπτου παρελθόντος.

Ο νέος ούτος έφερεν το προσωνύμιον Τουρκάκης, το οποίον, με την χρήσιν και την πάροδον του χρόνου κατέληξεν να εξελιχθή εις επώνυμον, ως συμβαίνει με πλείστα όσα ελληνικά επώνυμα.

Διατί Τουρκάκης;

Ως λέγεται, ο εν λόγω ρεμάλης νέος, επί Τουρκοκρατίας εκινείτο υπόπτως, συνεργαζόμενος μετά του εχθρού και δοσιλογών ασυστόλως δι' ίδιον όφελος, όπως τόσοι και τόσοι όμοιοι του κατά την μακραιώνα Ιστορίαν μας. Κάποιαν φοράν μάλιστα, ως φημολογείται, μάλλον βασίμως, κατέδωσεν εις τας Οθωμανικάς Αρχάς την κρυψώναν ομάδος τινός αρματωλών με συνέπειαν τον σφαγιασμόν των υπό των Τούρκων ζαπτιέδων.

Βεβαίως το ενδεχόμενον της προδοσίας ήτο δύσκολον να αποδειχθή και ούτω το χωρίον εκόλλησεν εις τον φερόμενον ως καταδότην το σκωπτικόν και τα μάλα ατιμωτικόν προσωνύμιον Τουρκάκης.⁵⁷

Αυτόν τον Τουρκάκην ηράσθη λοιπόν παραφόρως η Μαρία και ότε τούτο έγινεν γνωστόν εις την κλειστήν κοινωνίαν των Πενταγιών προεκλήθη σούσουρον κι αναποφεύκτως τα μαντάτα έφθασαν εις τα ώτα του αδελφού της ο οποίος εξεμάνη και απαίτησεν από την αδελφήν του να διακόψη πάραυτα κάθε δοσοληψίαν μετά του «αχαίρευτου».

⁵⁷ «Ο Τουρκάκης δεν υπήρξεν προδότης. Αντιθέτως προσποιείτο τον φιλότουρκον προκειμένου να βοηθήση τους Έλληνας που αντιστέκοντο εις τα βουνά».

Γεώργιος Τουρκοπέτρος, «Τουρκάκης, ένας παραγνωρισμένος ήρωας του '21», εις εφημερίδαν *Ελληνικός Κήρυξ της Νέας Υόρκης*, φύλλον 512, 1967.

—Εγώ τον αγαπώ και θα τον πάρω, απήντησεν αγερώχως η υπερήφανος κόρη.

Ο αδελφός Θανάσης, διδάσκαλος και ο ίδιος, προσεπάθησεν αρχικώς όπως την συνετίσει ηπίως.

—Μαριώ, σύνελθε και συγκεντρώσου, της είπεν. Ο εν λόγω ρεμάλης τυγχάνει κάθαγμα πρώτου μεγέθους και βαρύνεται με σοβαροτάτας κατηγορίας αντεθνικού χαρακτήρος.

—Πρόκειται περί ασυστόλων διαβολών, απήντησεν η Μαρία. Είμαι βεβαία ότι ο Μήτσος μου είναι αδάμας και ως εκ τούτου εις το χωρίον τον ζηλεύουν και τον συκοφαντούν.

—Βρε σου λέω είναι αγύρτης και κάθαγμα πρώτης, επέμεινεν ο Δασκαλοθανάσης.

Πλην η ερωτευμένη νέα δεν ήθελεν ν' ακούση λέξιν επ' αυτού και αναποφεύκτως η στάσις της αυτή οδήγησεν εις ρήξιν μετά του αδελφού της, ο οποίος την εξύβριζεν σκαιώς, χειροδικούσεν επ' αυτής και δεν ηξέυρομεν τι άλλον ποταπόν της έκαμεν, καθόσον είναι γνωστόν τοις πάσι ότι η πατριαρχική εξουσία εις την ύπαιθρον δεν γνωρίζει όρια και ηθικούς φραγμούς.

Το ότι ο Θανάσης ευρέθη μαχαιρωμένος θανασίμως εις μίαν παρακειμένην χαράδραν δεν αφήνει την παραμικράν αμφιβολίαν περί του πιθανού δράστου. Ατυχώς όμως οι μοχθηροί χωριάτες κατηγόρησαν και την Μαρίαν ως ηθικήν αυτουργόν.

Οι δύο ερασταί συνελήφθησαν εν τω άμα, δικάσθησαν και κατεδικάσθησαν, χωρίς να ομολογήσουν ωστόσο την ενοχήν των, ο μεν Τουρκάκης εις τέσσαρα έτη φυλακίσεως η δε Μαρία εις δύο.

Όπως είπεν ο Τουρκάκης μετά εις επιστήθιον φίλον του, την μαρτυρίαν του οποίου διέσωσεν ο εγγονός του κουρέα που τον εκούρευεν:

—Ένα με στενοχωράει. Ότι μ' αυτά και μ' αυτά δεν πρόκα-
να να χαρώ τη Μαρίτσα. Ούλο «άσε, όταν στεφανωθούμε» μο
έλεγε. Να λοιπό τώρα που μείναμε κι οι δυο με την όρεξ'η και
τον καημό. Τι κατάλαβι;

Και είναι τούτο έν ακόμη αδιασειστον στοιχείον καταδεικνύ-

ον το ηθικόν μεγαλείον και την πέραν πάσης αμφιβολίας ανέπα-
φον αγνότηταν της Μαρίας.⁵⁸

Η οποία ενεκλείσθη εις γυναικείας φυλακάς ευθύς άμα το
πέρας της δίκης.

Οποία δυστυχία και οποία δικαστική πλάνη! Πλην όμως,
ως άριστα γνωρίζομεν οι πλείστοι εξ' ημών και δη όσοι είχαν δο-
σοληψίας με τον Νόμον, η Δικαιοσύνη είναι μεν τυφλή, αλλά ενί-
οτε είναι επίσης κουφή. Καθόσον εις την απολογίαν της η Μα-
ρία απέδειξεν περιτράνωσ την αθωότητάν της.

—Κύριοι δικασταί, είπεν. Αναλογισθείτε παρακαλώ πώς θα
ήτο δυνατόν ποτέ να εύχομαι τον θάνατον του αδελφού μου, του
μοναδικού μου προστάτου εις τον κόσμον ετούτο, και τοιουτο-
τρόπως να κλείσω το σπίτι μου, κατά το κοινώς λεγόμενον;

Αδιάσειστον στοιχείον και άριστα δομημένη λογική σκέψις,
την οποίαν, φευ!, οι δικασταί επέλεξαν να αγνοήσουν επιδεικτι-
κώς.

Επιπλέον η υπεράσπισις του ετέρου κατηγορουμένου, Τουρ-
κάκη, εφρόντισεν όπως παρουσιάσει αυτόν ως «νέον άβγαλτον
και αθών, όστις έπιψεν θύμα της μοιραίας ομορφιάς μίας σατα-
νικής γυναικός».

Και πρόκειται περί ειρωνίας της μοίρας να δικαιώνεται
τοιουτοτρόπως η απέχθεια που έτρεφεν ο μακαρίτης Δασκαλοθα-
νάσης δια το πρόσωπον του αλητηρίου και ποταπού φονέως του.
Πλην ήτο πλέον αργά και δι' εκείνον και δια την πλανηθείσαν
αδελφήν του.

Δυστυχώς αι συκοφαντίαι και αι διαβολαί κατά της υστερο-
φημίας της Μαρίας δεν έχουν τελειωμό.

Εν έτει 1890 κυκλοφόρησεν ευτελέστατον λαϊκόν ανάγνω-
σμα, αμφιβόλου λογοτεχνικής αξίας και ηθικής, το οποίον
υπέγραφεν μια κάποια Αζαλέα Δελησπύρου, υπό τον γαργαλι-
στικόν τίτλον: «Αχολασίαι εις τας Γυναικείας Φυλακάς».

Το κατάπτυστον τούτο λιβελογράφημα απεσύρθη της κυκλο-
φορίας κατόπιν εισαγγελικής παρεμβάσεως, επικαλουμένης τον

⁵⁸ Ελληνική Μπούστουρα, «Ηταν η Μαρία η Πενταγιώτισσα παρθένος;», εις
Το Περιοδικόν της Οικοκυράς, τεύχος 15, Άμφισσα 1952.

περί Ασέμων Νόμον, πλην όμως η ζημία είχε ήδη επιτελεσθεί. Η άγνωστος συγγραφέας διατείνεται ότι υπήρξεν και η ίδια έγκλειστος επί έν διάστημα εις γυναικείας φυλακάς, που αποφεύγει να κατονομάση, και ισχυρίζεται ότι εις τας φυλακάς εκείνας υπήρξεν η ίδια αυτόπτης μάρτυς ανομολογήτων οργίων μεταξύ των εγκλειστων γυναικών καθώς και μετά των θηλέων φυλάκων αυτών. Αναφέρεται δε εις τα πρόσωπα του δράματος με τα βαπτιστικά των ονόματα και μόνον με το πρώτον γράμμα του επωνύμου των, πλην εις ορισμένας περιπτώσεις τούτο είναι αρκετόν δια τους γνώστας των τότε πραγμάτων ώστε να αναγνωρίσουν μερικάς εκ των πρωταγωνιστριών της διηγήσεως.

Μεταξύ άλλων έν ολόκληρον κεφάλαιον αφιερώνεται εις την «μοιραίαν και ωραίαν των ωραίων Μαρίαν Π. ήτις υπήρξεν εξαιρετικά δημοφιλής μεταξύ των δεδηλωμένων εραστών του ιδίου αυτών φύλου». Αναφέρεται φυσικά, πλαγίως, εις την Μαρίαν Πενταγιώτισσαν, η οποία με τον τρόπον αυτόν υπέστη μεταθανάτιώς μίαν εισέτι σπύλωσιν του ονόματός της.

Διερευνήσαμεν επισταμένως κι ενδελεχώς την υπόθεσιν αυτήν, με την προσείκουσαν επιστημοσύνην που μας χαρακτηρίζει, και ανακαλύψαμεν ότι η υπό το ψευδώνυμον καλυπτομένη συγγραφέας ήτο μία Σωτηρία Πατσούρα, εκ Καλαμών, η οποία όντως υπήρξεν έγκλειστος εις τας ιδίας με την Μαρίαν φυλακάς, καταδικασθείσα δι' απάτην, κλοπήν, ψευδορκίαν και φθοράν ξένης περιουσίας.

Κατορθώσαμε δε να ανακαλύψωμεν έν εκ των σπανίων διασωζόμενων αντιτύπων του λιβελογραφήματος απόσπασμα του οποίου, μετά βδελυγμίας, παραδίδομεν εις τον δημόσιον εμπτυσμόν.

«Ενδύς άμα τη αφίξει της περιφήμου Μαρίας Π. εις τας φυλακάς επήλθεν αναστάτωσις. Καθόσον το σύνολον των εγκλειστων, μηδέ εμού της ιδίας εξαιρουμένης, επεδύμη να την οικειοποιηθή ως συγκάτοικον εις το κελίον αυτής. Διότι η φήμη της, που είχε προηγηθεί της παρουσίας της ενταύδα, είχε ενσπείρει πλείστα όσους ανομολογήτους φαντασιώσεις και προσδοκίας. Ετούτη δε, πρόσχαρος και ευγενής, ως βασίλισσα μεταξύ των υπηκόων της, υπέσχετο ότι καμία

εκ των συγκρατουμένων της δεν θα μείνη παραπονεμένη, αλλά θα εφρόντιζεν να συγκατοικήση με όλας ανεξαιρέτως.

Και τω όντι... ετούτον έπραξεν.»⁵⁹

Είναι περιττόν φρονώ να συνεχίσωμεν την παράθεσιν των αθλίων αναφορών του ποταπού κι ευτελεστάτου τούτου τερατουργήματος –αντάξιον της συγχρόνου «Αυριανικής» κουλτούρας– το οποίον εξακολουθεί την σπύλωσιν, με τον πλέον αδίστακτον τρόπον, υπολήψεων και προσώπων υπεράνω πάσης υποψίας.

Η προσωπική μας έρευνα αποκαθιστά τελικώς, τελεσιδικώς, την μίαν και μοναδικήν αλήθειαν, η οποία παρασάγγας απέχει βεβαίως αυτής που ευαγγελίζεται η ψευδώνυμος Σωτηρία Πατσούρα. Παραθέτομεν τα στοιχεία ως τούτα προέκυψαν.

- 1) Εις το μεγαλύτερον διάστημα της αδίκου φυλακίσεώς της η Μαρία συγκατοίκησεν μετά της Μελπομένης Μπαρδάκα, μίας ωραιοτάτης νεαράς διδασκαλίσεως του Αρσακείου, καταγωμένης από αρίστην Αθηναϊκήν οικογένειαν, η οποία κατεδικάσθη, αδικώς και τούτη, κατηγορουμένη ψευδώς δι' αποπλάνησιν των μαθητριών της. Αι δύο γυναίκες συμβίωσαν αρμονικώς επί δύο σχεδόν έτη χωρίς να δώσουν το παραμικρόν δικαίωμα.
- 2) Ότε η Μελπομένη απελύθη, λόγω καλής διαγωγής, την θέσιν της κατέλαβεν η Χαρίκλεια Χατζηπαύλου, εκ Φαναρίου Κωνσταντινουπόλεως προερχομένη, αδικώς καταδικασθείσα δι' απόπειραν δηλητηριάσεως του μνηστήρος της, όστις –κατά το ψευδές κατηγορητήριο– εξήτησεν όπως του παραχωρηθούν προγαμιαία δικαιώματα. Η αμέμπτου ηθικής Χαρίκλεια ηρνήθη σθεναρώς, κατόπιν τούτου δε ο απορριφθείς μνηστήρ εξύφανεν κατηγορίαν περί δήθεν αποπείρας κατά της ζωής του προκειμένου να λάβη εκδίκησιν. Και με την νέαν συγκατοικον οι σχέσεις της Μαρίας υπήρξαν άμεμπτες και πέραν πάσης καταπτύστου υποψίας.
- 3) Είναι αληθές ότι ορισμένοι εκ των θηλέων φυλάκων, δεδηλωμένοι ομοφυλόφυλοι, επεχείρησαν επανειλημμένως

⁵⁹ Αζαλέα Δελησπύρου (Σωτηρία Πατσούρα), «Ακολασίαι εις τας Γυναικείας Φυλακάς», (άνευ εκδότου), Ναύπλιον 1890, σελ. 232.

να δειλέασουν την Μαρίαν προσφέρουσαι διάφορα ανταλλακτικά προνόμια. Ωστόσο η ηρωίς μας τας απέκρουσεν συλλήβδην μετά βδελυγμίας, πλην της αρχιφύλακος Καλλιόπης Στρούμπεση μετά της οποίας συνεδέθη με ειλικρινήν και απονήρευτον φιλίαν, η οποία διετηρήθη και μετά το πέρας της εκτίσεως της ποινής της.

Αποδεικνύεται λοιπόν περιτράνως ότι δια μίαν ακόμη φοράν η απόπειρα σπιλώσεως του ονόματος της Μαρίας ουδόλως ευσταθεί.

Άμα τη απολύσει της εκ των φυλακών η Μαρία επέστρεψεν εις Πενταγιούς όπου ηύρεν την περιουσίαν της καταπατηθείσαν και τους χωρικούς να είναι εχθρικώς διακείμενοι απέναντί της.

Θορυβηθείσα απεφάσισεν όπως λάβει μέτρα δραστικά. Εγνώριζεν ότι την περιοχὴν ελυμαίνετο η συμμορία του φοβερού αρχιληστού Καρακώστα. Μετέβη λοιπόν εις το λημέρι του ίνα αιτηθῆ την αρωγὴν των παρανόμων, εφόσον ο Νόμος αδυνατούσεν να της παράξῃ προστασίαν.

Οι λησταί αντικρίζοντας ὅλως απροόπτως την διάσημον καλλονὴν απέμειναν ενεοί, ο δε καπετάνιος τους ανέκραξεν μεθ' απροσποιήτου θαυμασμού:

—Βαί, βαί, βαί! Τι 'ναι θεούλη μ' τούτο το ουρί του Παραδείσου που καταδέχτηκε να 'ρθει στο φτωχικό μας;!!!

Ετοιμόλογος η Μαρία απήντησεν:

—Δεν είμαι αυτό που λες, καπετάνιο. Είμαι μόνον μία πτωχή και καταφρονημένη κόρη, η οποία υφίσταται την κακίαν των συντοπιτών της. Ἦλθα λοιπόν να ζητήσω να με συντρέξης και εἴθε ο Πανάγαθος να σε ανταμείψῃ δια την καλήν σου πράξιν, διότι εγώ, εν πενηρία τελούσα, αδυνατώ.

Ο Καρακώστας γέλασε καλόκαρδα.

—Αν περιμένω απ' τον Πανάγαθο, θα γεράσω φτωχός και καταφρονημένος, σαν εσένα, κορίτσι μ', εἶπεν. Ἐλα εδώ... κάτσε να ξαποστάσεις, να σε φιλέψουμε και κατιτίς, γιατί θα πεινάς, ορέ καφερό, και πε μου εμένα με το σι και με το νίγμα τα καθέκαστα.

Η Μαρία τον ηχαρίστησεν, απεδέχθη την γενναιόδωρον φιλοξενίαν του και τρώγοντας και πίνοντας, συντροφιά με τους καλωσυνάτους ληστές, διηγήθη τα παθήματά της.

—Α, τα ζαγάρια! ανεφώνησεν εις το τέλος της διηγήσεως πλήρης αγανακτήσεως ο αρχιληστής. Μωρέ θα τους αφαλοκόψω, για να μάθουν, ή να μη με λένε μένα Καρακώστα.

Η Μαρία όμως ήτο φύσις πονόψυχος και ελεήμων, παρά τα μύρια όσα είχεν υποστεί από την μοχθηρίαν των συγχωριανών της.

—Όχι, καπετάνιο, να χαρής, του είπεν. Δεν υπάρχει χρεία να χυθή κι άλλο αίμα αδίικως. Μόνον να τους φοβερίσης αυστηρώς, για να ηξεύρουν ότι δεν τυγχάνω εντελώς απροστάτευτος εις τον κόσμον ετούτον.

Εσυγκινήθη ο παράνομος ληστής από τοσαύτην γενναιοψυχίαν.

—Να ‘σαι καλά, ορή κοπέλα, κι έχεις καλή ψυχή, της είπεν. Να ξεύρεις ότι από ‘δώ και μπρος ο Καρακώστας είναι ο προστάτης, ο πατέρας κι ο αδερφός σου. Κάτσε να ξαποστάσεις απόψε στο κονάκι κι αύριο πουρνό-πουρνό, πρώτα ο Θεός, κατηγοράμε στους Πενταγιούς να βάνουμε τα πράματα στη θέση τους.

Έτσι η Μαρία διανυκτέρευσε εις το λημέρι των ληστών, αλλά επειδή ήτο τα μάλα καταπονηθείσα διανυκτέρευσε επί τέσσαρις εισέτι νύκτας και την πέμπτην ημέραν, την πρωίαν, με ολόκληρον το ληστρικόν ασκέρι, κατηφόρισεν εις Πενταγιούς έφιππος παρά το πλευρόν του καπετάνιου.

Και ως είθισται πάντα με τους θρασύδειλους, όταν οι χωριάτες αντίκρισαν ολόκληρον το ληστρικόν δυναμικόν της περιοχής να εισέρχεται εις το χωρίον πάνοπλον και αγριωπόν λιγοψύχησαν πιστεύοντες ότι ήλθεν πλέον η τελευταία των στιγμή.

Ο Καρακώστας τους εσύναξεν εις την πλατείαν του χωρίου και χωρίς να αφιππεύση τους απηύθυνεν σύντομον πλην εμπνευσμένον χαιρετισμόν.

—Ορέ ζαγάρια χωριάτικα! εβροντοφώναξεν. Μαθαίνω, ορέ, ότι ταλαιπωράτε άδικα των αδίικωνε τούτη ‘δώ την ανήμπορη κι απροστάτευτη γυναίκα. Το λοιπό... αν ξανακούσω το παραμικρό

θα ῥθω να σας κρεμάσω ούλους ανάποδα σε τούτον εδώ τον πλάτανο και θα βάλω μπουρλότο στο κωλοχώρι σας. Εγώ, να το ξέρετε, είμαι πατέρας κι αδερφός της Μαρίας από ῥδώ. Για ότι της κάνετε αυτουνής θα δώκετε λόγο σε μένα. Κι αντέστε τώρα στα καλύβια σας να μου φέρετε ότι φλουριά σας βρίσκονται για ν' αποζημιωθώ που μου χαλάσατε την ησυχία μου και με κατεβάσατε άρον των άρων απ' τα λημέρια μου.

—Μα, τέκνον μου, καπετάνιο, είπεν ο παπάς, ένας παμπόνηρος αγιογδύτης εκ των χειροτέρων διωκτών της Μαρίας. Πού να τα βρούμε τα φλουριά εμείς, φτωχοί ανθρώποι; Εμείς δεν έχουμε ούτε σανό για τα ζα μας, ούτε λάδι για τα καντήλια μας, που λέει ο λόγος.

Γέλασεν τρανταχτά και ανησυχητικά ο αρχιληστής.

—Ε, τότες καλά, παπά μου, είπε. Όποιος δεν έχει φλουριά θα τον κρεμάω στον πλάτανο για να τον κάνω χάζι που θα παιδεύεται να αποθάνει και θ' αποζημιωθώ, που λέει ο λόγος.

Κατόπιν τούτου, ως δια μαγείας, όλοι οι πτωχοί χωρικοί, με πρώτον και καλύτερον τον αγιογδύτην ιερέαν προσέτρεξαν με τα πουγγιά των γεμάτα.

Ο δε Καρακώστας, παράνομος μεν, αλλά κύριος, κράτησε το ήμισυ των λαφύρων δια τον ίδιον και τα παληκάρια του και το έτερον ήμισυ το προσέφερεν εις την Μαρίαν παρά τας διαμαρτυρίας αυτής.

—Σώπα, ορή κοπέλα, της είπεν γεμίζοντας τις χούφτες της χρυσά φλουριά. Αυτούνα κι άλλα τόσα τα δικαιούσαι για την τάλαιπώρια όπου σου ῥκαναν αυτά τα ελεεινά ζαγάρια. Θα σε βοηθήσουν να κάμεις μια καινούργια αρχή, που λέει ο λόγος. Κι όποτε θες πέρανα από τα λημέρια μας, να σε φιλέψουμε, να πιούμε ένα κρασί και να θυμηθούμε τα παλιά.

ῥΗτο εξ' αιτίας του περιστατικού αυτού που η Μαρία απέκτησεν το προσωνόμιον «λησταρχίνα». Πάντως ουδείς εις το χωρίον της ετόλμησεν έκτοτε να την στενοχωρήση.

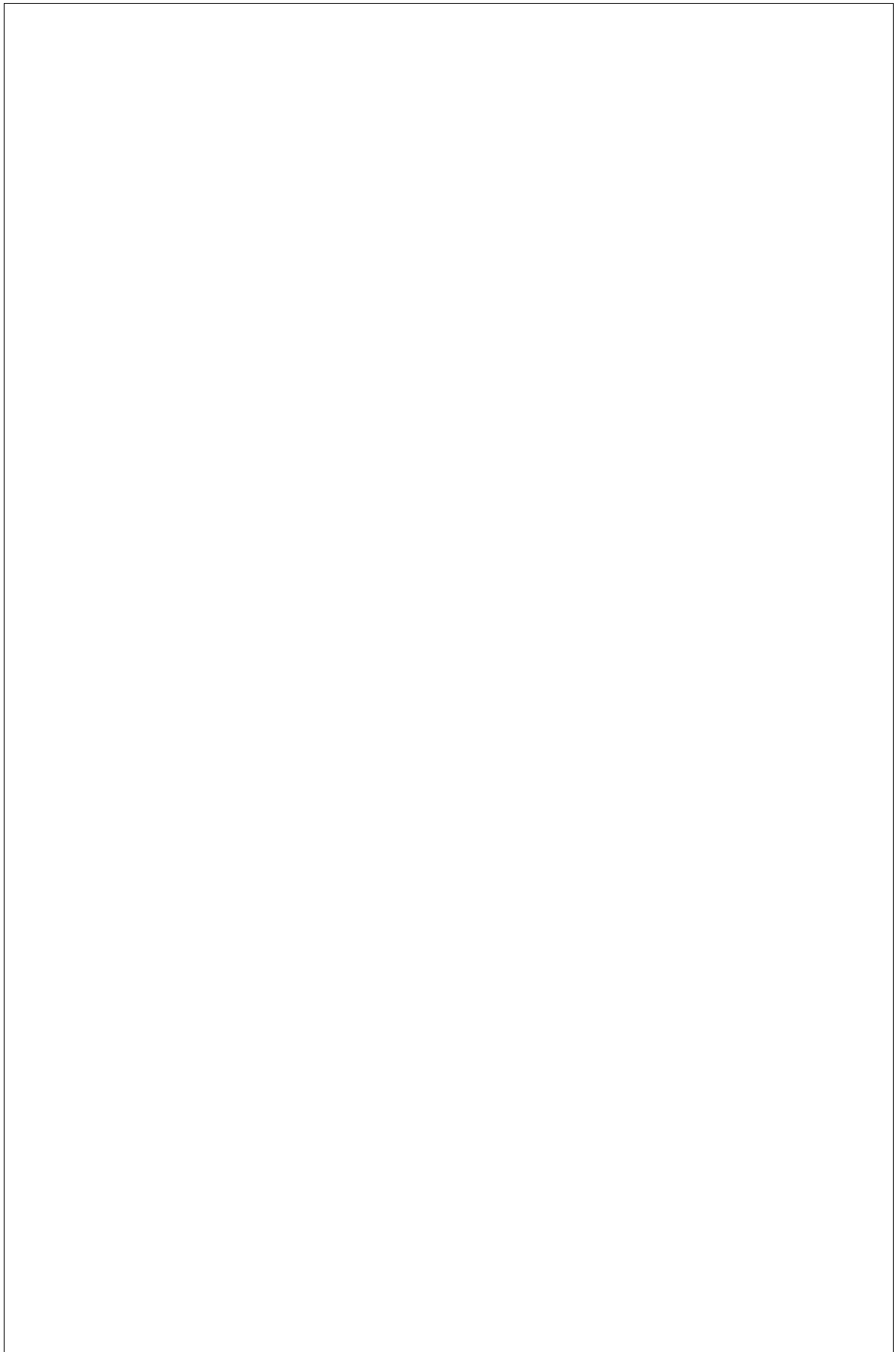
* * *

Η Μαρία δεν παρέμεινεν επί μακρόν εις Πενταγιούς. Εδέχθη προξενιόν από κάποιον πλούσιον χήρον, μάλλον υπέρ-

γηρον, εκ του γειτονικού χωρίου, ονόματι Κροκύλι, και απεκα-
τεστάθη επιτέλους και κοινωνικώς. Ο σύζυγός της είχε ήδη τέσ-
σαρα ενήλικα τέκνα από τον πρώτον του γάμον και ως φαίνεται
δεν ήτο εις θέσιν να επιτελέση τα συζυγικά του καθήκοντα, με
συνέπειαν η Μαρία η Πενταγιώτισσα να μην γνωρίση την χα-
ράν της μητρότητος, παραμένουσα άκληρος και πιθανώς παρ-
θένος, έως τον θάνατόν της, εις την προκεχωρημένην ηλικίαν των
εξήκοντα τεσσάρων ετών.

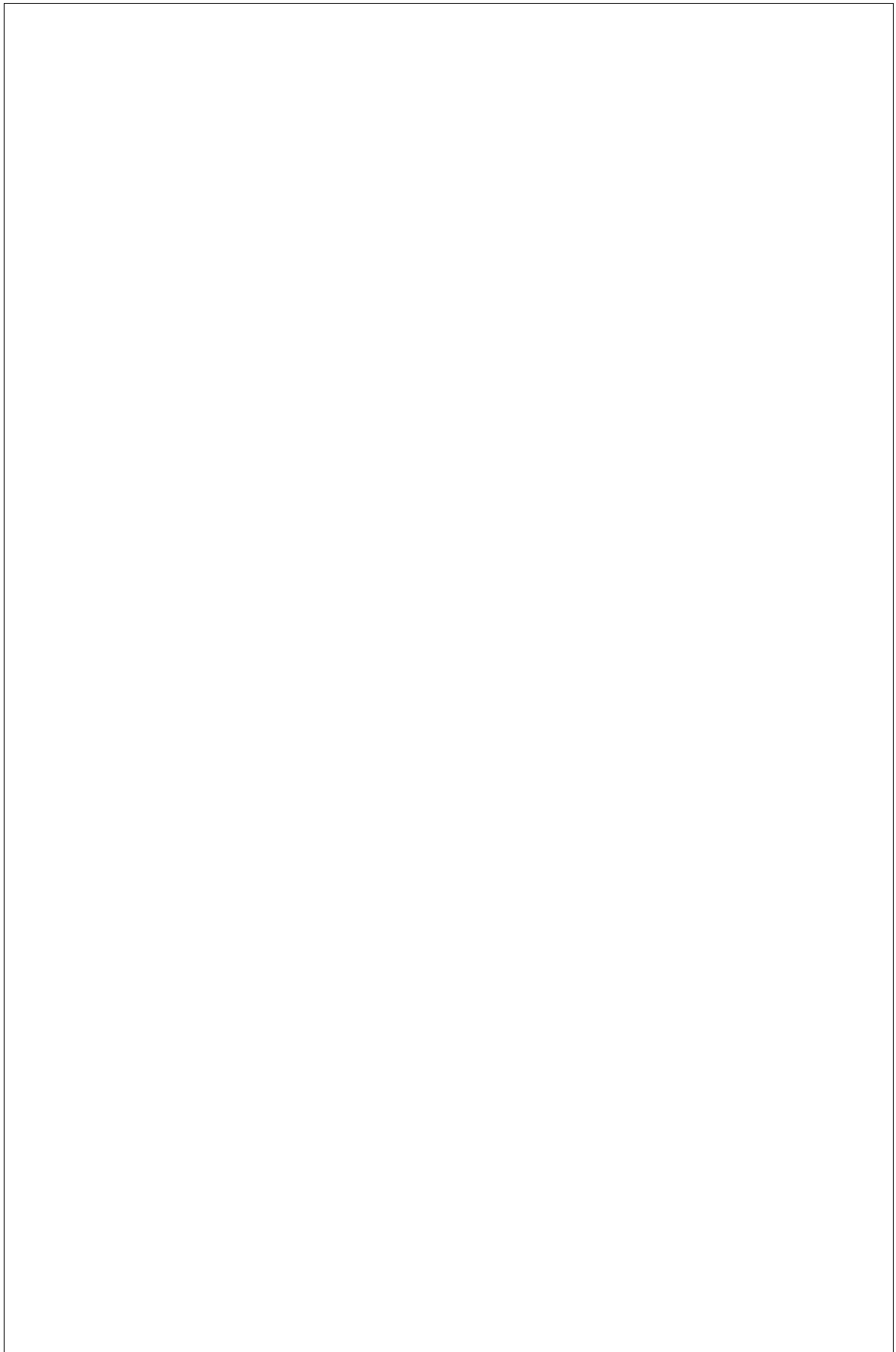
Αιωνία της η μνήμη!

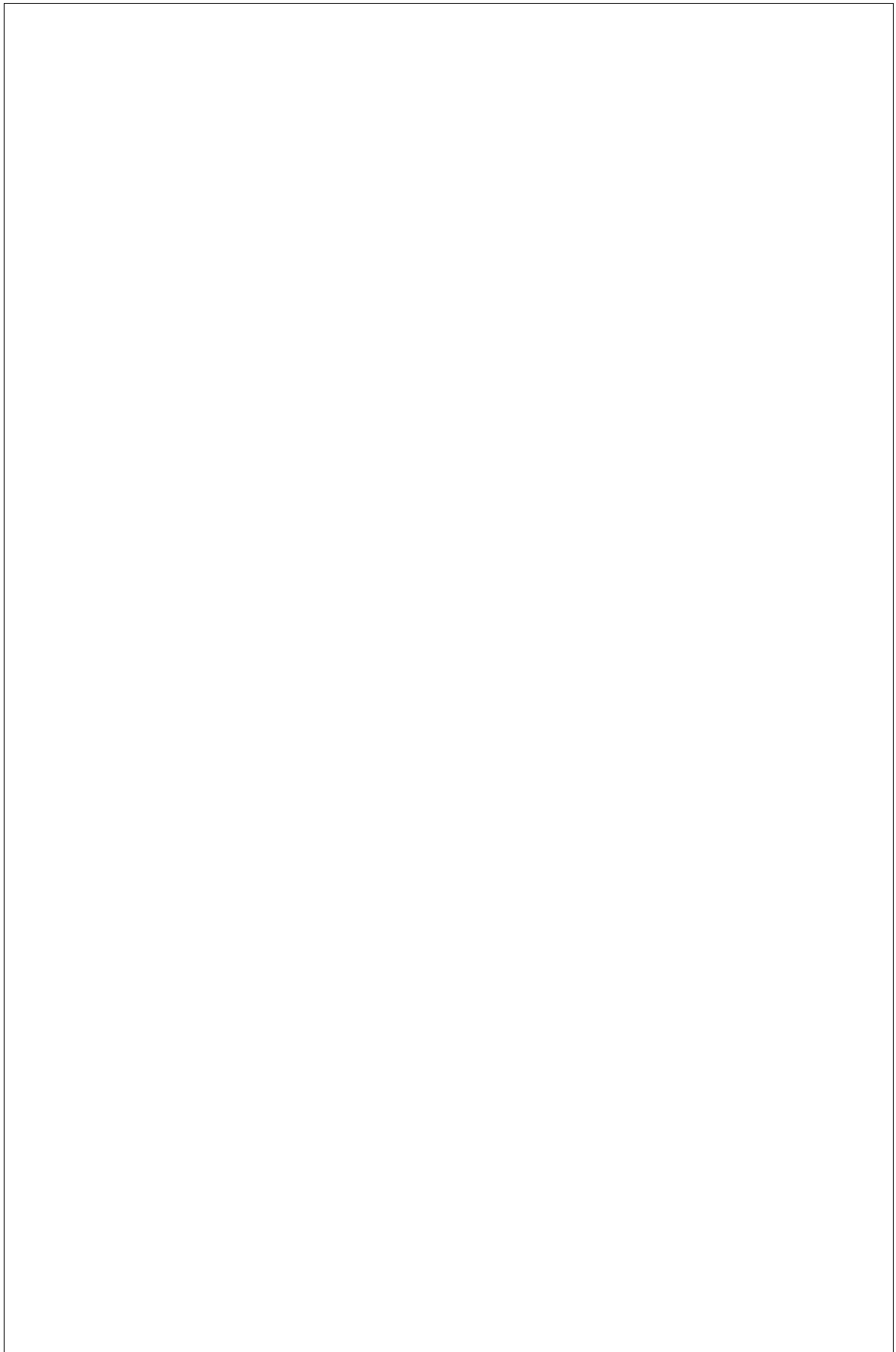

Πραγματικόν περιστατικόν καταδεικνύον
αγνώστους πτυχάς του μεταθανατίου βίου
όπως διεσώθη υπό του λαογράφου Ν. Πολίτη
και ανεπτύχθη αριστοτεχνικώς
υπό του παρόντος συγγραφέως.

Οι περί βρυκολάκων θρύλοι και παραδόσεις αφθονούν βεβαίως εις την δεισιδαίμοναν και πολιτιστικώς και μορφωτικώς καθυστερημένην ελληνικήν ύπαιθρον. Άλλωστε η εγγύτης των Καρπαθίων και της σκοτεινής Τρανσυλβανίας και ο συγχρωτισμός, μέσω εμπορίου και ενόπλων διενέξεων, με τους κατοίκους των σλαβοφώνων περιοχών του Βορρά συνέτειναν εις την δημιουργίαν ιστοριών αι οποίαι ελάχιστα συνάδουν με την συνήθως πρόσχαρον και αισιόδοξον μεσογειακήν προδιάθεσιν.

Αι ιστορίαί αύται παραπέμπουν ασφαλώς εις την σφαίραν της φαντασίας και τροφοδοτούνται από την παραδοσιακήν χωρικήν αγραμματοσύνην και άγνοιαν. Ωστόσο υπάρχει μία διήγησις εις το περισπούδαστον έργον του πατριάρχου της ελληνικής λαογραφίας Νικολάου Πολίτου, ήτις εκκέντρισεν την περιέργειάν μας και μας ώθησεν όπως, χάριν παιδιάς, την διερευνήσωμεν περαιτέρω, επιστημονικώς κι επισταμένως.⁶⁰

Το συμβάν αφορά τσαγκάρην τινά εις χωρίον της Μάνης, όστις αποβιώσας βρυκολάκισεν και επέστρεφεν κατά νύκταν εις την οικίαν του, όπου, αφού ετέλη κανονικώς κι απαρεγκλίτως τα συζυγικά του καθήκοντα, επεδίδετο κατόπιν ευσυνειδήτως εις την επιδιόρθωσιν υποδημάτων. Τελικώς οι χωρικοί αντηληφθέντες την ύπαρξίν του λόγω πολλών ανεξηγήτων θανατηφόρων κρουσμάτων εις την περιοχήν, επενέβησαν δυναμικώς πα-

⁶⁰ Νικόλαος Πολίτης, «Παραδόσεις», τόμος Α', *Εκδοτικός Οργανισμός Εργάνη*, Αθήναι 1965, σελ. 589.

ραβιάζοντες το μνήμα αυτού και διαμελίζοντες το αναλλοίωτον πτώμα του.

Η διερεύνησις του εν λόγω περιστατικού, αντελήφθημεν ευθύς εξ' αρχής, ότι δεν θα ήτο περίπατος εις το πάρκον.

Κατά πρώτον υπήρχε χρεία όπως ανακαλύψωμεν το εν λόγω χωρίον, που δεν κατονομάζετο υπό του Νικολάου Πολίτου, μεταξύ των πολλών ομοίων της ορεινής Μάνης. Η αναζήτησις διήρκεσε επί μακρόν και υπήρξεν επίπονος και αβεβαία, καθόσον είναι γνωστόν τοις πάσι εις ποίον βαθμόν οι κάτοικοι των απομακρυσμένων αυτών περιοχών είναι αντίθετοι προς κάθε συνεργασίαν μετά των περιέργων επισκεπτών, όλως ιδιαιτέρως δε όταν αντιληφθούν ότι οι εν λόγω επισκέπται προτίθενται να ανασκαλίσουν «τα άπλυτά των».

Τελικώς το χωρίον ανακαλύφθη κατόπιν μίας σειράς παρατυπιών, μηδέ αυτής ταύτης της δωροδοκίας εξαιρουμένης, πλην όμως εδεδεσμεύθημεν, επί ποιινή τυφεισμίου, όπως τηρήσωμεν την αυστηράν αυτού ανωνυμίαν, ίνα αποφευχθούν τυχόν επιπτώσεις εις τον (αναιμικόν) τουρισμόν της περιοχής.

Κατ' αρχήν όλα τα στόματα παρέμεναν κλειστά, μετά πάροδον χρόνου όμως και δια της επιμονής μας κατορθώσαμεν να κερδίσωμεν την εμπιστοσύνην των πρεσβυτών του χωριού, οίτινες ήρχισαν να μας παρέχουν χρησίμους πληροφορίας δια το παλαιόν τούτο, αλλά ουχί λησμονημένον, συμβάν.

Κατόπιν επιπόνων και αόκνων προσπαθειών καταφέραμε να συνθέσωμεν ομού τας αποσπασματικάς διηγήσεις των ακαλλιεργήτων και αγραμμάτων πρεσβυτών και να λάβωμεν τοιουτοτρόπως μίαν πληρεστέραν εικόναν της ιστορίας, την οποίαν, μετά πάσης επιφυλάξεως, ως προς την αληθοφάνειαν αυτής, παραθέτομεν εις το παρόν επιστημονικόν σύγγραμμα.

* * *

Περί τα μέσα της τρίτης δεκαετίας του περασμένου 20ου αιώνας, εις το απομακρυσμένον τούτο χωρίον της ορεινής Μάνης υπήρξεν μεσήλιξ τις ονόματι Κωτσαντής, έγγαμος πλην άκκληρος, επαγγελλόμενος τον υποδηματοποιόν. Επρόκειτο περί χαρακτήρος κλειστού και δυσθύμου, χωρίς πολλάς φιλίας και σχέσεις μετά των συγχωριανών του, οίτινες μικράν συμπάθειαν

έτρεφον δι' εκείνον, ως είθισται εις τα μικρά μέρη όπου ο εις φθονεί τον άλλον και τ' ανάπαλιν.

Εξαίφνης ο Κωτσαντής απεβίωσεν, πίπτων εκ του ημιόνου επί του οποίου επέβαινεν επιστρέφων νύκτωρ και μάλλον πιωμένος εκ του γειτονικού χωρίου.

Ατυχώς κατά τας ημέρας εκείνας ο ιερεύς του χωρίου, πατήρ Ευλάμπιος, απουσίαζεν ευρισκόμενος εν Καλάμαις, όπου ενοσηλεύετο εις το εκεί νοσοκομείον με ποδάγραν και δεν υπήρχεν αντικαταστάτης του. Ούτω πως οι χωριανοί απεφάσισαν «να παραχώσουν» τον νεκρόν τσαγκάρην με έν απλούν «πάτερ ημών», καθόσον ήτο θέρος και υπήρχεν κίνδυνος δυσσομίας εκ του πτώματος, υπολογίζοντες να προβούν εις κανονικήν εξόδιον ακολουθίαν ότε ο πατήρ Ευλάμπιος επέστρεφεν με το καλό.

Όμως, κάτι αι αγροτικάί εργασίαι, κάτι που το πράγμα δεν είχεν επείγοντα χαρακτήραν, η εξόδιος πήγαινεν από αναβολής εις αναβολήν και ο αποθανών εξηκολούθη να διατελή αδιάβαστος. Ουδείς δε εκ των αδαών και απαιδευτών χωρικών ηδύνατο να διανοηθή εις ποίον βαθμόν τούτο καθίστατο επικίνδυνον.⁶¹

Εις το σημείον αυτό οφείλομεν να ανοίξωμεν μικράν παρένθεσιν ίνα επισημάνωμεν κάτι το εξαιρετικώς σημαντικόν δια την κατανόησιν των μετέπειτα διαδραματισθέντων.

Όσον αντιπαθής και άφιλος υπήρξεν μεταξύ των κατοίκων του εν λόγω χωρίου ο συχωρεμένος Κωτσαντής τόσο, αντιθέτως, δημοφιλής και αγαπητή ήτο η εύμορφος κι ευπροσήγορος νεαρά του χήρα Ευανθία. Εξ' αιτίας λοιπόν της απροσδοκήτου και ξαφνικής απώλειάς της ήτο φυσικόν να δέχεται πλείστας όσας επισκέψεις παρηγορίας υπό των συγχωριανών της, αμφοτέρων των φύλων, που, ως είθισται εις τας λυπηράς αυτάς περιπτώσεις, σπεύδουν να συνδράμουν την χήραν προκειμένου να απαλύνουν τον πόνον της δια της συντροφίας και του καλού των λόγου.

Ετύχαμεν δε της σπανίας τύχης, εις μίαν των επισκέψεών μας εις το εν λόγω χωρίον, να συνομιλήσωμεν με έναν εκ των

⁶¹ Βλέπε: Αθανάσιος Ζαμπούνιας, «Οι ολέθριες, ανεπίτρεπτες και επικίνδυνες συνέπειες της μη θρησκευτικής ταφής των νεκρών», *Εκδόσεις Αποστολικής Διακονίας*, 2012.

απογόνων των επισκεπτών της παλαιάς εκείνης εποχής, ο οποίος μου εδήλωσεν τα εξής:

Ο πάππος μου, Τσιπουρέας Ευάγγελος, μετέβαινε συχνότατα εις την οικίαν του απονθανόντος Κωτσαντή, δια να συντροφεύση και να παρηγορήση ανιδιοτελώς την απαρηγόρητον χήραν Ευανθίαν. Τοσούτος ήτο δε ο αλτρουϊσμός του ώστε εσκέπτετο σοβαρώς να κάμνη την θυσίαν και να νυμφευθή την χήραν, ώστε η καλή του πράξις να έχη συνέπειαν και συνέχειαν. Ευτυχώς όμως η αναπάντεχος εξέλιξις των πραγμάτων δεν του επέτρεψεν την υλοποίησιν της χριστιανικής τούτης σκέψεως.

Τι είχεν διαδραματισθεί εν συνεχεία μου εξέθεσεν καταλεπτός έτερος απόγονος αυτόπτου μάρτυρος, επισκέπτου παρηγορίας της χήρας κι εκείνου, ο διδάσκαλος του χωριού:

Ο πάππος μου υπήρξεν, όπως όλοι εις την οικογένειάν μας άλλωστε, άτομον αμέμπτου ηθικής και εμφορόμενος υπό πατριωτικών και θρησκευτικών αντιλήψεων. Ήτο δε εκ των τακτικών επισκεπτών της χηρευσάσης Ευανθίας, πράττων το νενομισμένον κοινωνικόν και χριστιανικόν του καθήκον της συντροφίας και παρηγορίας της γυναικός που ευρέθη, όλως απρόοπτως, εις μίαν δύσκολον στιγμήν. Μετ' ολίγον όμως παρουσίασεν σημεία ανησυχητικού κλονισμού της υγείας του, μετ' απωλείας βάρους, αδυναμίαν και όψιν χλωμήν. Το ίδιον φαινόμενον όμως παρατηρήθη και εις άλλους νέους του χωριού –καθώς και εις ορισμένας νέας– όλοι εκ των οποίων υπήρξαν, συμπτωματικώς, επισκέπται αρωγής και παραμυθίας της χήρας του αποβιώσαντος Κωτσαντή.

Ο πάππος μου, μορφωμένος άνθρωπος, εις αντίθεσιν με τους απαιδευτους και αγραμμάτους χωρικούς, αντελήφθη ότι κάτι περίεργον συμβαίνει και συμβουλευόμενος διάφορα επιστημονικά συγγράμματα που είχεν εις την πλουσίαν βιβλιοθήκην του κατέληξεν εις το συμπέρασμα ότι τα συμπτώματα ασθενείας που παρουσίαζεν, τόσοσιν εκείνος όσον και άλλοι συγχωριανοί του, ενδέχεται να οφείλοντο εις δραστηριότητας δυνάμεων πέραν του συνή-

θους και αποδεκτού και αι οποίαι παραπέμπουν εις θρύλους και δοξασίας των παραδουναβίων περιοχών και δη αυτών τούτων των Καρπαθίων.

Απεφάσισεν λοιπόν όπως διαλευκάνει το μυστήριον και προς τούτον, έχων βασίμους υποψίας, παρηκολούθησεν νεαράν τινά, ονόματι Γαρέφω, ήτις ετύγχανεν επιστηθία φίλη της χήρας Ευανθίας, την οποίαν επεσκεπτετο καθημερινώς και συχνάκις διανυλτέρευεν εις την οικίαν αυτής «για να μην είναι μόνη, η δυστυχής», ως έλεγεν. Το αξιοσημείωτον ήτο ότι και η Γαρέφω παρουσίαζεν τα ίδια συμπτώματα αδιαθεσίας με εκείνον, τον πάππο μου δηλαδή.

Εκρύβη λοιπόν ο πάππος εις συστάδαν θάμνων έξωθεν της οικίας του μακαρίτη Κωτσαντή εσπέραν τινά που επεσκεπτετο την χήραν η φίλη Γαρέφω και ανέμενεν υπομονετικώς. Ότε αι λυχνίαι εσβέσθησαν –και τούτο συνέβαινεν νωρίς τότε στα χωριά– μετέβη με προφυλάξεις εις το παράθυρον της κρεβατοκάμαρας της Ευανθίας και έλαβεν θέσιν παρατηρητού, αθορύβως και παραμένων αθέατος τόσον εις τους εντός της οικίας ευρισκομένους όσον και εις τους τυχόν διερχομένους έξωθεν. Εννοείται ότι το θέαμα που αντίκρισεν υπήρξεν ιδιαζόντως θελκτικόν και τερψικάρδιον –ο νοών νοείτο– και παρά την σοβαρότητα της καταστάσεως ο πάππος συνεχάρη εαυτόν δια την τολμηράν πρωτοβουλίαν που έλαβεν και η οποία του προσέφερεν μίαν αναπάντεχον πλην άκρως ευχάριστον ψυχικήν και σωματικήν ικανοποίησιν –ο νοών νοείτο.

Κάποιαν στιγμήν αι δύο γυναί απεκοιμήθησαν εις φιλικόν και οικείον εναγκαλισμόν και μετά πάροδον ικανού χρονικού διαστήματος ο πάππος παρετήρησεν την είσοδον ετέρου ατόμου εις τον κοιτώναν της Ευανθίας. Αρχικώς υπέθεσεν ότι επρόκειτο περί αργοπορημένου τινός επισκέπτου, παρατηρών όμως προσεκτικότερον διεπίστωσεν έκπληκτος ότι ο νυκτερινός επισκέπτης δεν ήτο άλλος από τον προσφάτως θανόντα Κωτσαντήν!

Σταυροκοπήθηκεν ο πάππος, καθόσον αύθις αντελήφθη ότι ο εν λόγω Κωτσαντής δεν ηδύνατο να είναι άλλον

τι από βουρβούλακαν, όστις καθ' ημέραν αναπαύεται εντός του μνήματός του δια να εξέλθη την νύκταν, ζων νεκρός, προς αναζήτησιν τροφής, που δεν είναι άλλη εις την περίπτωσιν αυτήν παρά το αίμα και κατά προτίμησιν ανθρώπινον. Πλείστα όσα παρόμοια κρούσματα είχαν κατά καιρούς ακουστεί, εις Μάνην και αλλαχού, αλλά ποτέ πριν εις το χωρίον τούτο.

Περίφροντης λοιπόν ο πάππος παρατήρησεν τον τσαγκάρην βουρβούλακαν να προσέρχεται εις την κλίνην, όπου αι ανυποψίασται γυναί εκοιμούντο τον ύπνον του δικαίου, και εκεί αδιστακτως προέβη εις την εξυπηρέτησιν αμφοτέρων, διαδοχικώς κι ευσυνειδήτως, ενώ αύται ουδέν αντελήφθησαν ευρισκόμεναι εις βαθύν και ύποπτον λήθαργον, ενδεχομένως επιβληθέντος υπό του βουρβούλακος. Έχων λοιπόν επιτελέσει ούτω πως τα συζυγικά και φιλοξενικά του καθήκοντα ο Κωτσαντής μετέβη κατόπιν εις το εργαστήριόν του, όπου παρέμεινεν μέχρι ολίγον προ της ανατολής του ηλίου επισκευάζων υποδήματα, αναχωρών δε εν συνεχεία εις νεκροταφείον προκειμένου να αναπαυθή κατά την διάρκειαν της ημέρας, διότι, ως γνωστόν, οι βουρβούλακες έχουν ευαισθησίαν εις το ηλιακόν φως και μόνον υπό την σκέπην του σκότους της νυκτός δύνανται να επιβιώσουν.

Κατόπιν τούτου ο πάππος προσέτρεξεν εις την οικίαν του ιερέως του χωρίου, πατρός Ευλαμπίου, όστις προετοιμάζετο ίνα μεταβή εις την εκκλησίαν δια την ακολουθίαν του όρθρου, και ενημέρωσεν αυτόν περί των τεχταινομένων. Πλην όμως ο ιερεύς δεν τον επίστευσεν, ίσως διότι edίσταζεν να λάβη τα μέτρα που επιβάλλονται εις παρομοίας περιπτώσεις, οκνηρός και φυγόπονος ων, ως το πλείστον των συναδέλφων του.

Ο διδάσκαλος δεν εγνώριζεν περισσότερας λεπτομερείας πλην του γεγονότος της περιθάλψεως του πάππου του εις νοσηλευτικόν ίδρυμα, όπου ευρέθη πάσχων από καλπάζουσαν αναιμίαν καθώς και ποικίλας ψυχολογικάς διαταραχάς.

Δια καλήν μου τύχην ανεκάλυψα εις το εν λόγω χωρίον μακρυνήν απόγονον της χήρας του τεθνεώντος τσαγκάρη, ήτις, ένα-

ντι χρηματικού τινός αντιτίμου, προθυμοποιήθη να με πληροφορήσει δι' όσα η ίδια εγνώριζεν περί της περιέργου τούτης υποθέσεως.

Παραθέτω την διήγησίν της αυτούσιον:

Ούλοι στ' χωριό ξέρουν τι είχε γένει τότενες που ξαναζωντάνεψε ο βουρβούλακας ο Κωτσαντής, θιος σχωρέστον τον καφερό, αλλά δεν μιλάν γιατί φοβάνται και γιατί την έχουν χεσμένη τη φωλιά τ'ς.

Ο Κωτσαντής, ο σχωρεμένος, βουρβουλάκιασε επειδής πέφτοντας απ' το μ'λάρ' απόθανε πριν από τ'ν ώρα τ' και τον παράχωσαν χωρίς να τον διαβάσουν. Κι όπως γένηται σε τέτοιες περιπτώσεις αντί να λυώσει στον τάφο τ' εκείνος έβγαينه τ' νύχτα και πάαινε σπίτι τ' σαν κύριος. Τώρα, να πούμε τ' στραβού το δίκιο, ο Κωτσαντής ήταν στριμμένο άντερο και δεν τον χώνευε κανένας στ' χωριό, αλλά έλα που τον είχαν ανάγκη, γιατί ποιος θα μπάλωνε τα παπούτσια όταν χαλνούσαν; Η θειά μ' η Ευανθία πάλι, θιος σχωρέστην κι αυτήν, ήταν άλλος άνθρωπος, αλέγχρα και φιλικιά και μόνο συμπάθειες είχε στ' χωριό, άσε που ήταν κι ομορφογ'ναίκα. Έτσι, όταν απόθανε ο μίζερος ο άντρας τ'ς πάαιναν ούλοι στο σπίτι τ'ς να τ'ν κάνουν παρέα, να μη στεναχωρεύεται, χήρα γ'ναίκα.

Κι ούλα καλά κι ωραία, αλλά άμα κάθονταν κανένας τ' νύχτα εκεί —μη βάλει κακό ο νους σ', για συντροφιά κάθονταν, όχι τίποτας πονηρό— παρατηρήθηκε ότι αυτούνος χλώμιαζε σαν να 'παθε χτικιό και μαράζωνε μέρα με τ' μέρα. Ήταν ο βουρβούλακας. Που πάαινε στο σπίτι νύχτα κι άμα έβλεπε γ'ναίκα κοίταγε να τη βατέφει καλά-καλά στον ύπνο τ'ς —άμα κοιμάσαι όταν έρχεται ο βουρβούλακας, δεν ξυπνάς άμα δεν σε πει εκείνος «ξύπνα»— και μετά τ' δάγκανε στο σβέρκο και τ'ς έπινε το αίμα. Άμα τύχαινε κι ήταν άντρας ο μουσαφίρ'ς μόνο το αίμα έπινε, γιατί δεν ήταν τέτοιος άνθρωπος ο Κωτσαντής, να την κουνάει τ'ν αχλαδιά, όπως κάνουν τώρα πολλοί, θε μ' σχώρα με.

Με τα πολλά η θειά μ' η Ευανθία κατάλαβε ότι κάτ'

τρέχει και μια νύχτα έκανε ότι κοιμάται και δεν κοιμόταν κι είδε το βουρβούλακα που ήρθε και την εξυπερέτησε κανονικά και μετά πήγε κι έφτιαχνε τα παπούτσια, γιατί την τέχνη τ' τ'ν είχε πάνω απ' ούλα και δεν την άφ'κε ούτε αποθαμένος.

Τώρα τι να κάνει η θειά; Να το πει στ' χωριό για να πάρουν τα μέτρα τ'ς; Ή να μην πει τίποτα και να κάνει υπομονή, όπως ούλες οι σωστές γ'ναίκες με τ'ς άντρες τ'ς; Δεν ήξερε τι να κάνει, αλλά εκεί που το σκεφτόνταν τη βρήκε το κακό και γκαστρώθ'κε. Τ' χωριό, που δεν χρωστάει καλό, ξεσ'κώθ'κε και την κατηγορούσαν ούλοι, που δεν τίμαγε, λέει, τη μνήμη του μακαρίτη του αντρούς τ'ς και θέλαν να τ' διώξουν, οπότε κι αυτή, τι να κάνει, τ'ς είπε την καθαρή αλήθεια, ότι έρχονταν ο Κωτσαντής τη νύχτα κι έκανε τη δ'λειά τ' κανονικά, σαν κύριος, κι έφυγε ξανά αξημέρωτα κι αν δεν τ'ν πίστευαν να πάει ο παπάς να παραμονέψει. Και πήγε ο παπάς και είδε με τα μάτια τ' αυτό που έλεγε η γ'ναίκα και βγήκε και φοβέριξε τον βουρβούλακα με το σταυρό –που φοβάνται οι βουρβουλάκοι– κι αυτούνος έφυγε κι έτσι πίστεψε το χωριό την Ευανθία τη θειά μ' και δεν τ'ν έδιωξαν.

Μετά πήγαν στο μνήμα τ' Κωτσαντή, με τον παπά και τον 'νωματάρχη κι ούλο το χωριό από πίσω, κι αφού έψαλαν τρισάγιο άνοιξαν τον τάφο και είδαν μέσα τον βουρβούλακα που ήταν άλιωτος και τ' βάλαν φωτιά και τον κάψαν κι ησύχασε το χωριό απ' το στοιχειό και τ'ν αμαρτία.

Παρά τας αόκνους και πεισματώδεις προσπαθείας μας δεν ηδυνήθημεν να μάθωμεν τι απέγινεν με την εγχυμοσύνην της χήρας του Κωτσαντή και εάν υπήρχαν κατ' ευθείαν απόγονοι, πλην όμως είχαμεν και πάλι την καλήν τύχην να τύχωμεν της συνδρομής του ενωμοτάρχου της Χωροφυλακής όστις, ανασκαλίζων τα αρχεία της υπηρεσίας, ανεύρεν αντίγραφον αναφοράς μακρινού προκατόχου του εξιστορούσα τα συμβάντα της νεκραναστάσεως του ποικιλοτρόπως δραστηρίου παπουτσή της οποίας σημαντικά εδάφια παραθέτομεν αυτούσια.

Απόσπασμα αναφοράς ενωμοτάρχου (Π.Σ.) σχετικώς με τα τεκταινόμενα εις χωρίον (X) εν έτει... (δυστυχώς υπάρχει λεκές μελάνης καλύπτων την ημερομηνίαν).⁶²

(...)

Κατόπιν ενεργειών μου επληροφορήθην εξ' εγκύρου πηγής ότι ο φερόμενος ως απονθανών Κωτσαντής Κ... δεν απόνθανεν εντελώς, αλλά εβρυκολάκισεν επισκεπτόμενος την οικίαν αυτού νύκτωρ και νυχοποδητή και καταστών την εαυτού χηρεψάσαν σύζυγον γκαστρωμένην καθώς και πίνων το αίμα συγχωριανών που ετύγγχαναν επισκεπτόμενοι την χήραν ίνα συνδράμουν αυτήν εις το πένθος της.

Αΰδις, ενεργών αστραπιαίως και υπηρεσιακώς, συνεκέντρωσα το χωρίον και με επικεφαλής εμού του ιδίου, του ιερέως παπα-Ευλάμπιου και του διδασκάλου μετέβημεν εν τω άμα εις το παρακειμένο νεκροταφείον όπου διανοίξαμεν τον εν λόγω τάφον και εύρημεν τον εν λόγω βρυκόλακαν Κωτσαντή Κ... άδικτον και αναλλοίωτον.

Αναλαβών την ευθύνην διέταξα την καύσιν του νεκροζωντάνου παπουτσή και ούτω πως απήλλαξα, δι' ιδικών μου ενεργειών, το χωρίον από την συμφοράν ετούτην. Έκτοτε δεν παρετηρήθησαν έτεραι εμφανίσεις του βρυκόλακος Κωτσαντή Κ... ή άλλων παρομοίων βρυκολάκων.

Δεον όπως αναφέρω επιπλέον ότι ο εν λόγω Κωτσαντής Κ... τύγγχανεν, εκτός των άλλων, άτομον υπόπτων πολιτικών πεποιθήσεων, πιθανότατα κομμουνιστικών τοιούτων, ως τούτο συνάγεται από παντοίους όσους χαρακτηρισμούς αυτού κατά του πολιτεύματος, έχων ακουστεί επανειλημμένως να λέγει: «Ποιος Μεταξάς, μωρέ, και κουραφέξαλα, όλοι ίδιοι είναι». Σχετική αναφορά έχουσα διαβιβασθεί υπ' εμού εις την Διοίκησιν Χωροφυλακής εν Αθήναις. Αναφέρω δε τούτο δια την περίπτωσιν καθ' ην ενδέχεται η πολιτική τοποθέτησις του εν λόγω ατόμου να επηρέασεν την μεταδανάτιον αυτού κατάστασιν καθιστώσα αυτόν βρυκόλακαν.

⁶² Δια λόγους ευταξίας αποσιωπούμε το όνομα του ενωμοτάρχου καθώς και του χωρίου εις ον παρετηρήθη το φαινόμενον εις το οποίο αναφερόμεθα.

* * *

Ως προκύπτει από το πλήθος των στοιχείων που συλλέξαμεν εκ της ενδελεχούς μας ερεύνης όλα συγκλίνουν προς την κατεύθυνσιν μίας κατά το μάλλον ή ήττον μεταφυσικής ερμηνείας των συνταρακτικών εκείνων γεγονότων.

Τα παραθέτομεν μετά της προσηκούσης επιστημονικής επιφυλάξεως και εναπόκειται πλέον εις τον σκεπτόμενον αναγνώστην όπως εξάγει τα ιδικά του συμπεράσματα.

Το ερώτημα που ευλόγως τίθεται είναι: Υπάρχουν τω όντι βρυκόλακες και δη εις την ελληνικήν ύπαιθρον ή πρόκειται απλώς περί αποκυημάτων της φαντασίας αγραμμάτων και δεισιδαιμόνων χωρικών;

Επιφυλλασσόμεθα να εκφέρωμεν γνώμην πριν συλλέξομεν περισσότερα στοιχεία εις την αόκνως συνεχιζομένην και άκρως επιστημονικήν μας έρευναν.

Ευχάριστος Χριστουγεννιάτικη διήγησις
πλήρης απροόπτων και θαλπωρής καταδεικνύουσα
πώς όλα τα πλάσματα του καλού θεού δύνανται
να συνεννοούνται απταίστως μεταξύ των
όταν υπάρχει καλή θέλησις.

Ότε έλαβον γνώσιν της ιστορίας αυτής, δια στόματος σοφού γέροντος, έχοντας υπερβεί το ογδοηχοστόν πέμπτον έτος της ηλικίας του, εις το χωρίον Καραλάρ⁶³ της Λαρίσης, άνευ σκέψεως την κατέταξα εις την κατηγορίαν των λαϊκών παραμυθιών, άτινα, υπό διαφόρους μορφάς, ευδοκιμούν ακόμη και σήμερα εις την ελληνικήν ύπαιθρον.

Κατόπιν όμως του πεισματικού και επιμόνου ισχυρισμού του μπάρμπα-Λάζου ότι πρόκειται δι' αληθές συμβάν διαδραματισθέν ότε ούτος ευρίσκετο εις παιδικήν ηλικίαν, προς μη κακοκαρδισμού του διερεύνησα διεξοδικώς την υπόθεσιν και προς μεγάλην μου έκπληξιν διεπίστωσα ότι η επιμονή του υπεργήρου δεν εστερείτο βάσεως. Τουναντίον, όσον διερευνούσα τόσον επειθόμην και ο ίδιος πως δεν έχομεν εδώ μίαν συνήθην φολκλορικήν φαντασίωσιν χρόνων παρωχημένων, αλλά έν χρονικόν το οποίον έλαβεν χώραν εις συγκεκριμένον τόπον, συγκεκριμένον χρόνον και με υπαρκτούς –κατά το πλείστον– πρωταγωνιστάς.

Έκπληκτος και ολίγον αμήχανος δια την αρχικήν μου δυσπιστίαν προσέτρεξα και πάλιν εις τον μπάρμπα-Λάζον, με την ελπίδαν να συλλέξω περισσοτέρας πληροφορίας, πλην, φευ!, ο συμπαθής πρεσβύτης είχεν μετοιχίσει εις τόπους όπου αληθές και ψεύδος, λύπη και χαρά, είναι άνευ σημασίας και όπου μόνον έν συναίσθημα υφίσταται –η αιώνιος γαλήνη.

Ηναγκάσθην λοιπόν να εντείνω τας ιδικάς μου ερεύνas και

⁶³ Μετονομασθέν εθνικοστρεφώς και σεμνοτύφως εις «Ελευθέριον».

να ταξινομήσω τας σημειώσεις μου εκ της διηγήσεως του αποδημήσαντος συνομιλητού μου, ο οποίος δυστυχώς είχε αρνηθεί την μαγνητοφώνησιν των λεγομένων του διότι, κατ' εκείνον: «Αυτούνα τα μαραφέτια είν' του διαόλ'».

Το επιθημητόν θα ήτο να αποδοθή η ιστορία όπως την ήκουσα από τον συχωρεμένο, πλην όμως, η έλλειψις ηχητικού υλικού αφενός και η δυσκολία της αποδώσεως μίας εξαιρετικώς δυσκόλου εις την καταγραφήν ντοπιολαλιάς αφετέρου, με απέτρεψαν του εγχειρήματος αυτού.

Αναλαμβάνω λοιπόν ο ίδιος, εξ ολοκλήρου, την ευθύνη της διηγήσεως και ως ελπίσομεν ότι θα παραμείνω κατά το ανθρωπίνως δυνατόν πιστός εις το πρώτον, και άκρως απολαυστικόν, άκουσμα αυτής.

Εις την παλαιάν, αλλά όχι και τόσο παλαιάν, εποχήν, εις ημιορεινόν χωρίον της Θεσσαλίας, το όνομα του οποίου προτιμούμε σεμνώς να αποσιωπήσωμεν, ζούσαν μυλωθρός τις (κοινώς μυλωνάς) μετά της συμβίας του, εις ανεμόμυλον μετά συγκοινωνούσης οικίας, εις την κορυφήν ενός λόφου δια την πληρεστέραν εκμετάλλευσιν του ανέμου, όστις ήτο η κινητήριος δύναμις της φτερωτής του μύλου.

Ο μυλωνάς ήτο γέρων υπερπεντηκοντούτης, ενώ η σύζυγός του, ονόματι Σουλτάνα, ήτο νεάνις ευειδής και καλλίκορμος διάγουσα μόλις και μετά βίας το εικοστόν πέμπτον έτος της ηλικίας της. Επρόκειτο βεβαίως δια γάμον εκ συνοικεσίου, ως ήσαν όλοι σχεδόν οι γάμοι την εποχήν εκείνην, και παρά την τεραστίαν διαφοράν ηλικίας το ζεύγος έδειχνεν να διαβιή αρμονικώς.

Το μόνον πρόβλημα που αντιμετώπιζαν ήτο η αδυναμία τεκνοποιήσεως. Ως προκύπτει από τας επισταμένας ερεύνας μου υπαίτιος δια τούτο δεν ήτο η σύζυγος, εις την οποίαν οι χωρικοί σπεύδουν να χρεώσουν κάθε πρόβλημα γονιμότητος, αλλά ο γηραλέος σύζυγος. Όστις, ως φαίνεται, ακόμη και εις την πρώτην νεότητάν του δεν εφημίζετο δια τας επιδόσεις του εις τον γενετήσιον τομέαν. Εψιθυρίζετο δε εις την περιοχήν ότι η νύφη, μετά πάροδον επταετίας από της τελέσεως των γάμων, εξηκολούθη να είναι παρθένος. Άποψις η οποία δεν ευσταθεί επιστημονικώς,

πλην δεν προτίθεμαι να αναπτύξω εδώ τας αντιρρήσεις μου δια λόγους στοιχειώδους ευπρεπείας και διακριτικότητας.

Εάν εξαιρέσομεν βεβαίως την άκανθον τούτην, όλα έβαινον ομαλώς και όπως ο μύλος ήτο ο μοναδικός εις τα γύρω χωριά η δουλειά απέφευρεν όλον και περισσότερον χρήμα το οποίον εσυσσωρεύετο εις τα μπαούλα του εργατικού και προκομμένου μυλωνά.

—Βασίλ'σσα σ' έχου! έλεγεν συχνάκις εις την σύζυγόν του. Τι σ' λείπ'; Τίπουτα δεν σ' λείπ'.

—Κάνα-δυο παιδάκια μου λείπουν, άντρα μου, αλλά τι να κάνουμε, τυχερά είναι αυτά, αναστέναζεν η ωραία Σουλτάνα (η οποία κατήγετο από άλλην περιοχόν δι' ο και δεν ωμίλει καραγκουνιστί).

—Δεν είπαμι, τσούπρα μ'; Να κάν'ς τάμα στ'ν Άη Δομέτιου⁶⁴ και τ'ν Παναγία, την συνεβούλευεν φρονίμως ο σύζυγός της.

—Αμ κάνω, δεν κάνω; Κάνω και τίποτις άλλο η καιφερή; έλεγεν η μυλωνού. Όλο τάματα κάμω.

—Να κάν'ς κι άλλα, επέμενε ο μυλωνάς. Πες-πες θα βαριθούν ικεί πάν' κι θα σ' του κάνουν του χατήρ'.

Αλλά και οι άγιοι για να κάνουν τα θαύματά των χρειάζονται κάποιαν βοήθειαν από τους τάζοντες, πλην εδώ βοήθεια δεν υπήρχεν ουδεμία και ούτω πως η υπόθεσις της τεκνοποιήσεως χρόνιζεν άνευ αποτελέσματος.

Πλησίαζαν Χριστούγεννα την χρονιά εκείνη ότε εξαίφνης έρχεται μαντάτον ανησυχητικόν, ότι ο πρεσβύτερος αδελφός του μυλωνά, όστις διέμενε εις Βόλον εξασκών την μπακαλικήν, ετύγχανεν σοβαρότατα ασθενής και ως εκ τούτου αποζήτα τον αδελφόν του ίνα τον αποχαιρετίση πριν μεταστεί εκών-άκων εις τόπον χλοερόν.

Ο μυλωνάς βεβαίως στενοχωρήθη, όχι τόσο δια την αιφνίδιον ασθένειαν του αδελφού του, όσον διότι κατά την εποχόν αυ-

⁶⁴ Εννοεί τον Άγιο Δομέτιο, προσάτη θαυματουργό της τεκνοποιήσεως. Εορτάζει εις τας 7 Αυγούστου

τήν των επιχειμένων Χριστουγέννων η δουλειά εις τον μύλον παρουσίαζεν σημαντικήν αύξησιν, καθόσον όλοι ενεθυμούντο να αλέσουν την τελευταίαν στιγμήν και οι όνοι και ημίονοι δεν εσταμάτουν ανεβοκατεβαίνοντες τον λόφον του μύλου. Δεν ήτο λοιπόν αυτή η κατάλληλος στιγμή να απουσιάζη από την εξαιρετικώς προσοδοφόρον εργασίαν του.

—Φτου! αναπουδιά κι αυτούν'η! είπεν ο μυλωνάς εις την συμβίαν του. Τώρα βρήκι ν' αρρουστήσ' κι αυτός η χριστιανός; Τώρα που δε θα προυκάν'μι τα τσ'βάλια γι' άλισμα;

—Είναι απαραίτητον να υπάγης εν τω άμα, άντρα μου; ηρώτησεν η Σουλτάνα περίφροντις. Μήπως θα ηδύνατο το ταξιδιόν σου να λάβη αναβολήν για μετά τις γιορτάδες;

Ο μυλωνάς εξενευρίζετο όταν η συμβία του, κάμνουσα επίδειξιν της μορφώσεώς της (έχουσα φοιτήσει έως την Τρίτην Δημοτικού, ενώ ο ίδιος ετύγχανεν, όπως όλοι, παντελώς αναλφάβητος), του απηύθυνεν τον λόγον «περί δια γραμμάτου», διότι δεν αντιλαμβάνετο παρά το γενικόν και ασαφές νόημα των λεγομένων της, τούτην την φοράν όμως αντελήφθη επαρκώς το νόημα της φράσεώς της και απήντησεν αύθις.

—Τι με κρέν'ς, μανίτσα μ'; Θα βαστάξ' ου έρμους μέχρι τότε; Άσι που υπάρχ'ει ου κίντυνους να τουν τ'λίξουν τιπουτα σόγια ιπιτήδεια ή τίπουτα παστρικές και να τ'ς τα γράψ' ούλα κι να μας αφήκ'ει ιμάς μπουκάλα, να τ' φυσάμι κι να μην κρυών'ει. Ουλόκληρου μπακάλ'κου, μέσα στ' Βόλου, θ'κό τ', πιρυσία τ' κι να τ'ν χάσουμι; Άσι πια πόσα φλουριά κι λίρις θα 'χει μαζουμένα... Δεν γέν'τι, πρέπ' να πάου τριχάλα.

—Ε, να πας τότες, άντρα μου, τον προέτρεψεν αλτρούιστικώς η Σουλτάνα. Κι όσο για την δουλειά εδώ, μην σκοτίζεσαι, θα τα βγάλω πέρα μόνη μου.

—Μόνη σ'; Γ'ναίκα πράμα; Θα μπουρέσ'ς; είπεν ο μυλωνάς σύνους, τελών εν αμφιβολία.

Βεβαίως η Σουλτάνα ήτο αξία και χεροδύναμος. Ξεπερνούσεν δε τον σύζυγόν της εις ανάστημα κατά μίαν και ημισείαν κεφαλήν τουλάχιστον και φόρτωνε τα τσουβάλια των αλεύρων εις το υποζύγιον ευκολότερον κι από τον πλέον έμπειρον αγωγιάτην, πλην ο σύζυγός της edίσταζεν, προκατειλημμένος ως

ήτο, όπως το σύνολον των συγχρόνων του ανδρών, που εθεώρουν την γυνήν ως πλάσμα ανήμπορον και ανίκανον ν' αντεπεξέλθη εις οιανδήποτε περιστάσιν του βίου άνευ της ιδιικής των αρωγής.

Ωστόσο η αποφασιστική μυλωνού τελικώς τον έπεισεν, επικαλουμένη τον κίνδυνον απωλείας της αδελφικής κληρονομίας, και ούτω πως ο μυλωνάς επέβη εις τον πιστόν του ημίονον και αποχαιρετών, άνευ περιττών διαχύσεων (που είναι «ντροπής πράματα»), ανεχώρησεν με κατεύθυνσιν προς τον μακρινόν Βόλον.

Τότε αι συκοινωνίαι διεξήγοντο δια των υποζυγίων και των αμαξών ή και πεζή, δια τους πτωχοτέρους. Ως εκ τούτου και το κοντινότερον ταξίδιον εφάνταζεν ως μεγάλη περιπέτεια. Τιοιουτοτρόπως από του χωρίου του μυλωνά έως τον Βόλον η διαδρομή έμελλε να διαρκέση ημέρας επί ημερών και τούτο καταδεικνύει το επείγον της όλης υποθέσεως, που εγίνετο ακόμη πιο επείγον από την διαφαινομένην πιθανότηταν της απωλείας της κληρονομίας του ετοιμοθανάτου.

Πλην όμως η ικανοτάτη μυλωνού ηδυνήθη ν' αντεπεξέλθη κατά τρόπον άψογον εις τας απαιτήσεις της ηυξημένης εργασίας των ημερών, ως υπεσχέθη, και όλα ήσαν ωραία και καλά.

Ήλθεν λοιπόν η παραμονή των Χριστουγέννων και περί λύχνων αφάς, η εργασία της ημέρας έχουσα λάβει τέλος, η Σουλτάνα εφρόντισεν όπως σφαλίση επαρκώς όλας τας εισόδους του μύλου και της εν αυτώ συνεχομένης οικίας, δια τον φόβον των καλικάτζάρων, οίτινες την νύκταν αυτήν ανεμένοντο να αφιχθούν εκ του κάτω κόσμου προκειμένου να ταλαιπωρήσουν τους ανθρώπους με τα πειράγματα και τις σκανδαλιές των, και ησχολήθη με το νοικοκυριό και την μαγειρικήν.

Πλην, ότε το σκότος της νυκτός είχεν πίψει εντελώς, αντελήφθη ότι με όλας τας εργασίας που ενέσκηψαν είχεν λησμονήσει να φέρη απ' έξω ξύλα δια το τζάκι και η πυρά, εάν παρέμενεν άνευ τροφοδοσίας, θα έσβηνεν συντόμως.

—Βρε τι έπαθα η ξεμυαλισμένη! μονολόγησεν η μυλωνού. Τώρα τι κάνουμε; Θα βάλει κρύο αργότερα, πανάθεμά το, ενδέχεται δε να πίψη και χιών. Πώς θα παραμείνω εγώ απόψε άνευ θερμάνσεως και πώς θα ολοκληρώσω την μαγειρικήν μου;

Δεν ήτο δυνατόν βεβαίως να επιτρέψη εις την εστίαν να σβήση, ειδικά μίαν τέτοιαν νύκταν εορταστικήν, παραμονήν Χριστουγέννων, οπότε έριξεν εις τους ώμους της έν μάλλινον πλεκτόν και εξήλθεν ίνα συλλέξη την απαραίτητον ξυλείαν από τον σωρόν της αυλής.

Η νυξ ήτο ηπία και το ψύχος υποφερτόν, είχεν δε αρχίσει μία ελαφρά χιονόπτωσης, ήτις επρομηνύετο να δυναμώση εις έντασιν και όγκον κατά την διάρκειαν της νυκτός και τούτο έκαμεν την συλλογήν των ξύλων έτι επιτακτικότεραν.

Η Σουλτάνα ήρχισεν να γεμίζη το ζεμπίλι που είχεν φέρει μαζί της με μικρά και μεγάλα κούτσουρα ότε, εξαίφνης, αντελήφθη ύποπτον κίνησιν όπισθεν της στοίβας των ξύλων.

«Τώρα την κάτσαμε τη βάρκα!» εσκέφθη. «Έχει γούστο να ‘ναι τίποτις καρκατζάλια!».

Μία λεπτή πλην αντιπαθής φωνούλα επιβεβαίωσεν αύθις τους φόβους της.

*Κυρά, κυρά, τα ξύλα στη φωτιά
για ζέστα και φιλιά... χιχιχιχιχι...*

Η μυλωνού εσταυροκοπήθη και ψιθύρισεν μίαν εξορκιστικήν προσευχήν, ήρπαξεν το ζεμπίλι και έσπευσεν εντός του μύλου σφαλίζουσα την εξώθυραν όπισθέν της με την αμπάραν.

—Πάλι καλά που πρόκανα και μάζωξα καμπόσα ξύλα, μονολόγησεν ανακουφισθείσα. Αργότερα, όταν βαρεθούν και φύγουν τα ξορκισμένα πάω και φέρνω κι άλλα, γιατί τούτα ‘δώ δεν φτάνουν γι’ απόψε.

Ετροφοδότησεν λοιπόν την εστίαν όπου μαγείρευεν το πατροπαράδοτον Χριστουγεννιάτικον χοιρινόν, τα λουκάνικα και τα άλλα εδέσματα, διότι, παρά την απουσίαν του συζύγου της —ή και εξ’ αιτίας αυτής— η ίδια ήτο αποφασισμένη να εορτάση ως ήρμοζεν την αγίαν ετούτη νύκταν, ότε εξαίφνης ήκουσεν διακριτικόν κτύπον εις την εξώθυραν.

—Μπα! Ποιος να ‘ναι τέτοια ώρα; μονολόγησεν.

Η πρώτη της σκέψις ήτο να μην ανοίξη, εν συνεχεία όμως εσκέφθη ότι ίσως επρόκειτο περί τολμητίου τινός θαυμαστού,

όστις, γνωρίζων την απουσίαν του συζύγου, επιστράτευσεν όσον θάρρος ηδύνατο να επιστρατεύση προκειμένου να της υποβάλη τα σέβη του. Η σκέψις αύτη ήτο δι' εκείνην θελκτικότητη και ούτω, εν εορταστική διαθέσει τελούσα, μετέβη εις την εξώθυραν και την ήνοιξεν προετοιμαζομένη όπως νουθετήσῃ (δήθεν αυστηρώς) τον γενναίον πολιορκητήν επισκέπτῃν.

Αντ' αυτού όμως αντίκρισεν μεθ' εκπλήξεως έναν μεγάλον σωρόν ξύλων υποβασταζομένων υπό ατόμου τινός του οποίου μόνον η κεφαλή προεξείχεν όπισθεν και άνωθεν των ξύλων. Και ήτο η κεφαλή τούτη τα μάλα ασυνήθιστος, υπομέλανος χροιάς, με μύτην σουβλερήν, οφθαλμούς αμυγδαλωτούς, ως των Κινέζων, και ώτα μυτερά ως της αλώπεκος ή άλλων δασοβίων ζώων. Αύθις η μυλωνού αντελήφθη ότι ευρίσκετο προ ενός εκ των τρομερών ζωτικών που έρχονται εις την Γην την νύκταν αυτήν ίνα ταλαιπωρήσουν τους ανθρώπους. Έναν καρκάτζαλον!

—Σου 'φερα ξύλα για το τζάκι, κυρά, ήκουσεν το ζωτικό να λέγει με φωνήν παραδόξως ευχάριστον. Για να μη βγαίνεις ελόου σου στο κρύο και τ' αγιάζι κι αρπάξεις καμιά πούντα, γυναίκα πράμα.

Η Σουλτάνα ήτο γυνή ατρόμητος και γενναία και ουδόλως επτοήθη εις την θέαν του καρκάτζαλου έμπροσθέν της.

—Μπα; είπεν ψυχραίμως. Και ποιος σου ζήτησε να κουβαλήσεις ξύλα, για να 'χουμε το καλό ρώτημα; Αν ήθελα κουβάλαγα κι από μόνη μου, τι ξερά είναι τα χέρια μου;

—Να σε ξεκουράσω θέλησα, κυρά, μη μου θυμώνεις, απήντησεν ο καρκάτζαλος. Να σ' εξυπερετήσω.

—Καλέ τι μας λες; τον αποπήρεν η μυλωνού. Κι από πότε τα καρκατζάλια εξυπερετούν τους ανθρώποι;

—Α, εγώ δεν είμαι συνηθισμένος καρκάτζαλος, απεκρίθη ο καρκάτζαλος. Εγώ είμαι ο Σουβλής, αν έχεις ακουστά.

—Και γιατί να σ' έχω ακουστά; είπεν η Σουλτάνα συνοφρωμένη. Τι είμαι εγώ, καμιά τυχαία ή καμιά εξώλης και προώλης να σχετίζομαι με τους καρκατζάλους; Εγώ είμαι κυρία και μυλωνού κι όχι που να το παινευτώ αλλά του αντρούς μου του είμαι βασίλισσα και κορώνα στο κεφάλι του.

—Κατάλαβα, κυρά, μη θυμώνεις, είπεν συνεσταλμένα το ζωτικό. Μια κουβέντα είπαμε...

—Να μη λέμε, τον αποπήρε ξανά η μυλωνού.

—Να μη λέμε, αλλά τότενες πώς θα συστηθούμε; επιχειρηματολόγησε ο κατά τα φαινόμενα ευφύεστατος καρκατζάλος.

—Και τι ανάγκη έχω εγώ να συστήνομαι με καρκατζάλια; είπεν η μυλωνού εκνευρισμένη με την επιμονήν του ζωτικού.

—Δεν λέω ότι έχεις, κυρά, είπεν ηπίως ο λεγόμενος Σουβλής. Αλλά να... είπα να σου κουβαλήσω ξύλα για να σε βοηθήσω, να μην κουράζεσαι, γυναίκα μόνη χρονιάρα μέρα... Και συ μ' αποπαίρνεις.

Αύθις η μυλωνού ένωσεν τύψεις. Τούτος εδώ ο καρκατζάλος όντως εφαινετο διάφορος των άλλων, ευγενής και κόσμιος και ίσως πράγματι να ήτο πονόψυχος και να ήθελεν να την συντρέξη. Άλλωστε είχεν φορτωθεί τόσα ξύλα, ο άχαρος, και ήτο γνωστόν τοις πάσι ότι τα καρκατζάλια δεν κάνουν ποτέ θελήματα στους ανθρώπους, αλλά αντιθέτως τους ταλαιπωρούν με τις σκανδαλιές των.

—Καλά, του λέγει. Άσε τα ξύλα εδώ στο κατώφλι και τα βάνω εγώ μέσα. Μόνο μην προσπαθήσεις να μπης ακάλεστος, κακομοίρη μου, γιατί δεν θα μπορέσης, ένεκα που έχουμε βάνει σταυρούς από την κάπνα του κεριού της Λαμπρής σ' όλες τις πόρτες και τα παράθυρα για να μη μπαίνουν ζωτικά, φαντάσματα και λάμιες.

—Εντάξει, κυρά, της λέγει πειθήνια ο Σουβλής απιθώνοντας τα ξύλα τακτικά εντός του κατωφλίου της θύρας. Εγώ πάντως θα κάτσω εδώ απόξω, στο σκαλοπάτι, μην τυχόν και με χρειαστείς και για τίποτις άλλες δουλειές. Μια φωνή μου βάνεις κι έρχομαι.

—Δεν θα σε χρειαστώ, έννοια σου, του λέγει αποτόμως η μυλωνού και κλείνει την εξώθυρα αμπαρώνοντάς την δια μεγαλύτερη σιγουριάν. Όλα τα 'χαμε τα καρκατζάλια μας έλειπαν!

Μετέφερε λοιπόν τα ξύλα εις την θέσιν των, παρά της εστίας, και ησχολήθη με τας εορτινάς ετοιμασίας.

Όταν το μαγείρεμα ολοκληρώθη έστρωσεν το εορταστικόν τραπέζι, έβαλεν τα καλά σερβίτσια, έφερεν και οίνον εκλεκτόν εκ του κελαριού και εκάθισεν να δειπνήση κατά μόνας.

Όμως η μοναξιά την εβάραινε δυσαρέστως. Να μην έχει άνθρωπον να πει μια κουβέντα... Το δείπνον της εφαινετο βαρετόν, τα εκλεκτά εδέσματα άνοστα και ο οίνος ξύδι.

«Μωρέ δεν φωνάζω μέσα τον καρκάτζαλο να μου κάνει συντροφιά, να πούμε και δυο κουβέντες, να μην είμαι μαγκούφα, χρονιάρικα μέρα;» εσκέφθη.

«Αλλά, μπα... Σιγά μην είναι ακόμα απέξω... Θα βαρέθηκε και θα 'φυγε» εσκέφθη συμπληρωματικώς.

Και δια να βεβαιωθή εφώνησεν...

—Καρκάτζαλε, είσαι ακόμα εκεί;

—Εδώ είμαι, κυρά, πού να 'μαι; απήντησεν η φωνή του ζωτικού έξωθεν της θύρας.

—Και δεν έφυγες; επανέλαβεν ανοήτως η μυλωνού.

—Πού να πάω να φύγω, κυρά; απήντησεν το ζωτικό μισοκακόμοιρα. Σάματις έχω πουθενά να πάω, ο καφερός; Τι, σαν την άδικη κατάρικα θα γκιζερνάω από 'δώ κι από κει;

Η μυλωνού το απεφάσισεν.

—Άμα σου πω να 'ρθεις μέσα, υπόσχεσαι να είσαι κόσμιος και να μην κάνεις σκανδαλιές; ηρώτησεν.

—Ορκίζομαι στα κόκαλα της μάνας μου, κυρά, απήντησεν με θέρμη ο Σουβλής.

—Τι, έχουν μάνα τα καρκατζάλια; απόρησεν η μυλωνού.

—Αμ τι, δεν έχουν; απήντησεν ο καρκάτζαλος. Εξόν κι αν ορφάνεψαν νωρίς, σαν ελόου μου.

—Α, ορφανό είσαι, άχαρο; είπεν η Σουλτάνα και αύθις τον ελυπήθη διότι και η ίδια ετύγχανεν ορφανή μητρός και γνώριζεν άριστα τι καημός είναι αυτός.

Κατηθύνθη λοιπόν προς την εξώθυραν και την ήνοιξεν. Ο Σουβλής ανέμενεν υπομονετικώς εις το κατώφλι με τον σκούφον του σεβαστικώς ανά χείρας.

—Έμπα μέσα, τον προσεκάλεσεν η μυλωνού.

Ο καρκάτζαλος δεν περίμενε να του το είπουν δις δια να

υπακούση, αλλά δια μιάς, με έναν κωμικόν πήδον, εισήλθεν εντός της οικίας.

Η μυλωνού τον περιεργάσθη μετά περιεργείας.

Γνώριζεν, από τας διηγήσεις των άλλων, ότι οι καρκάτζαλοι ήσαν μικροσκοπικοί και ιδιαζόντως άσκημοι. Τούτος εδώ όμως ήτο ολίγον κοντύτερος αυτής, μάλλον καλοφτιαγμένος και για ξωτικό, αν εξαιρέσει κανείς την σουβλερήν μύτην και τα αλεπουδίσια ώτα, θα ηδύνατο να θεωρηθή έως και υποφερτός το δέμας. Το μόνον περιεργον ήτο οι τραγίσιοι του πόδες, αλλά αυτή ήτο μία λεπτομέρεια αμελητέα, ενόσω η γενική εικών παρουσιάζετο μάλλον ανεκτή. Ήτο ενδεδυμένος με ιμάτια παλαιά μεν αλλά καθαρά και η όλη του στάσις έδειχνε άτομον συγκροτημένον και κατά κάποιον περιεργον τρόπον αξιοπρεπές.

—Ώστε έτσι είναι τελικώς τα καρκατζάλια, είπεν η μυλωνού.

—Έτσι και χειρότερα, κυρά, απήντησεν ο Σουβλής. Εγώ τυγχάνω από τους αρχηγούς, γι' αυτό με βλέπεις έτσι, οι άλλοι είναι ένα μάτσο χάλια.

Η μυλωνού, ως οικοδέσποινα, τον έβαλε να καθίση απέναντί της εις το γιορτινό τραπέζι, τον σερβίρησεν φαγητό και οίνον κι έτσι άνθρωπος και ξωτικό δείπνησαν ομού και εις ατμόσφαιραν ευχάριστον και εορταστικήν.

—Μου κάμει εντύπωσιν, είπεν εις μίαν στιγμήν η μυλωνού. Ενώ απόψε όλα τα καρκατζάλια επιδίδονται εις παντός είδους σκανδαλιές πώς εσύ κάθεσαι ήσυχα-ήσυχα εδώ και τρως μαζί μου σαν κύριος;

—Α, κυρά, απήντησεν ο καρκάτζαλος. Κάθε χρόνο τα ίδια και τα ίδια, μπούχτισα πια. Πειράζουμε τους ανθρώποι και γελάμε, κάνουμε χοντράδες, καλαμπορίζουμε, αλλά από ουσία μεδέν. Τα ίδια χωρατά, τα ίδια πειράγματα, οι ίδιες φάρσες χρόνος μπαίνει, χρόνος βγαίνει. Πεθύμησα κι εγώ λίγη σπιτική θαλπωρή, κακό είναι;

—Κακό δεν είναι, παράξενο είναι, είπεν η μυλωνού. Σπιτική θαλπωρή είπες; Γιατί; Δεν υπάρχει κυρία Σουβλή εκεί απ' όπου μας έρχεσαι;

—Μπααα!... Ποια με παίρνει εμένα; απήντησεν ο καρκάτζαλος, όπως ακριβώς θα έκαμεν άνθρωπος κανονικός. Μαγκούφης είμαι, κυρά. Δυστυχώς. Μαγκούφης κι ορφανός. Αν δεν με καλνούσες εσύ απόψε πάλι στους δρόμοι θα τριγυρνούσα, σαν την άδικη κατάρρα. Είναι δράμα η μοναξιά, τι να σου λέω τώρα και τι να καταλάβεις κι εσύ!

Ακούγοντας το παράπονον του ζωτικού η μυλωνού το ελυπήθη έτι περισσότερον. Ήτο το μητρικόν της ένστικτον φαίνεται που αφυπνίσθη. Τεχνηέντως ήλλαξεν κουβέντα.

—Είπες ότι τ' όνομά σου είναι Σουβλής, παρετήρησεν. Τι περιέργον όνομα αλήθεια ή μήπως πρόκειται περί προσωνυμίου;

—Μπα, κανονικό όνομα είναι, κυρά, απήντησεν ο Σουβλής. Σε μας ονόματα και παρατσούκλια είναι ένα. Για να καταλαβαίνουμε για ποιον μιλάμε. Ένας που 'χει γουρλωτά μάτια λέγεται Γουρλομάτης, ας πούμε. Ένας που κουτσαίνει, Κούτσαβλος, άλλος Αυτάρλας και πάει λέοντας... Το χαρακτηριστικό του καθενού βγάνει και τ' όνομα.

—Και το... Σουβλής εις ποίο χαρακτηριστικόν αναφέρεται; απόρησεν η αθώα γυνή.

Ο Σουβλής ξεροκατάπιε.

—Άσε, κυρά, καλύτερα να μην στο ζηγήσω..., είπεν. Δεν είναι να τα λέμε όλα πια... ειδικά σε μια κυρία όπως ελόου σου.

Αύθις η φαντασία της μυλωνούς εξήφθη και ήρχισεν να κάμει διαφόρους υποθέσεις αίτινες δημιούργησαν εις την νεαράν γυναίκαν μίαν σεμνότυφον ερυθρίασιν. Και πάλιν εφρόντισεν ν' αλλάξει θέμα συζητήσεως.

—Πες μου για σας, τα καρκατζάλια, προέτρεψεν τον προσκεκλημένον της. Πολλά λέγονται, αλλά δεν ηξεύρω ποία ευσταθούν και ποία όχι.

—Εμείς, ως γνωστό, ζούμε μέσα στη γης, ήρξατο διηγούμενος ο ευγενής κι ευπροσήγορος καρκάτζαλος Σουβλής. Μαζί κι άλλα ζωτικά, αλλιώςτικα, που μένουν όμως αλλού. Η δουλειά η δικιά μας είναι να πελεκάμε το δέντρο που βαστάει τη Γη. Αν κοπεί αυτό, πάει... βούλιαξαν τα πάντα κι εσείς οι αθρώποι τη βάψατε για τα καλά.

—Μα πόσο μεγάλο είναι αυτό το δένδρο; απόρησεν η μυλωνού.

—Πολύ μεγάλο, κυρά, τι να σου λέω τώρα..., απήντησεν ο καρκάτζαλος. Πελεκάμε, πελεκάμε και τελειωμό δεν έχουμε. Δηλαδή, όχι όλοι, οι εργάτες μονάχα, που είναι και οι περισσότεροι και είναι βλάκες και δεν σκαμπάζουν —ότι τους λες κάνουν. Εμείς, οι αρχηγοί, καθομάστενε και τους κοιτάμε τρώγοντας και πίνοντας στην υγεία των κοροΐδων, που νομίζουν ότι κάτι κάνουν, αλλά μια τρύπα στο νερό κάνουν. Εμείς, οι ξύπνιοι ξέρουμε ότι το δέντρο δεν κόβεται που να χτυπιέσαι καταή, αλλά δεν τους το λέμε για ν' απασχολούνται και να 'χουμε εμείς την ησυχία και την ξάπλα μας. Όπως γίνεται και σε σας εδώ ακριβώς.

—Μπα; Έτσι γίνεται και σε μας; απόρησεν η μυλωνού που δεν το είχε σκεφθεί αυτό έτσι.

—Αμ πώς γίνεται; είπε ο Σουβλής. Οι εργάτες τραβάνε κουπί μέρα μπαίνει, μέρα βγαίνει, για ένα ξεροκόμματο και τ' αφεντικά εισπράττουν, αραχτά να πίνουν φραπέδες και ουίσκια εις υγείαν των κοροΐδων.

—Τέλος πάντων, είπεν εκνευρισμένη η μυλωνού, διότι δεν της ήρεσαν αυτές οι κομμουνιστικές ιδέες. Για πες παρακάτω... τι γίνεται.

—Τι να γένει; είπε ο Σουβλής μειδιών. Παρακάτω έρχονται τα Χριστούγεννα, τα παρατάμε όλα όπως είναι κι ανεβαίνουμε εδώ πάνω να ξεσκάσουμε. Και μέχρι των Φώτων του δίνουμε και καταλαβαίνει. Μετά γυρνάμε πάλι πίσω και βλέπουμε ότι το δέντρο έχει θρέψει —οπόταν άντε πάλι ξανά-μανά απ' την αρχή.

—Και δεν βαριόσαστε; απόρησεν η Σουλτάνα.

—Εμείς γιατί να βαρεθούμε; είπε ο εκ των αρχηγών καρκάτζαλος γελώντας. Εμείς μια χαρά περνάμε, το πόπολο τώρα... που είπαμε... δεν του κόβει —όπως και σε σας εδώ— κάνει ότι του λέμε, δεν σκέβεται τίποτις κι όλα ωραία και καλά.

—Γι' αυτό όταν ανεβαίνετε στον πάνω κόσμο ξεσαλώνετε εντελώς; παρετήρησεν η εύστροφος μυλωνού.

—Αμ, ναι, παρεδέχθη ο Σουβλής. Όλοι έχουν ανάγκη να ξεδώσουν λίγο, και τα ζωτικά όπως και οι αθρώποι.

Με την ενδιαφέρουσαν αυτήν συζήτησιν και άλλας παρομοίους πέρασεν ευχάριστα η βραδιά κι ο καρκάτζαλος ετοιμάστηκε προς αποχώρησιν μη παραλείπων να εκφράση τας ευχαριστίας του εις την οικοδέσποιναν δια το εξάισιον δείπνον.

—Και πού θα υπάγης προς διανυκτέρευσιν, τον ηρώτησεν ο πονόψυχος Σουλτάνα. Έξω πίπτει χιών.

—Ε, κάπου θα βρω κι εγώ ν' απαγκιάσω..., είπεν μισοκακόμοιρα ο καρκάτζαλος. Κανέναν δεν αφήνει να χαθεί ο Θεός.

—Δεν θέλω ν' ακούσω κουβέντα, είπεν αυστηρώς η μυλωνού. Θα μείνεις εδώ, μουσαφίρης. Θα σου στρώσω μπροστά στο τζάκι και θα κοιμηθείς μια χαρά. Μπορεί να πέσω κι εγώ εδώπά, γιατί σαν να κάνει κρύο απόψε και μόνο κοντά στη φωτιά είναι ευχάριστα.

—Μα, κυρά... τι θα πει ο κόσμος; είπεν ο Σουβλής κατά τι διστάζων.

—Ποιος θα 'ρθει εδώ πάνω μέσα στην άγρια νύχτα και με τα καρκατζάλια ν' αλωνίζουν παντού; επιχειρηματολόγησεν η μυλωνού. Τίποτις. Δεν θέλω αντιρρήσεις. Θα στρώσω εδώ και θα κοιμηθούμε μια χαρά παρέα.

Και ούτω εγένετο.

Και το ίδιο σκηνικόν επανελήφθη και την επομένη και μεθεπομένη και καθ' όλην την διάρκειαν των εορτών. Και ιδού που το ξωτικό και η γυνή συνεδέθησαν μετά θερμής και ειλικρινούς φιλίας προς συμφέρον αμφοτέρων. Και είναι αυτό μία περίτρανος απόδειξις ότι άτομα διαφορετικής προελεύσεως και κουλτούρας δύνανται να συνεννοηθούν άριστα και να συμβιώσουν ειρηνικώς, όταν υπάρχει καλή θέλησις.

Και η μυλωνού Σουλτάνα ήτο ενθουσιασμένη που τα έφερεν τοιουτοτρόπως η τύχη και δεν πέρασεν τας αγίας αυτάς ημέρας εις μοναξιάν και καρτερίαν. Ήτο δε έτι μάλλον ενθουσιώδης ότε ανεκάλυψεν εις ποίον κρυφόν προτέρημα όφειλεν ο Σουβλής το όνομά του, πλην εμάς δεν μας πέφτει λόγος και ας αρκεσθώμεν εις εκείνας τας λεπτομερείας που δεν προσβάλουν την δημοσίαν αιδώ και τα χρηστά ήθη της κοινωνίας —μην κολασθούμε κιόλας ημέρες που είναι.

Κάποτε όμως όλα τα ωραία εις τον κόσμον ετούτον τον άχαρον τελεutiζουn. Έτσι και εις την περιπτωσιν αυτην, ήλθον τα Φώτα, ημέραν κατά την οποίαν τα καρκατζάλια αποσύρονται και πάλιν εις τα έγκατα της γης και ο Σουβλής αποχαιρέτισεν την ωραίαν και φιλόξενον μυλωνού υποσχόμενος να την επισκευθή και πάλιν κατά τα επόμενα Χριστούγεννα.

Και πέρασεν ο καιρός και κατά μήναν Μάϊον επανήλθεν εκ Βόλου ο μυλωνάς, τα μάλα απογοητευμένος και κατηφής, διότι ο ετοιμοθάνατος αδελφός, όλως απροσδοκήτως, ανένιψεν και ούτω πως «τζάμπα η ταλαιπώρια» και παρατηρών την στρογγυλότηταν της συζύγου του εχάρη χαράν μεγάλην.

—Μαρή Σουλτάνα, της είπεν. Σαν γκαστρωμέν'η σε γλέπω.

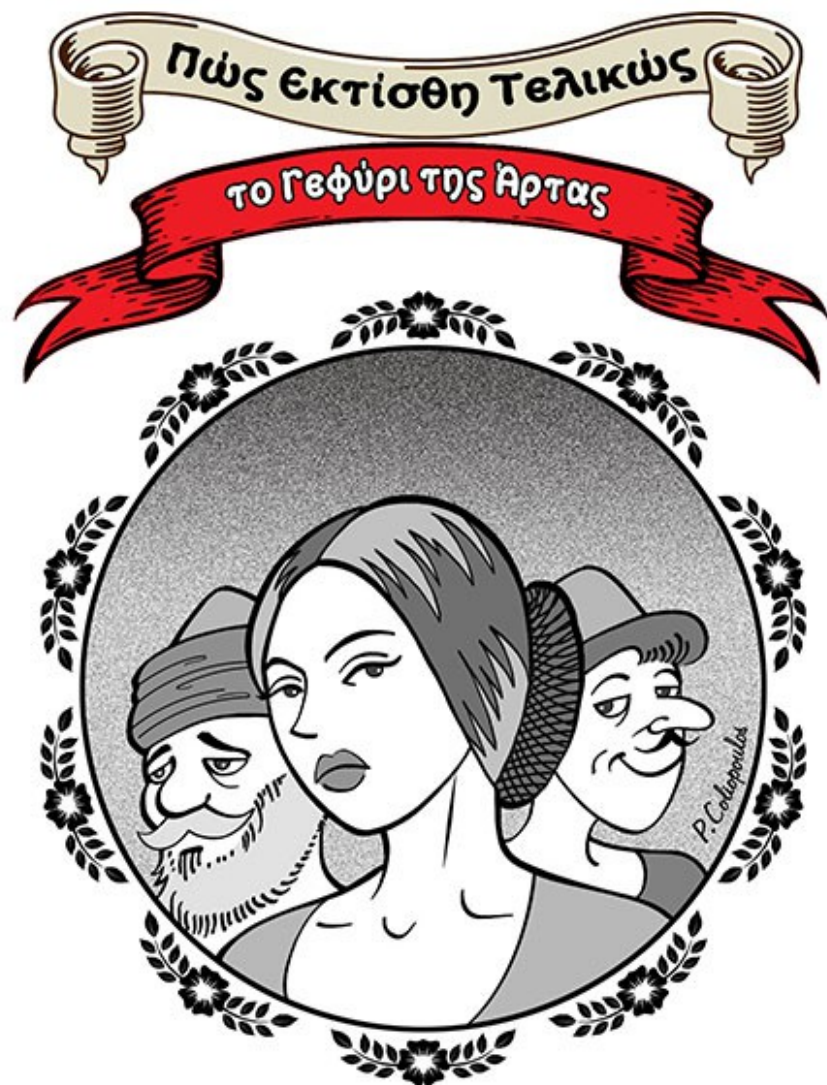
—Ε, άντρα μου, το κατά δύναμιν κι εγώ η καχομοίρα, απήντησεν εκείνη μετριοφρόνως.

Ο μυλωνάς εσταυροκοπήθη ευλαβικώς.

—Δόξα να 'χει ο Γιαραμπής, ανέκραξεν. Είδις, μαρή, που στα λιγα ιγώ; Νά που ου Άη Δουμέτιους κι η Παναγιά σ' ακούσαν στου τέλους!

Και ούτω πως η ωραία μυλωνού απέκτησεν τέκνον άρρεν, ολίγον σκούρον το δέμας και με ώτα περιέργως μυτερά, πλην κατά τα άλλα υγιέστατον και όλοι ήσαν ευτυχείς και η ζωή εις τον μύλον εσυνεχίσθη απροσκόπτως και κερδοσκοπικώς και όλα ωραία και καλά κι εμείς, σαφώς, κατά τι καλύτερα.

Η πραγματική εκδοχή μίας πασίγνωστης ιστορίας και όχι όπως αυτή έχει αποτυπωθεί εις την κοινήν συνείδησιν, μέσω της δημοτικής μούσας και της λανθασμένης αποδόσεως των γεγονότων από την λαϊκήν παράδοσιν. Όπου εξάιρεται δεόντως η γυναικεία ευφυΐα κι ευρηματικότης.

Οφείλω να ομολογήσω ευθαρσώς εις το σημείον ετούτο ότι ουδέ δια το κλαρίνον έχω την παραμικράν ανοχήν, ο ολολυγμός του οποίου προσβάλει κατά τον πλέον βάνουσον τρόπον τα πεπολιτισμένα ώτα μου, ουδέ δια την λεγομένην δημώδη μούσαν τρέφω κάποιαν εκτίμησιν, φανταζόμενος αυτήν κοντήν και χοντρήν, πατσούρω και ότε λαλούσα εξαιρετικώς κακόηχον, ίνα μη τι χείρον είπω.

Φευ, όμως, εις την επιστήμην ήτις έχει την τιμήν να υπηρετείται υφ' εμού, μία εκ των πηγών πληροφοριών περί των πάλαι ποτέ διαδραματισθέντων γεγονότων, άτινα με την πάροδον του χρόνου λαμβάνουν την μορφήν θρύλου, συμπεριλαμβάνεται και η δημώδης λεγομένη ποίησις, εάν ημπορούμε να ονομάσωμεν ποίησιν την συνεχήν επανάληψιν εδαφίων και την κλαυθμηρίζουσαν μονοτονίαν ανακριβούς εμμέτρου διηγήσεως Τέχνην. Πρόκειται όμως, φευ και πάλι φευ, περί πηγής και τας πηγάς εις την επιστήμην τας διερευνούμε. Με ολίγην τύχην αύται μας οδηγούν εις άλλας πηγάς, πλέον αξιοπίστους, και ούτω πως δυνάμεθα να ανακατασκευάσωμεν, μετά κόπου και παρησίας, την αληθήν δομήν του γεγονότος που μας απασχολεί.

Υποχρεούμαι λοιπόν, εις την απαρχήν της διηγήσεως τούτης, ενός πραγματικού γεγονότος έχοντος λάβει χώραν εις την χρονικήν περίοδον που οριοθετεί η σύγχρονος λεγομένη Ιστορία της πατρίδος μας, να επικαλεσθώ τρίστιχον γνωστού δημώδους άσματος ως εισαγωγήν και αφετηρίαν της περισπουδάστου μελέτης που επακολουθεί.

Σαρανταπέντε μάστοροι κι εξήντα μαθητάδες
γεφύρι θεμελιώνανε στις Άρτας το ποτάμι.
Ολημερίς εχτίζανε, το βράδυ γκρεμιζόταν.

Πρόκειται βεβαίως δια την παλαιάν εκείνην ιστορίαν της ανεγέρσεως του περιφήμου γεφυριού της Άρτης, η οποία, δια την συντριπτικήν πλειοψηφίαν του αμαθούς, απαιδευτού και ημιεγγραμμάτου κοινού, αποτελεί μύθευμα και τμήμα της λαϊκής κληρονομίας της πατρίδος μας, ουδεμίαν σχέσιν έχουσα με την πραγματικότηταν.

Και ιδού, που δια μίαν εισέτι φοράν, η πλειοψηφία πλανάται πλάνην οικτράν, ως συμβαίνει εις παντοίας όσας περιπτώσεις, μηδέ αυτής ταύτης της πολιτικής εξαιρουμένης.

Καθόσον πρόκειται περί ενός γεγονότος τόσον υπαρκτού όσον και η δολοφονία του αρχιδουκός Φερδινάνδου εις Σεράγεβον, ήτις πυροδότησεν την έναρξιν του αιματηροτάτου Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

Μη φειδόμενοι κόπων, χρόνου και εξόδων, ως συνήθως, διερευνήσαμεν εκτενώς την περίπτωσιν τούτην και καταλήξαμεν εις το συμπέρασμα ότι τα γεγονότα, που ατέχνως περιγράφονται εις το εν λόγω δημώδες άσμα του βουνού και του λόγγου, αντιστοιχούν εις πραγματικόν συμβάν, αν και εις τας λεπτομερείας του η πραγματικότης παρασάγγας απέχει από την λαϊκήν λεγομένην μυθοπλασίαν.

Έχοντες συγκεντρώσει αδιάσειστα επιστημονικά στοιχεία είμεθα εις θέσιν να ανακοινώσωμεν υπερηφάνως ότι γνωρίζομεν πλέον τι αληθώς διημείφθη κατά την κατασκευήν της περιφήμου γεφύρας εν Άρτη. Και την πραγματικήν και τεκμηριωμένην τούτην εκδοχήν παραθέτομεν ευθαρσώς εις το παρόν περισπούδαστον πόνημα. Εάν ο εκ της υπαίθρου καταγόμενος αναγνώστης αναμένει ατμόσφαιραν κλαρίνου, νταουλιών, θυμαριού και καβαλίνας θ' απογοητευθή. Διότι εδώ δεν ομιλεί η γκαΐντα, αλλά η επιστήμη.

* * *

Τω καιρώ εκείνω οι αρχιτέκτονες και μηχανικοί βεβαίως εσηάνιζον. Κοινωφελή κτίσματα εν τη υπαίθρω, όπως γεφύρια, εκκλησίες κλπ. ανετίθεντο εις τους λεγομένους πρωτομάστορες,

εμπειρικούς κτίστες δηλαδή με κάποιαν πείραν εις τας οικοδομικάς εργασίας, οι οποίοι εγνώριζον πώς να τοποθετούν μίαν πέτραν επί μιας άλλης και πέραν αυτού ουδέν.

Ούτω πως και η κατασκευή του γεφυριού της Άρτης ανετέθη εις γηραλέον τινά πρωτομάστορα, ονόματι Γιάγκον, αγνώστων λοιπών στοιχείων, όστις ανέλαβεν μετά του συνεργείου του, αποτελούμενον από μαστόρους και πολυπληθείς μαθητευομένους (είλωτες δηλαδή) την διεκπεραίωσιν του φιλοδόξου ετούτου έργου. Ήξευρεν από υπερποτάμια κτίσματα ο πρωτομάστορας Γιάγκος, έχων ασχοληθεί, όχι πάντα επιτυχώς, με την κατασκευήν διαφόρων μικρών γεφυρών εις την περιοχόν κατά το παρελθόν, ουδεμίαν σχέσιν ωστόσον εχόντων με το μέγεθος και την πολυπλοκότηταν της παρούσης, όμως επειδή, ως φαίνεται, διέθετεν «μπάρμπα στη Κορώνη» και ίσως και δια ικανών λαδωμάτων αρμοδίως, κατάφερεν να του ανατεθή η εργολαβία του εν λόγω μεγαλεπιβόλου έργου.

—Τίποτις δεν είναι, ανακοίνωσεν εις το εκ μαστόρων αποτελούμενον επιτελείον του. Πέτρες τα μικρά γιοφύρια, πέτρες και τα μεγάλα. Σιγά τη δυσκολία!

Και ήρχισεν η κατασκευή.

Η οποία έβαινεν ικανοποιητικώς έως έν ορισμένον σημείον. Όταν όμως ήρχισεν κατασκευαζομένη η πρώτη καμάρα, ήρχισαν και τα προβλήματα. Καθόσον, ενώ κατά την ημέραν όλα έβαινον κατ' ευχόν, την νύκταν η κατασκευή κατέρρεεν.

—Γιατί δεν στέχ'τι του πούστ'κου; ανηρωτάτο ο πρωτομάστορας ζύνοντας την σοφήν του κεφαλήν.

—Του τσ'μέντου φταί'ει, είπεν εις εκ των επιτελών του μαστόρων. Έχ'ει πουλύ νιρό κι αργά'ει να στιγνώσ'ει. Έτσ' κι φυσήξ' λίγου πιο δυνατά ου αέρας... πάρ' του κάτ'.

—Να βάν'μι πιο λίγου νιρό τότες, είπεν ο πρωτομάστορας.

Έφτιαχναν τσιμέντο με λιγότερον ύδωρ... όλα ωραία και καλά... πλην την νύκταν το ατίθασον γεφύλι ξανάπεφτε.

—Να βάν'μι τ'ς πέτρις ανάπουδα, πρότεινε έτερος φωστήρ μάστορας.

—Να τ'ς βάν'μι.

Ανάποδα οι λίθοι (αναρωτάται κανείς διατί)... αλλά, μπα!... το γεφύρι εκεί, να πίπτη ανελλιπώς.

—Η καμάρα είναι πουλύ μιγάλ', απεφάνθη εξπέρ τις μάστορας.

—Να τ'ν κάν'μι μικρότιρ'η.

Μικρότερη η καμάρα... τα ίδια και χειρότερα το γεφύρι.

Άπελπισ ο πρωτομάστορας έφερεν παπάδες να κάμουν αγιασμόν, έφερεν ξεματιάστρες, έφερεν αστρολόγους, υπνωτιστάς, χαρτορίχτρες, καφετζούδες... έφερεν και τι δεν έφερεν! Ουδέν αποτέλεσμα. Το γεφύρι εκρημνίζετο εις πείσμα όλων των μεταφυσικών τερτιπίων.

Εν απελπισία ευρισκόμενος ο πρωτομάστορας Γιάγκος εσχέπτετο σοβαρώς να εγκαταλείψη το μεγαλεπίβολον έργον με συνέπειαν να ζημιώση ανεπανορθώτως, καθώς είχεν επενδύσει εις την εργολαβίαν αυτήν και τας τελευταίας του οικονομίας, ότε, δια καλήν του τύχην διέβη εκ της τοποθεσίας αυτής γέρων τις σοφός μοναχός εξ' Αγίου Όρους, όστις επέστρεφεν εις την Μονήν του μετά από μακράν περιοδείαν ανά την επικράτειαν, μοσχοπουλών θαυματουργά εικονίσματα και αγιασμένα κομποσκοίνια.

Είδεν ο σοφός γέρων το ατίθασον γεφύρι και εκούνησεν την σεπτήν κεφαλήν του.

—Δεν στέκεται, ε; λέει εις τον πρωτομάστοραν.

—Αμ, δεν στέκ'τι, του άτιμου! παρεδέχθη εκείνος περίλυπος.

—Διατί όμως δεν στέκεται; ανερωτήθη —ρητορικώς— ο άγιος μοναχός.

—Αμ ξιέρου κι ιγώ η έρμους γιατί δεν στέκ'τι, παππούλ'η; ομολόγησεν εκνευρισμένος ο πρωτομάστορας. Έχ'ει γινάτ' του άτιμου!

—Εγώ ηξεύρω, είπεν ησύχως ο σοφός γέρων.

—Μπα; Κι τι ξεύρ'ς, παππούλ'η;

—Ασήμωσε να σε πω.

Τι να έκαμνεν ο άπελπις πρωτομάστορας, ασήμωσεν τον καλόγερον με την ελπίδαν να ακούση κάτι χρήσιμον εκ των σοφών χειλέων του.

—«*Δια του αίματος εις τα θημέλια στεριώνουν τα γιοφύρια*» απήγγειλεν ο μοναχός ως να επρόκειτο περί ιερού εδαφίου.

—Χαίρου πουλύ, είπεν εκνευρισμένος ο πρωτομάστορας. Λες να μην σφάζαμι τον κόκκουρα πριν αρχινήσ'μι;

—Αμ δεν φτάνει ο πετεινός δι' έν τόσον μεγαλεπίβολον έργον, είπεν ο Αγιορείτης.

—Κι τι;... Να σφάζ'μι τραί;

—Δεν θα κάμνει διαφοράν.

—Αμ τότες;...

—«*Δια του αίματος της γυναικός στεριώνουν τα γιοφύρια*», απήγγειλεν ο γέρων παραλλάσσων το αρχικόν εδάφιον.

—Μπα; Να σφάζ'μι γ'ναίκα; εθαύμασεν ο πρωτομάστορας.

—Όχι οποιανδήποτε γυναικάν.

—Αλλά τι;

—Ασήμωσε να σε πω.

Ξανα-ασήμωσεν ο δυστυχής πρωτομάστορας, τι να έκαμνεν;

—«*Τον πρωτομάστορος την συμβίαν θέλει θυσιάσει, ώστε το κτίσμα να σταθή*» απήγγειλεν μετά της προσηκούσης σοβαρότητος ο σοφός γέρων εξ' Αγίου Όρους.

—Τη θ'κιά μ' τη γ'ναίκα;!

—Αυτό λέγουσιν αι γραφαί.

—Κι δεν είν' αμαρτία; ανερωτήθη σκεπτικός ο πρωτομάστορας.

—Ουδόλως, απεκρίθη ο μοναχός. Ξεχνάς ότι ο Κύριος ηυλόγησεν την θυσίαν αυτού τούτου του μονογενούς τέκνου του Αβραάμ;

Περίεπεσεν εις περισυλλογήν ο πρωτομάστορας Γιάγκος.

—Κι θα γέν'ει η δ'λεια; ηρώτησεν τον μοναχόν.

—Όπως σε βλέπω και με βλέπεις, τέκνον μου.

Τα μέγιστα είχε εντυπωσιάσει τον πρωτομάστορα η λύσις που προσέφερεν ανιδιοτελώς ο σοφός Αγιορείτης, πλην όμως στενοχωρείτο κατά τι, διότι η θυσία της συμβίας του εις το έργον του εφαινετο κάπως υπερβολική και τούτο διότι ετύγχανεν να έχη μίαν σχετικήν αδυναμίαν εις την εν λόγω, που έφερεν το εύηχον όνομα Παγώνα, νεαροτάτη και ωραιοτάτη ούσα, καίτοι άτεκνος προσώρας, λόγω μικρών τεχνικών δυσκολιών που αντιμετώπιζεν ο πρωτομάστορας και που ήλπιζεν να διορθώση προσεχώς δια της λήψεως θαυματουργών βοτάνων και ειδικών αφεψημάτων, που όμως αργούσαν να επενεργήσουν.

Επέστρεψεν το εσπέρας λοιπόν εις την οικίαν του σύνους και περίφροντης. Κάτι που δεν εντυπωσίασεν την συμβίαν διότι είχε συνηθίσει εις την κατήφειαν του συζύγου της λόγω των κατασκευαστικών προβλημάτων που αντιμετώπιζεν με το γεφύρι.

—Πάλι πέφτει το σκασμένο, άντρα μου; ηρώτησεν σπεύδουσα να φέρη τις παντούφλες του γέροντος συζύγου της.

—Πάλ'ι πανάθιμά το, είπεν αναστενάζων ο πρωτομάστορας. Αλλά... Μάλλον έμαθα τι φται'ει.

Και της εδιηγήθη την στιχομυθίαν που είχε μετά του σοφού Αγιορείτου γέροντος.

—Α, έτσι; είπεν σύνους η Παγώνα, ήτις, εκτός της εκπάλγου καλλονής που την διέκρινεν ετύγχανεν και ευφυστάτη εις υπερθετικόν βαθμόν.

—Αμ έτσο' για.

—Και το σκέφτεσαι, άντρα μου;

—Εμ του σκέβουμι, δεν του σκέβουμι; η καψιρός, ομολόγησεν ο πρωτομάστορας. Έτσο' κι δεν φτιάξου του γιουφύρ' πά'ει καταστράφ'κα.

—Και προτίθεσαι να με σφάζεις στα θεμέλια; ηρώτησεν ψυχραίμως η Παγώνα.

—Εμ, να σι σφάξου, να μη σι σφάξου; απήντησεν μισοκακόμοιρα ο πρωτομάστορας Γιαγκος. Αφού του λιέν κι οι

γραφές... Τι, θα πάμι μείς τώρα κόντρα στ' θρησκεία; Μι του Θιό θα τα βάν'μι;

—Και δεν στεναχωρεύεσαι όπου θα με χάσεις;

—Αμ, στεναχουρεύουμι, η καψιρός. Αλλά τι να γέν'ει; Ανουτέρα βία.

—Χμμ..., είπεν η εύστροφος γυνή. Πώς ήταν το εδάφιον που απήγγειλε ο καλόγερος; «Δια του αίματος της γυναικός...» δεν έλεγες;

—Έτσ' ακριβώς, Παγώνα μ'.

—«Δια του αίματος» λοιπόν ανέκραξεν θριαμβευτικώς η Παγώνα. Το αίμα χρειάζεται, όχι η γυναίκα.

—Κι πώς θα γέν'ει, μανάρα μ'; απόρησεν ο χοντροκέφαλος πρωτομάστορας.

—Εύκολα. Τυχαίνει τις μέρες αυτές να έχω... τέλος πάντων... τα... ρούχα μου, είπεν η Παγώνα σεμνοτύφως. Οπότε σου δίνω το αίμα κι εσύ το χτίζεις στα θεμέλια. Έτσι και η προφητεία εκπληρώνεται και δεν θα χρειαστεί να σφαχτώ.

Εθαύμασεν την ευστροφίαν της συμβίας του ο γέρον πρωτομάστορας Πιάγκος, αν και δεν κατάλαβεν επακριβώς περί τίνος επρόκειτο (διότι την εποχήν εκείνην τα πράγματα αυτά «της ντροπής» ήτο μυστικόν των γυναικών και οι άνδρες δεν είχαν σαφήν ιδέαν περί του εμμηνορροϊκού κύκλου –και για άλλα πολλά βεβαίως που δεν είναι της παρούσης).

—Ορή γ'ναίκα, καλά λιές! ανέκραξεν. Έτσ' θα 'χουμι κι την πίττα ουλόκληρ' κι του σχ'λί χουρτάτου. Πωπωπώ! τι σπέρτου μουναχό που είσι συ, μανάρα μ'!

Τοιουτοτρόπως την επομένην προέβη εις την διαδικασίαν την υπό των ιερών γραφών προβλεπομένην και... ω, του θαύματος!... το τμήμα της γεφύρας που ανηγέρθη εκείνην την ημέραν παρέμεινεν ανέπαφον εις την θέσιν του κατά την διάρκειαν της νυκτός.

Πανευτυχής λοιπόν ο πρωτομάστορας, που με τρόπον τόσον ανώδυνον έλυσεν το κατασκευαστικόν πρόβλημα, συνέχισεν το κτίσιμον της γεφύρας με ανανεωμένην ζέσιν και αισιοδοξίαν, τας οποίας συμμαερίζοντο και οι υπ' αυτόν μαστόροι και εργάται.

Πλην όμως... φευ!... το νέον τμήμα της γεφύρας κατά την δευτέραν αυτήν νύκταν κατεκρημνίσθη κανονικώς συμπαρασύρον και αυτό της προηγούμενης ημέρας.

—Τίπουτις δεν κάναμι, ανήγγειλεν περίλυπος εις την συμβίαν του Παγώναν. Μάλλον του σφάξ'μου δεν τ' απουφέγουμι.

—Και δεν θα σου λείψω αν με σφάξεις, άντρα μου; ηρώτησεν και πάλιν ψυχραίμως η Παγώνα.

—Αμ, θα μι λείψ'ς, δεν θα μι λείψ'ς; απήντησεν και πάλιν περίλυπος ο πρωτομάστορας.

—Μπορεί και να μη χρειαστεί, είπεν η Παγώνα σκεπτική.

—Μα πώς; Αφού του λιέν τα κιτάπια!...

—Την συμβία σου λέει. Έτσι δεν λέει; Δεν λέει «την Παγώνα».

—Αμ λέ'ει για.

—Οπότε δεν χρειάζεται να είμαι εγώ.

—Ισύ δεν είσι η γ'ναίκα μ'; απόρησεν ο όχι ιδιαιτέρως διακρινόμενος δια την ευστροφίαν του πρωτομάστορας.

—Αν με χωρίσεις όμως δεν θα 'μαι.

—Αν σι χωρίσου, μάνα μ', δεν θα 'χου γ'ναίκα, επιχειρηματολόγησεν ο πρωτομάστορας. Κι τότε τι θα σφάξου ιγώ στ'ν γέφυρα;

—Θα παντρευτείς μια άλλη. Ακριβώς για τον σκοπό αυτό. Τη σφάξεις ωραία και καλά, χτίζεις το γιοφύρι, και μετά με ξαναπαντρεύεσαι εμένα, που λέει ο λόγος.

—Γένιτι; απόρησεν ο πρωτομάστορας.

—Βεβαίως και γένεται, τον διαβεβαίωσεν η Παγώνα. Άστο σε μένα και να δεις που θα το τακτοποιήσω μια χαρά.

Και βεβαίως το ετακτοποίησεν.

Κατά πρώτον απηυθύνθη εις μίαν ξαδέλφην της, ονόματι Κοντύλω, μεγαλοκοπέλα στα αζήτητα, ήτις θα απόνθανεν ως εφαινετο με τον καημόν της ανύμφευτης.

—Δεν με λες, μαρή... θες να παντρευτείς; την ηρώτησεν ευθαρώς η Παγώνα.

—Αμ θέλω, η καφερή, δεν θέλω; απήντησεν χαμηλοβλεπούσα σεμνώς η Κοντύλω. Αλλά ποιος θα με πάρει εμένα και μάλιστα χωρίς προίκα;...

—Σου 'χω εγώ άντρα έτοιμο, έννοια σου, είπεν η Παγώνα. Πες εσύ το ναι και θα δεις.

—Ναι, είπεν αυθορμήτως και άνευ άλλων ερωτήσεων η Κοντύλω.

Κατόπιν τούτου η δραστήριος Παγώνα μετέβη εις την έδραν της Μητροπόλεως και ζήτησεν συνέντευξιν μετά του Δεσπότη. Όστις ήτο από τους ιερείς εκείνους των οποίων «παίζει το μάτι τους», κατά το κοινώς λεγόμενον, και συχνότατα όχι μόνον αυτό. «Παπά-Χώστης» ήτο το σκωπτικόν προσωνύμιον που του είχε απονεμίσει αριστίνδην το ευσεβές του ποιμίμιον και θα έλεγέν τις ότι το είχε κερδίσει επαξίως.

Είδεν λοιπόν ο Δέσποτας παπά-Χώστης την ωραίαν και χυμώδη Παγώνα να εισέρχεται εις το Δεσποτικόν και έπαθεν το κοινώς λεγόμενον ταράκουλον.

—Τι 'σαι συ, τέκνον μου! ανεφώνησεν μετ' εκπλήξεως. Τι τέκνον είσαι συ, που κολάζεις και Δεσπότη, που λέει ο λόγος;!!!

Μειδίασεν κολακευθείσα από την αρχιερατικήν φιλοφρόνησιν η Παγώνα και ησπάσθη ευλαβώς την χείραν του σεπτού πλην εκθάμβου ιεράρχου.

—Την ευλογίαν σου, Δέσποτα, είπεν με χριστιανικήν ταπεινότητα.

—Την ευλογίαν μου μόνον; Ότι θέλει το τέκνον μου! ανεφώνησεν ενθουσιωδώς ο ιεράρχης. Πες μια κουβέντα εσύ κι έννοια σου, «έχουν γνώσιν οι φύλακες...».

—Το τέκνον σας επιθυμεί διαζευκτήριον, Σεβασμιώτατε, απήντησεν η Παγώνα ετυμολόγως.

—Διαζευκτήριον; κόμπιασεν ο Δεσπότης. Μα πώς; Δεν ηξεύρεις, τέκνον μου, ότι «ους ο Θεός συνέζευξεν...» και τα λοιπά, και τα λοιπά;... Μεγάλη αμαρτία να ζητάς διαζύγιον και μάλι-

στα γυναίκα πράμα. Δεν γίνονται αυτά τα πράματα! Παπαπαπά!

—Μα πρόκειται δια καλόν σκοπόν, Δέσποτα, επέμεινε η Παγώνα.

—Δεν θέλω ν' ακούσω κουβέντα, είπεν άτεγκτος ο ιεράρχης. Είναι ντροπής πράματα αυτά και μεγάλη αμαρτία. Και διατί επιζητείς το διαζύγιον, για να 'χουμε το καλόν ερώτημα;

—Διότι ο σύζυγός μου αδυνατεί να τεκνοποιήση, απήντησεν η Παγώνα (εις άπταιστον ιερατικήν καθαρεύουσαν).

—Α, μπα; Και πώς αυτό;

—Ε, να... Εκτός του ότι τυγχάνει υπερήλιξ... δεν δύναται να επιτελέση και τα συζυγικά αυτού καθήκοντα. Εννοείτε φαντάζομαι..., εξήγησεν σεμνοτύφως η Παγώνα.

—Έτσι, ε; Δηλαδή, τέκνον μου, σαν να λέμε, εσύ διαβιείς εν στερήσει, ε;...

—Απελπιστικώς, Σεβασμιώτατε, είπεν η Παγώνα. Ζω ένα δράμα!

—Αμ τότες αλλάζει το πράμα! ανέκραξεν ο Δέσποτας παπά-Χώστης. Έλα 'δώ, τέκνον μου, να καθίσης πλησίον μου, να μου εξολογηθής τα βάσανά σου και κάτι ημπορεί να γίνη.

Τω όντι, η Παγώνα, ως ευσεβής χριστιανή, υπήκουσεν εις την Μητροπολιτικήν παραίνεσιν κι εξομολογήθη καταλεπτώς και προθύμως, υπήρξεν δε τόσο πειστική ώστε, ότε, μετά πάροδον ωρών, απήλθεν του Δεσποτικού έφερεν εις το ταγάρι της το πολυπόθητον διαζευκτήριον, δεόντως σφραγισμένον και υπογεγραμμένον υπό του εντυπωσιασθέντος ιεράρχου.

Μεταξύ των πολλών μαστόρων και καλφάδων που ηργάζοντο εις την ανέγερσιν της γεφύρας, υπό την διεύθυνσιν του πρωτομάστορος Γιάγκου, υπήρχεν και νεαρός τις ευειδής και τολμηρίας, ονόματι Λάμπης, όστις επολιόρχη μετά παρρησίας και επιμονής την σύζυγον του αφεντικού του, φευ, δι' εκείνον, άνευ σημαντικού αποτελέσματος έως την στιγμήν εκείνην. Εφρόντισεν λοιπόν η Παγώνα να τον ξεμοναχιάση, κατά το κοινώς λεγόμενον, προς μεγάλην του νεανίου έκπληξιν.

—Εσείς, Λάμπη, τρέφετε κάποιαν εκτίμησιν δια το πρόσωπόν μου νομίζω, του είπεν.

—Ποιος, εγώ;!!! ανέκραξεν πανευτυχής ο μαθητευόμενος. Εγώ να γένω χαλί να με πατήσεις, μανταμίτσα! Πες εσύ το ναι και θα σε κάνω βασίλισσα.

—Δεν είμαι βεβαία δια την σοβαρότητα των αισθημάτων σας, είπεν διστακτικώς η Παγώνα.

—Να στ' αποδείξω, βρε μάνα μου, ανεφώνησεν ο Λάμπης. Πε μου να πέσω στη φωτιά για την πάρτη σου και θα γενώ θυσία.

—Χμμ..., έκαμεν η Παγώνα αμφιβάλουσα. Είστε διατεθειμένος δηλαδή να φτάσετε έως και εις την απαγωγήν, που λέει ο λόγος;

—Αν είμαι λέει!..., είπεν ο Λάμπης περιχαρής. Πε μου ώρα και μέρα και θα δεις.

—Καλώς, είπεν δήθεν σκεπτομένη τα λεγόμενά του η Παγώνα. Θα σας ειδοποιήσω.

—Ποιούς εμάς; απόρησεν ο απαιίδευτος κάλφας που δεν ήξευρεν από τύπους ευγενείας και πληθυντικούς αριθμούς.

—Εσένα, ζώνω! απήντησεν ανυπομόνωσ η Παγώνα, αντιλαμβανομένη επιτέλους ότι η καθαρεύουσα εχαραμίζετο εις τοιούτο αναλφάβητον κούτσορο.

Η πανέξυπνος γυνή προέβη εις την τολμηράν ετούτην πράξιν της προσεγγίσεως του θαυμαστού της διότι ήθελεν να εξασφαλισθή με κάθε τρόπον. Η ευκολία μετά της οποίας ο σύζυγός της συναίνεσεν εις την θυσίαν της προκειμένου να θεμελιωθή η γέφυρα την είχεν ανησυχήσει δεόντως.

«Ποιος μου λέγει ότι αν δεν πετύχει το σχέδιον με το γιοφύρι και την εφεδρικήν σύζυγον δεν θα επανέλθη εις την αρχικήν του ιδέαν, δηλαδή εις εμέ;» εσκέφθη και πολύ φρονίμως η ευφυής γυνή. «Κάτσε να είμεθα σίγουροι, για να μην τρέχουμε μετά και δεν φτάνουμε».

Ούτω πως ο πρωτομάστορας διεζεύχθη από την Παγώνα και αύθις ενυμφεύθη την ανυποψίαστον Κοντύλω. Την οποίαν, ευθύς άμα την στέψιν, οδήγησεν εις το εργοτάξιον της γεφύρας.

—Για κάτσι ικεί απού κάτ' να δω κάτ'ι, διέταξεν την νεόνυμφον ο πρωτομάστορας τοποθετώντας την εις τα θεμέλια της πρώτης καμάρας.

Η Κοντύλω βεβαίως έσπευσεν να υπακούση.

Και το συνεργείον ήρξατο αύθις επιθέτον λίθους γύρωθέν της με πυρετώδην ταχύτηταν και επιμέλειαν έως ότου ευρέθη χτισμένη και η ίδια μέχριν της κεφαλής αυτής.

—Και τώρα πώς θα βγω από 'δώ πέρα, άντρα μ'; απόρησεν απευθυνομένη εις τον πρωτομάστοραν.

—Πού να βγεις να πας, μανίτσα μ'; απήνητησεν αυτός. Φυσά'ει κι θα πουντιάσ'ς. Κάτσι λίγου ικεί που 'νι απάγκιου κι βγαίν'ς μιτά.

—Α τότε να κάτσω, είπεν η εύπιστος Κοντύλω.

Και ούτω πως εκτίσθη εντός των θεμελίων, ως η προφητεία απαιτούσεν.

Ανέμενεν λοιπόν ο πρωτομάστορας, οι μαστόροι και οι μαθητάδες, άπαντες αγωνιώντες δια το αποτέλεσμα, πλην την φοράν ετούτην το γεφύρι εστάθη εις το ύψος του υπερηφάνως και κατά την πρώτην νύκταν και κατά την δευτέραν και εν συνεχεία.

Η συνταγή του σοφού Αγιορείτου γέροντος απεδείχθη τω όντι σωτήριος.

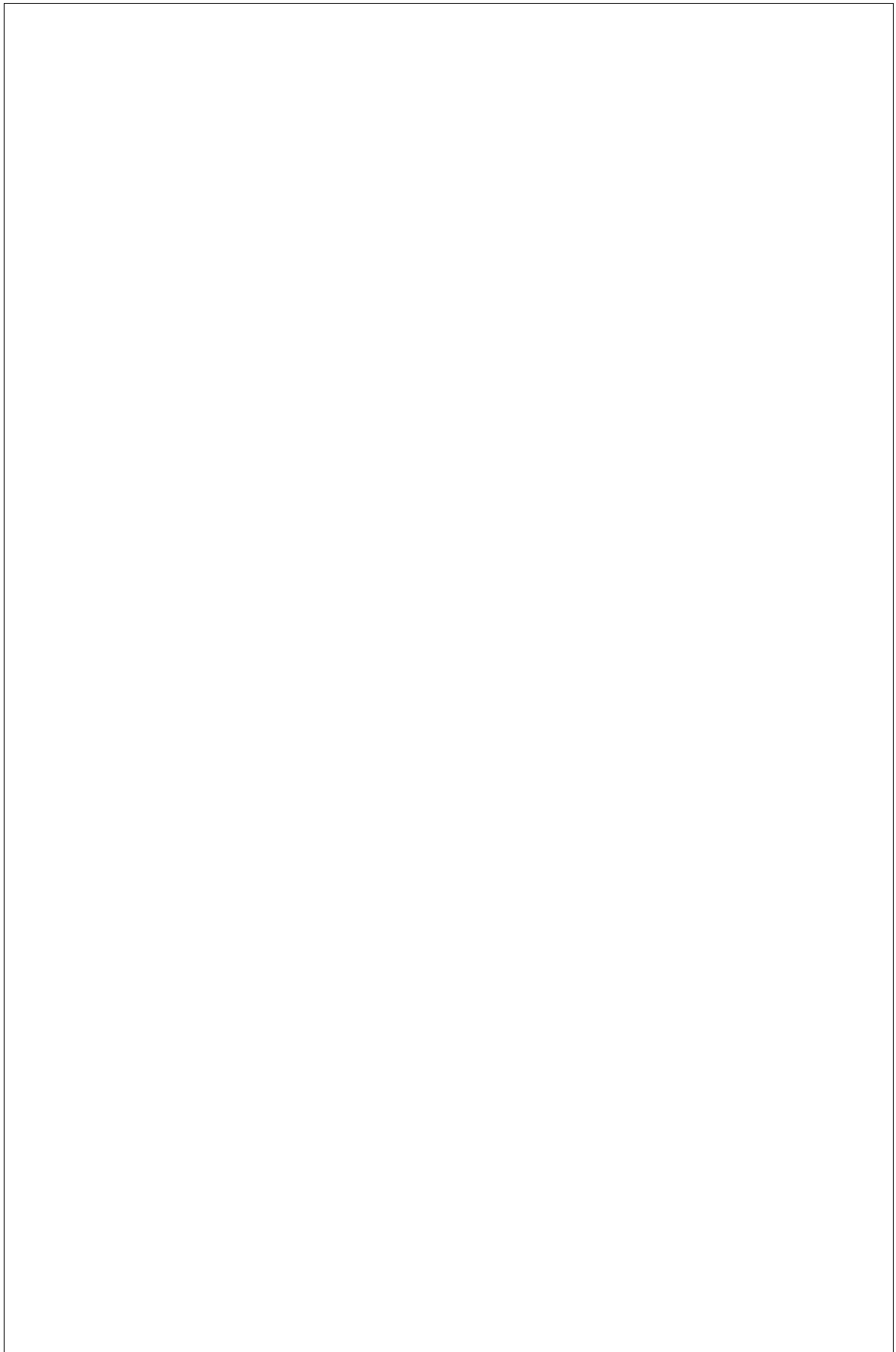
Πανευτυχής λοιπόν ο πρωτομάστορας Γιάγκος ανεζήτησεν την πρώην συμβίαν του Παγώναν ίνα της αναγγείλη το χαρμόσυνον γεγονός, πλην όμως Παγώνα πουθενά.

Και ήτο φυσικόν διότι ευρίσκετο πλέον μακράν, μετά του αφοσιωμένου και πανευτυχούς θαυμαστού Λάμπη.

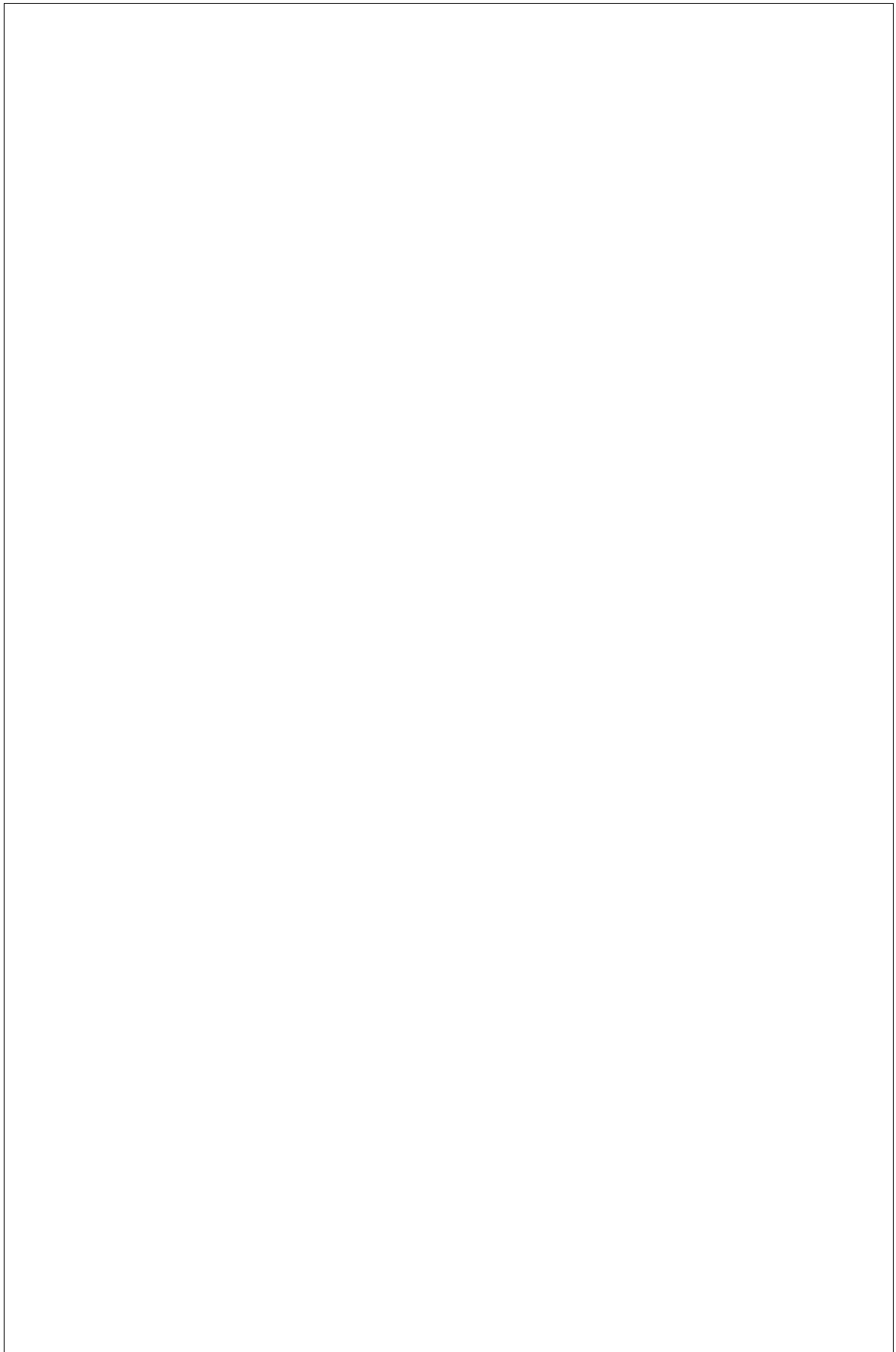
Μετά του οποίου διήγεν βίον ανθόσπαρτον και απέκτησεν πολλά τέχνα, έως ότου και ο ίδιος ο Λάμπης προήχθη εις πρωτομάστοραν, με ειδικότητα εις την κατασκευήν γεφυρών. Αυτή όμως είναι μια άλλη συναρπαστική ιστορία.

Το ηρωικόν χρονικόν της εξοντώσεως του ποταπού
καλογήρου Ρασπούτιν υπό του ατρομήτου
Πρίγκηπος Φέλιξ Φελίξοβιτς Γιουσουύπωφ,
εις την αξιέπαινον και θαρραλέαν προσπάθειαν
όπως διασωθούν τα ιερά και τα όσια
της Αγίας Ρωσικής Αυτοκρατορίας.

Πολλά έχουν γραφεί και έτι περισσότερα λεχθεί δια την επιρροήν που εξήσκη επί της Τσαρικής οικογενείας της Αγίας Ρωσίας κατά τους τελευταίους χρόνους της σεπτής κι ευσεβεστάτης δυναστείας των Ρωμανώφ, και όλως ιδιαιτέρως επί της Τσαρίνας Αλεξάνδρας Φιοντόροβνας –ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει– ο σκοτεινός, μοχθηρότατος και σεξομανής καλόγηρος Ρασπούτιν.

Αι διηγήσεις όμως αύται συχνάκις εμπεριέχουν το στοιχείον της υπερβολής, της δεισιδαιμονίας, της διαβολής και του μύθου, διαστρεβλώνουσαι τοιουτοτρόπως την αλήθειαν και σπιλώνουσαι, ελαφρά τη καρδία, υπολήψεις.

Θεωρήσαμε λοιπόν χρέος μας προς την Παλαιάν Πατρίδαν όπως αποκαταστήσομεν άπαξ δια παντός την μόνην, επιστημονικώς και συναισθηματικώς, ισχύουσαν αλήθειαν, παρουσιάζοντας τα γεγονότα ως αυτά έλαβον χώραν, άνευ ωραιοποιήσεως και λογοκρισίας. Και ως λέγει το σοφόν ρητόν, η αλήθεια κάποτε υπερβαίνει κατά πολύ την φαντασίαν.

Μία σύντομος επισκόπησης της καταστάσεως, που οδήγησεν εις τα δραματικά γεγονότα της 16ης Δεκεμβρίου 1916 εις Αγίαν Πετρούπολην, είναι κρίνομεν απολύτως απαραίτητος προκειμένου ο αδαής και απαίδευτος αναγνώστης να λάβη γνώσιν των προσώπων και των πραγμάτων που συνθέτουν το εν λόγω δράμα.

Ο Γρηγόρης Εφίμοβιτς Ρασπούτιν ήτο εις άξεστος και αναλ-

φάβητος χωρικός, γόνος αξέστων και αναλφαβήτων χωρικών εκ Σιβηρίας. Εις την ηλικίαν των δεκαοκτώ ετών εισήχθη εις Μονήν τινά όπου εμυήθη εις την διδασκαλίαν των «Μαστιγουμενών», μίας απεχθούς αιρέσεως της οποίας τα μέλη εμαστιγώνοντο δια λόγους μετανοίας και εξιλεώσεως. Συντόμως ωστόσο ο νεοφώτιστος δόκιμος μοναχός (ουδέποτε χειροτονήθη) δημιούργησεν το ιδικόν του δόγμα, συμφώνως του οποίου μόνον δια της εξαντλήσεως που επέρχεται από άκρατον σεξουαλικήν δραστηριότητα δυναται κάποιος να ευρεθή πλησίον του Θεού.

Εν συνεχεία περιπλανήθη επί σειράν ετών, επισκεπτόμενος ως προσκυνητής το Άγιον Όρος και τα Ιεροσόλυμα, δια να καταλήξη τελικώς εις Αγίαν Πετρούπολην, ακολουθούμενος από την φήμην του θεραπευτού και μυστικιστού προικισμένου με υπερφυσικάς δυνάμεις. Κάτι που του ήνοιξεν τας πύλας προσβάσεως εις τα ανώτερα κλιμάκια της Ρωσικής αριστοκρατίας, μέχρις και αυτής τούτης της Τσαρικής οικογενείας, η οποία επείσθη ότι χάριν εις τας ιδιάς του φροντίδας ο πάσχων από αιμοφιλίαν Τσάρεβιτς Αλεξέϊ είδεν βελτίωσιν εις την υγείαν του.

Έχει λεχθεί από επιπολαίους και αδαείς εγκαθέτους ότι η επιρροή που εξήσκη εις την ευκολόπιστον και τα μάλα θρησκευομένην Τσαρίνα οφείλετο εις άλλους λόγους, υπονοούντες κάποιαν ανάρμοστον και ανεπίτρεπτον σχέσιν μεταξύ των δύο.⁶⁵ Ουδέν ανακριβέστερον και ποταπότερον της φήμης αυτής. Διότι δεν είναι δυνατόν να γίνη πιστευτόν ότι μία κυρία, με όλην την σημασίαν της λέξεως, όπως η μητερούλα Τσαρίνα Πασών των Ρωσιών, θα παρέβαινε, ελαφρά τη καρδία, τους συζυγικούς της όρκους και θα έπιπτεν τόσον χαμηλά χάριν, έστω, ενός καπρίτσιου. Η μετέπειτα αγιοποίησίς της υπό της Αγίας Ορθοδόξου Ρωσικής Εκκλησίας αποδεικνύει περιτράνωσ το άμειμπτον του χαρακτήρος της και την παραδειγματικώς ηθικήν αυτής συμπεριφοράν.

Ωστόσο είναι αληθές ότι η επιρροή του βδελυρού καλογήρου είχεν κατά πολύ υπερβεί το όριον ανοχής των υγιώς σκεπτο-

⁶⁵ Λεονίντ Μπρουγκάνωφ (κομισάριος των σοβιέτ), «Η κατάπτυστη κρυφή ζωή των εκφυλισμένων πλουτοκρατών της προεπαναστατικής Ρωσικής κοινωνίας», εις εφημερίδαν Голос работника («Φωνή του Εργάτη»), Βλαδιβοστόκ, φύλλον 3456, Μάιος 1937.

μένων Ρώσων ευπατρίδων, με συνέπειαν ορισμένοι εξ' αυτών να διεργάζονται τρόπους και μεθόδους δια να απαλλάξουν την χώραν από την μάστιγαν που έφερε το όνομα Ρασπούτιν.

Ο πρίγκηψ Φέλιξ Φελίξοβιτς Γιουσούπωφ ήτο εις ατρόμητος και εξαιρετικώς καλλιεργημένος αριστοκράτης, γόνος παλαιάς αριστοκρατικής οικογενείας, όστις συνεδέθη δια συγγενείας μετά της Τσαρικής οικογενείας δια του γάμου του με την ανεψιάν του Τσάρου πριγκήπισσαν Ιρίνα.

Ήτο δε εξ' αιτίας της συγγενείας τούτης, αλλά και της εξαιρετικώς ανεπτυγμένης εις αυτόν πατριωτικής συνειδήσεως, που οδηγήθη εκ των πρώτων να είδει μετ' ανησυχίας, που ήγγιζεν την αγωνίαν, την διαρκώς αυξανομένην επιρροήν που ο αδίστακτος και ποταπός Ρασπούτιν ήσκη επί της Τσαρικής οικογενείας και αυλής. Ως γνήσιος Ρώσος ευπατρίδης λοιπόν θεώρησεν πρωταρχικόν του καθήκον όπως λάβει μέτρα κατά του διαφαινομένου κινδύνου της καταρρεύσεως των πάντων, εξ' αιτίας ενός αθλίου, αγραμμάτου και αξέστου χωρικού εκ Σιβηρίας.

Συντόμως εις ικανός πυρήν δημιουργήθη πέριξ του πρίγκηπος αποτελούμενος από εκλεκτά μέλη της ανωτέρας και ανωτάτης κοινωνικής υποστάθμης της Μητρος Ρωσίας.

—Κύριοι, είπεν ο πρίγκηψ απευθυνόμενος εις τους ομοϊδέατας του εις μίαν εκ των συγκεντρώσεών των. Ο βδελυρός καλόγηρος αποτελεί σοβαράν απειλήν δια την σεπτήν αυτοκρατορικήν οικογένειαν και δι' αυτής, κατ' επέκτασιν, δια την αγαπημένην μας πατρίδαν.

—Οφείλομεν να επέμβωμεν δυναμικώς, είπεν ο Μέγας Δούξ Δημήτρης, ανεψιός του Τσάρου.

—Εάν παραστεί ανάγκη και μέχρις αυτού τούτου του φόνου, συνεπλήρωσεν ο βουλευτής της Δούμας Πουρίκσεβιτς.

—Ναι, αλλά τίνοι τρόπω; ηρώτησεν ο φιλομαθής υπολοχαγός Σεργκέϊ Μιχαήλοβιτς Σουκότιν.

—Δια της μεθόδου της δηλητηριάσεως, πρότεινεν ο ιατρός Στανισλάς ντε Λαζοβέρτ.

—Συμφωνούμε λοιπόν άπαντες, συνεπέρανεν ο πρίγκηψ Γιουσούπωφ.

—Αλλά πού θα βρούμε δηλητήριο; έθεσεν το πρακτικόν ερώτημα ο Μέγας Δουξ Δημήτρης.

—Θα το προμηθεύσω εγώ, έννοια σας, προσεφέρθη ο ιατρός ντε Λαζοβέρτ.

—Και ποίος θα του το χορηγήση; ανερωτήθη ο βουλευτής Πουρίκσεβιτς.

—Εμένα θα με υποψιασθή, είπεν ο Μέγας Δουξ. Καθόσον γνωρίζει άριστα πως μου είναι αντιπαθής.

—Εμένα πάλι δεν με γνωρίζει, οπότε αποκλείεται να μ' εμπιστευθεί, είπεν ο βουλευτής.

—Εγώ δυστυχώς κωλύομαι, λόγω ειλημμένων υποχρεώσεων, βιάστηκε να ξεκαθαρίση την θέσιν του ο Σουκότιν.

—Κι εγώ παρομοίως, είπεν ο ιατρός.

—Καλώς τότε, θα αναλάβω εγώ το δύσκολον όσον και παρακινδυνευμένον τούτο εγχείρημα, προσεφέρθη ο ατρόμητος πρίγκηψ Γιουσούπωφ.

Έχουν κατά καιρούς εκφραστεί αμφιβολίαι δια την γενναιότητα του εν λόγω πρίγκηπος. Κάποιοι τον κατηγόρησαν διότι δεν κατετάγη ίνα πολεμήση μετά του γενναίως μαχομένου Ρωσικού Στρατού κατά τον Α' Παγκόσμιον Πόλεμον.⁶⁶ Ουδέν ανακριβέστερον αυτού. Ο λόγος δια τον οποίον ο πρίγκηψ δεν ηδυνήθη να καταταγή ήτο επειδή ως νεόνυμφος την εποχήν εκείνην ευρίσκετο εις το ταξίδιον του μέλιτος, περιοδεύων εις Αίγυπτον, Παλαιστίνην, Λονδίνον και αλλαχού. Εκτός αυτού, τυγχάνων μοναχογιός (αποβιώσαντος του πρεσβυτέρου του αδελφού) κι επομένως προστάτης οικογενείας, απηλάσσετο δια νόμου της στρατιωτικής θητείας.

Η εθελοντική του όμως προσφορά, όπως χορηγήση το θανατηφόρον σκεύασμα εις τον επίφοβον καλόγηρον, αποδεικνύει περιτράνως το σπάνιον αυτού σθένος και γενναιότητα.

Ο ιατρός ντε Λαζοβέρτ ανέλαβεν λοιπόν όπως παρασκευάσει

⁶⁶ Λάζαρος Παρδαλάκης, «Αυτή είναι η εκφυλισμένη και φοβιτσιάρα Ρώσικη αριστοκρατία», εις *Προλεταριακά Νέα*, όργανον της Κεντρικής Επιτροπής Πολιτικών Προσφύγων Τασκένδης, φύλλον 38, Ιούνιος 1952.

το δηλητήριο και ο πρίγκηψ Γιουσούπωφ εσοφίσθη μηχανήν τινά προκειμένου να παρασύρη τον βδελυρόν Ρασπούτιν εις το πολυτελές του ανάκτορον⁶⁷ ίνα προβή εις την γενναίαν, θεάρεστον και προπάντων εθνοσωτήριον αυτήν πράξιν.

Ήτο γνωστόν το πάθος του ποταπού καλογήρου δια τας ωραίας γυναίκας της αριστοκρατίας καθώς και οι επιτυχίες που είχεν με αυτάς. Η σύζυγος του πρίγκηπος Ιρίνα εφημίζετο δια την καλλονήν της και τούτο θα χρησίμευεν ως πρώτης τάξεως δόλωμα δια να παρασυρθή ο Ρασπούτιν.

Και πράγματι ο πρίγκηψ εφρόντισεν να τον πλησιάση και τεχνηέντως να τον αφήση να εννοήση ότι η σύζυγός του επεθύμη διακαώς να κάνη την γνωριμίαν του.

—Διαρκώς μου λέγει: «Πότε θα καλέσης τον Γρηγόρη Εφίμοβιτς εις την οικίαν μας δια να τον γνωρίσω;», είπεν ο πρίγκηψ.

—Έτσι σου λέγει, υψηλότατε; ενδιαφέρθη ο μουζίκος με οφθαλμούς απαστράπτοντες από ασυγκράτητον λαγνείαν.

—Έτσι ακριβώς, Γρηγόρη Εφίμοβιτς. Ανυπομονεί τοσούτον ώστε εάν ετύγχανον ζηλότυπος σύζυγος πιθανώς να ενοχλούμην.

—Εμ τότες να κάμω τα αδύνατα δυνατά για να ‘ρθω, συγκατένευσεν ο άθλιος καλόγηρος. Πότε να πούμε;

—Τι θα έλεγεν δια το βράδυ της 16ην τρέχοντος, κατά την οποίαν το υπηρετικόν προσωπικόν τελεί εν αδεία; πρότεινεν δήθεν αθώα ο πρίγκηψ.

Ο πονηρός και φαύλος χωρικός συνέλαβεν αύθις το υπονοούμενον της απουσίας των υπηρετών. Ήτο φανερόν ότι ο προοδευτικός και ανοικτόμυαλος πρίγκηψ τον προσκαλούσεν δια διασκέδασιν κάπως πιο πιπεράτη από έν τέϊον ή δείπνον.

—Τέλεια ιδέα! επικρότησεν ενθουσιωδώς. Θα ‘ρθω.

Και κλείνοντας το μάτι με σημασίαν προσέθεσεν:

—Να πλυθώ λες ή να ‘ρθω όπως είμαι;

⁶⁷ Η οικογένεια Γιουσούπωφ ήτο η πλουσιότερα εις την Ρωσικήν επικράτειαν τω καιρώ εκείνω.

—Έλα όπως είσαι, είπε ο πρίγκηψ καταπνίγων την εύλογον αηδίαν που τον κατέλαβεν. Μην σε βάλουμε και σε τέτοιες δοκιμασίες χειμώνα καιρό.

Ούτω πως την νύκταν της 16ης Δεκεμβρίου (με το παλαιόν ημερολόγιον) ο πρίγκηψ παρέλαβεν τον ανυποψίαστον μελοθάνατον εκ του διαμερισματός του και τον μετέφερεν δια του αυτοκινήτου του εις το πολυτελές του ανάκτορον.

Εκεί, με την πρόφασιν ότι η σύζυγός του εδεξιώνετο εις τον άνω όροφον απροόπτους επισκέπτας, τον οδήγησεν εις την τραπεζαρίαν του ισογείου, όπου είχαν ετοιμαστεί γλυκίσματα και οίνος εμπεριέχοντα ισχυράν δόσιν κυανίου.

Ο Ρασπούτιν ήτο ανυπόμονος.

—Θ' αργήσουν αυτοί εκεί πάνω; ηρώτησεν δείχνοντας το ταβάνι απ' όπου ήρχοντο θόρυβοι και μουσική προκαλούμενοι δίκην σκηνοθεσίας υπό των υπολοίπων συνωμοτών, δια να δώσουν την εντύπωσιν γλεντιού.

Σημειωτέον ότι η πριγκήπισσα απουσίαζεν εις το εξοχικόν της οικογενείας εις Κριμαίαν.

—Μπα, είπε ο πρίγκηψ. Όπου να 'ναι θα φύγουν. Στο μεταξύ να σας προσφέρω ένα φοντάν, ένα αφέψημα;

—Τίποτις, είπε ο Ρασπούτιν. Αυτά τα γλυκά θα 'χουν πολλή ζάχαρη και φοβάμαι μην πάθω καμιά νίλα μετά και γενούμε ρεζίλι.

Και γέλασεν με το γνωστόν πρόστυχον και χοντροκομμένο του χωριάτικο γέλιο.

Τα χρειάστηκε ο πρίγκηψ. Το σχέδιον ευρίσκετο εν κινδύνω. Διότι εάν ο καλόγηρος ηρνήτο να λάβη το δηλητήριο θα έπρεπε να ληφθούν πλέον δραστικά μέτρα δια την εξόντωσιν του και ίσως όχι τόσο αναιμακτα.

Εξαίφνης ο Ρασπούτιν ήλλαξεν γνώμη.

—Δεν μου βάνεις έναν κράσο να πάνε κάτω τα φαρμάκια, λέγει εις τον πρίγκηπαν (χωρίς να διαισθάνεται πόσον ακριβολόγος ήτο).

—Μπράβο, γιατί όχι; απήντησεν ανακουφισθείς εκείνος.

Και του σερβίρησεν πάραυτα ποτήριον πλήρες δηλητηριασμένου οίνου.

Το οποίον ο άξεστος μουζικός κατέβασεν μονορούφι.

—Α, πολύ ωραίο! είπεν ικανοποιημένος. Πιάσε ένα ακόμα και φέρε και κείνα τα γλυκά να δούμε τι πράμα είναι.

Πανευτυχής ο πρίγκηψ έσπευσεν να πραγματοποιήση την (τελευταίαν ως πίστευεν) επιθυμίαν του φιλοξενουμένου του.

Ο Ρασπούτιν κατεβρόχθισεν ένα γλυκό, κατεβρόχθισεν και δεύτερον, και τρίτον... κατέβασε και τον οίνον μονοκοπανιά και περδόμενος θορυβωδώς ζήτησεν κι άλλο από τον κατάπληκτον πρίγκηπα.

—Αισθάνεσαι καλά, Γρηγόρη Εφίμοβιτς; ηρώτησεν αυτός μετά φωνής αβεβαίας, διότι η ποσότης του δηλητηρίου που είχεν ήδη καταναλώσει ο καλόγηρος ήτο ικανή να φονεύση ακαριαίως ευμεγέθην ταύρον, πόσο μάλλον άνθρωπον!

—Μια χαρά, αλλά με τα μπινελίκια που μου ‘δωκες δίψασα. Πιάσε το κρασί που λέγαμε και φέρε εδώ την καράφα, να μην πηγαينوέρχεται.

Ο πρίγκηψ αμήχανος υπήκουσεν και ζήτησεν συγγνώμη προφασιζόμενος πως πήγαινε να δη πότε θα έφευγαν οι δήθεν καλεσμένοι από πάνω.

—Α, μπράβο! επικρότησεν ο καλόγηρος ρεούμενος. Για άλλα ήρθαμε και μ’ αυτά και μ’ αυτά κοντεύουμε να σουρώσουμε. Χαχαχαχά!

Ο πρίγκηψ έσπευσεν εις τον πρώτον όροφον όπου οι υπόλοιποι συνωμόται ανέμενον εναγωνίως.

—Τίποτα, ανακοίνωσεν εις την ομήγυριν. Έφαγε τα γλυκά, ήπιε τρεις κούπες κρασί και συνεχίζει και... δεν έπαθε το παραμικρό.

—Μα δεν είναι δυνατόν! ανεφώνησεν ο ιατρός. Εγώ ο ίδιος παρασκεύασα το δηλητήριο.⁶⁸

⁶⁸ Ως φαίνεται ο αλμπάνης ιατρός μπέρδεψε το κυάνιον με μαγειρικήν σόδα, η οποία, ως γνωστόν, δεν έχει θανατηφόρους επιπτώσεις εις τον ανθρώπινον οργανισμόν.

—Τίποτα σας λέω, επέμεινεν ο πρίγκηψ. Ζει και βασιλεύει ο άθλιος.

—Και τώρα τι γίνεται; ανερωτήθη ο βουλευτής.

—Δεν το αναβάλουμε καλύτερα; πρότεινε ο υπολοχαγός.

—Μα να μην τον πιάσει το κυάνιον! μονολογούσεν ο ιατρός.

—Τώρα μία λύσις υπάρχει, είπεν αποφασιστικώς ο Μέγας Δουξ.

Και εξαγαγών έν περίστροφον εκ του θυλακίου του το ενεχείρισεν εις τον πρίγκηπαν.

—Πάλιν εγώ καλούμαι να βγάλω το φίδι από την τρύπα; είπεν αυτός μετά ευλόγου παραπόνου.

—Δια να μην του κινήσωμεν τας υποψίας, εξήγησεν ο Μέγας Δουξ Δημήτρης. Ύπαγε τώρα και ο θεός μαζί σου.

Εκατέβη εις την τραπεζαρίαν λοιπόν ο γενναίος πρίγκηψ, με την ελπίδαν να εύρη τον απαίσιον μουζικον νεκρόν, επενεργώντος του δηλητηρίου, έστω και με καθυστέρησιν, πλην, φευ, ο τρισκατάρατος έχαιρεν άκρας υγείας, έχων αδειάσει σχεδόν εντελώς την καράφαν του οίνου.

—Ξέρεις τι λέω εγώ, ρε Φέλιξ, είπεν ο καλόγηρος αντικρίζοντας τον πρίγκηπα να εισέρχεται εις την τραπεζαρίαν. Μιας και η δικιά σου αργεί δεν πάμε στις γύφτισσες; Είναι εκεί κάτι μανούλια πρώτης, και για λίγα καπίκια σου κάνουν ότι θες.

—Δεν ενδρέπεσαι; Εσύ, υποτίθεται άγιος άνθρωπος, να κάμνης τοιαύτας ανομολογήτους σχέψεις; του είπεν εις τόνον αυστηρόν ο πρίγκηψ.

Ο Ρασπούτιν εκάγχασεν σαρδονίως.

—Μην μπερδεύουμε την αγιοσύνη με τα σώβρακα, υψηλότατε, του είπεν. Άλλο το ένα, άλλο το άλλο. Και για θυμήσου τι λέει το Ευαγγέλιο... «Το μεν πνεύμα πρόθυμον η δε σαρξ ασθενής».

—Λέγει και το άλλον, είπεν ξερά ο πρίγκηψ. «Ασθενής και οδοιπόρος αμαρτίαν ουκ έχει».

—Και πού κολλάει τώρα αυτό; απόρησεν ο κολασμένος καλόγηρος.

—Κολλάει στο ότι εντός ολίγου θα είσαι και τα δυο, Γρηγόρη Εφίμοβιτς, είπεν εις τόνον πένθιμον ο πρίγκηψ. Και ασθενής και οδοιπορών... δια τον άλλον κόσμον.

Και εξαγαγών το περίστροφον του Μεγάλου Δουκός επυροβόλησεν άπαξ τον έκπληκτον μουζίκον εις το στήθος, εις την περιοχήν της καρδιάς αυτού.

Με μίαν φοβερήν κραυγήν πόνου ο ρασοφόρος δαίμων ύψωσεν τα χείρας του εις τον ουρανόν και κατέρρευσε επί του δαπέδου, όπου παρέμεινε άπνους.

Ο κατηραμένος διαφθορεύς συνειδήσεων, ο καταστροφεύς της Αγίας Ρωσικής Αυτοκρατορίας, ήτο, ως εφαινετο, οριστικώς νεκρός.

Με μίαν τελευταίαν αηδιασμένην ματιάν εις το άψυχον πτώμα ο πρίγκηψ εξήλθεν του τόπου του δράματος και ανήλθεν εις τον πρώτον όροφον όπου οι συνένοχοί του ανέμενον εναγωνίως.

—Ο βδελυρός καλόγηρος Ρασπούτιν ευρίσκεται καθ' οδόν δια την Κόλασιν, ανεκοίνωσεν ο πρίγκηψ με επισημότητα.

Δια να δεχθεί τα θερμά συγχαρητήρια από την ανακουφισθείσαν ομήγυριν.

—Και τώρα απομένει να ξεφορτωθούμε το άθλιο κουφάρι, είπεν ο βουλευτής.

—Θα το τυλίξωμεν εντός κλινοσκεπάσματος και θα το μεταφέρωμεν δια του αυτοκινήτου εις τον ποταμόν Νέβαν, όπου και θα το ποντίσωμεν, είπεν ο πρίγκηψ.

—Μα να μην τον πιάσει το κυάνιο! έλεγεν και ξανάλεγεν απαρηγόρητος ο ιατρός.

—Δεν πειράζει, είπεν ο Μέγας Δουξ. Τέλος καλό, όλα καλά. Ας πίνωμεν μίαν βότκαν, να εορτάσωμεν την σωτηρίαν της αγαπημένης μας πατρίδος.

Ήπιαν μίαν βότκαν, ήπιαν και δεύτερη, ε, και μία τρίτη «για τον δρόμο»... Σε μια στιγμή ο ιατρός εσκέφθη να κατέλθη εις τραπεζαρίαν προκειμένου να εξετάση το πτώμα και να πιστοποιήση επιστημονικώς τον θάνατον αυτού.

Όποια λοιπόν η έκπληξις του επιστήμονος όταν εύρηκεν τον «σκοτωμένον» ανακαθισμένον επί του πατώματος να τον ατενίζη βλοσυρώς.

—Ώστε θέλατε να μου τη φέρετε με μπαμπεσιά, σκουλήκια! του είπεν θυμωμένα ο πυροβοληθείς εις την καρδίαν και όμως επιζών καλόγηρος.

—Όχι εγώ, οι άλλοι, κατόρθωσεν να ψελλίση ο ιατρός και αύθις εξήλθεν δρομαίος, αναρριχώμενος εις την σκάλαν με ταχύτηταν δυσανάλογον της ηλικίας του.

—Δεν απένθανεν! εκραύγασεν αλλόφρων εις τους συνενόχους του. Είναι ακόμη ζωντανός και μου εφάνη θυμωμένος.

—Δεν είναι δυνατόν, είπεν ο πρίγκηψ. Είμαι βέβαιος ότι η σφαίρα διαπέρασεν την καρδίαν του. Ξεύρετε άλλωστε ότι τυγχάνω άριστος σκοπευτής.

—Δεν ξεύρω, είπεν ο ιατρός ασθμαίνων, από την συγκίνησιν και την προσπάθειαν. Ο σατανάς είναι ακόμη ζων.

Ευθύς η ομήγυρις μετέβη εις την τραπεζαρίαν του ισογείου, όπου, προς μεγάλην των έκπληξιν, διεπίστωσαν πως το πτώμα είχεν εξαφανισθεί!

—Η θύρα η οδηγούσα εις αυλήν είναι ορθάνοικτος, παρατηρήσεν ο Μέγας Δουξ.

Αύθις άπαντες έσπευσαν να εξέλθουν και εκεί απέμειναν ενεοί, αντικρίζοντες τον Ρασπούτιν να κατευθύνεται, με βήμα αστεθές είναι η αλήθεια, προς την έξοδον βλασφημιών σκαιώς και καταρώμενος τους πάντας, πλην κάθε άλλον παρά νεκρός.

—Δεν είναι δυνατόν! ανεφώνησεν ο πρίγκηψ.

—Πρόκειται περί δαίμονος, είπεν ο ιατρός.

—Θα μας ξεφύγει ο τρισκατάρατος, φώναξεν ο Πουρίσχεβιτς και λαμβάνων το περιστροφον από τας χείρας το πρίγκηπος πυροβόλησεν δις, αποτυγχάνων να εύρη τον στόχον του ισαρίθμους φοράς. Πυροβολών δια τρίτην φοράν ωστόσο κατόρθωσεν επιτέλους να πετύχη τον φυγάδαν εις την πλάτην. Ο Ρασπούτιν, αφήνων μίαν ουρανομήκην κραυγήν, παραπάτησεν και τελικώς κατέρρευσεν εις το πλακόστρωτον όπου παρέμεινεν ασάλευτος.

Οι συνωμόται έσπευσαν πλησίον του.

Πλην, οποία έκπληξις και πάλιν! Διαπιστώνουν ότι ο σατανικός καλόγηρος έχει τους οφθαλμούς ανοικτούς και καγχάζει σαρδονίως!

Την στιγμήν εκείνην έτυχεν διαβαίνων από την περιοχόν βρετανός τις κατάσκοπος ονόματι Όσβαλδ Ράϋνερ, όστις, ακούσας τους πυροβολισμούς εισήλθεν εις την αυλήν του ανακτόρου προκειμένου να διαπιστώση τι συμβαίνει.

—Τι συμβαίνει; ηρώτησεν την ομήγυριν πέριξ του αφονεύτου εισέτι Ρασπούτιν.

—Προσπαθούμε να φονεύσωμεν τον βδελυρόν ετούτον καλόγηρον, τον υπεύθυνον δι' όλα τα δεινά της πατρίδος μας, πλην ούτος αρνείται πεισματικώς να φονευθή, εξήγησεν ο πρίγκηψ.

—Και γι' αυτό στενοχωρείσθε; λέγει ο Ράϋνερ και εξελθών το βρετανικού τύπου περίστροφον τύπου Γουέμπλεϋ, που έφερον επ' αυτού, πυροβόλησεν ψυχραίμως τον Ρασπούτιν εις το μέτωπον φονεύων αυτόν οριστικώς πλέον και αμετακλήτως.

—Ορίστε, είπεν ο φλεγματικός Άγγλος φυλάσσων και πάλι το καπνίζον ακόμη περίστροφόν του. Τώρα ημπορείτε να τον θεωρήσετε αμετακλήτως φονευθέντα.

Οι συνωμόται ηυχάριστησαν θερμώς τον υποχρεωτικόν Βρετανόν και τυλίγοντες το πτώμα εις μίαν κουβέρταν το μετέφεραν δια του αυτοκινήτου εις ποταμόν Νέβαν, όπου και το επόντισαν, μάλλον προχείρως, διότι ανεκαλύφθη μετά πάροδον δύο ημερών.

Και ομού μετά του πτώματος ανεκαλύφθη και η συνωμοσία.

Η Τσαρίνα Αλεξάνδρα Φιοντόρεβνα —ας είναι ελαφρύ το χώμα που την σκεπάζει— εν εξάλλω, απαιτούσεν τον ακαριαίον τυφεισμόν παντός υπαιτίου, όμως ο πατερούλης Τσάρος —την ευχή του να έχωμεν— αντετάχθη, φρονίμως σκεπτόμενος, διότι, ως επιχειρηματολόγησεν πειστικώς εις την συμβίαν του, δεν ηδύνατο να τιμωρήση τους συγγενείς του τόσοσν σκαιώς —τι θα έλεγεν ο κόσμος;— και έτσι απεφασίσθη ομοφώνως όπως επιβληθούν κάποιαι συστάσεις μόνον και ελαφραί τιμωρίαι.

Φευ, ο δίκαιος θάνατος του βδελυρού καλογήρου εκ Σιβηρίας δεν εστάθη αρκετός ώστε να διασωθή το υπάρχον νόμιμον πολιτευμα καθώς και η δυναστεία των Ρωμανώφ, με τας γνωστάς ολεθρίους συνεπειάς δια την Μητέραν Ρωσίαν.

Μετά την λεγομένην επανάστασιν των μπολσεβίκων ο ατρόμητος πρίγκηψ Γιουσούπωφ ηναγκάσθη, όπως πολλοί άλλοι Ρώσοι ευπατρίδαι, να διαφύγη εις Παρισίους όπου και απένθανεν, ένδοξος και εις βαθύ γήρας, κατά το έτος 1967. Ας είναι ελαφρύ το χώμα που τον σκεπάζει.

Η Τσαρική οικογένεια, ως γνωστόν, αγιοποιήθη υπό της Αγίας Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, ευθύς άμα τη καταρρέυσει της θλιβεράς Σοβιετίας. Την ευλογίαν των να έχωμεν.

Ο Αισθαντικός Λυράρης
και οι Νεράιδες

Ευαίσθητος διήγησις εξάιρουσα το θαύμα του Έρωτος
και των ευγενών αισθημάτων ακόμη κι αν ετούτα
αδυνατούν ν' αντεπεξέλθουν εις κοινωνικώς
και ψυχολογικώς αντιξόους συνθήκας.

Την ιστορία αυτή διηγήθηκε για πρώτη φορά κάποιος σ' ένα κορίτσι που έφυγε. Το έκανε σε μια γλώσσα που εκείνη δεν καταλάβαινε παρά ελάχιστα. Αλλά και καλύτερα να την καταλάβαινε μάλλον δεν θα άκουγε, γιατί τα κορίτσια που ετοιμάζονται να φύγουν δεν ακούν ιστορίες αλλοτινές, ούτε δίνουν σημασία σε προφητείες.

Αυτή είναι η ιστορία –και είναι αληθινή.

Είχε ένα όνειρο, ένα και μοναδικό. Πώς θα μάθαινε να παίζει στη λύρα του την πιο όμορφη, την πιο παράξενη μουσική του κόσμου. Πού θα την έβρισκε, πώς θα άκουγε τους ήχους αυτούς που δεν είχε ποτέ πριν ακούσει άνθρωπος και πώς θα την ένιωθε ο ίδιος ως τα τριςβαθα της ψυχής του;

Του είπαν να ρωτήσει τη σοφή γερόντισσα που ζούσε μονάχη στην άκρη του χωριού, στην ακροθαλασσιά. Εκείνη ήξερε. Κι αν ήθελε θα του 'λεγε.

Πήγε να τη βρει στη μεγάλη αμμουδιά όπου εκείνη μάζευε βότσαλα, κοχύλια και πεθαμένους αστερίες.

—Πες μου, θειά, την παρακάλεσε με λαχτάρα. Τη μουσική που ονειρεύομαι πού θα τη βρω;

—Δύσκολα πράγματα ζητάς, παιδί μου, είπε εκείνη. Γιατί να ψάχνεις για το σπάνιο και το μοναδικό όταν αυτό που έχεις φτάνει και περισσεύει; Για δες τους άλλους γύρωθε σου.

—Δεν είμαι σαν τους άλλους, θειά, αναστέναξε εκείνος. Μακάρι να ήμουν, αλλά δεν είμαι. Με στενεύει ο τόπος, οι άνθρωποι με πνίγουν. Μόνο η μουσική μπορεί ν' ανοίξει την ψυχή μου, να την κάνει να πετάξει ψηλά.

—Αυτή την κατέχεις, είπε η γερόντισσα. Τι παραπάνω θες;

—Θέλω να βρω τη μουσική εκείνη που δεν έχει ποτέ ακούσει άνθρωπος ως τώρα, είπε ο λυράρης. Αν δεν τη βρω η ζωή μου πήγε ολόκληρη χαμένη και με την πίκρα θα περάσω, όταν φτάσει εκείνη η στιγμή, στην όχθη την απέναντι.

—Κι αν τη βρεις, θαρρείς πως θα 'ναι εύκολο μετά για σένα;

—Δεν με μέλει. Να τη βρω μονάχα. Να τη νιώσω, να την ακούσω με την ψυχή μου, να την παίξω στο δοξάρι μου κι ας γίνει μετά ότι θέλει.

—Είσαι έτοιμος και για τον πόνο ακόμα; ρώτησε η γερόντισσα.

—Είμαι έτοιμος για ότι είναι να 'ρθει, είπε ο λυράρης. Να τη βρω μονάχα. Αν ξέρεις πού να ψάξω, παρακαλώ σε, πες μου και χάρη θα στο χρωστώ.

Έμεινε για λίγο σιωπηλή η σοφή γερόντισσα.

—Θα πας μεσάνυχτα πάνω στο τρίστρατο, είπε τέλος. Εκεί που έρχονται τη νύχτα οι νεραϊδες να χορέψουν. Είναι το μόνο μέρος να βρεις εκείνο που ζητάς.

Έβγαλε από το καλάθι της μια μικρή γκριζα πέτρα, πλακουτσή και λειασμένη από τη θάλασσα, στο σχήμα της καρδιάς, και του την έβαλε στο χέρι.

—Το φυλαχτό σου, είπε και τα μάτια της είχαν θαμπώσει. Πήγαινε και η ευχή μου να σε συντροφεύει.

Το ίδιο εκείνο βράδυ, πριν τα μεσάνυχτα, ανέβηκε ο λυράρης με τη λύρα του, στο μαγεμένο τρίστρατο και κάθισε σε μια πέτρα, κάτω από τη γέρικη βελανιδιά, να περιμένει.

Ξάφνου άκουσε γέλια και φωνές κοριτσιών, καθάρεις σαν το κρύσταλλο. Και νά που, από το πουθενά θα έλεγε κανείς, φάνηκαν να έρχονται επτά κορίτσια, όμορφα όλα τους σαν το γεμάτο

φεγγάρι τον Αύγουστο. Οι έξι με τα μαλλιά τους από καθαρό χρυσάφι και η μια που τα 'χε στο χρώμα του βελούδινου ουρανού αφέγγαρης νύχτας.

—Ένας λυράρης, είπε η μια τους. Τι καλά! Θα μας παίζει να χορέψουμε!

—Δεν μπορεί, είπε μια άλλη. Είναι άνθρωπος, ξεχνάς; Και οι άνθρωποι, αν δεν είναι αλαφροίскиωτοι, εμάς τις νεραΐδες δεν μας βλέπουν.

Ο λυράρης έπιασε τη λύρα του κι έσυρε το δοξάρι στις χορδές, στέλνοντας τη μουσική να γλυκάνει τη νύχτα.

Οι νεραΐδες, παραξενεμένες, μαζεύτηκαν ολόγυρά του.

—Μας βλέπεις; τον ρώτησε η μαυρομαλλούσα.

—Σας βλέπω, Κυρά, αποκρίθηκε ο λυράρης.

—Παίξε λοιπόν. Παίξε για μας. Να χορέψουμε στη φεγγαράδα.

Κι ο λυράρης πήρε να παίζει και οι νεραΐδες να στροβιλίζονται ανάλαφρα στους ήχους της μουσικής στο τρίστρατο. Κι όσο έπαιζε τόσο ένιωθε πως η μουσική του τη νύχτα αυτή ήταν αλλιώςτικη. Σαν αυτή που τόσον καιρό γύρευε να βρει, απαράλλαχτη.

Όρα πολλή χόρεψαν οι νεραΐδες στη μουσική του ανθρώπου κι όταν απόκαμαν και ήταν η ώρα τους να φύγουν η μαυρομαλλούσα, η πιο όμορφη απ' όλες τους, ήρθε να καθίσει δίπλα του στην πέτρα.

—Πού έμαθες να παίζεις έτσι; τον ρώτησε απορημένη. Δεν έχω ακούσει ποτέ πριν άνθρωπο να βγάζει από τη λύρα του τέτοια μουσική.

—Από σένα, Κυρά, είπε ο λυράρης. Από σένα έμαθα. Απόψε.

—Από μένα; Και πώς;

—Όλη μου τη ζωή σε γύρευα. Και τώρα που σε βρήκα σαν ν' άνοιξε λες η ψυχή μου και χώρεσαν όλα μέσα. Όλα στη θέση τη σωστή. Απόψε άκουσα ήχους που δεν είχα ακούσει ποτέ, είδα εικόνες που δεν είχα δει πριν, ένιωσα πράγματα που δεν ήξερα ότι υπάρχουν.

Μείναν να κουβεντιάζουν, άνθρωπος και ζωτικιά, μέχρι που λάλησε ο πρώτος πετεινός, από κάτω μακριά.

Σηκώθηκε να φύγει η νεράϊδα.

—Πρέπει να γυρίσω στον τόπο μου, του είπε.

—Αύριο; ρώτησε με αγωνία ο λυράρης.

—Αύριο, την ίδια ώρα, είπε η νεράϊδα.

Αλλά πριν χαθεί στον αέρα μισοστράφηκε κι ακούμπησε το βλέμμα της απάνω του, μ' ένα χαμόγελο, για καληνύχτα.

Τρεις νύχτες γινόταν αυτό.

Μεσάνυχτα ερχόταν οι νεράϊδες στο τρίστρατο, ο λυράρης έπαιζε τη μουσική που μάθαινε κι εκείνες χορεύαν. Μετά, οι άλλες έφευγαν και η μαυρομαλλούσα πήγαινε να καθίσει κοντά του, στην πέτρα, κάτω από το μεγάλο δέντρο, να κουβεντιάσουν για πράγματα που κανείς δεν μπορεί να φανταστεί, άλλοτε πιασμένοι από το χέρι κι άλλοτε με το κεφάλι της το όμορφο γερόμενο πάνω στον δικό του ώμο.

Τρεις νύχτες!

Την τέταρτη η λυράρης κατάλαβε πως η φορά αυτή ήταν η τελευταία. Δεν του είπε τίποτα κανείς, αλλά το ένιωσε και γι' αυτό η μουσική του τη νύχτα αυτή είχε μια λύπη όπως ποτέ άλλοτε.

Ήθελε να τη ρωτήσει, αλλά δεν το τόλμησε.

Όταν εκείνη σηκώθηκε να φύγει της έδωσε το βότσαλο στο σχήμα της καρδιάς που του είχε εμπιστευθεί η γερόντισσα.

—Το φυλαχτό μου, είπε μόνο.

—Η καρδιά σου, ψιθύρισε η μαυρομαλλούσα νεράϊδα, η πεντάμορφη.

Και μ' ένα τελευταίο βλέμμα για αποχαιρετισμό έσβησε και χάθηκε στη νύχτα.

Το ήξερε πως δεν θα την έβλεπε ποτέ πια. Όμως την άλλη νύχτα ανέβηκε ξανά στο τρίστρατο.

Και την παράλληλη...

Και τη βδομάδα που ακολούθησε, και τον μήνα... και τα χρόνια...

Μια από τις φορές αυτές ήρθε να τον ανταμώσει η γερόντισσα, που τον είχε συμβουλέψει τότε, στην αρχή.

—Δεν θα 'ρθει, του είπε και η φωνή της βάραινε από τη λύπη όλου του κόσμου ετούτου. Εκεί που βρίσκεται δεν μπορείς να πας. Κι εδώ που είσαι δεν μπορεί να 'ρθει εκείνη.

—Της χάρισα την καρδιά την πέτρινη, ψιθύρισε ο λυράρης.

—Το ξέρω, είπε μαλακά η γερόντισσα. Γι' αυτό στην έδωσα. Ήξερα. Βλέπεις και σε μένα κάποιος σαν εσένα μου την είχε δώσει άλλοτε.

Ο λυράρης δεν έπαιξε ποτέ πια τη μουσική του. Μόνο, σαν ένοιωσε να έρχεται η ώρα του, πήρε τη λύρα και το δοξάρι και τα έθαψε δίπλα στην πέτρα, κάτω απ' τη βελανιδιά, όπου ώρες ατελείωτες ταξίδευε άλλοτε στον ήχο της φωνής κι άλλοτε στο βλέμμα της νεραϊδας με τα σκοτεινά μαλλιά.

Κι από τότε, όταν φυσάει αγέρας τα μεσάνυχτα, αν τύχει και διαβεί από κει περαστικός, ακούει κάτι σαν μουσικές και γέλια και ψιθύρους που δεν είναι του κόσμου ετούτου. Σταυροκοπιέται γρήγορα και βιαστικά απομακρύνεται, τρομαγμένος, γιατί όλοι ξέρουν πως αν μαγευτεί η ψυχή από τις μουσικές τις αλλιιώτικες, τις νεραϊδένιες, γιατριά μετά δεν υπάρχει.

Τ Ε Λ Ο Σ

Οι «Ηρώοι του Λαού που γίνηχαν Θρύλοι» άρχισαν να γράφονται στην Κέρκυρα, στις 19 Μαΐου 2019 και τελείωσαν στον ίδιο τόπο στις 8 Νοεμβρίου της ίδιας καταραμένης χρονιάς.